

Старинният
свиськ,
който може
да изкуши
нещо повече от
СЪДБАТА...

ДАНИЕЛ ИСТЪРМАН

ОТМЪЩЕНИЕТО НА ЮДА

Денис Макиойн

Отмъщението на Юда

ПЪРВА ЧАСТ

ПРОЛОГ

Юни, 1945

Окупираният от руснаците Берлин

Лампите примигнаха и изгаснаха. В същия миг се включи един прожектор. На огромния екран се появиха цифри, после се чу музика и на тяхното място се показа свастика. Тя на свой ред бе изместена от образа на германския орел и думите „Седмичен кинопреглед“.

Сетне се видяха знамена със същия орел, впил нокти в украсена с гирлянди свастика и думите „Събуждането на Германия“. Разнесе се тропот на маршируващи крака. Открои се намръщеното лице на стисналия устни Адолф Хитлер, приемащ парада на шурмоваците, застанал на висока трибуна под разперените криле на грамаден орел. Камерата се насочи нагоре и показа познатите силуети на месершмит Ме 262, следвани от Ме 163 с прибрани назад криле. Повечето от присъстващите в залата не бяха виждали тези изстребители в действие, макар че много от тях познаваха чертежите на прототипите.

На екрана отново се появи лицето на Фюрера. Сега изражението му беше победоносно, ликуващо от неописуема радост. Съвсем бавно ръката му се протегна в хитлериски поздрав. Камерата се отдалечи, за да покаже цялата трибуна и сградата, пред която беше издигната.

От публиката се изтръгна вик, който незабавно бе сподавен от рязка заповед на немски език. Сградата на екрана беше добре известна – Бъкингхамският дворец. Невероятно. Но филмът ясно показва немската войска, танковете и униформите на войниците, които маршируваха по „Мол“ и завиваха покрай трибуната към „Конститушън Хил“.

От двете страни на булеварда стояха нещастни зрители, отчаяно вдигнали ръце за хитлеристкия поздрав. Те бяха смълчани и уплашени, на лицата им се четеше поражение, а главите им бяха наведени.

Изведнъж музиката спря и един глас раздра тишината. Говореше не на немски, както очакваше публиката, а на английски. Присъстващите познаваха гласа от радиопредаванията, които бяха слушали и на които се бяха смяли в родината си. Той принадлежеше на Уилям Джойс, именника с приятния глас, на когото „Дейли Експрес“ бе дал прозвището

„Лорд Ха-Ха“.

Вчера сутринта в девет часа британският министър-председател Уинстън Чърчил подписа официална декларация за капитулация пред победоносните сили на Германския райх, с което сложи край на продължителната война в Европа. Претърпели поражение на всички фронтове, злощастните войски на бившата Британска империя днес сложиха оръжие след дълга и безрезултатна борба, ненужно протакана заради упоритостта и егоцентричността на техните лидери, отнела живота на милиони млади хора. В крайна сметка по-посредствената войска, бойно снаряжение и морал не можаха да се противопоставят на натиска на немското умение и издръжливост. Цивилното население на Англия също не устоя на нападенията с новото съвършено оръжие, изстреляно срещу него от бреговете на Франция.

Докато Джойс говореше, камерата показваше вътрешността на двора. Край дългата, покрита със зелено сукно маса хора в официално облекло и военни униформи подписваха документи.

Нашият любим Фюрер, Адолф Хитлер, беше в Лондон, за да приеме капитулацията на Англия от министър-председателя и неговия кабинет. Виждаме го тук, на Даунинг стрийт, непобедимия завоевател на Европа, Фюрера на хилядогодишния Райх.

Усмехнатото лице на Хитлер. Мрачното, сериозно лице на Чърчил. Леко треперещата му ръка при подписването на документа. Отново Хитлер, приемащ документа, подписващ го на свой ред с небрежен замах. И пак намръщеното изражение на Чърчил.

Той изглежда разтревожен. И така би трябвало да бъде. Защото знае, че играта свърши. Скоро генерал Гудериян, новият военен комендант на Англия, ще издаде заповед за началото на първия от дългата поредица процеси срещу военнопръстъпниците. Всички ще бъдат подведени под отговорност – Чърчил, Харис Бомбардировача, Монтгомъри, Портал – цялата пасмина. Това са хората, които се хвалиха и заплашваха в продължение на шест дълги години, докато принудиха Англия и по-голямата част от Европа да падне на колене. Те ще отидат на бесило, бъдете сигурни в това. Ала линчуване няма да има. За пръв път в своята история британците ще усетят вкуса на правосъдието. Германското правосъдие. Старите привилегии, любимците, подлизурковците и блюдолизците ще бъдат премахнати. Нов вятър вее из Европа и неговото име е Справедливост за всички. Именно за това беше войната. Системата на правосъдието и реда – гордостта на Германския райх – сега ще бъде въведена и в Англия. Райхът ще назначава съдиите –

добродетелни, лоялни и безстрашни хора, които няма да бъдат зависими от милордите с древни титли или от евреите с торби сребро.

На екрана се заредиха сцени от съдебните процеси в Германия. Всички се провеждаха в богато натруфени зали, където над главите на съдиите мрачно и застрашително висяха свастики и орли. Публиката седеше, без да помръдне, смълчана от ужас.

След като настани генерал Гудериян на Даунинг стрийт, Фюрерът продължи към Бъкингамския дворец, където бе официално приет от крал Едуард и неговата съпруга, кралица Уолис, долетяла предишния ден от Бахамските острови, за да поеме новите си задължения. Сияеща, кралската двойка приветства с добре дошъл завоевателя на страната и го поздравя като стар приятел и освободител на народа.

Последваха кадри с херцога и херцогинята на Уиндзор, застанали на балкона, махащи с ръце, а до тях Хитлер, вперил поглед напред.

Евреите, разбира се, няма да харесат всичко това. Те ще направят всичко, за да спасят нещастните си кожи. Те организираха заговора срещу Болдуин през 1936, в резултат на който кралят бе принуден да абдикира, и тласнаха Англия в една война, която тя нямаше никакъв шанс да спечели. Германия протегна приятелска ръка, но ционистите и ротшилдовците се погрижиха тя да не бъде стисната. Вместо да обединят сили, за да победят общия си враг – многобройната армия на сталинистка Русия и червените конспиратори в собствените си страни, Англия и Германия загубиха цвета на нацията си в една безсмислена война. Е, ние в Германия знаем как да се справим с евреите. Не след дълго и многострадална Англия ще види гърбовете им. И този път те няма да се върнат.

На фона на тези думи показаха горящи синагоги и отвеждани от есесовците евреи. Пред една от синагогите войниците най-безцеремонно раздраха британското национално знаме.

След като обядва в двореца, нашият любим Фюрер потегли за Шинтън, Оксфордшър, където бе радушно посрещнат от сър Осуалд и лейди Даяна Мозли. След освобождаването му от интерниране през 1943 сър Осуалд бе под постоянно наблюдение от британските сили за сигурност. Фюрерът го покани да заеме временно длъжността министър-председател, докато е възможно да се проведат избори, на които се очаква партията на сър Осуалд, Британският фашиски съюз, да спечели убедителна победа.

На екрана се появиха сър Осуалд и Хитлер – усмихнати, стиснали ръце. Сетне изведнъж показаха Капитолия във Вашингтон и облачното небе над него.

Междувременно вчера следобед във Вашингтон бившият шарже д'афер Ханс Томсен бе повикан на разговор с държавния секретар Едуард Стетиниъс. Говори се, че сутринта той ще отиде в Белия дом на среща с президента Труман, където ще започнат преговорите за официалното приключване на военните действия между Съединените щати и Германия. Дипломатическите източници са на мнение, че през есента президентът възнамерява да направи официално посещение в Берлин.

Видяха се две знамена – немското и американското, после безоблачно небе. Камерата започна да се снишава, докато се показва голям купол. След малко се появи целият площад „Свети Петър“, изпълнен с поклонници.

А в Рим Негово светейшество папа Пий XII поздравява Фюрера с последната му победа.

Разкри се вътрешността на Ватикана. Пий XII се усмихваше и се ръкуваше с Хитлер.

Тези кадри са заснети миналата седмица след срещата между висшия католически духовник и новия господар на Европа, когато бе подписано ново споразумение, заменило остарелия договор от 1933. На тази среща папата изяви готовност да признае политическите промени на границите, станали от началото на войната. В замяна на това възвърнатото властта си фашиско правителство на маршал Пиетро Бадوليو ще признае условията на Латеринския договор (Договор, подписан в Латеринския дворец в Рим на 11 февруари 1929г. между Мусолини и кардинал Гаспари, уреждащ отношенията между италианската държава и папският престол – Б.пр.) и ще запази добрите си взаимоотношения с Ватикана.

Джойс замълча за няколко минути, после продължи с ликуващ глас:

Британци! Дългата ви нощ свърши. Ръка за ръка с вашите немски братя и сестри вие стоите на прага на нова и прекрасна епоха. Мирът, справедливостта и свободата ще изместят тиранията, която познавате. Под знака на свастиката обединена Европа твърдо ще се противопостави на варварските орди, пуснати да вилнеят от степите на комунистическа Русия. Върху наковалнята на общите страдания заедно ще изковем едно славно бъдеще за арийската раса.

Въздухът отново бе раздран от музика, съпровождаща марша на наперени войници, огромни знамена със свастики и есесовски символи, проблясващи на слънцето. Последният кадър беше от парламента. Над Викторианската кула величествено се дигна знамето на Третия райх,

развявано от смразяващия вятър.

– Светлина!

Екранът помръкна. Помещението постепенно се обля в светлина. Цареше мъртва тишина. На сгъваемите метални столове, подредени с военна педантичност в девет редици, седяха стотина мъже. Никои не помръдваше. Всички мълчаха. Единият от мъжете напразно се опитваше да сподави кашлицата си.

Главите им бяха обръснати. На изнурените лица бе изписана умора и болка. Невъзможно бе да се различат слабите им изтощени тела под широките сини униформи на военнопленници.

Помещението, в което се намираха, беше дълбоко под земята. То бе дълго двайсет и широко осем метра и имаше нисък таван. От единия ъгъл се чуваше бръмченето на електрическия генератор. Долавяше се и още един шум – помпата за въздух. Целият подземен комплекс беше невидим на повърхността и постоянно трябваше да се снабдява с кислород.

Стените бяха тапицирани с черен плат. От тавана се спускаха четири кървавочервени знамена, които стигаха до пода. На всяко имаше бял кръг с вписана в него свастика. Във външния свят на петдесет метра отгоре такива знамена щяха да бъдат незабавно раздрани и изгорени от руските войници. Ала долу нямаше руски войници. Единствените военни там носеха есесовски униформи.

Стражите бяха застанали с гръб към стените, стиснали заредените си оръжия.

Най-отпред стоеше немски офицер. На раменете му имаше сребърни нашивки на есесовски шандартенфюрер. На дясната ръка бяха избродирани буквите SD означаващи Sicherheitsdienst – тайната служба за сигурност на Райха. Той беше млад за ранга си. Завършил бе Фогелзанг Орденобург и в края на войната бе получил няколко назначения на местата на загиналите му предшественици. Немецът не издаваше с нищо нервността си. Лъснатите му ботуши, кортик и черна шапка с емблемата на смъртта бяха нагласени като за парад.

Филмът бе оказал очакваното въздействие, към което се бяха стремили създателите му. Затворниците пред немския офицер бяха не само поразени. Те бяха съкрушени. Всичко, в което бяха вярвали, всичко, което ги бе крепило в продължение на три-четири години и им бе вдъхвало надежда за освобождаване и завръщане в родината, бе унищожено за няколко мига.

– Господа – започна офицерът на английски с лек акцент, – надявам

се, че тази седмица кинопрегледът ви се е видял по-интересен от обикновено. След няколко минути ще ви върнат в килиите. Ще ви раздадем днешния лондонски „Таймс“, където ще можете да прочетете за условията на капитулация на Англия, както и пълни подробности за последните събития. Можете да ги прегледате през свободното си време. Преди това обаче трябва да ви се представя. Името ми е Клитман, щандартенфюрер от СС. Аз съм новият комендант на този затвор и вие сте длъжни да изпълнявате моите заповеди. Както разбрах, през последните месеци режимът тук е бил смекчен под ръководството на оберщурмбанфюрер Гросман. Но с това вече е свършено. Гросман е освободен от длъжност. Отсега нататък ще трябва да се съобразявате с мен. Възнамерявам да ръководя нещата тук като по учебник. Нарушенията на дисциплината ще бъдат наказвани жестоко. Всеки опит за бягство ще бъде заплащан със смъртта на евентуалния беглец и на един от затворниците. Няма да има успешни бягства. Ще разберете, че охраната тук е най-строгата в Райха. Щом свършите с вестниците, вероятно ще пожелаете сериозно да обмислите собственото си положение. Моля ви, не си правете илюзии, че немският народ има намерение да остави ненаказани виновните. Пред военните трибунали ще застанат не само онези, които въвлякоха Великобритания в агресия срещу Германия. Естествено, главните подсъдими ще бъдат Чърчил и неговите помагачи. Но ние няма да си отдъхнем, докато и най-дребният престъпник не бъде осъден. Вината е огромна. Тепърва предстои да излезе наяве пълният размер на британските престъпления. Няма да бъдат пожалени никакви усилия те и техните извършители да бъдат разкрити. Във вашия случай въпросът за вината не стои. Всички сте арестувани на германска земя или на териториите на държави, съюзници на Райха. Днес ще бъдете посетени от адвокати, определени да подготвят съдебните ви дела. Своевременно ще ви бъде назначена служебна защита. След няколко дни ще получите писмени указания от съответните власти в Англия, в които ще ви призоват да признаете всичко. Досега отказът ви да разкриете подробностите около вашите мисии беше похвален. Вие сте безстрашни мъже и не се съмнявам, че при други обстоятелства щяхте да бъдете високо наградени за вашата смелост. Ала войната свърши. Вашата страна претърпя поражение в една справедлива и открита битка. Сега задължението ви е да сътрудничите на органите на законноста и реда, за да бъдат назовани виновниците и оправдани невинните. Комендантът млъкна и застана мирно.

– Свободни сте. Надявам се, че всички ще сътрудничите. Уверявам ви, че това е във ваш интерес.

Вратите на залата се отвориха. Хората от първата редица станаха по даден сигнал. Докато се изнизваха навън, те отбягваха погледите на другите затворници. Мнозина плачеха открито.

– Господ да ни е на помощ – промълви някой.

1.

*Париж
Юли, 1979*

Беше най-неприятното време от годината. Париж бе пълен с туристи. Кафенетата по булевард „Сен Жермен“ бяха претъпкани с недомялани американци и обикалящи света австралийци. Човек можеше да ги види навсякъде – позиращи за пред света, натрапвайки на минавачите заблудата, че са родени и израснали в Париж. Седяха в кафенетата с цигари „Житан“ в устата и обувки „Гучи“ на краката. Преструваха се на безразлични, но в същото време си припомнях забележителностите, които бяха видели. Париж беше техен за сезона и те можеха да го обикалят денонощно, да обитават светлината, сумрака му и дългата лятна самота.

Джек Гулд беше толкова простодушен, че никога не би забелязал това, ако не ги бе чул да говорят на английски. Не се заседяваше по кафенетата, за да го видят или за да наблюдава минавачите. Откровено казано, почти не забелязваше какво става около него. Пиеше кафето си, приковал очи в книгата на коленете си, първия том на „Историята на евреите във Вавилон“ от Нойзнер.

Двайсет и две годишен, Джек вече имаше характерен облик. Беше облечен с вълнено сако с кожени кръпки на лактите – съвсем неподходящо за топлото време, мръсна бяла риза и тъмнозелени, изтъркани отзад кадифени панталони. Когато имаше пари за тютюн, пушеше къса лула. Косата му беше разчорлена. Носеше очила с телени рамки, нескопосно скрепени с изолирбанд. Лесно беше да се изпусне фактът, че под всичко това той беше хубавец – досущ като издокараните в кожени якета контета, излегнали се на шезлонгите отвън.

Малкото кафене се намираще на „Рю Шабане“, на една пресечка от Националната библиотека. Джек ходеше там сутрин и следобед, за да си откъдне от научната работа. Тъй като не можеше да си позволи свестен обяд, той обикновено си взимаше малко хляб, козе сирене и бутилка „Бадоа“ и хапваше в близкия парк „Жарден дьо Пале Ройал“.

Сутрешните и следобедните му кафета – черни и силно подсладени – го зареждаха с необходимата енергия за разчитане на древните текстове.

Дисертацията, върху която работеше, „Предсказанията на звездата и скиптъра в Документа от Дамаск, ръкописите от Кумран и Антологииите“, го бе докарал в Париж против волята му. Работеше вече втора година върху доктората си по староеврейски науки в Тринити колидж в Дъблин и беше напълно доволен да чете там или в библиотеката „Честър Бийти“ в Болебридж. Джек ненавиждаше френската национална библиотека и нейната допотопна бюрокрация. Мразеше да говори френски – език, който не владееше добре, и ако трябваше да бъде откровен, не се чувстваше добре в този град, където толкова много други хора истински се забавляваха. Джек Гулд беше талантлив специалист по лингвистика. Той разбираше за какво става дума и в най-откъслечния документ на староеврейски език и възстановяваше фрагментите от ръкописите на арамейски език от първи век с такава лекота, с каквата някои хора попълват фишовете за тотото. Преподавателите го обожаваха. Никой не се съмняваше, че докторатът му ще бъде първият значим принос в тази област. Ала като човек Джек беше пълен неудачник и – макар да не го признаваше – девственик на двайсет и две години.

Той не забелязваше хората, които сядаха на неговата маса. Кафенето беше малко и обикновено претъпкано. И този път не вдигна глава от книгата, която четеше.

– Вие сте Джек Гулд, нали?

Срещу него седеше млада жена. Русокоса, с изумително лице и светлосиня фланелка. Усмиваше му се като на стар приятел, макар че той не я познаваше. А може би...

– Je m'excuse, mais... (Извинете, но ... (фр. ез.) – Б.пр.)

– О, няма нужда. Ще се разберем и без да говорим на френски.

Ирландският акцент не беше силен, но бе достатъчен, за да се разбере откъде е жената. Джек прерови паметта си, за да си спомни къде я бе виждал.

– Съжالياвам, мис...

– Вие не ме познавате, но аз ви знам по физиономия. Казвам се Кейтлин Нюалън. Второкурсничка съм в Тринити колидж. Изучавам семитски. Миналата година вие изнесохте лекция за Езекиил. Аз бях на последния ред. Вероятно не ме помните.

– Да, разбира се...

Той млъкна и поклати глава.

– Не. Съжالياвам, не ви помня.

– Вие бяхте много зает. Не знаех, че сте в Париж.

В този миг се приближи сервитьорът. Кейтлин се обърна и с лекота заговори на френски без никакъв акцент.

– Un cafe creme, s'il vous plait. (Едно кафе със сметана, ако обичате (фр.ез.) – Б.пр.)

Тя погледна към почти празната чаша на Джек.

– Искате ли още едно?

Той поклати глава и погледна часовника си.

– Съжалявам. Трябва да... тръгвам. Чета в библиотеката.

Той стана и остави пари на масата. – Приятно ми беше да се запознаем. Надявам се, че Париж ви харесва.

На следващата сутрин, когато точно след единайсет Джек влезе в кафенето, младата жена го чакаше. На същата маса, сякаш не бе ставала оттам. Косата и беше прибрана назад. Беше облечена в дънково яке и друга фланелка. Този път розова. Джек се приближи до масата, а тя вдигна нещо и го размаха.

– Забравихте това вчера.

Книгата на Нойзнер, „лекото четиво“, с което той убиваше времето в кафенето.

– Благодаря – измънка Джек и протегна ръка към книгата, но тя не му я даде.

– Снощи я прегледах – рече Кейтлин. – Лято е и ние сме в Париж, а вие четете такава книга?

Той не отговори.

– Желаете ли кафе? – попита тя.

Джек поклати глава. Не си спомняше някога жена да му бе говорила по този начин. На влизане в кафенето забеляза, че тя е много красива. Хубостта обаче го безпокоеше. Тя не можеше да бъде разгадана като староеврейската поезия, нямаше спрежения, нито склонения и не можеше да се сведе до парадигми. Той се чувстваше заплашен от нея, както и от всички други неща, които бяха извън неговия контрол.

– Не ми казвайте, че започвате с алкохола преди обяд – каза Кейтлин.

– Аз... Не...

Джек се колебаеше, безсилен пред неизбежното.

– Ще изпия едно кафе.

Тя махна с ръка и сервитьорът веднага се появи. Джек бе смаян от увереността в обносните ѝ и от самочувствието и. След като поръча, тя се обърна към него.

– Седнете, за Бога. И ми разкажете за себе си.

Така започна всичко.

Той беше трудно постижение. Тя му го каза после, когато за пръв път спаха заедно. Париж, разбира се, помогна. И най-сериозният учен не можеше да устои на чара му. Кейтлин го разведе навсякъде, преди всичко на места, неупоменати в туристическите справочници. Книгата на Нойзнер лежеше заключена в стаята ѝ. На третия ден Джек престана да пита за нея. А в края на първата им седмица заедно съвсем я забрави. Кейтлин го завладя напълно.

Фактът, че беше влюбен, го осени изключително бавно. Това беше непознато за него чувство, от което не се бе интересуval преди. Също като красотата и то беше извън контрола му. Джек приличаше на човек, който се събужда постепенно след дълъг сън и чува отдалеч как гласът на любимата му шепне неговото име. Ала вече буден, той открива, че любимата му е била там през цялото време и загрижена го е наблюдавала.

Тя се превърна в негово зрение и слух, докато той отново се научи да използва собствените си сетива. Тя принадлежеше към неговия свят само отчасти и отказваше да говори за това. Отначало Джек правеше опити да я приобщи, но установи, че пренебрежението е по-болезнено, отколкото липсата на разговор по познати за него теми. И така, тя постепенно го въвлече в нейния свят.

Първата седмица го принуди да стане турист. Всяка сутрин след девет той отиваше в кафенето. Тя го чакаше с горещо кафе и кифлички. Закусваха и отиваха да разглеждат забележителностите на града – Нотр Дам, Триумфалната арка, Айфеловата кула, Лувъра. Джек беше като дете, внезапно разбрало, че светът не се състои само от четирите стени на стаята му.

Кейтлин съзнаваше, че най-важното е да го държи далеч от библиотеката. Лишен от ръкописите, той беше като празен лист хартия. Втората седмица престанаха да разглеждат Париж. Тя започна да го води в малки кафенета и барчета, където нямаше туристи. Дълго седяха и разговаряха. За пръв път Джек срещна човек, който искрено се интересуваше не от онова, което знаеше, а от него самия. Разказа и за онзи Джек Гулд, когото преподавателите не познаваха.

– Баща ми е евреин, а майка ми – католичка.

– А ти какъв си? Той сви рамене.

– Никакъв. Аз съм си аз. Каквото и да означава това.

Кейтлин говореше малко за себе си. Родителите и починали преди

десет години, един след друг, за осем месеца – баща ѝ от рак, а майка ѝ от скръб. Погребани били в Лондон, в гробището Паддингтън, близо до къщата, в която била израснала. Нямала живи близки роднини. Само няколко лели и чичовци, които не била виждала от години и с които нямала нищо общо. Джек уважи съдържаността ѝ и не зададе повече въпроси.

Имала и други мъже в живота си – не го скри. Макар още да не бяха любовници, Джек изпита ревност, като чу, че е имало други преди него.

Една вечер отидоха да гледат „Лакомб Люсиен“ на Луи Мал в едно малко кино на булевард „Сен Жермен“. На Джек му беше трудно да следи диалога, но от време на време Кейтлин се навеждаше към него и му разказваше шепнешком какво става на екрана. Филмът описваше съдбата на един млад френски работник, станал сътрудник на нацистите по време на войната. Джек не гледаше. Близостта на Кейтлин му беше достатъчна.

Когато излязоха от киното, Кейтлин беше мълчалива. Това беше неприсъщо за нея и той се зачуди защо филмът ѝ бе оказал такова въздействие.

– Какво има?

Тя не отговори. Дълго време мълча. Край тях минаваха хора, които оживено разговаряха, но Кейтлин не им обръщаше внимание. По едно време се облегна на стената.

– Нещо не е наред ли?

– Ела – рече тя.

Той не знаеше какво да направи и се приближи до нея. Никога не бе стоял толкова близо до жена. Тя протегна ръце към него и го притегли към себе си. Сетне го целуна. Лицето и беше мокро от сълзи. Джек усети соления им вкус. Същата нощ станаха любовници. Ала тя така и не му каза защо или за кого бе плакала, пък и той не я попита.

След няколко дни и двамата знаеха, че връщане назад няма. В началото на септември решиха да се оженят. Кратката церемония в ирландското посолство бе последвана от обяд в малък ресторант на левия бряг на Сена. Джек писа на родителите си, че се е оженил. Майка му отговори, че е много разстроена, задето не са били поканени на сватбата, но той ѝ изпрати дълго писмо със снимка на Кейтлин и обясни колко е щастлив. Дори майка му не предполагаше, че е способен да изпита толкова блаженство. Той и изпрати още една снимка – с новите си дрехи, които бяха купили заедно с Кейтлин. Никой

от старите му приятели не би го познал.

Всеки ден Джек работеше по малко в библиотеката, ала обсебеността с науката го бе напуснала завинаги. Свикна да очаква с нетърпение ранните следобеди, когато идваше време да затвори книгите и да излезе на слънчевата светлина. Кейтлин го чакаше в малкото кафене на „Рю Шабане“ на обичайната маса с две чаши кафе и пасти. Пиеха и разговаряха, после отиваха в апартамента си на „Маре“ и се любеха. Стратта не им изневери през цялото лято.

Около две седмици след сватбата намериха апартамента си в пълен безпорядък. Неканените гости се бяха съсредоточили върху кабинета на Джек и бяха преровили всичко. Странно, но нищо не липсваше, дори бижутата на Кейтлин, които стояха в една незаключена кутия в спалнята. Цяла вечер тя седя замислена, като на няколко пъти му се стори, че се готви да му каже нещо. Джек остана с убеждението, че Кейтлин знае кой е влизал в апартамента им.

На следващия ден, докато се разхождаха из парка, към тях се приближи един човек. Непознатият поздрави Кейтлин и я целуна по двете бузи, сякаш бяха стари приятели. Беше човек на средна възраст, добре облечен и интелигентен. Двамата с Кейтлин говориха бързо на френски около една минута. Джек долови само откъслечни думи:

– Malheureux... peut-etre dangereux... ce n'est pas termine... pas impossible de rentrer... nous avons pris nos renseignements... (За съжаление... Не е опасно... Не е свършило...)

Невъзможно е да се върнем назад... Поехме задълженията си... (фр.) – Б.пр.)

Джек погледна съпругата си и видя, че е пребледняла. Тя не повиши тон, но той долови напрежението в гласа ѝ.

– Je dois m'en aller (Трябва да си ходя (фр.) – Б.пр.) – каза накрая тя и улови Джек подръка.

Непознатият не го погледна нито веднъж.

– Кой беше този? – попита Джек, докато тихо се отдалечаваха.

– Никой. Един стар приятел. Виж какво, това няма значение. Забрави го.

За пръв път му се сопна. После му се извини. Срещнала онзи мъж преди години. Бил приятел на баща ѝ и веднъж се опитал да се намеси в живота ѝ, когато била девойка.

Същата нощ в леглото тя каза на Джек, че иска да се върнат в Дъблин.

– Но аз още не съм свършил работата си тук.

– Ще почака. Трябва да се прибера в Дъблин и да наваксам с моята

работа, преди да е започнал семестърът. Ти можеш да поръчаш да ти изпратят микрофилми. Аз ще ги платя. Пък и...

Тя се поколеба и го хвана за ръката. – Има и още нещо. Ще имам бебе.

2.

Дъблин

18 юни 1988

Писмото дойде в понеделник сутринта. То беше третото от общо седем, сред които отговор за микрофилмите и покана за някакъв скучен прием в Тринити колидж. Самият плик загатваше, че подателят е богаташ – плътната хартия, дискретният шрифт, дори небрежният подпис загатваха за нещо повече от обичайното. Името на къщата – Съмърлон, напечатано най-отгоре, не му беше познато.

Пощенското клеймо също беше непознато – Дун-на-Шод. Трябваше да го потърси на картата. Оказа се, че става дума за Болтимор, малко рибарско селище на югозапад от Корк. Но кой ли там би се интересувал от работата му? И кой в едно такова селце можеше да си позволи такава луксозна хартия?

Отговорът беше един човек на име Шефан Розевич. Името не означаваше нищо за Джек. Какъв ли е? Поляк? Чех? Не можеше да каже със сигурност. Чувал бе да споменават, че този човек притежава сбирка от безценни ръкописи на староеврейски и арамейски и живее в република Ирландия. Писмото на Розевич беше кратко и ясно. Имал малка, но ценна колекция от ръкописи и се нуждаел от специалист както за описването, така и за съхранението ѝ. Интересува ли се д-р Гулд от предложението? Работата нямало, да бъде трудна, нямало определен срок и щяло да му бъде платено добре. Много добре.

Джек бавно вдигна писмото. На пръста си носеше обикновен златен пръстен без инкрустации. Сви другата си ръка в юмрук, после пак я разпери. Направи го няколко пъти. Сякаш стискаше и пускаше нещо. Сетне разсеяно поглади хартията, като че ли беше човешка плът.

Известно време стоя неподвижен. Писмото тежеше в ръката му като коприна. Чувстваше, че му предстои нещо необикновено. Очаквал го бе отдавна, може би цял живот – не знаеше откога, нито защо. Ала инстинктът му подсказваше, че животът му ще се промени.

Вече беше заместник-завеждащ на отдела за библейски ръкописи в престижната библиотека „Честър Бийти“ в Дъблин, на „Шрусбъри Роуд“. Отговаряше за една от най-прекрасните колекции от папируси със Стария и Новия завет, която се равняваше на тези от библиотеката във Ватикана и в Британския музей, но известна само на тесен кръг специалисти. „Папирусите на Честър Бийти“ представляваха библейски откъси, намерени при разкопките на древния Афродитополис в Египет в периода 1928–30 и купени година по-късно от самия Честър Бийти.

Джек вдигна слушалката и набра номера, напечатан в писмото. Телефонът извънха пет-шест пъти. Отговори гласът на ирландка на средна възраст.

– Съмърлон. С какво можем да ви услужим?

Той предположи, че това е икономката. Чуваше се музика. Виолончело и клавесин. Веднага позна мелодията – адажио от сонатата на Бах в сол миньор. Запис ли беше? Или в Съмърлон имаше оркестър?

– Търся мистър Розевич. Вкъщи ли е?

– Бихте ли ми казали името си?

– Кажете му, че се обажда д-р Гулд от библиотека „Честър Бийти“.

Жената остави слушалката на масата. След няколко минути музиката спря. Чува се тежки и бавни мъжки стъпки.

– Розевич. Какво мога да направя за вас? Акцентът беше определено източноевропейски.

– Вие ми писахте, мистър Розевич. Името ми е Гулд, от „Честър Бийти“.

– Господи! Онази глупава жена ми каза, че сте доктор от Уестмийт. Това е прекалено. Трябва да си купи слухов апарат. Простете ми, доктор Гулд. Изключително любезно от ваша страна, че ми се обаждате веднага. Прочетохте ли писмото ми?

– Да. То пристигна тази сутрин.

– И какво е решението ви?

– Нямах време да го обмисля. Обаждам се само за да ви задам няколко въпроса.

– Да, разбира се. Какво ви интересува?

Музиката зазвуча отново, но този път свиреше само виолончелото. Междувременно се чу някакъв друг звук. Дали беше морето, или само въображението на Джек? Къде ли точно се намираще Съмърлон?

Джек зададе въпросите си прилежно, един по един, сякаш по този начин можеше да прогони Розевич заедно със съблазнителното му предложение.

Да се сблъска с такава загадка, при това в онази отдалечена част на страната, беше твърде хубаво, за да е истина. И все пак така възхваляваната от собственика си колекция вероятно щеше да се окаже не толкова ценна. Скучна, лишена от изящество и красота, нищо, което да накара пулсът да забие учестено.

Ала Розевич беше сериозен и добре информиран човек. Обясни, че познанията му не били достатъчни и имал нужда от специалист, който да подреди книгата. Притежавал над триста ръкописа, някои средновековни, други по-ранни, сред които няколко от Кайро и от Наг Хамади. Интересът на Джек се разпали. Розевич явно не беше дилетант.

Щеше да бъде трудно да вземе отпуск, но работата в Съмърлон можеше да се определи като научно изследване.

– Има само едно – добави Розевич. – Не съм обявил официално съществуването на библиотеката ми. Не давам интервюта и не позволявам достъп до материалите. Решите ли да дойдете, не трябва да казвате никому. Приемливо ли е това за вас?

– Трябва да помисля.

– Много е важно. И без това няма друг начин да работите тук.

Розевич предложи на Джек да го посети предварително през почивните дни. Щял да му покаже библиотеката и да му обясни какво го затруднява. Джек се съгласи. Докато оставяше слушалката, той чу гласове – женски смях и кучешки лай.

Същата сутрин Джек пи кафе с Мойра Кенеди, завеждаща отдела за ръкописи. В кабинета ѝ беше по-хладно, отколкото в неговия, тъй като имаше много растителност. Първите туристи за деня вече бяха пристигнали и разглеждаха изложбата от персийски миниатюри.

– Чувала ли си за човек на име Розевич? Живее близо, до Болтимор, в Корк. В голяма къща.

Тя се намръщи, сетне кимна.

– Да, чувала съм да споменават това име. Защо?

– Иска да съставя каталог на ръкописите му. Не съм чувал за него. Мойра сви рамене, но той забеляза, че тя за миг извърна очи, сякаш се притесни или обезпокои.

– Името му се появява от време на време. Все някога ще го чуеш.

– Говориш така, като че ли става дума за някаква тайна...

– Съвсем не. Но Розевич води уединен живот. Ти си привилегирован, щом смята да ти покаже колекцията си.

– Тогава знаеш за нея.

– Знам само, че има такава. Това са чували всички. Знаем за някои

от нещата, които притежава, от изтеклата информация при продажбите. Има няколко папируса от Кумран. Но той купува предимно от нелегални снабдители. Познавачите казват, че притежава неща, които всички бихме искали да видим.

– Тогава защо...

– Защо вика човек като теб ли? Тя пак сви рамене.

– Знам ли? Сигурно отчаяно се нуждае от помощ. От някой, на когото може да има доверие.

– Срещала ли си се с него?

Стори му се, че ще се измее, но тя само се усмихна накриво. Мойра беше четирийсет и пет-шест годишна. Работеха заедно от седем години, откакто защити доктората си, а не знаеше почти нищо за нея. Нито пък тя за него.

– Никой не се е срещал с Розевич. Ти ще бъдеш първият. Възползвай се от възможността.

– Как така? Нали каза, че ходел на продажбите?

Мойра поклати глава. Косата ѝ беше посивяла, сресана назад и прибрана в строг кок. Носеше очила с дебели рамки. Обичаше ли я някой? Имаше ли мъж, за когото да разпуска косите си? Смаян, Джек установи, че не знае, а и не го интересува.

– Той изпраща посредници. Казах ти вече, че живее уединено. Загядъчна личност.

– Има ли семейство?

– Откъде да знам?

– Чух женски глас.

– Съпруга или любовница. Кой знае?

– А къщата? Откога живее там?

– Мисля, че отдавна. Роден е в Източна Европа, в Полша или в Чехия. Дошъл е тук през 40-те или 50-те. Бежанец.

– Откъде един полски емигрант има толкова много пари?

– Предполагам, че е аристократ. Но ти ще разбереш сам, когато отидеш. Сигурно искаш отпусък.

– Ако нямаш нищо против.

– Ами, през октомври ще откриваме изложба и някой трябва да ми помогне да прегледам сбирката от ръкописи, която пристигна миналия месец от Източен Берлин. Има много работа.

– Работата ми при Розевич ще се счита като изследователска.

Тя се колебаеше. Нямахше да и бъде трудно да намери помощник за изложбата. Но възможността Гулд да ѝ разкаже за колекцията на

Розевич беше твърде примамлива, за да я изпусне.

– Ще ти бъде ли от полза?

Джек знаеше какво има предвид, макар че никога не бяха разговаряли по този въпрос.

– Мисля, че да. Не съм мърдал отгук, откакто...

– Добре, но искам да знам всичко. Само помежду ни. Разбираш ли?

* * *

Слънцето бе озарило цяла Ирландия. За пръв път в продължение на почти една година Джек Гулд напусна апартаментата си в Болсбридж и се разходи из града. Изгаряше от нетърпение да дойде уикендът. Опита се да разсъждава разумно, да си внуши, че нищо няма да се промени, че ще прекара лятото както обикновено, затворен в библиотеката, а наесен ще се върне в Дъблин отново същият. Ала дълбоко в душата му едно гласче настояваше, че ще му се случи нещо повече.

Разхождаше се безцелно под лъчите на залязващото слънце. Стигна до Тринити колидж. Удиви се, че всичко е така, както го бе оставил, сякаш го чакаше. В парка имаше цветя. Трябваше да удържи сълзите си, когато минаваше покрай семействата там и майките с бебешки колички. Замисли се за виолончелото, свирещо в непознатата къща, представяше си скалите и морето под нея и собствения си дъх, замъгляващ стъклото на прозореца в разгара на лятото.

3.

Потърси информация за Съмърлон в справочника. Къщата била построена от живеещия в Корк клон на семейство Фицджералд в средата на осемнайсети век и оттогава насам претърпяла множество бедствия и ремонти. През 1919 част от нея била изгорена от британските войски, изпратени да потушават бунтовете на ирландците, а три години по-късно била атакувана и от двете страни, участвали в Гражданската война, ала за разлика от много други оцеляла. Семейство Фицджералд останали и след обявяването на републиката, но в края на войната парите и търпението им се изчерпали. Привърженици на монархията, чиито дни безвъзвратно са отминали, те се превърнали в чужденци в собствената си страна. Къщата била продадена първо на някакъв американец на име Кели, претендиращ за ирландски произход, но недоволен от тогавашното положение в страната, а после, през 1947, на Розевич. Шест години

преди раждането на Джек.

Той остави справочника и внимателно взе друга книга – „В света на фантазиите“ от Морис Сендак. Книгата на Сиобан, от която ѝ бе чел всяка нощ, цял живот. Или може би само един мимолетен миг.

Джек седна и отвори книгата, без да се замисля, забравил колко опасни могат да бъдат спомените. Нещо падна от нея – лист хартия, рисунка на котарак с тигрови шарки. Брайън. Под рисунката една детска ръка бе написала: „На татко с обич, Сиобан“. Тогава тя беше на четири годинки. Джек стисна юмрук. Очите му се напълниха със сълзи.

„Миналото е минало“. Повтаряше си го всяка сутрин. Ала това не беше истина. Миналото е винаги с нас – събудим ли се, то ни връхлетява без предупреждение под формата на детска рисунка или забравена снимка. Не ни напуска и докато спим – сънищата ни са свързани с него.

Миналото беше едно кафене в Париж, отворен прозорец, гледаш към стръмните покриви, женско тяло, оглеждащо се в огледалото. Море, чайки, женска ръка в неговата. Дъблин такъв, какъвто никога не го бе виждал преди, слънчева светлина на местата, които смяташе за сенчести, ежедневната разходка из парка, уикендите в планината Уиклоу, тревата, снегът през зимата, гласът на Кейтлин, разнасяш се от другата стая, детски смях и затръшване на врата в далечината.

Джек седя неподвижен, хванал главата си с ръце, толкова дълго, че сякаш никога нямаше да се размърда.

Една сцена се повтаряше пред очите му с обезпокоително постоянство. По-рано тя непрекъснато се въртеше в главата му като магнетофонен запис, който не може да бъде изтрит. Сега се бе превърнала в тъпа болка, която от време на време болезнено се изостряше. Намира се сред поляна, изпъстрена с цветя. Появява лек ветреца. Усеща топлите слънчеви лъчи по лицето си. Небето е пълно с птички. Джек седи на одеялото и прибира остатъците от пикника. Вижда Сиобан, която играе с червена топка. Подхвърля я на Кейтлин и тя ѝ я връща. Сиобан е на шест години и става все по-сръчна. Изпусне ли топката, започва да се смее и хуква след нея. Той седи и ги наблюдава. Навсякъде има бели птици. Джек ляга по гръб и вперва поглед в безоблачното небе. Чува шума на прибоия и кръсъците на белите птици. Изведнъж се разнася вик. Гласът на Кейтлин. Надига се и вижда, че Сиобан тича след топката. Кейтлин се втурва след нея. Момиченцето или не чува, или не слуша. Топката се търкаля по склона, водещ към стръмна скала. И сякаш като на забавен каданс Джек вижда как Сиобан стига до ръба. Ятото бели птици отлитат като облак. Кейтлин протяга ръце към детето. Джек

става. Двете падат надолу пред очите му. Цветно петно, сетне нищо друго освен птиците.

Знаеше, че не стана точно така. Ала си представяше само тази поредица от картини.

Напуснаха Париж и намериха апартамент в Белебридж, близо до „Честър Бийти“, където той вече помагаше при съставянето на каталозите. Имаха много малко пари, но от време на време Кейтлин теглеше малка сума от наследството си, възлизащо на около десет хиляди лири. Тя завърши втори курс, когато дъщеря им Сиобан беше на година и няколко месеца. Същата година Джек приключи с доктората си и започна работа в библиотеката. Някак, с помощта на майка му, успяваха да се грижат за Сиобан.

Лицето и тялото на Кейтлин не му омръзнаха. Времето, което Сиобан изискваше да ѝ отдели, му беше приятно. Не съжаляваше за промените, станали с него от онова лято в Париж. А сега седеше сам, държеше детската книжка и се бореше с миналото.

На вратата се позвъни. Джек усети, че се сковава. Остави книгата и с нежелание стана. Позвъни се отново, но той не бързаше.

На прага стоеше полицай.

– Доктор Гулд?

Джек се олюля.

– Доктор Гулд, имам неприятна вест. Може ли да вляза?

Човекът говореше тихо, но думите му отекваха като ехо в ушите на Джек. Той протегна ръка към дръжката на вратата и се свлече на пода.

– Добре ли сте? – попита полицаят.

Джек кимна и се опита да стане. Стана му лошо, главата му се замая. Искаше някой да го държи в обятията си, докато неприятното чувство премине.

– Добре съм – промълви той и се огледа. Коридорът беше пуст. Там нямаше никой. Само Джек и неговите спомени.

Миналото никога не ни напуска.

4.

Джек бе решил да отиде в Съмърлон, но имаше още неща, които искаше да узнае. Мисли за Розевич цялата сутрин във вторник. Кой точно бе той и какво искаше? Джек имаше един стар приятел от колежа, Денис Бойлан, който бе постъпил на работа в „Айрин Таймс“. Следобед

му се обади.

– Как се казва онзи човек?

– Щефан Розевич. Поляк.

– Би ли ми продиктувал буква по буква? Ще ти се обадя утре или вдругиден. Имам много работа.

Но Денис му се обади още в сряда сутринта.

– Хайде да обядваме заедно, Джек. Чакай ме на „Уестморланд стрийт“ в един часа.

Кафенето беше пълно. Бойлан го накара да седнат в отделението за пушачи. Поръча си голямо парче пай и пържени картофи. Не показваше признаци на напълняване, въпреки огромното количество храна, което поглъщаше. Посетителите около тях говореха на висок глас.

– Губиш си времето, Джек. Няма нищо друго освен стари изрезки от вестници от времето, когато е купил къщата в Корк. Как ѝ беше името?

– Съмърлон.

– Хубаво английско име. Навремето е имало недоволство, че я купува. Примирили са се с американец, но с поляк...

– Кой?

– Местните жители. Имало един енорийски свещеник на име О'Мара от Келтската лига. Опитал се да организира подписването на петиция и да накара държавата да купи къщата, но нищо не излязло. Твоят човек я взел, а после нещата утихнали.

– Това ли е всичко?

Бойлан кимна, гребна грах и го пусна в отворената си уста.

– Но това е невъзможно. Човекът е милионер. Къщата е архитектурна ценност. Една от няколкото, останали в страната. Трябва да има още нещо.

Бойлан отново поклати глава. Остави вилницата и извади цигара.

– Твоят човек се крие от хорските погледи. Стои в сянка вече четирийсет години. Съжалявам, но това е всичко, Джек. Опитай да намериш нещо за къщата в туристическите справочници.

– Интересува ме не къщата, а Розевич.

– Тогава ще разбереш, като го видиш.

Бойлан всмукна силно от цигарата и я остави в пепелника.

– Хубаво е, че те виждам отново, Джек. Трябва да пийнем нещо някой път. Да се съберем с колегите.

– Напоследък не излизам често, Денис. Бойлан го погледна загрижен.

– Мина достатъчно време, Джек... Изведнъж Джек блъсна рязко стола и стана.

– Благодаря за помощта, Денис. Ще се чуем.

Без да каже нищо повече, той се обърна и се отправи към вратата, за да потърси безопасност на улицата.

В нощта преди да замине, му се яви сън. Не бяха сцените, които постоянно виждаше пред очите си, нито кошмар, и все пак вся у него неловкост и страх – събуди се в свят, който смяташе за тъжен и самотен, ала разумен, и откри, че той всъщност е разяден отвътре. Сякаш самият Джек се бе превърнал в носител на заразата. Продължителен и постоянен шепот, влажни устни до ухото му, дъх, процеждащ се като студена мъгла, несвързани, откъслечни думи, понякога едва доловими, но многозначителни, изречени с детски, леко потреперващ глас, но не на Сиобан, а леден, пронизващ, нездрав глас. Цяла нощ.

Той стана, изми зъбите си и изпи две чаши кафе, но шепотът още звучеше в ушите му като безмилостен сърбеж в мозъка.

Мрачният сън витаеше около него, докато излезе от града, където внезапно въодушевен, видя прострелия се пред него път и слънцето, чиито лъчи се отразяваха на лъскавия асфалт, сякаш бе валил дъжд. Слънчевата светлина и радостта от нея не го напуснаха през целия път. Лъчите като че ли извадиха на показ нещо дълбоко скрито у него.

Мина покрай синкавата планина Уиклоу, пое на юг, а после се отправи на запад, сред зелените поля. Имаше хълмове и могили, а близо до горичка тисови дървета – кръг от камъни. Погледнеше ли встрани, виждаше развалините на английските замъци, тъмните им прозорци и срутните, обвити в бръшлян стени.

Мина край безименни селца, смълчани кръчми, деца, играещи на улицата, и старец с куче.

Хората бяха напуснали Дъблин през уикенда, за да се освежат сред природата. Джек виждаше номерата на колите им по пътя. Задмина автобус, пълен с туристи, отправили се на запад, после още един. Те притискаха лица към прозорците, а очите им бяха празни и неспокойни като душите им, платили, за да пътуват. Джек копнееше да се отърве от тях. Те щяха да спрат в грандхотелите в подножието на хълмовете, да ядат сьомга и да слушат овчарска свирка – всичко това купено и платено от някой туристически агент от Дюселдорф или Маями. И щяха да намразят телевизията, самолетите над главите им, всяка лодка, която не е направена от плетени върби, автобусите, с които пътуват, и накрая дори себе си.

Джек най-после се отдалечи от тях и се отправи надолу, сред възвишенията. Пред него се простираха планини, гори и тучни ливади. Обядва набързо в Корк, сетне пое към крайбрежието – дълго пътуване по лоши шосета.

Спря в една пивница в Болтимор и попита как да стигне до Съмърлон. Човекът зад бара го огледа озадачен, но му обясни. Не беше далеч.

– Няма ли да пийнете нещо, преди да продължите? Джек тъкмо се канеше да откаже, тъй като изгаряше от нетърпение да види Розевич, но размисли и поръча чаша „Гинес“. Застана до малкия излъскан бар и мълчаливо отпи от бирата. В неугледното помещение имаше само още двама посетители – старци с лули, надигащи шишета черна бира.

Барманът изми няколко чаши и ги сложи настрана.

– Отдалече ли идвате? Джек кимна.

– От Дъблин.

– Дълъг път. Пък и състоянието на пътищата... Джек пиеше стипчивата черна течност. По горната му устна полепна пяна и той бързо я избърса с ръка.

– Негов приятел ли сте?

– На Розевич ли?

– Да. Познавате ли го добре?

Над бара бяха окачени няколко избелели снимки – на папата заедно с Джон и Робърт Кенеди, на футболния отбор „Кери Гейлик“, а над тях – Христос, разкрил кървящото си сърце. Джек долови враждебността в гласа на мъжа.

– Никога не съм го виждал.

Барманът го погледна изкосо и изтри някакво петно от бира с парцала.

– Така ли?

Джек бавно кимна. Двамата старци в ъгъла изпълваха стаята с катранен дим.

– Виждате ли го често в селото?

– Да го виждаме ли? Той не стъпва в Колтимор. А живее тук вече четирийсет години. Дъщеря му идва от време на време, ала той не си показва носа.

– Що за човек е Розевич?

Барманът се изправи и се дръпна назад, сякаш пред него зейна пропаст.

– Дължите ми лира и двайсет. Изпийте бирата и си вървете по пътя. Там несъмнено ви чакат за следобедния чай.

По целия път до Съмърлон Джек си мисли за бармана и за необяснимата му враждебност. Или нервност? В тази страна живееха чудати хора, но бяха свикнали с гражданите от Дъблин. Никога не се беше сблъсквал с такава предпазливост.

Тесният, криволичещ път го изведе от Болтимор и започна да се спуска към Атлантическия океан. Джек зави и видя водното пространство, гмуркащите се и извисяващи се бели птици, чайки и албатроси, после залива Рорингуотър, осяян с островчета и лодки с разноцветни платна, надиплени от ветреца.

Времето беше ясно и приятно. Джек можеше да заживее там като човек открил за пръв път щастието. Слънцето клонеше на запад, към бучачия океан. Джек мина през тунел от високи дървета и лилави цветя, поникнали по мъха край пътя. Шосето потъмня и се изпъстри със светлосенки.

Излезе и за миг светлината го заслепи. Затвори очи и неволно намали. Когато отново погледна, Съмърлон стоеше пред него – неочаквано появила се ослепителна бяла къща, високо над морето. Беше на три етажа и имаше седем реда прозорци. Фасадата бе разделена на три части. В средата имаше висока врата с колони в дорийски стил и венециански прозорец.

Сърцето му се сви. Прозорците блещукаха, сякаш го приветстваха с добре дошъл. Ято морски птици се сниши над комина, после се издигна и отлетя към океана. Джек спря пред високата желязна порта с каменни колони. В края на дългата алея с дървета някой го наблюдаваше.

Той изключи двигателя и слезе от колата. Морският бриз развя косите му. На колоната вдясно имаше звънец и говорител, а над тях – камера. Джек натисна звънеца и когато му отговориха, се представи. След няколко минути се чу леко бръмчене и портите се отвориха. Той погледна към къщата. Тя стоеше там търпеливо, с гръб към ревящия океан, и сякаш го очакваше.

5.

Икономката го поведе покрай редици от просторни стаи с огледала към една дълга тераса в задната част на къщата, където го очакваше Щефан Розевич – възрастен човек, седнал до мраморна масичка, вперил поглед в морето. Той се обърна, сякаш усети, че Джек идва. Косата му беше бяла и късо подстригана, челото почти гладко, бузите – хлътнали,

а очите – големи и интелигентни. Облеклото му беше елегантно и подходящо за сезона – бяла риза, ленено сако, лек панталон и обувки от канава.

Джек се приближи, а Розевич стана и протегна ръка. Джек забеляза, че върхът на малкия му пръст липсва.

– Доктор Гулд. Надявам се, че пътувахте добре. Мисля, че днес времето е много хубаво.

– Благодаря. Пътят беше красив. Тук също е много хубаво.

– Естествено, нали затова живея тук.

Розевич се обърна към икономката, която стоеше до френския прозорец.

– Мисис Негъл, би ли донесла нещо разхладително на госта? Какво ще пиете, доктор Гулд?

– Каквото и вие.

– Виждам, че притежавате ирландския дух на себеотрицанието. Е, тогава две чаши лимонада.

Икономката кимна и се отдалечи.

– Лимонадата е истинска, не прилича на онази отвратителна смес, която продават в магазините. Заповядайте, седнете.

Джек се настани и Розевич го погледна с откровени и пронизителни очи.

– Предполагам, че сте наследили ирландската свенливост от майка си. Баща ви е евреин, нали?

– Да – отговори Джек. – Бежанец от Германия. Откъде знаете?

Розевич сви рамене.

– Да не мислите, че ви поканих да дойдете чак дотук и да разгледате малкото ми съкровище, без да ви проуча?

Джек не отговори. Какви ли проучвания бе направил Розевич?

– Не се притеснявайте, млади приятелю. Не знам нищо, което не бихте искали да зная за вас. Само биографията ви, това е всичко. Трябваше да се уверя, че сте подходящ за работата.

– А каква е тя?

Розевич махна нетърпеливо с ръка.

– По-късно, доктор Гулд. Та вие току-що пристигнахте. Сега ще пиете лимонада, може би малко чай, после мисис Негъл ще ви покаже стаята. Имате време да си починете до вечеря. Тогава ще разговаряме. Ще ви разведа из къщата. Ще видите и библиотеката, разбира се. Очаквам дъщеря ми Мария да дойде за вечеря. Днес трябваше да замине за Корк по спешност, иначе щеше да е тук, за да ви забавлява.

Икономката се появи с поднос, на който имаше две високи стъклени чаши и кана. Джек забеляза, че бяха „Лалик“. Виждал бе подобни скъпи чаши в парижките магазини, но не можеше да си ги позволи. Опита лимонадата. Беше превъзходна – съвършена комбинация между сладко и тръпчиво.

Розевич вдигна чаша.

– За нашето сътрудничество.

– Още не съм се съгласил да работя за вас. Полякът го наблюдаваше внимателно.

– Ще се съгласите. Изобщо не се съмнявам.

– Много сте самоуверен.

– Имам основания. Ще разберете, когато видите библиотеката ми.

А сега, пийте и се наслаждавайте на слънцето. Гледката от тази тераса е неповторима. Извинете, но трябва да се погрижа за някои неща. Когато поискате да се приберете в стаята си, натиснете онзи звънец и мисис Негъл ще ви заведе.

Розевич стана и се поклони официално. Джек се зачуди на колко години е. Осанката му беше като на много по-млад мъж – изправена по военному. Но според Джек този човек или живееше под напрежение, или се опитваше да не изпадне в някакъв унес, който би го заплашил.

Джек отпиваше от лимонадата и гледаше морето. Къщата го изуми с неразгадаемата си красота, пълното си уединение и съвършено местоположение. Дори в мечтите си не бе стъпвал в такова вълшебно място. Сигурен беше, че е пълна с чудати неща. Далече долу вълните се разбиваха в отвесните скали. Слънчевите лъчи озаряваха всичко. И все пак Джек не се страхуваше. Не си спомни за детето, играещо с червената топка на ръба на скалата.

Докато беше в стаята си и се приготвяше за вечерята, се случиха две неща. Въодушевлянето му, вдъхновено от слънчевата светлина и свободата по време на пътуването, беше преминало. Отново го налегна обичайната депресия, изпълнена със спомени. Джек се бе свил на леглото и ту задрямваше, ту се събуждаше.

Около шест часа чу, че една кола се приближава към къщата. Настъпни тишина, после се разнесоха стъпки и приглушени гласове. Сигурно Мария се бе върнала. Той си я представи като стара мома на средна възраст или вдовица. Вероятно нямаше нито съпруг, нито семейство, макар че Съмърлон беше достатъчно голяма, за да побере няколко поколения. Но Джек вече бе разбрал, че общителността не беше една от Добротелите на Розевич.

По-късно чу музика. Отначало тиха, сетне по-силна, като че ли някъде отвориха врата. Някой тихо и спокойно свиреше на пиано, като спираще от време на време. Някои от мелодиите му бяха познати до болка – Шуберт, Бах. Мъчително беше да ги слуша.

После пианистът засвири нещо много по-съвременно – джаз. Явно имаше чувство за хумор. Ала Джек не можеше да си представи, че това е Мария.

Вечерята започна едва в осем и половина, когато червеното слънце вече се бе уморило и клонеше към заник. Розевич не се бе появил да разговарят и гложещото чувство, че е изоставен, се прибави към настроението на Джек. Зачуди се какво го бе накарало да отговори с такава готовност на прищявката на един стар мошеник, очакваше с нетърпение някой да се възхити на дреболиите в личната му библиотека.

Мисис Негъл му бе напомнила, че трябва да се облече неофициално, но елегантно. Джек избра лек летен костюм със светлосиня риза и вратовръзка на райета. Облечен с най-хубавите си дрехи, той пак се чувстваше неугледен, заобиколен от цялото това изобилие. Не бе изпитвал такава чувство на несъответствие от първите си дни в колежа.

Пред прозореца му имаше малък балкон. Той излезе и се вгледа в потъмнялото море, като се опита отново да изпита щастието, което бе почувствал през деня. Шумът от прибоя се чуваше денонощно. Вероятно през зимата тук бушуваха бури.

Погледна надолу. Вниманието му бе привлечено от някакъв шум. Виждаше се част от долната тераса. Чу мъжки глас, но не беше Розевич. Сетне отговори някаква жена. След миг зърна синя копринена рокля, която се появи и отново изчезна от погледа му.

В същия миг от коридора се разнесе звън на гонг. Джек затвори малкия френски прозорец и се приготви да слезе долу.

Розевич го чакаше до стълбището. Беше облечен в копринен костюм и носеше вратовръзка от Джорджо Армани. Веднъж Джек видя подобна вратовръзка и изтръпна от цената.

– Мисис Негъл има работа в кухнята, затова аз ще ви придружа до трапезарията. Трябва да ви се извиня, че ви оставих толкова дълго сам, но възникна нещо спешно. Обещавам, че в бъдеще няма да ви пренебрегвам.

– Е, и без това утре заминавам.

Розевич не отговори и поведе Джек по дългия коридор, украсен с картини – предимно портрети на членове от фамилията, които вероятно бяха купени заедно с къщата. Или пък Розевич ги бе изнесъл от някой

потомствен дом в Полша, преди комунистите да завземат властта? По осанката и вежливостта му можеше да се съди, че е аристократ. Но Джек все още нямаше представа откъде бе дошло богатството му. Може би някои хора бяха намерили начин да изнесат незаконно парични суми от родината си. Вратата на трапезарията беше отворена. Вътре цареше сумрак, осветяван само от меката светлина на свещите.

Розевич въведе госта си вътре.

На масата бяха сложени прибори за трима. Топлина, полирано дърво, светлина на свещи, сребро и стъкло, бял лен, китайски порцелан. Ала Джек не забеляза нищо от всичко това.

– Това е дъщеря ми Мария – каза Розевич. – Полското ѝ име е Мария, но тук го произнасяме като ирландците.

Джек не слушаше. Той не можеше да откъсне очи от жената, която стана, пристъпи с усмивка към него и му протегна ръка.

Малкото място в сърцето му, останало незасегнато от скръбта, мигновено се изпълни. Дъхът му секна. Като че ли тя отне всичкия въздух в стаята и остави единствено себе си. И през ум не му бе минавало, че след Кейтлин женската красота може така да го поразии и да го остави безмълвен и сляп за всичко останало. Мария Розевич не приличаше на Кейтлин, но за втори път през живота си Джек усети онова сърцебиене, което получаваше само в нейно присъствие.

Мария се ръкува с него. Той стоеше онемял, устата му бе пресъхнала и главата му се въртеше. Сякаш падаше в черна бездънна яма.

– Приятно ми е да се запознаем, доктор Гулд. Рядко виждаме нови лица в Съмърлон. Татко плаши посетителите.

Розевич се приближи усмихнат.

– Виждам, че сте очарован, доктор Гулд. Мария заслепява всеки. Красива е, нали? Тя е едно от малкото останали в живота ми удоволствия. Ожених се за майка ѝ преди трийсет години. Преди да умре, тя ми остави дете.

Джек започна да се съвзема. Взе да заеква и се помъчи да се усмихне.

– Приятно ми е... да се запознаем. Вие... ли свирихте на пианото преди малко?

Тя се изчерви и кимна.

– Не свиря много добре, но се упражнявам всеки ден. Когато имам възможност, разбира се.

– Мисля, че свирите прекрасно – рече Джек с надеждата, че думите му ще бъдат приети сериозно. – Изсвирихте Бах много добре. Имате

усет. Напомнихте ми за...

– Какво?

– Нищо – излъга Джек. – Чувал съм тези мелодии, изпълнени със същото умение.

Мария се усмихна и кимна, но очите и говореха, че тя знае какво има предвид.

Вратата се отвори и мисис Негъл влезе с поднос и три чинии студена супа.

– Да сядаме – предложи Розевич и дръпна стола на Джек. – Мисис Негъл не обича супата ѝ да изстива. Дори когато е студена.

6.

Вечерята мина като в полусън. Не говориха за нищо лично или интимно, но Джек долавяше, че домакините му намират значение във всяка негова дума и жест.

Стана ясно, че Мария бе учила музика в Рим, в „Санта Чечилия“ – най-старата музикална академия в света. Умеела да свири на няколко инструмента, но предпочитала клавишните. Утре щяла да му покаже малката си колекция от стари клавесини, които държала в кулата. Били изработени от английски и италиански майстори. Джек не знаеше нищо по този въпрос, но унесено я слушаше и доброто му настроение започна да се възвръща. Мария говореше за дървото и метала като за живи същества. Докосването на музиканта ги карало да оживяват, също както един вълшебник може да накара дърветата да говорят и камъните да се движат.

На няколко пъти по време на вечерята с крайчеца на окото си Джек видя, че тя внимателно го наблюдава, сякаш беше стар приятел, когото не бе виждала отдавна и искаше да се увери, че наистина е той. Мария беше много красива и Джек едва се съдържаше да не отвръща на погледа ѝ всеки път. Имаше черни коси, които падаха на вълни по раменете, зелени очи, променящи се за секунди от радост в безпокойство, дълга шия и гладки бели рамене, чиято голота бе болезнена за него.

Розевич изглеждаше неспокоен. На няколко пъти насочи разговора към къщата, като нетърпеливо обясняваше с подробности историята и архитектурата ѝ. Ентузиазмът му внесе оживление.

– Погледнете нагоре – рече той.

Джек вдигна глава, като се опита да различи нещо в сумрака.

– Няма да видите подобен таван в Ирландия. Изработен е от Степълтън. Един от шедеврите му.

– Съжалявам – каза Джек, – но знам съвсем малко за архитектурата.

– Не е необходимо да знаете – настоя Розевич, – трябва да я почувствате. И аз не знаех нищо за архитектурата, когато дойдох тук и купих Съмърлон. Просто се влюбих в къщата, това е всичко.

– Мисля, че изборът ви е прекрасен.

– Съмърлон е една от последните от този тип. Не я дадох на държавата, защото тя не я заслужава. Останала е ням свидетел на разрухата на множество такива сгради. Егоистично ли ви се струва?

Джек поклати глава.

– Не, ако имате възможност да я поддържате. Но действително е малко егоистично, че не допускате почти никого в нея.

– Имам причини, доктор Гулд. Да не говорим по този въпрос.

– Къщата е прелестна, мистър Розевич. Не ви упреквам.

– Тя ще остане на Мария, след като умра. А после на нейните деца, дотогава, докато има някой да живее тук. Няма да се превърне в музей, където да се разхождат туристи, да се прехласват и да щракат с евтините си камери. Предпочитам да я изгоря до основи.

Джек не каза нищо. Разпалилите думи на Розевич го връхлетяха като вихрушка.

– Всички великолепни къщи вече са развалини. Изгорени, оставени на разрухата или оголени от дървото и камъка. Стотици къщи. Само тук, в Каунти Корк знам над седемдесет такива. Смъртта на старинните ирландски къщи е най-голямата архитектурна трагедия на века.

– Татко, мисля, че преувеличаваш. И си малко груб. Не забравяй, че гостът ни е ирландец.

Розевич изсумтя. Явно бяха имали такива пререкания и преди.

Вечерта минаваше а у Джек нарастваше чувството за нереалност. Харесваше Мария и се чувстваше добре в нейната компания, но Розевич го изнервяше.

След ягодите поднесоха кафе и бренди. Мария се извини, преди да ги сервират.

– Трябва да ставам рано. Ходя на литургия в Скибърин. Тя млъкна и се усмихна на Джек.

– Елате и вие, ако желаете.

– Боя се, че не посещавам редовно литургиите. Може би друг път.

Неволно призна, че в края на краищата може да остане.

– Татко?

Розевич кимна.

– Ще дойда с теб, разбира се. Но след това искам да прекарам деня с доктор Гулд. Трябва да разговаряме за много неща.

Мария отново се ръкува с Джек и му пожела лека нощ. Баща и я целуна нежно по бузата. Джек усети, че са много близки. Ала имаше и нещо друго – някакво напрежение, дори пропаст помежду им – сякаш един от двамата театралничеше.

Тя излезе и Розевич се обърна към него.

– Вземете си брентито и елате с мен, доктор Гулд. Става късно, а аз бих искал да ви покажа библиотеката, преди да си легнете.

– Разбира се. Наричайте ме Джек, моля.

– Много любезно от ваша страна. Това, надявам се, означава, че ще станем приятели. А вие, разбира се, трябва да ме наричате Щефан. Последвайте ме, ако обичате. Библиотеката е наблизко.

* * *

Мирисът беше непогрешим – стари книги в кожени подвързии. Библиотеката представляваше огромно, овално помещение с висок сводест таван, на който бяха поставени стъкла, за да влиза светлината. На всички стени имаше отрупани с книги лавици, а в средата – кръгла маса от полиран махагон, също с купчини книги. Пет-шест кожени стола, десетина класически бюста от бял мрамор на пиедестали и стълбичка допълваха обзавеждането.

– Каква прекрасна стая – промълви Джек.

– Да. Най-хубавата в къщата. Проектирана е от Дейвис Дюкар, когато построил къщата през 1768. Хората от Дъблин идвали специално да видят тази стая. Част от първоначалната колекция от книги сега се съхранява в Националната библиотека.

Розевич прекоси помещението и се приближи до една широка лавица, на която имаше енциклопедии на няколко езика. Извади един от томове на еврейската енциклопедия, сетне пхна ръка в празното място и натисна някакво лостче. Отдръпна се и след няколко мига част от стената започна да се отваря. Видя се малка бяла врата.

Розевич се обърна и се усмихна на госта си.

– Ти си много привилегирован човек, Джек. Малцина са пристъпвали този праг. Направих помещението специално заради моята колекция. Но преди да влезем, искам тържествено да се закълнеш, че няма да кажеш на никого какво си видял.

– Много си доверчив. Познаваш ме бегло. Откъде знаеш, че ще

удържа на думата си?

– Не съм сигурен. Ето защо е важно да ми обещаеш. Джек се колебаеше. Не искаше да се въвлечи в нещо, без да знае какви ще бъдат последствията. Ала изгаряше от любопитство. Какво имаше да губи в края на краищата?

– Добре. Имаш думата ми.

На вратата имаше скъпа електронна ключалка. Розевич набра номера и натисна тежката метална дръжка. Вратата безшумно се отвори.

Стаята, в която влязоха, съвсем не приличаше на библиотеката. Таванът беше нисък, стените – бели. Неоново осветление и климатична инсталация. По-скоро наподобяваше операционна зала, отколкото място за научна работа.

– Тук ще работиш – каза Розевич.

На стените бяха наредени метални шкафове с ключалки. Джек не разбираше очевидната загриженост на домакина си относно безопасността. Спомни си за камерата на портата. Бе забелязал, че къщата се охранява от сложна алармена система и на всички прозорци има здрави ключалки. Сбирката на Розевич несъмнено бе ценна, но изключителните предпазни мерки бяха крайност.

Розевич отвори първия шкаф и извади купчина части от ръкописи, увити поотделно. Занесе ги на продълговатата метална маса до една от стените, включи лампата и освети лупата.

– Ето – рече той, – започни с тези.

Джек излезе от стаичката след полунощ. Още не му се спеше. Не искаше да си ляга. Цял час седя замислен на креслото и въпреки че бе вечерял, преди няколко часа, почувства глад. Бе предприел нещо, от което нямаше връщане назад. Опиташе ли се да го направи, пак щеше да се озове в безпътица.

Разбра, че Розевич съвсем не беше дилетант, за какъвто го бе помислил. Часовете, които прекара с него в библиотеката, го озадачиха дълбоко. Домакинът се бе изявил като способен, макар и ограничен учен, добре запознат с историята на Библията и с най-новите теории за произхода ѝ. Талантлив любител, притежаващ достатъчно пари, за да се отдаде на страстта си. Джек вече съжаляваше за обещанието си да не казва никому за онова, което видя, но това беше обет, който бе морално задължен да спазва. Познаваше учени, които биха излъгали или откраднали, един-двама дори биха извършили убийство, за да прекарат месец-два сред материалите, които бе видял.

От шкафчетата и чекмеджетата Розевич бе извадил най-

удивителната колекция от староеврейски и християнски папируси, каквито Джек бе виждал само в специализираните библиотеки. Най-малко петнайсет ръкописа от Библията на Седемдесетте (Название на най-стария гръцки превод на Стария завет, направен в Александрия от 72-ма учени евреи по нареждане на Птоломея Филадельф (283–282 г. пр. Хр. – Б.пр.) от втори век, три глави на арамейски от „Епох“ (Книга от стария завет – вид откровение от ранните времена на Християнството от канона на Светото Писание – Б.пр.) с превод на гръцки на деветдесет и първата глава и седем етиопски пергамент с пълния текст, текстове от Деянията на Апостолите на коптски език, част от изключително рядко срещания преразказ на Четирите евангелия от Тациап, първите екземпляри на Петокнижието (Първите пет книги от Стария завет, наричани още „Книга на Мойсей – Б.пр.“) на самарянски, апокрифни евангелия, редки копия от Мишна (Сборник от еврейски закони и от решения на равини, част от Талмуда – Б.пр.), Талмуда на вавилонски и палестински и многобройни откъси от писанията на есеите (Членове на древноеврейска секта от аскети и мистици, съществувала от 2 в. пр. Хр., проповядваща пълно въздържание и лишние от богатата на живота – Б.пр.).

Джек съзнаваше, че му предстоят няколко месеца усилен труд. Нямахше да има време да анализира както трябва никой от документите – Розевич не го бе наел за тази цел. Дори да имаше възможност да ги прочете, положената клетва му забраняваше да публикува дори някоя кратка статия, да не говорим за сериозно научно изследване, каквото документите заслужаваха.

Дори Розевич не знаеше точно какво притежава. Познанията му по староеврейски, арамейски и други древни езици бяха повърхностни и можеха да го запознаят само бегло със съдържанието на съкровищата му. Но той бе научил достатъчно, за да оцени значението на по-голямата част от колекцията си, пък и беше достатъчно хитър, за да я опази от академичната и религиозна буря, която би се разразила, ако се разкриеше съществуването ѝ и съдържанието на документите станеше обществено достояние.

Джек излезе на балкона. Под него невидимите вълни се разбиваха в скалите. Когато очите му свикнаха с мрака, той видя, че небето е обсирано със звезди – Юпитер, Венера, Марс, Орион, Касиопея – всички познати от дългите часове, прекарани пред телескопа.

Какво ли се опитваше да направи Розевич? Какво всъщност искаше и защо? Джек изпитваше подозрения. Не заради предполагаемото му дилетанство. Имаше нещо по-дълбоко, по-сериозно и неосезаемо.

Красивата къща, нежната светлина на свещите и дори звездите го бяха изкушили. А може би чувствата, които Мария наново събуди в него и за които още не искаше да си признае. Всичко го бе обвързало по един глупав начин с Розевич и с неговите потайни замисли.

А и въпросът на възрастния човек – така небрежно подхвърлен. От едно чекмедже Розевич бе извадил обикновен кафяв плик. Вътре имаше старо фотокопие, репродукция на първите няколко реда от арамейски ръкопис.

– Можеш ли да го разчетеш? – бе попитал Розевич. Джек се наведе и присви очи. Качеството на репродукцията беше лошо.

– Не е лесно, но мисля, че е нещо такова: Нито бушуващите води, нито ярко горящите огънове ще ме накарат да наруша договора си с Теб, О, Господарю, нито Синовете на светлината ще ме смятат за безверник...

– Да, точно така.

Розевич млъкна, но сякаш се канеше да каже нещо повече. Накрая прибра фотокопието в плика, сложи го в чекмеджето и го заключи.

– Виждал ли си някога ръкопис, започващ с тези думи?

– Не.

– А чувал ли си за такъв ръкопис?

– Не. Но защо питаш? Сигурно имаш достъп до екземпляра, от който е направено фотокопието?

Розевич се намръщи, сякаш обмисляше нещо, сетне поклати глава.

– Сега не е подходящият момент. Но пак ще говорим за това, обещавам.

Джек стоеше под звездите, раздвояван между любопитството и от чувството, че всичко ще се оправи, ако сутринта избяга. Виждаше бялата пяна в подножието на скалите. С изключение на няколкото островчета между залива и Северна Америка нямаше нищо друго освен мрак и дълбоки води.

Изведнъж от терасата се чуха приглушени мъжки гласове. Единият беше на Розевич, а другият – на човека, когото Джек бе чул преди. Не говореха на английски. Като че ли беше немски. След няколко минути отново настъпи тишина. Чуваше се само приборят.

7.

Вълните се разбиваха в скалите цяло лято. Чуваше ги сутрин,

когато се събуждаше и отиваше до прозореца, и вечер, когато лежеше в леглото, а в главата му се въртяха различни мисли, които понякога излизаха от контрол. Шумът на приборя отекваше у него така, както някои от нас дълго помнят думи на обич или някаква мелодия, след като любимият е мъртъв или музикалният инструмент е заглъхнал. Но вътрешният му глас не мълчеше.

Слънцето, морето, чайките, къщата и Мария – най-щастливото и същевременно най-тъжното лято в живота му.

Работата не беше трудна. Ставаше в осем и закусваше с Розевич и Мария, ако тя беше там. После, въпреки нетърпението на Джек да се заеме с работата си, домакинът често повеждаше разговор, пълен със сериозни въпроси за различните теории относно историята на Библията или за оспорвани хипотези, основаващи се на важни открития. Подобно на множество запалени аматьори, полякът знаеше повече подробности, отколкото специалистите учени и Джек често му подхвърляше приблизителната истина, а когато имаше възможност да отскочи до Дъблин, проверяваше фактите в библиотеката.

След няколко разговора Джек установи, че домакинът му е човек, който не се поддава на заблуди. Един-два пъти се опита да го залъже с професионален жаргон, но Розевич строго го укори. Разбра, че хитрува и му го каза направо с няколко добре подбрани думи. Неизвестно защо Джек реши, че Розевич може да бъде опасен. Джек влизаше в библиотеката преди обед и се затваряше с ръкописите. Розевич искаше всеки негов ръкопис да има пореден номер, фотокопие и да бъде описан в каталога с данни от първите и последните редове, размерите, състоянието, произхода и там, където е уместно, резюме на съдържанието.

Джек вече не обичаше пътуванията до Дъблин. Всеки път, когато се върнеше в Съмърлон, имаше чувството, че влиза в рая след дълго изгнание. Живееше в страх, че краят на лятото ще дойде и ще трябва да замине завинаги. Мисълта за есента и зимата в Болебридж тегнеше над него като проклятие.

Следобед отново се захващаше за работа. Привечер Мария често идваше при него и го канеше на разходка. Знаеше ли, че той е безнадежно влюбен в нея? Имаше ли това значение за Мария? Беше невъзможно да отгатне.

Понякога чувстваше, че я привлича. Разговаряха за много неща и Джек установи, че тя е самотна и се нуждае от приятел. Друг път я хващаше да го наблюдава и се смущаваше, защото не знаеше какво да направи, ако Мария отвърне на чувствата му.

Често тя се отдръпваше от него, сякаш се плашеше, че е отишла твърде далеч. Джек се чудеше дали има любовник. Трудно беше да повярва в противното. Сигурно я ухаждаха десетки мъже. А какво можеше да ѝ предложи той? Отново се бе превърнал в сухара от преди много години в Париж. Не се бе променил оттогава, различното беше само умората и скръбта. Но какво би правила жена като Мария с тези чувства?

Той бързо разбра, че ако не в него, тя е влюбена в Съмърлон. Разлеждаха къщата и той пристъпваше изумен от невъобразимо красивите стаи. Виждал бе величествени къщи в Ирландия, в Англия и във Франция, но стаите там бяха оградени с червен шнур, а наоколо сновяха туристи с фотоапарати и кутии със сандвичи.

В Съмърлон можеше да протегне ръка и да докосне всичко. Или да стои и мълчаливо да съзерцава. Задаваше въпроси и Мария отговаряше точно, без излишна превзетост. Понякога в думите ѝ долавяше привързаност към къщата, а може би и към него. През онова дълго и лениво лято тя му разказа много неща за изобразителното изкуство, за стъклото и керамиката и за различните стилове мебели, като показва забележителни познания по тези въпроси.

Около къщата имаше градини с цветя, поляни и тераси, из които се разхождаха, седяха и разговаряха. Това бяха ясно очертаните граници на неговия рай, охранявани от сложни, скрити алармени системи. Мария го предупреди на няколко пъти, когато той се опитваше да се отклони от определения маршрут. На оградата имало електронни очи, разположени на равни разстояния. Жици, които засичали не лисици и язовци, а хора. Баща ѝ изпитвал смъртен страх от крадци и се бил вманиачил на тема безопасност. Ала Джек усети, че тя го лъже. Зад приказките за охрана на съкровището му се криеше някаква загадка. Помисли, че навремето Розевич сигурно бе участвал в антикомунистически заговор, създаден и финансиран от Световната антикомунистическа организация и дори замесен със западните разузнавателни служби в операции в Източна Европа. Но дните на такива крайни мерки за сигурност отдавна бяха отминали.

Кратко пътуване с колата по криволичещ път ги заведе долу на плажа, на едно усамотено заливче. Там плуваха в чистите води, озарени от слънчева светлина. Понякога край тях минаваха прозрачни медузи. Мария му каза, че ужилването им не било фатално. Той и вярваше и разсеяно плуваше сред тях. После се връщаха в къщата, където ги чакаше Розевич. Обикновено седеше на терасата. Джек се питаше дали не ги шпионира оттам.

Не че имаше нещо за шпиониране. Времето минаваше и Джек се чудеше на непорочната си връзка с Мария. Търсеше причината в себе си и я намери в свенливостта и в страха си от обвързване след всичко, което се бе случило. Дори когато беше спокоен, той се боеше от нещата, които единствени имаха значение, от чувствата и от миналото си. Мария явно усещаше или дори знаеше какво го измъчва, заобикаляше очевидните въпроси и се съсредоточаваше върху повърхностното. Джек подозираше, че Розевич знае всичко за него, и че е предал информацията на дъщеря си.

Ала времето минаваше и нещата се променяха. Мария предприе няколко необясними пътувания, като отсъстваше дни наред, а веднъж цяла седмица. Не казваше къде отива, но Джек подозираше, че ходи в Европа, вероятно в Италия, защото веднъж видя лепенка от летището в Рим на куфара ѝ. Липсваше му. Голяма част от вълшебството на къщата отлиташе с нея.

Когато се върнеше, тя беше мълчалива и сдържана и един-два дни нямаше разходки, само превзет разговор по време на вечеря. По време на отсъствията ѝ и периодите на уединение Джек работеше по-усилено от друг път и стоеше до късно сред планините от ръкописи и каталожни карти. А щом онова, което я измъчваше, преминеше, тя отново ставаше същата, примамваше го да изостави задълженията си или да я придружава до Скибърин.

Върна се от дългото си пътуване необичайно сдържана. Два дни отбягваше срещите с него, сякаш я бе обидил. На третия ден дойде след вечеря, когато Джек седеше на терасата и гледаше как небето се смрачва. Розевич се извини и си легна рано. Чуваше се само прибойт. Мария се приближи с тихи стъпки.

– Трябва да се примиряваш, когато съм такава. Той се обърна и изведнъж се ядоса.

– Да се примирявам ли? Не е необходимо да се примирявам с нищо. Нито си ми съпруга, нито любовница, дори това да има някакво значение. Не съм убеден дали си ми дори приятелка.

Видя изписаната на лицето и болка и веднага съжали за думите си.

– Извинявай. Бях жесток.

– Не – отговори тя, като поклати глава. – Ти имаш право. Нямах причина да се примиряваш с всичко това.

Тя се колебаеше, сякаш обмисляше някакво решение.

– Ела горе. Искам да ти покажа нещо.

Преди да изминат по-голямата част от разстоянието, той се досети

къде го води. Когато за пръв път наближи къщата, Джек бе видял над източното крило нисък купол с меден покрив. По-късно попита какво е предназначението му, но Розевич уклончиво сви рамене.

– Стара обсерватория. Строена през деветнайсети век. Държа я заключена. Не я използвам.

Вратата на обсерваторията се намираше в дъното на дълъг коридор, където дотогава Джек не се бе осмелявал да надникне. Осветлението беше оскъдно, а на стените висяха тъмни гоблени. Мария извади ключ от джоба си. Сякаш постоянно го носеше със себе си. Видя погледа на Джек и кимна.

– Понякога идвам тук сама. Без татко да знае.

– Ами ако те намери тук?

– Той ми има доверие.

Тя отключи вратата. Вътре имаше извито стълбище, осветявано само от мъждукаща електрическа крушка. Беше много студено.

– Трябваше да те предупредя да си облечеш пуловер. Можем да се върнем, ако искаш.

Джек поклати глава. Мария го поведе нагоре към купола. Нататък имаше повече и по-ярко светещи лампи. Той видя четири кресла, ниска маса и лавици, отрупани с книги. В средата на стаята имаше огромен, добре излъскан месингов телескоп. Тя седна на високото столче и посочи очуляра.

– Използвал ли си такова нещо?

– Не като този.

– Ела да ти покажа.

Мария му обясни как да нагласи лещата. Отначало Джек не видя нищо друго освен мрак, но после, съвсем ненадейно, се появиха много повече звезди, отколкото някога бе съзирал. Главата му се замая. А сетне, бавно и внимателно, тя му разказа кои планети вижда.

Седяха повече от час. Мария му показва цели галактики, но той копнееше единствено за мига, в който щеше да види лицето и – най-близкото нещо във вселената. Тя му даваше указания и телескопът се насочваше ту към тъмата, ту към светове от светлина. Накрая Джек се умори и я погледна. Мария тихо плачеше до него, неизвестно защо.

– Идвах тук със сестра си през летните ваканции. Влизахме, за да гледаме звездите, и дълго разговаряхме.

– Не знаех, че имаш сестра. И двамата с баща си говорите така, сякаш сте единствените членове на семейството.

Тя кимна и избърса лицето си.

– Така е. Сестра ми ни напусна. Почина.

Джек разбираше или поне си мислеше, че разбира.

– Съжалявам.

– Естествено. Всички съжаляват. Но това не променя нещата.

Мария потрепери.

– Не съм идвала тук, откакто чух за смъртта ѝ. Нищо не се е променило...

Тя посочи телескопа, нощното небе и звездите. Царството на неизменността.

– Как се казваше сестра ти?

Мария се поколеба, сякаш се опитваше да си спомни нещо. Джек се зачуди какво криеше за сестра си.

– Катерина.

Името прозвуча безпристрастно и неискрено.

– Какво се случи с нея? Как е умряла?

Тя се отдръпна неволно. Той почувства студа в помещението като предупреждение. Мария седеше и бавно клатеше глава. Едва я виждаше в сумрака.

– Напусна ни, омъжи се, роди дете. Стана нещастен случай и тя умря. Това е всичко.

Джек остави телескопа и седна на стола до нея. Лицето и бе подпухнало от плач. Тя се обърна към него.

– А ти? Разкажи ми за съпругата си. Татко каза, че си бил женен и че съпругата ти загинала като Катерина. Вярно ли е?

Джек не отговори веднага.

– Да – пророни накрая той и веднага се почувства смазан в онзи малък, полуосветен купол между звездите и морето.

Затаи дъх, сякаш признанието изсмука въздуха от белите му дробове. Не бе разговарял за смъртта на Кейтлин с никого, ала сега Мария го принуждаваше. Започна да говори, без да е в състояние да спре. Разказа ѝ всичко. Тя слушате така, сякаш животът ѝ зависеше от това. Джек не можеше да си го обясни. Говореше ли говореше – за годините, прекарани заедно, за дома им в Болбридж, за раждането на Сиобан, за плановете им.

– Топката беше червена. Голяма червена топка. Купих я сутринта, преди да излязат. Аз трябваше да остана, защото имах работа в библиотеката. Отидох с родителите ми на Хаут Хед. Любимо място, където често ходехме на пикник.

Той млъкна. Усети, че Мария го наблюдава, и почувства

загрижеността и. После описа играта, отскачащата топка и как съпругата и детето му са паднали в пропастта.

– Всичко е пред очите ми. Сякаш съм бил там. Баща ми ми разказа подробно. Аз го накарах. Там винаги имаше много бели птици. Закриваха цялото небе. И когато Кейтлин и Сиобан паднали, те се спуснали над тях. Като ангели.

Той свърши с разказа си. Тя бе приковала поглед в него. Нищо не можеше да наруши тишината. В обсерваторията стана още по-студено. Дъхът им се смесваше. Джек имаше чувството, че всичко е безтегловно, все едно гравитацията бе изчезнала от света със същата лекота, с каквато светлината пътува през пространството. Едва тогава почувства колко е тежка загубата на близък човек.

Гласът на Мария докосна мълчанието като камъче, надиплило повърхността на спокойни води.

– И сега всичко отново се разпада, а?

Той не се изненада, че всичко й е ясно. Учуди се, че не го бе казала по-рано. Усети ударите на сърцето си.

– Ти се влюби в мен и не знаеш какво да правиш – добави тя.

Джек я погледна така, сякаш искаше да го отрече, но думите нямаше да спрат туптенето на сърцето му. Бяха толкова близо един до друг. Само трябваше да протегне ръка. Тя не помръдваше и не говореше. Смълчан, той хвана ръката й. Мария я стисна и не каза нищо, когато той се притисна до нея и най-после я целуна. Самият допир до нея го накара да забрави скръбта и го възбуди. Желаше я отчаяно. Тя затвори очи и разтвори устни. Джек я притисна още по-силно до себе си, изгарящ от желание да се отдаде на прегръдката му.

Съвсем неочаквано Мария се отскубна от него, блъсна го в гърдите и поклати глава.

– Не, Джек, моля те. Не можем да го направим. Не ме карай. Не питай защо. Невъзможно е.

Той беше толкова сигурен. Докосването и целувките й разкриха чувствата й, или поне така си помисли. Джек се отдръпна удивен.

– Не разбирам...

Тя го гледаше като през мъгла от болка.

– Какво има? – замоли я той. – Някой друг? Какво не е наред?

Тя отново поклати глава, стана и тръгна към вратата.

– Късно е, Джек. Студено ми е. Трябва да вървим. Той също стана и понечи да я грабне в обятията си, но тя отвори вратата и бързо излезе навън. Препъвайки се, Джек я последва надолу по тесните виещи се

стълби. Настигна я, улови я за китката, ала погледът, който му отправи, го накара да я пусне, сякаш се бе опарил.

– Моля те, Джек, нека да не говорим повече за това. Съжалявам, ако си изтълкувал всичко погрешно. Не мога да ти обясня сега. Може би утре. Почакай дотогава.

Той я изпрати до стаята ѝ. Тя отвори вратата, поколеба се и се обърна към него.

– Джек, съжалявам за случилото се тази вечер. Не трябваше да те водя там. Само...

Тя стоеше неподвижна и го гледаше с помръкнали очи.

– Джек, искам да ми обещаеш нещо, ако държиш на мен. Моля те, пази се от баща ми. Не му вярвай. Мисля, че няма да ти стори зло, но въпреки това може да имаш неприятности.

– Не разбирам. Защо...

Но тя не пророни нито дума повече. Влезе в стаята си, затвори вратата и той остана сам в коридора.

8.

Тя замина на следващия ден, без да даде обещаното обяснение и без да каже довиждане. Не остави бележка кога ще се върне. Над ливадата слънчевите лъчи се процеждаха през кръжачите ята от бели птици. Джек отиде в обсерваторията, светна лампите и видя, че там е мрачно и прашно. Цял ден седя неутешим в библиотеката, чете и съставя каталози. От време на време се чудеше какво имаше предвид Мария, като го предупреди да се пази от баща ѝ.

В следобед на третия ден отиде да се разходи в гората. Там шумът от приборя се чуваше приглушено. Слънцето осветяваше земята само тук-там, сред сенките. Около стволите на дърветата растяха цветя. Вече три дни я нямаше, а Джек не разбираше нищо.

Унесен в мислите си, той се отдалечи от мястото, откъдето двамата с Мария обикновено се връщаха. Пътеката продължаваше да лъкатуши между високите дъбове и водеше към една стръмна скала. Дърветата изведнъж се разрешиха и Джек се озова пред поляни, обрасли с папрат. Нищо не помръдваше. Земята беше изсушена от слънцето.

Едва когато видя портата, Джек осъзна неволния подтик, който го бе накарал да се отдалечи толкова много от къщата. Веднъж, съвсем между другото, Мария бе споменала за съществуването на малко

семејно гробище, датиращо от осемнајсети век. Майка ѝ била погребана там. Семејство Розевич наследили не само имението, но и традициите на предшествениците си.

Портата беше рјждјасала, но изящната изработка все още личеше. Сред извивките от ковано желязо изпъкваше буквата „Ф“. Джек мина през нея и тръгна по обраслата с трева пътечка, която след половина минута го доведе до неколку наклонени надгробни плочи – полуразрушени, покрити с лишеи и съсипани от крайбрежните ветрове. Буйна трева и плевели растяха околу плоските камъни, някои от които бяха напукаани и хлътнали. Местото беше мрачно и напълно съответстваше на настроението му.

До гробовете на фамилијата Фицджералд имаше един по-скорошен гроб с окосена трева. Надгробниот камък от ирландски мрамор известјаваше, че там почива Шинијд Розевич, сопругата на Шефан. Имаше свежи цветовта – лилии и сини ириси, каквито не растяха по тези места.

Джек напразно търсеше друг гроб. Другаде ли бе погребана Катерина? Толкова ли се бе отчуждила од семејството си, че Розевич бе отказал да ја погребете там? Или такова е било нејното желание?

Озадачен, той пое обратно към кјщата. Реши, че кога то Мария се вјрне, ще ја попита за това. Навлезе в гората, търсейки сянка. Изведнјж чу шум зад гърба си. Стресна се, објрна се рязко и видя един мјж, кој то стоеше на неколку крачки и го наблюдаваше. Първото, което Джек забележа, беше, че непознатиот носи пушка – не ловдјијска, а автомат. Необичајно оружје за фермер или браконьер. И откјде, по дяволите, се появи? Изникна изневиделица.

Облеклото му беше крайно неподходящо за обстановката и сезона – черен панталон с опњати кожени гамаши, дебели ботуши и черно кожено јаке. Беше русокос, гладко избрјснат, двајсет и пет-тријсет годишен. Дјржеше автомата како човек, обучен да борави с него. Заговори с лек чуждестранен акцент. Очејвидно не беше местен.

– Съжالياвам, но сте влезли в чужда сопственост. Трябва да ви помоля да напуснете.

Думите бяха достатјчно учтиви, но тонът беше безапелационен и недвусмислено заявяваше, че няма да тръпи противоречия.

Джек го изгледа студено. Нямаше намерение да се плаши од някакъв ненадејно изскочил пазач на дивеч.

– Много добре знам, че съм в чужда сопственост. Нает съм од сопственика. Също како вас. Името ми е Гулд. Говорете с Розевич.

Лицето на мјжа предпазливо загатна, че бе чувал за него. На

колана му висеше радиостанция. Без да сваля поглед от Джек, той я доближи до устните си и бързо заговори. След малка пауза отговори един приглушен глас. Последва кратък разговор. Мъжът кимна няколко пъти и измънка някакво неясно съгласие. Накрая отново окачи радиостанцията на колана си.

– Мистър Розевич потвърди, че сте му гост. Каза веднага да се върнете в къщата. Съжалявам, че ви изплаших.

Извинението не беше придружено от усмивка. Джек не каза нищо. Обърна се и тръгна по пътеката, по която бе дошъл. Мъжът в черно продължи да го наблюдава.

Розевич го чакаше на терасата. На масата бяха сложени прибори за чай за двама. Мисис Негъл приготвяше вечерята в кухнята. На перилата беше кацнала чайка, която ги гледаше.

– Какво, по дяволите, беше това? – викна разгневен Джек. Не можеше повече да съдържа насъбралите се през последните дни чувства.

Розевич го погледна обиден.

– Доктор Гулд, не е необходимо да ругаеш.

– Съжалявам, но никак не ми е приятно да ме причакват мъже с автомати.

– Сигурен съм, че не те е причаквал. Седни. Искам да поговорим.

На Джек му се щеше да откаже, но разбра, че няма друг изход. Намираше се в дома на Розевич и беше негов гост и служител.

– Искаш ли чай? Китайски. Сутринта пошалъонът донесе нов пакет. Изпращат ми го от Париж. Може би знаеш магазина. Намира се на „Маре“. Сигурно ще ми окажеш честта...

Джек кимна. Не се омилостивяваше лесно, но не можеше да си позволи да бъде груб, особено заради Мария.

– А сега – продължи Розевич, докато наливаше чая, – можем да поговорим като цивилизовани хора.

Той млъкна и отпи от изящната порцеланова чаша.

– Трябва да извиниш Хенрик. Той наистина се държи грубо с хора, които смята за нарушители. И преди ми се е налагало да разговарям с него по този въпрос. Той е като добре обучено куче-пазач – изключително предан, но не прави разлика между посетителите. Съжалявам, ако ти се е видял зъл. Уверявам те, че нямаше да ти стори нищо лошо.

– Джек долови нотката на неискреност.

– Тук рядко идват други хора – продължи Розевич. – Само ако ми беше казал, че възнамеряваш да отидеш в онази отдалечена гора, аз, разбира се, щях да го предупредя.

– Съжаливам, но в думите ти няма никаква логика. Навсякъде има сензори и жици. Мария ми показа някои от тях. Наел си въоръжена охрана. Не разбирам защо е всичко това?

Стори му се, че за миг ръката на Розевич потрепери, но той мигновено възвърна самообладанието си и спокойно вдигна чайника, за да напълни отново чашите.

– Приеми го като прищявка на един старец. Обожавам тази къща и онова, което се намира в нея. Изгубих много по време на войната и сега ожесточено съм се вкопчил във всичко, което притежавам. Сам знаеш колко е ценна библиотеката ми. Правя всичко възможно, за да запазя в тайна съдържанието ѝ, но е невъзможно да предотвратя изтичането на информация. Носят се слухове. Познавам хора, които не биха се поколебали да ограбят Съмърлон с единствената надежда да обогатят жалките си колекции. Пък и не бива да забравяме, че в Ирландия винаги съществува риск за богатшите. Може да ме отвлекат заради откуп.

Той млъкна и се вторачи в Джек.

– Или Мария.

Джек се изчерви и се зачуди какво знаеше или бе отгатнал за чувствата му.

Ставаше все по-хладно. Времето започваше да се разваля. Джек потрепери. За пръв път, откакто бе дошъл в Съмърлон, се почувства като в капан, ала не можеше да определи защо.

– Доктор Гулд, има и още нещо, за което трябва да разговаряме. Мисля, че знаеш какво имам предвид.

Розевич изглеждаше необичайно неспокоен.

– Искаш да разговаряме за Мария, нали? Щефан кимна.

– Нямах желание да повдигам този въпрос. И двамата сме зрели мъже. Ти си вдовец. Нямам право да се бъркам в личния ти живот. Но забелязах... как се привързваш към дъщеря ми. Това съвсем не ме изненада. Мария е красива жена и очарователна събеседница. По-трудно би било да проумея противното. Само че...

Той млъкна, като избягваше погледа на Джек.

– Длъжен съм да ти кажа, че Мария не е свободна. Тя има годеник, за когото ще се омъжи. Извинявай, че не ти го казах по-рано. Може би щеше да ти спести разочарованието.

Джек седеше поразен и не вярваше на ушите си.

– Но защо не ми го каза самата тя? Защо изчезна ей така?

– Мисля, че се е страхувала да не нарани чувствата ти. Преди това... тя пак ходеше при годеника си. Той е много зает и не може да я

посещава.

– Тя ли те помоли да ми кажеш? Розевич поклати глава.

– Не. Ако го бе направила, щях да и кажа, че това е неин проблем.

Но след като я няма...

– Ще се върне ли?

Полякът отново поклати глава.

– Не това лято. По-добре е повече да не я виждаш. Мисля, че твоето присъствие я смущава...

Розевич млъкна и го погледна в очите.

– Мисля, че трябва да привършваш с работата си тук. Да речем, в края на седмицата.

Джек нямаше какво да каже. Не беше особено изненадан, че го освобождават от задълженията му.

– Мисля, че така е най-добре.

– Да – смутолеви Джек. – Вероятно. Може ли да попитам кога ще бъде сватбата?

– Скоро. Сега уточняват последните подробности. Ако нещата стояха другояче, ти щеше да бъдеш поканен. Но съм сигурен, че проявяваш разбиране.

В гласа на Розевич прозвуча нещо по-силно от тъга. Може би дори болка.

– Вечеряй с мен както обикновено. Ще разговаряме за други неща. Не искам да останеш с убеждението, че съм недоволен от теб или от работата ти. Положението е такова, това е всичко.

Когато Джек потегли за Дъблин, навън валеше проливен дъжд. Джек безрадостно носеше по пътя за дома си спомена за лятото и слънчевата светлина.

9.

Дъблин

Заваля. Туристите стегнаха багажа си и потеглиха. След няколко дни Дъблин стана същият, какъвто беше преди. Американците с ирландски барети и тежки чанти със стикове за голф взеха самолетите за Тампа и Орlando. Италианските и испанските студенти се извиниха на приятелките си от лятото и се качиха на ярко боядисаните автобуси за първата част от дългото пътуване към родината. В града се появиха първите

есенни багри.

От залите на Тринити колидж се разнасяха гласове. Джек Гулд хранеше рибите в продълговатото, покрито с водни лилии езеро край „Честър Бийти“ и размишляваше за миналото.

През повечето дни се чувстваше спокоен. Беше позабравил слънчевата светлина и новия свят, който бе виждал. Лятото отмина и той отново беше в Болебридж, като разпределяше времето си между пустия апартамент и стаята с прашните ръкописи. Не говореше много за времето, прекарано в Съмърлон. Мойра Кенеди непрекъснато го разпитваше – нервна и изгаряща от нетърпение да изтръгне колкото може повече за Розевич и неговата библиотека. Джек ѝ разказа съвсем малко.

– Розевич е ключова фигура в черния пазар – рече тя. – Поразпитах тук-там. Много хора знаят за него и за начина, по който харчи пари, за да получи онова, което иска. Но никой не е бил толкова близо до него като теб. Трябва да ми разкажеш всичко, което знаеш, Джек. Дължиш ми го. Заради отпуската.

– Престани, Мойра. Нищо не ти дължа. Всичко е игра, която Розевич играе по-добре от останалите. Върви му. Грижи се много добре за колекцията си. По-добре, отколкото някои библиотеки. Възнамерява да позволи ограничен достъп само за доверени учени. Това е повече, отколкото прави групата, работеща с ръкописите от Мъртво море. Защо мислиш, че Розевич е различен?

Не знаеше защо защитава така енергично бившия си работодател. Бяха се разделили в не особено добри отношения. И все пак Джек отчасти държеше на онзи човек и на колекцията му. Надяваше се, че след като Мария замине, Розевич може отново да го наеме да довърши работата. Джек си представяше, че ще публикува важни неща от свое име. Започна да мисли за обезщетение. Струваше му се, че и той може да играе играта.

Денис Бойлан се обажда няколко пъти. Джек все намираще оправдание, за да отклонява поканите му. Нямаше нищо против да се среща с Денис. Той му беше стар приятел. Пък и се възхищаваше от него. Но Бойлан искаше отново да го върне в околния свят, а това беше единственото място, в което Джек не желаше да отива.

Един ден се върна от обяд и завари Денис да го чака в библиотеката.

– Напоследък не е лесно да те намеря, Джек.

– Съжалявам, Денис, бях зает.

– И още как! Хайде, паркирал съм колата отвън. Ще отидем да

пийнем по нещо и да поговорим.

– Току-що се връщам от обяд. Имам купища работа...

– Ще почака. Говорих с шефката ти, красивата мис Кенеди. Чудесна жена, много разбрана. Освободи те до четири часа. Джек се предаде. Усети тайно споразумение между Бойлан и Кенеди. Несъмнено е била разменена информация. Дали приятелството или нещо друго бе довело Денис тук?

Пивницата беше наблизко. Вътре още обядваха постоянните посетители. Там обикновено се събираха журналисти и правителствени служители. Джек разпозна неколцина членове на парламента, които разгорещено спореха в ъгъла. Денис поръча две бири „Гинес“ и ги занесе в едно уединено кътче. Въздухът беше изпълнен с цигарен дим и с гласове.

– Казаха ми, че се чувстваш по-зле от всякога след това лято – започна Бойлан.

– Какви ги говориш? Кой ти каза?

– Великолепната ти шефка. Заглеждал ли си я, Джек? Има страхотни крака. Няма да е лошо да я поканиш някой път на вечеря. Мисля, че ще се съгласи с готовност.

– За мен ли разговаряхте с Мойра Кенеди?

– Разбира се. И двамата сме загрижени за теб.

– Не знаех, че се познавате.

Бойлан отпи от чашата си. По горната му устна полепна бяла пяна.

– Е, виждаме се от време на време.

– В такъв случай може би ти трябва да я поканиш на вечеря. Щом си очарован от краката ѝ. Много ще си подходате. А сега, за какво искаше да говорим?

Бойлан избърса устната си.

– Спомняш ли си последния път, когато се срещнахме и ти разказах за отец О'Мара.

– Онзи от Келтската лига ли?

– Да. Ами открих нещо странно. Изглежда, са ме подвели. В края на краищата О'Мара постигнал известен успех. Успял да привлече местния член на парламента О'Мъркю на своя страна. Може би си чувал за него. Произнесъл е няколко шантави речи в долната камара през 1951. Набожен човек. Архиепископът го въртял на малкия си пръст. Имал приятели във всички министерства. Водели се разговори да вземат къщата на твоя човек Розевич и да я дадат на държавата. Щяло да има обезщетение, макар и крайно недостатъчно. Планирали среща в Корк сити. Изпратили билети на някои важни клечки от Дъблин. Говори се,

че щели да бъдат произнесени страхотни речи. При това на ирландски.

Той млъкна. Навън мина препълнен автобус.

– Ала срещата така и не се състояла. Отец О'Мара бил намерен мъртъв в полето недалеч от Скибърин. Гръбнакът му бил счупен. По всяка вероятност нещастен случай. Смятат, че е паднал от коня, макар да бил отличен ездач.

Някъде се отвори и затвори врата. Една ръка подаде поднос с напитки през тесния отвор.

– Мислиш, че Розевич е накарал някого да го убие ли?

Джек още не бе докоснал бирата си.

– Казах ли такова нещо? Господи, и през ум не ми е минавало. И все пак смъртта на О'Мара е странна. И вярно – много удобна за Розевич. След кончината на свещеника въпросът за къщата повече не бил повдигнат. О'Мъркю имал друга работа. Само дето...

Бойлан се намръщи. Явно нещо го гнетеше.

– Има нещо много странно. Станало е няколко години по-късно. О'Мъркю, изглежда, пак се заинтересувал от Розевич. Къщата била в неговия избирателен район, а той имал приятели в парламента, които търсели имение, където да забавляват посланиците и чуждестранните високопоставени гости. Това е било преди създаването на Европейската икономическа общност, нали разбираш. Международната търговия била трудно осъществима. Смятали да направят на твоя приятел Розевич предложение, на което нямало да откаже.

– Розевич не ми е приятел, Денис. Моля те, не забравяй това.

Джек усети стипчивия вкус на бирата. Очите му пареха от дима на лулите.

– Както кажеш. Но ти го познаваш. Живял си с него.

Бойлан млъкна. Беше на път да се отклони от темата.

– Ами какво мислиш, че се случило с О'Мъркю, след като посетил Съмърлон, за да сложи картите на масата, така да се каже?

– Предполагам, че са му счутили гръбнака.

Денис зацъка с език.

– Колко си подозрителен, Джек. Нямах въображение. Счупен гръбнак би било много съмнително. Този път възникнал секс скандал. Не като днешните – с всички гадни подробности, публикувани в някой таблоид. Това е било през 1952. Тогава в Ирландия още не бяха открили секса. Скандалът се ограничавал с неколцина привилегирани личности. Но изтекла достатъчно информация, за да съсипе кариерата на О'Мъркю. Английските вестници не били толкова скромни като нашите.

– С каква е бил тогава – с актриса ли?

Денис поклати глава. Джек забеляза, че по слепоочията косата му бе оредяла. Беше изпил бирата си. Винаги пиеше бързо.

– Не, със свещеник. Заварили ги голи. Направили снимки. Нямало изход за О'Мъркю. Казаха ми, че младият свещеник се самоубил. Непотвърдена информация, разбира се.

– Работа на професионалист.

– Така изглежда. Ами, това довършило О'Мъркю. – И ти мислиш, че Шефан Розевич е замесен в това?

– Ще се въздържа от преценки, Джек. Но много ми се иска да събера улики срещу него. Довечера смятам да се отбия в къщата му. Тръгвам следобед.

Джек се вторачи в приятеля си.

– Няма да те пусне да влезеш.

– О, не се притеснявай за това. Знам някои номера. Джек му разказа за охранителните системи. За жиците. За мъжа на име Хенрик. Информацията малко обезсърчи Денис, но след още едни „Гинес“ и пликче пържени картопки с аромат на бекон той отново се наежи. Бойлан беше журналист и знаеше как да преодолява препятствията. Джек му разказа малкото, което знаеше за Розевич и за живота му в Съмърлон. Не спомена за Мария. Нито за великолепната библиотека и безценната колекция в нея. Поне това дължеше на бившия си работодател.

Прекара вечерта с родителите си в къщата им в Теренюр. От четири месеца не бе ходил там. Посещенията му станаха редки след смъртта на Кейтлин и Сиобан. Съжаляваше, че не познаваше майката и бащата на Кейтлин. Веднъж, когато бяха в Лондон, тя го бе завела в гробището Падингтън и му беше показала гробовете им – един до друг, с еднакви мраморни плочи. Той остави два букета от сини делфинии и бели лилии. Кейтлин изглеждаше необикновено студена и безучастна.

Джек странеше от родителите си, защото се боеше, че те ще обезпокоят скръбта му. Невинните им забележки сякаш бяха пръсти, разкъсващи незараснала рана. Те обожаваха внучката си и тъгата по загубата ѝ се четеше във всичко, което правеха. Не можеше да ги слуша да говорят за нея и да гледа снимките, които пазеха в албума до телевизора.

Неочаквано за самите тях, майка му и баща му се бяха отчуждили вследствие на трагедията. Тя бе станала ревностна католичка, а той – ревностен привърженик на една еврейска секта. Тяхното преоткриване на религията само засили несигурността на Джек. Като единствено дете на родители от смесен брак, Джек бе приел от ранна възраст

агностицизма. Сега всеки един от тях поотделно го убеждаваше да се върне към вярата на праотците си, която му беше напълно чужда.

Джек се опитваше да поддържа неутрален разговор, да говори за работата си и за красивото име Съмърлон, но майка му настоя да извади снимките и разбуди нежеланите спомени. Джек не се преструваше. Кейтлин помнеше различни хора, места и събития с такива точни подробности, че той бе оставил собствената си памет да закърнее. След смъртта и откри, че голяма част от миналото му се е заличила и цели месеци и години бяха само откъслечни мигове, които не се равняваха дори на един ден. Майка му не разбираше това и мислеше, че той се преструва.

– Все някога трябва да приемеш истината, Джек. Не можеш да продължаваш да живееш, като се правиш, че нищо не се е случило.

Сякаш можеше да забрави.

Телевизорът внесе малко спокойствие.

– Морийн Лалор се обади миналата седмица – каза майка му. – Пита за теб.

Неомъжена съседка, приятелка от детинството, негова любима, когато беше шестнайсетгодишен, почти забравена. Едно от оръжията на майка му в кампанията по възстановяването му.

Тръгна си в единайсет, ядосан на себе си, без да знае точно защо. В джоба си носеше парче сладкиш, който майка му бе опекала следобед. Обеща да ги посети в неделя на обяд. Морийн щеше да бъде там.

На следващата сутрин чу по радиото, че Денис Бойлан е мъртъв. Съобщиха подробностите по-късно – намерен бил в подножието на скалите на юг от Болтимор. Вратът му бил счупен. Паднал от около петдесет метра височина. Подхлъзнал се, докато вървял по някаква тясна пътечка.

10.

Вероятно познатото съприкосновение със смъртта или страхопочитанието, което изпитваше пред нея, го възпряха да изтича в полицията и да разкаже онова, което знаеше. Преди всичко нямаше представа как Денис е попаднал на информацията – за О'Мара и О'Мъркю. Нещо повече, щеше да се разбере, че самият Джек доскоро е работил за Розевич, който неясно защо го бе освободил.

А и скалистите пътеки в онази област действително бяха коварни,

дори когато не валеше.

Мойра не беше в кабинета си. Джек смяташе да разнищи въпроса за разговора и с Бойлан, но след като научи за смъртта му, промени решението си.

Беше краят на септември и небето над града бе побеляло от облаци. Есенните посетители влизаха по двама в библиотеката и стояха с широко отворена уста пред старинните ръкописи, от които не разбираха нищо. Рибите плуваха в кръг в езерото. Джек седеше в стаята си и превеждаше откъс от Правилника на комуната на есеите. Работеше с фотокопие от оригинала на ръкописа от Кумран, даден му от Розевич. Невъзможно беше да се намерят подобни копия, защото международният екип, който работеше в Ерусалим, не даваше никаква информация. Джек вече съжаляваше за пререканието си с Розевич – той беше безценен източник на данни и материали. Вероятно щеше да му се предостави възможността да поправи грешката си. Но какво всъщност се бе случило?

В единайсет секретарката прекъсна заниманията му. Мойра Кенеди още не бе дошла на работа.

– Цяла сутрин й звъня, Джек, но никой не отговаря. Надявам се, че не се е случило нещо лошо.

– Вчера не спомена ли, че ще ходи някъде по работа?

Мери поклати глава.

– Тръгна и каза, че ще се видим утре.

– Не изглеждаше ли болна?

– Не. Беше в добро настроение. Смяташе да ходи на театър с приятели.

– Знаеш ли с кого?

Мери прехапа устни.

– Мисля, че с някои от спонсорите.

– Може би със семейство Фалон. Те са големи почитатели на театъра.

– Мисля, че с тях.

– Обади се на Мег Фалон и я попитай дали Мойра е била с тях.

Мери се върна след по-малко от минута и поклати глава.

– Чакали я, докато завесата се вдигнала, но тя не се появила. Мисис Фалон каза, че звънели по телефона и през антракта, но никой не отговорил.

– По-добре да отида у тях. Може да се е разболяла.

– Чакай, Джек, ще ти дам ключ от дома и. Тя го държи тук, защото

се страхува да не се заключи отвън някой път.

Мойра живееше в Донибрук, в една от високите къщи от лявата страна на „Морхамптън Роуд“. Джек паркира до широкия тротоар. Във въздуха се носеше мирис на дъжд.

Никога не бе идвал у Мойра. Тя беше стара мома, която ревностно пазеше личния си живот в тайна. Джек знаеше, че къщата е построена от родителите ѝ, а самата Мойра е внесла малко промени.

Отпред имаше избуяла градина – истинска джунгла от плевели, неподстригана трева и занемарени храсти. Външната врата се нуждаеше от боядисване. Той натисна звънеца и зачака. Никой не излезе. Позвъни още три пъти, сетне се опита да надникне през прозореца на приземния етаж, но стъклото беше много мръсно. Сигурно не бе мито от години. Джек чуваше уличното движение, но то му се струваше странно далечно, сякаш пътят не минаваше покрай къщата. Съседните домове също бяха смълчани.

С вълнението, присъщо на човек, който влиза в чужда къща без разрешение, Джек пхна ключа в ключалката и го превъртя. Отвори нервво вратата, като се опитваше да не вдига шум и същевременно да не прилича на крадец. Ако Мойра лежеше болна вътре, не искаше да я стряска.

Коридорът беше учудващо тъмен, дори за мрачен ден като този. През ветрилообразния свод на прозореца се процеждаше съвсем малко светлина. Джек намери ключа за осветлението. Някъде над главата му светна четирийсетватова крушка.

Намираще се в много тесен коридор. От двете страни се извисяваха лавици с книги. Мойра бе споменала веднъж, че родителите ѝ имали книжарница. Наследила книгите заедно с къщата и те я затрупвали, но нямала сили да се раздели с тях.

Тишина. Къщата изглеждаше недокосвана, откакто родителите ѝ бяха починали. Никой не бе премествал книгите, нито ги бе чистил от праха. Навсякъде висяха паяжини. Джек усети, че инстинктивно върви в средата на коридора – колкото е възможно по-далеч от дългите тъмни редици и натрупалата се мръсотия. Всичко беше просмукано с миризма на готвено, влага и стари книги. Ако ключът не бе станал на ключалката, Джек би си помислил, че е влязъл в друга къща. Познаваше Мойра от години, макар и не много добре, но и през ум не му бе минавало, че тя може да живее в такова мрачно и мръсно място.

– Мойра – извика той със смешно приглушен глас. – Аз съм, Джек Гулд. Чуваш ли ме?

Отговор не последва. Джек извика пак, този път по-силно, но

думите му бяха погълнати от застоялия въздух и заглушени от планините хартия. Джек застана в очакване, като се почувства пълен глупак и същевременно се уплаши. Къщата не беше приветлива. Надяваше се, че Мойра не е там. Влязъл бе в светилището ѝ и бе видял малката ѝ тайна – мръсотията. Притеснението ѝ би направило взаимоотношенията им почти невъзможни. Отнякъде се разнасяше лека миризма на газ.

Джек надникна във всички стаи на долния етаж. Нямаше ни следа от Мойра. Зачуди се как живее тук с дългите си крака и добре поддържаната коса. Тъмни мръсни стаи с купища книги, списания, мебели от 40-те или 50-те, канапета, натъпкани с конски косми, кресла, тапицирани с изтъркана кожа, разклатени маси, отрупани с дреболии, събирани десетки години, спуснати пердета и мрак. Във всеки ъгъл се таяха паяци, имаше следи от мишки. На стените и таваните се виждаха петна от влага. Прашни паяжини. Сенчести ъгли.

Кухнята беше в пълен безпорядък. Мивката и сушилнята бяха отрупани с мръсни съдове. В капана в ъгъла още имаше мишка. Съдържанието на бюфета беше изсипано на масата и оставено там. Календарът на стената беше от 1967. Мирисът на газ идваше от готварската печка, която беше още по-стара.

Беше почти невъзможно да се мине по стълбите. И те бяха засипани с книги и със стари броеве на „Нешънъл Джографик“. Докато се качваше, Джек усети колко е студено в къщата. На първия етаж имаше баня. На лавиците стояха бурканчета с крем, а в порцелановата чаша – съвсем нова четка за зъби. Но самото помещение беше старо и мръсно.

На следващия етаж имаше три стаи. Мойра не беше в нито една от тях. Джек видя неясното отражение на лицето си в прашните огледала. Едно от леглата не беше оправено. Белите чаршафи бяха намачкани. Въздухът миришеше на застоял парфюм. Джек дръпна пердетата и бледата слънчева светлина озари стаята. Вътре беше учудващо студено. На една от стените имаше лавици с книги. Тапетите бяха избелели и скъсани. Почувства се неловко, изпълнен с необясним страх.

Нещо го накара да се върне в банята. Кранчето капеше монотонно и оставяше ръждива следа във ваната. Джек дръпна завесата на душа. Всичко беше ръждясало и разкърано. От дупките струеше вода. Плочките бяха мръсни и напукани. Някои от петната приличаха на кръв.

Прилоша му. Сякаш цялата къща беше пълна с паразити. Пикочният му мехур изведнъж се поду. Заболя го. Джек вдигна седалката на тоалетната и започна да уринира.

Главата му се замая от някакъв мирис във въздуха. Освен парфюма,

кремовете и маслата в банята се прокрадваше и друга миризма – противна и обезпокоителна. Джек се подпря на ръба на ваната. До запушалката имаше някакъв предмет. Наведе се и го взе. Малък зъб, окървавен на корена. Джек го пусна и той приглушено изтрака.

Мойра не беше в къщата. Трябваше да се върне в библиотеката и да се обади по телефона. Джек вдигна ципа на панталона си и дръпна водата. Нищо. Притесни се, че ще остави следи от присъствието си в тоалетната чиния. Протегна ръка и дръпна силно веригата.

Този път от казанчето започна да се процежда вода, която не искаше да отива в канализацията, сякаш нещо препречваше пътя ѝ. Джек се зачуди за пореден път как е възможно Мойра да живее така.

Изведнъж водата започна да променя цвета си. Жълтото придоби розов оттенък, сетне бавно потъмня. Чу се клокочене и нещо излезе от канала. Джек гледаше изумен. Дълъг кичур човешка коса, по който висеше нещо като кожа.

11.

Последваха мразовити дни, през които всичко беше застинало и неподвижно. Джек не можеше да заличи спомена за кичура коса. Той надничаше дори между редовете на старинните ръкописи – заплетен и окървавен. Не беше в състояние да работи от страх, че ще се появи пред очите му. Нощем се събуждаше, облян в студена пот. Миеше ръцете си в ярко осветената баня и трепереше, докато ужасът преминеше.

Намериха тялото на Мойра, разчленено и опаковано на части, скрити зад редиците от книги в различните стаи. Джек не присъства, но си представяше всичко в съня си така, както виждаше гибелта на Кейтлин и Сиобан. Съдебните експерти предположиха, че убийството е било извършено в банята, зад завесата на душа.

Разпитвах го усилено, но той нямаше какво да им каже. Връзката между Мойра и Денис Бойлан беше несъществуваща и макар да си отбеляза за нея, Джек видя, че не ѝ отдават голямо значение. Спомена за Розевич и за подозренията на Бойлан, но полицаите вече си бяха наумили, че става дума за психопат и нямаха намерение да губят време за нещо толкова незначително. Нито пък самият Джек вярваше в тази версия.

Едва след три седмици забеляза, че някой е ровил из нещата на Мойра. При това много хитро. Джек я заместваше и всеки ден преглеждаше папките ѝ. Задачата не беше трудна, защото за разлика от

домашния си живот Мойра беше педантична по отношение на служебния. Точно това привлече вниманието му – крещящото несъответствие между изрядно подредения каталог на новите придобивки и безпорядъка на самите материали.

Джек забеляза, че нежеланият гост бе съсредоточил вниманието си върху голямата колекция от раннохристиянски ръкописи, изпратени преди няколко месеца за изследване в „Честър Бийти“ от Хумболтовия университет в Източен Берлин. Мойра работеше с тези документи, преди да я убият. Джек прегледа внимателно материалите, докато се увери, че нищо не липсва, макар някои от ръкописите да бяха сложени на друго място. Единственият човек, който имаше достъп до тази сбирка, беше самият той, а Джек знаеше, че не ги е размествал.

Дали Мойра беше убита заради някой ценен ръкопис? Мислите му отново се насочиха към Розевич. Мина му през ум да съобщи на полицията за допълнителното доказателство, свързващо поляка със смъртта на Мойра. Ала нишката беше твърде тънка. Пък и не мислеше, че Розевич би убил Мойра само заради някой ръкопис, колкото и ценен да беше той.

Освен това всеки един от ръкописите в „Честър Бийти“ можеше лесно да бъде разпознат. В света на Розевич имаше много по-лесни начини да вземеш онова, което искаш. Дали някой бе търсил ръкопис, който не беше в колекцията? Или не го беше познал? Имаше ли връзка между убийството на Мойра и претърсването на кабинета ѝ? Джек си спомни, че навремето в Париж някой също бе ровил из книгата му.

В началото на ноември управителният съвет му предложи да заеме длъжността на Мойра. Джек мисли една седмица и реши да се съгласи, когато се случи нещо неочаквано, което го накара да промени плановете си.

Получи писмо от Игаел Горен от Ерусалим, в което му предлагаша работа. Джек бе прекарал една година в Библейския институт при Староеврейския университет, за да напише дипломната си работа. А сега Игаел му пишеше, че имат свободно място за специалист точно като Джек. Щели да сключат двегодишен договор, който можело да подновят. Заплатата щяла да бъде същата, дори по-висока от тази, която получаваше в Дъблин.

Първата реакция на Джек бе да откаже. Независимо как беше получено, предстоящото повишение все пак означаваше нещо за него. Ала не достатъчно. Той се замисли за зимата в Дъблин, за спомените си от лятото, за следващата и по-следващата година и за еднообразния си

живот. Вечерта, объркан от новата възможност, той дълго се разхожда край брега и гледа как чайките се извисяват над водата. Над планинския хребет над морската шир имаше златисто зарево. Джек стоя, докато то избледня и помръкна.

Когато се прибираше през игрището за голф, за миг му се стори, че някой стои в сянката и го наблюдава. Погледна пак, но не видя нищо. Не беше сигурен, но нещо го накара да помисли, че това беше Хенрик, телохранителят на Шефан Розевич.

Върна се в апартамента си и усети хапливия зимен мраз. В къщата отсреща запалиха лампите. Джек взе писалката.

„Драги Игаел, писмото ти пристигна точно навреме...“

Два дни преди полета Джек отново отиде на юг. Този път нямаше слънце. Не изпита предишното чувство на освобождаване, докато излизаше от града. Пристигна в Съмърлон съвсем безцелно в един мрачен ден. Желанието му беше само да види къщата. Или поне така си повтаряше.

Приблужи се до портата и се вгледа от разстояние, макар да не знаеше какво точно иска да види. На един-два пъти му се стори, че съзря лице на прозореца на горния етаж, но не беше сигурен дори дали някой още живее там. Ами ако тя беше в къщата? Ако мине покрай него с колата? Не бе мислил как ще реагира. Смрачи се. Морето бучеше в дълбокото си легло.

ВТОРА ЧАСТ

12.

Католически институт по Библейски учения

Стария град

Ерусалим

Отец Рамон Бенвенисто извади носна кърпа от джоба си, изкашля се в нея и пак я прибра. Трудно се преборваше с простудата, която преди две седмици бе хванал по крайбрежието. Сложи си очилата и ги нагласи зад ушите.

На бюрото пред него имаше част от ръкопис – шестнайсет на два-сет и един сантиметра, който съдържаше трийсет реда на арамейски език, изпъстрени тук-там с дупки и петна, но като цяло четлив. Датираше от началото на първи век, почти със сигурност преди разрушаването на Соломоновия храм. Жак дьо Саси го бе намерил преди около шест месеца сред купчина други неща при разкопките на стената на Храма.

Сам по себе си ръкописът не беше важен – само едно писмо до служител в Храма от неизвестен подател. По-голямата част се отнасяше до някакви данъци. При други обстоятелства Бенвенисто би го предал за по-задълбочено изследване и евентуално публикуване в месечното списание на института. Но не и в този случай.

В откъса, макар и бегло, се споменаваше за „последователите на Исус“ – група, явно свързана с Христос, „ревностни радатели за Закона на Мойсей“. Разбира се, съществуваха няколко възможни тълкувания на тези думи. Извадени от контекста обаче, те несъмнено щяха да предизвикат отзвук. Директорът се колебаеше.

Ала в Рим имаше хора, които ценяха предпазливостта повече от всичко. По време на последното си посещение Делла Джирардеска от Комисията по библейските въпроси бе разговарял напълно откровено с него. Напоследък излязоха от печат редица книги, според които Исус Христос е бил само един от последователите на Макавеите (Седмина братя евреи, изстрадали мъченичество и загинали, защото отказали да нарушат Мойсеевия закон. – Б.пр.),

еврейски светец, а баща му – учен, „нагар“, арамейската дума за

„дърводелец“, употребена в преносен смисъл. Все по-често се загатваше, при това не само в научните среди, че ранното християнство не е било толкова радикално, колкото твърдели привържениците на Свети Павел. Първите християни се смятали за евреи и строго съблюдавали еврейските закони. Такива идеи представляваха ерес и можеше да доведат до разкол. Трябваше да се направи всичко възможно, за да се спре разпространението им.

Бенвенисто отново погледна ръкописа. Едва ли беше от значение. Но можеше да се изтълкува като поредното потвърждение за онези скандални теории. В неподходящи ръце той можеше да бъде използван за порочни цели.

Отецът извади кутия кибрит от джоба си. Като учен той се срамуваше от онова, което се готвеше да извърши. Ала като свещеник беше научен на послушание. Ръката му дори не трепна, когато драсна клечката.

13.

Дъблин

4 ноември 1992

Слънцето грееше, когато тръгна от Ерусалим. В Дъблин сякаш валише същият дъжд както преди четири години. Слизането от самолета е един от неизбежните моменти, в които човек се пита дали се е променил, или е останал същият. Джек още не знаеше отговора на този въпрос. Първо трябваше да свърши някои неща. Дошъл бе в Дъблин за погребението на майка си. Дълго пътуване за една скромна церемония.

Апартаментът му беше даден под наем, затова отседна при баща си в Теренюр. Родителите на Джек нямаха други деца и двамата мъже бяха сами – всеки със скръбта си. На погребението присъстваха малцина. С изключение на Джек, останалите бяха старци. Вягърът развяваше белите им коси. Те гледаха как полагат ковчега в ямата като деца, които чуват гласове, недоловими за другите. Вървяха хрисими и предпазливи на двойки или по един. Джек държа ръката на баща си през цялото време, сякаш се страхуваше от немощта на възрастния човек. Не можа да се разплаче.

Кейтлин и Сиобан бяха погребани в същото гробище, малко по на изток. Гробовете им бяха добре поддържани, имаше цветя. Джек редовно изпращаше пари на баща си, за да е сигурен, че там през всички

сезони ще растат цветя. Когато погребението на майка му свърши и старецът се сбогува със съпругата си, двамата с Джек отидоха до гробовете на Кейтлин и Сиобан. Джек носеше рози, чиито червени багри контрастираха на белия мрамор. Той прочете имената на камъка, сякаш не вярваше на очите си, и се замисли колко се бе променил животът му.

Прибраха се вкъщи и казаха еврейски молитви. Джек ги произнасяше не заради себе си, а за успокоение на баща си. Вече говореше гладко на иврит.

– Какво ще правиш сега? – попита, когато останаха сами и се опитваха да намерят тема за разговор.

– Какво има да правя, Джек? Майка ти е мъртва и аз ще я последвам скоро. Не е необходимо да правя нищо.

– Ти не приличаш на себе си. По-рано не съм те чувал да говориш така.

– Тогава майка ти беше жива, а аз не бях стар.

– Не си толкова стар. В днешно време седемдесет години са нищо. Още си здрав. Когато излезе от концлагера, ми каза, че се чувстваш старец, а беше по-зле със здравето.

– Тогава бях на двайсет и три. Войната свърши и за пръв път през живота си бях истински свободен. Чувствах, че мога да отида навсякъде и да стана какъвто поискам.

Стаята бе отрупана със спомени от миналото на Джек – снимки, предмети, книги. Ролите се смениха и сега Джек се опита да разясни на баща си същината на скръбта.

– Ела с мен в Израел. Не е късно да се преселиш в Обетованата земя. Може да намериш някой от старите си приятели.

– Всичките ми приятели са мъртви. Останах само аз.

Стари рани. Не биваше да ги докосва точно сега, когато бе отворена нова.

– Помисли си. Ще живееш с мен в Ерусалим.

– Не. Джек. Чувствам се много уморен. Дори Ерусалим не може да ме промени.

– Ще ти мине.

Баща му вдигна вежди. Джек помнеше тази гримаса от детството си. От него се научи да бъде ироничен. Навремето старецът преподаваше математика в Стратфорд колидж.

– Мислиш ли?

Джек не отговори. И той беше уморен.

На следващия ден отиде в библиотеката. Много неща се бяха

променили. Имаше нов директор, нов завеждащ на отдела за старинните ръкописи и нов човек на мястото на Джек – Кармоди. Но Мери беше още там. И рибите още плуваха в езерото.

Джек обядва, после се разходи из тихите улици, а следобед разговаря на професионални теми с Кармоди. След това излязоха навън да пушат. Кармоди му каза, че полицията не е научила нищо ново за убийството на Мойра. Той беше млад червенокос мъж, току-що завършил колеж и изгарящ от нетърпение да работи.

– Я ми кажи – попита Джек, преди да се разделят, – чувал ли си за човек на име Розевич?

Кармоди го погледна учуден.

– Трябва ли да съм чувал?

– Мислех, че може би го знаеш. А има ли за мен писма от Съмърлон, Каунти Корк?

Кармоди поклати глава.

– Не. Приятел ли ти е?

– Не. Само познат.

* * *

Вечерта Джек се опита да се свърже със Съмърлон, но не можа. След няколко неуспешни опита да се обади на телефонистката. Телефонът бил изключен. Не знаела кога. През нощта сънува Мойра, а на сутринта реши да отиде на юг. Не знаеше защо. Някой в Болтимор може би знаеше нещо. Баща му не изглеждаше толкова потиснат. Неколцина приятели щели да се отбият на обяд. Джек обеща да се върне най-късно на другия ден.

Пътуването мина без произшествия. Зелени хълмове, студен вятър, подготвящ земята за настъпващата зима и птици, излитащи от оголените клони на дърветата. Взетата под наем кола не вървеше добре и това го изнерви. Този път нямаше намерение да чака пред къщата.

В Болтимор се поколеба дали да не пийне нещо в познатата пивница, но след като бе стигнал дотам, нямаше търпение да се доближи до крайната цел на пътуването си. Отправи се към крайбрежието. Слънцето се прокрадваше през облаците. Джек се надяваше, че всичко е било някакво недоразумение, което ще се оправи. Вероятно Мария ще бъде там. Връщайки се в Съмърлон, той навлезе в страната на чудесата.

Нещо не беше наред. Разбра това веднага щом свърна по тясното шосе, водещо към къщата. На пръв поглед всичко изглеждаше така, както го помнеше. И все пак Джек знаеше, че има промени. Той спря и

изключи двигателя, преди да стигне до портата. Слезе от колата и чу познатото бучене на приборя. С изключение на него навсякъде цареше тишина. Джек мина завоя и съзря портата – неочаквано широко отворена. Едва когато стигна до нея, видя всичко и не повярва на очите си. Там, където преди се издигаше Съмърлон, сега имаше опожарени развалини. Джек стоеше и трепереше. От разрушените стени излетя ято птици. Закръжи над тях, сетне изведнъж се издигна нагоре и се отправи на изток.

Никой в Болтимор не можа да му каже нещо определено. Къщата изгоряла преди година. Пламъците се виждали от няколко километра. Когато пожарникарите от Скибърин пристигнали, вече не било останало нищо. Поредната голяма къща, обраснала с бръшлян.

Джек смутено попита дали някой е загинал по време на пожара. Увериха го, че не е.

– А къде е мистър Розевич сега?

Никой не знаеше. А може би не искаха да му кажат. Някой изказа предположение, че се е върнал в Европа. Друг беше на мнение, че полякът купил малка къща в Лондон.

– И библиотеката ли изгоря?

Никой не бе чувал за библиотеката. Ако е имало такава, сигурно е изгоряла наред с всичко останало. Нищо не било спасено.

Едва когато потегли обратно, Джек се сети, че не попита как е възникнал пожарът. Случайно или умишлено е била подпалена къщата?

Минаваше девет, когато пристигна в Дъблин. През целия път се измъчваше заради загубата на Съмърлон и с болка си припомняше последната нощ с Мария. Струваше му се, че ще полудее, ако не я види отново.

Лампите светеха, но баща му не беше долу. Джек влезе в кухнята. На масата имаше остатъци от скромна вечеря.

Извика, но никой не отговори. Понякога баща му заспиваше рано. Сигурно си бе легнал.

Джек хапна набързо и на път за стаята си видя, че вратата на баща му е открената и в стаята свети. Старецът често се будеше след полунощ и четеше криминални романи.

Джек надникна и забеляза, че баща му спи в леглото. Вмъкна се в стаята и се приближи на пръсти до него. Не бе влизал там от детските си години. Баща му лежеше спокойно и Джек внимаваше да не го събуди.

Наведе се да угаси лампата и видя писмото. После празното шишенце от лекарство. Уплашен, Джек се вгледа в баща си. Ели Гулд се бе преселил в Обетованата земя, беше се върнал в родината си, в своя

Ерусалим.

14.

Джек остана в Дъблин достатъчно дълго, за да уреди нещата на родителите си. Повече от това нямаше да издържи. Наследи къщата и малко пари, осигуряващи му минимална финансова обезпеченост. Само от продажбата на къщата щеше да получи прилична сума, с която можеше да стои в Дъблин, докато реши какво всъщност иска. Ала все още се колебаеше.

В едно беше сигурен – не желаше да живее в Дъблин. Всички, които бе обичал, бяха или мъртви, или заминали някъде. Съпругата и детето му лежах в едно гробище с майка му, а баща му – заради вероизповеданието си – в друго. Мария беше омъжена и недостижима. Ирландия не можеше да му предложи нищо, освен тъга и разочарования.

В самолета на път за Израел той установи, че мисли не толкова за смъртта на родителите си, колкото за загубата на Съмърлон и онова, което тя представляваше. Къщата и споменът за онова лято постоянно се връщаха в мислите му – неканени и нежелани. Изхвърлили го бяха от рая и нямаше връщане назад. В бръмченето на самолетните двигатели долавяше прибоя на вълните и пъргави стъпки по пясъка. Затвори очи и си представи как Мария бяга от него из зелена ливада. Тя подхвърляше червена топка. Опита се да извика и да я предупреди, че насреща ѝ има скала. Изведнъж тя се обърна, усмихна му се и той видя лицето на Кейтлин.

Когато се върна, за него имаше писмо. С клеймо от Москва. Джек за пръв път видя новите пощенски марки на Република Русия. Досети се от кого е писмото още преди да го е отворил.

Йосиф Шаранский беше професор по блискоизточни езици. Срещали се бяха на няколко международни конференции и с течение на годините познанството им прерасна в близко приятелство, въпреки редките контакти. По време на комунистическото господство беше невъзможно евреинът Йосиф да получи разрешение да посети Израел, защото властите се страхуваха, че няма да се върне. Затова той насочи усилията си върху библейската история. Качеството на изследванията му спечели голямо уважение, предимно извън Русия. Освен статиите на родния език Йосиф имаше многобройни публикации на английски в редица международни специализирани издания. Всички бяха написани на отличен,

макар и особен стил, който придаваше достъпност и дори лек хумористичен оттенък и на най-сухите научни описания.

Писмото беше напечатано на старата „Оливети“, която Джек бе подарил на Йосиф преди години по случай четирийсетия му рожден ден. Буквата „v“ беше счупена и Йосиф използваше „u“ вместо нея. Това придаваше на писмата му необичаен, средновековен вид. Тънката хартия и неравният шрифт бяха още по-окаяни от съветските си предшественици. По всичко личеше, че там нищо не се бе променило.

Драги Джек,

Отдавна не си ми писал. Може би вече си забравил стария си приятел. Аз често мисля за теб, понякога със сълзи в очите. Сега ти живееш и работиш в Ерусалим и аз съм сигурен, че скоро ще дойда при теб. Може дори да направя поклонение, но още е рано. Сега, когато съм свободен да отида там, необходимостта не е толкова належаща. Тук нещата не вървят добре. Народът много страда, но какво можем да направим? Пак да вдигнем революция ли? Не, както обикновено, ще чакаме, да стане нещо. Вероятно е по-зле от преди, неznam. Някои хора казват, че е така, но според мен грешат. Преди не можех да отида в Израел, а сега дори това е възможно. Трябва да дойдеш в Москва веднага щом получиш това писмо. Много е спешно, не търпи отлагане. Не мога да ти обясня, защото продължават да отварят писмата. Тук не всичко е така, както изглежда. Моля те, тръгни веднага. Дори да не ти дадат отпуска, пак трябва да дойдеш. Ще разбереш защо, когато се видим. Прости ми, че не ти обяснявам. Имам причини.

Поздрави майка си и баща си от мен, яко им пишеш. Помня ги много добре от времето, когато бях в Дъблин. Какъв прекрасен град и колко жалко, че си го напуснал. И онези очарователни рибки в езерцето. Но мисля, че те разбирам. Това е засега. Лея ти изпраща поздрави. И малката Сима, която не си виждал. Този път ще отседнеш у нас. Няма да си в хотел „Академическая“ и да подкупваме дежурната с чорапи и червило. Твой приятел Йосиф

Джек излезе на балкона. Там, от планината, се виждаше целият град, ширнал се пред него като макет, а по-нататък, далече на изток – Мъртво море. Следобедното слънце блестеше по куполите и кулите. А отвъд слънчевата светлина, камъка и вековната омраза Джек видя опустошения, изпепелен град – падането на Ерусалим. А там, оградени от океана, се извисяваха обгорелите останки на Съмърлон и му се присмиваха.

15.

Москва

Ноември 1992

Йосиф се бе променил. Не беше толкова остарял, колкото изменен по някакъв начин. Приличаше на изящна репродукция на любимата картина – със съвършени детайли, но с различни бои. Сякаш плътта беше заменена с нещо не толкова устойчиво.

– Джек – възкликна Йосиф и прегърна стария си приятел.

Намираха се на летището сред тъпа дебело облечени шумни пътници.

– Защо ме гледаш така?

Джек се усмихна. Трудно му беше. Толкова много неща се бяха случили, откакто се видяха за последен път.

Дребничкият професор се засмя. Той беше нисък, с кръгло лице и стрелкащи се, нетърпеливи очи. Бузите и челото му сякаш бяха от глина, която още обработваха. Споменал бе веднъж, че прилича на баща си, но чертите му още не бяха оформени. Нямаше определен облик. Носеше стара кожена шапка и палто. Джек беше с него, когато си ги купи. На врата си бе сложил яркожълто шалче – единственото цветово разнообразие, което си позволяваше.

– Всичко се е променило, Джек. Огледай се. Виждаш ли? Нищо не е същото.

– А на мен ми се струва същото. Само дето има по-малко милиционери.

– Не гледаш както трябва. После ще те науча как. Хайде, идвай. Семейството ми изгаря от нетърпение да те види. Все питат къде е известният Джек. Дай ми чантите си. Колата ми е на паркинга.

Йосиф произнесе последното изречение небрежно, но с неприкрита гордост.

– Кола, а? В такъв случай нещата наистина са се променили.

Руснакът изсумтя, но явно остана доволен от реакцията на Джек.

– Нали ти казах? Нищо не забелязваш.

Йосиф отново се засмя и го поведе към колата – малък зелен москвич, който бе виждал и по-добри времена. Но беше в движение и харчеше малко бензин.

Йосиф натовари чантите на Джек в багажника и се обърна към

него. Усмивката бе изчезнала от лицето му.

– Джек, моите съболезнования за родителите ти. Джек му бе съобщил неприятната вест, когато му писа, че ще отиде в Москва.

– Баща ми не можеше да живее без нея. Разбирам го. И аз се чувствах така, когато...

Той млъкна. Беше решил да не говори за миналото. Йосиф го хвана за ръката. – Съжалявам, Джек. Много ти се събра.

Качиха се в колата, без да си кажат нищо повече.

Влязоха в града от северозапад, по магистралата за Санкт Петербург, която до неотдавна се наричаше Ленинградска. Йосиф беше най-лошият шофьор, който бе возил Джек. Радваше се, че колата не може да се движи с повече от шейсет километра. Имената на улиците и сградите бяха променени.

– Никой вече не може да се оправи в този град, Джек. Променихме имената на улиците, но те са си същите.

Минаха покрай трите „таралежа“ – ръждясалите противотанкови бариери, които отбелязваха мястото, до което бяха стигнали германците през Втората световна война. Движението не беше натоварено. Някой москоччани вече бяха започнали да подготвят колите си за зимата, а други не можеха да си позволят лукса да ги карат постоянно. Цената на бензина беше астрономическа.

– Как успя да си купиш кола, Йосиф?

– Провървя ми, защото един приятел беше принуден да я продаде. Братовчед ми Ицхак, който сега е в Израел, ми изпрати малко пари. Купих я заради Сима, да я извеждам вън от Москва. Въздухът в града е ужасно мръсен. Водя ги с Леа сред природата. Един ден може да си купим и дача.

Земята беше покрита със скреж, който искреше на ярката слънчева светлина. Пресякоха реката. От двете страни на пътя се издигаха някакви мрачни сгради в неокласически стил.

– Скоро ще завали истинският сняг. Казват, че зимата щяла да бъде тежка. Разбира се, всяка година е същото, но...

Той млъкна и смутено погледна приятеля си, който се усмихваше. – На какво?

Йосиф въздъхна.

– Тази година ще бъде по-трудно. Нямам предвид само времето. Храната не достига. А хората не могат да си позволят да купят онова, което се продава в магазините. Трудно се намира гориво. Даваш ли пари за храна, за да не умреш от глад, ще загинеш от студ. Тази зима в Русия

много хора ще се простят с живота си.

Друсайки се по неравното шосе, те завиха наляво и пред тях се извиси остъклената бетонна сграда на Гидпроект. От вътрешната страна ги задмина един малък червен заповожец.

– Младежи – измърмори Йосиф. – Те могат да си позволят да рискуват.

Джек кимна. Искаше му се да е в заповожеца.

Появи се и самият град – високи сиви постройки с мръсни прозорци, тролейбуси, пълни с мълчаливи, сиволики пътници, почти пусти улици и шепа крайпътни търговци, които се опитваха да свържат двата края в свободната пазарна икономика на нова Русия.

– Защо ме накара да дойда тук, Йосиф?

– Трябва да има причина, а? Не ти ли е достатъчно да видиш стария си приятел?

– В писмото пишеш, че е спешно. Явно не ме помоли да дойда, за да говорим за едно време.

Йосиф смени непохватно скоростта и се опита да изпревари един автобус, но шофьорът му натисна газта. Йосиф отново остана зад него.

– Наистина има причина, Джек. Но сега предпочитам да не говорим за това. Ти си изморен, трябва да си починеш. Леа готви специално в твоя чест. Сима мисли, че си отдавна изчезнал чичо, с когото най-после ще се запознае. Много се вълнува от срещата.

Той млъкна. Снегът проблясваше от двете страни на шосето. Градът ги погълна.

– Важно е, нали?

Йосиф се огледа. Скулите му посивяха.

– Да. Много е важно.

Семейство Шаранский живееха на „Ставококузкений переулок“, уличка в Новия Арбат, близо до „Калинински проспект“, който сега беше прекръстен на Арбат. Намираха се на неколкостотин метра от моста Калинин, който водеше към големия хотел „Украйна“ на отсрещния бряг на реката. Джек бе ходил у тях, но преди беше забранено на съветските граждани да приемат чуждестранни гости. Четиристайният им апартамент се помещаваше в един мрачен блок с двор. Строен по времето на Хрущов, в началото на 60-те, той изглеждаше много по-стар. В двора не проникваха слънчевите лъчи. През лятото беше пуст, а през зимата – истински затвор. Йосиф паркира на улицата. Слязоха от колата. Започна да се смрачава.

– Виждаш ли, Джек? – попита Йосиф и посочи полуразрушената

фасада и тъмните, вонящи стълби. – Сега сме свободни хора. Нашите домове са нашата крепост.

Ала вътре в апартамента Джек сякаш се озова в различен свят. Малките стаи бяха топли и меко осветени. Свещи мъждукаха в стъклените свещници и на издутия корем на самовара. Всяко кътче беше запълнено с книги и хартия. Но не като претъпканата с червеи и паяжини къща на Мойра, а чисто и готово за използване.

Леа излезе. Настъпи мълчание. Светлината се отрази в очите и. Тя се усмихна стеснително. Колко е красива, помисли си Джек. Леа имаше дълги гарвановочерни коси, бяла кожа и тънка талия. На раменете си носеше копринения шал, който ѝ бе купил Джек.

Едва успяха да се поздравят, когато вниманието му бе привлечено от някакво движение зад гърба на Леа. Оттам надничаше най-красивото дете, което Джек бе виждал през живота си.

– Добър вечер, Серафима Йосифовна – каза той на руски.

Тя не реагира срамежливо, нито се изкикоти, а се вторачи в него, сякаш го преценяваше. Сима беше от онези деца, които не се правят на умни за развлечение на възрастните, които се появяват и изчезват от техния живот. Шестгодишна, тя вече имаше свой характер. Преценяваше възрастните не по количеството шоколад, което ѝ носеха, а по външния им вид. Очите ѝ бяха сериозни. Не се усмихваше подкупващо. Но усмивката ѝ беше незабравима.

Джек се опита да се усмихне. Срещата със Сима го завари неподготвен. Невинността на момиченцето отвори незаздравели рани. Джек се съдръжаше с усилия да не се разплаче. Усети, че Леа забеляза това.

– Приятно ми е да се запознаем, чичо Джек – каза на английски Сима. – Добре дошъл.

Ледът беше счупен. Поканиха Джек да седне на приготвената за вечеря маса. Чиниите и приборите блестяха върху бялата покривка. Йосиф и Леа бяха взели част от тях назаем от приятели, за да има достатъчно за една истинска вечеря. Ножовете бяха отпреди революцията – собственост на един колега учен, който можеше да си позволява да пазарува от антикварните магазини.

Храната беше много вкусна. Докато се хранеше, Джек пресметна, че яденето сигурно се равняваше най-малко на едноседмична заплата. Съветската държава ценеше академиците, но им плащаше малко. А сега нямаше пари за нищо. Един приятел руснак бе казал на Джек в Ерусалим, че академик като Йосиф получава около двайсет хиляди рубли на месец. Цифрата изглеждаше голяма, но едно вестникарче на улицата

можеше да си докара десет хиляди на ден. Леа сигурно бе обикаляла цяла седмица черния пазар, за да намери всичко необходимо за ястията. След вечерята седнаха на удобните столове и пиха кафе и водка от малки стъклени чаши. Джек извади подаръци чорапи, шал и медальон за Леа с нейното име, гравирани с еврейски букви, подобен медальон за Сима, огромна кутия с бои и дебела купчина листа за рисуване. Софтуейър за компютър и последното издание на стиховете на Биалик(Хаим Нахман Биалик, еврейски поет, преводач и романист, роден в Русия(1873–1934) – Б.пр.) за Йосиф. Когато благодарностите стихнаха, Джек извади още нещо.

– Заповядайте, това е за всички вас.

Йосиф разопакова видеомагнетофон.

– Джек, не биваше. Толкова е скъпо...

– Предполагам, че вече ги продават и в Москва. – Да, но...

– А това е за видеото. Ще се опитам да ви изпратя още, щом мога.

Той подаде на Леа видеокасета с шедевъра на Паражанов „Цветът на нарoвете“.

– Но... – започна тя, като го погледна удивена. – Как помниш?

По време на предишното му посещение Леа му бе казала, че е гледала веднъж филма, но повече не е чувала за него.

– Сега можеш да го гледаш колкото искаш.

– Ти гледал ли си го? Джек поклати глава.

– Тогаваше го гледаме още тази вечер. Ако не си твърде уморен.

– Казах на Джек, че трябва да си почине – прекъсна я Йосиф. – Утре имаме важна работа.

– Не съм уморен. Бих искал да гледам филма.

Но Джек не искаше да види филма, а лицата им, нервно съсредоточени в екрана на стария телевизор „Пагода“, който не искаше да работи. Джек имаше познат в Дъблин, богаташ, който всяка година си купуваше нов телевизор и видео, за да бъде сигурен, че притежава последния модел. В Русия хората все още бяха лишени от вещите от първа необходимост и предмет като видеомагнетофон беше цяло съкровище. За един ден Джек бе изминал много повече, отколкото километрите на пътуването.

„Цветът на нарoвете“ пресъздаваше живота на Саят Нова, арменски поет и монах, живял през 18-ти век. Нямахме диалог, само поезия и музика. Думите бяха на арменски и никой не ги разбираше, ако не следеше субтитрите на английски. Но те нямаха значение.

На екрана се редуваха сцена подир сцена, сякаш оживяваха

рисувани миниатюри. Картините от живота на поета бяха оградени с вода, кръв и нектар от нарове. Човек, изсипващ пепел на покривката. Мидена черупка върху женска гръд. Изправен на задните си крака кон.

Това беше най-хубавият филм, който Джек бе гледал през живота си. Сима седеше запленена, макар че беше твърде малка, за да го разбере. В продължение на един час всички седяха в малката влажна стая, пренесли се в едно вълшебно царство.

Джек заспа преди края. През нощта не сънува нищо.

16.

На следващата сутрин се събуди рано в спалнята на Йосиф и Леа. Те спаха на един тънък матрак на пода в дневната. В стаята проникваше слаба светлина. През тънките стени се чуваха гласове, шумове от вода в тоалетната и радио, по което звучеше руска поп музика. Още сънен, Джек се облече и влезе в малката баня.

Когато се появи избръснат и сресан в дневната, домакините му вече закусваха. Сима рисуваше на малка масичка. Усмихна му се. Косите ѝ бяха сплетени.

– Благодаря – каза Леа. – Филмът е прекрасен. Вече няма да се налага да обяснявам на приятелите си какво представлява, защото ще могат да го видят сами.

– Само гледай дъщеря ти да не донесе някой филм за Костенурките Нинджа.

Леа озадачена поклати глава.

– Нинджа ли? Съжалявам, не...

– Няма значение. По-добре да не разбираш.

По време на закуската Йосиф изглеждаше замислен. Леа му хвърляше угрижени погледи. Той се обади по телефона, но говореше бързо на руски и Джек не разбра нищо.

– Уредих среща в Държавната библиотека – рече Йосиф. – Сигурно я помниш като „Ленин“. Ще ни чакат в десет. Няма нужда да бързаме. Не е далеч.

За закуска имаше „блинчики“ – пържени питки от черно брашно, пълнени със сирене – и сладък черен чай от самовара. Джек си сложи и кисела сметана. Вкусът му бе познат от Израел, но качеството беше подобро. Или може би му беше приятно от факта, че закусва в компания. Въпреки щастието, което изпитваше, че е сред старите си приятели, от

време на време го налягаше непоносима тъга.

Преди да тръгне за училище, Сима му даде рисунката си.

– Това си ти – каза тя на английски, – а това са мама, татко и Сима. Така ще си спомняш за нас, когато заминеш.

Очите ѝ му напомнях за тези на Сиобан – сиви, сериозни и пълни с живот. Джек се наведе и я целуна. Леа ги наблюдаваше мълчаливо.

– Отвезите меня, пожалуйста, в зоосад? Джек се обърна към Леа за помощ.

– Иска да я заведеш в зоологическата градина. Кажи ѝ, че си много зает.

– Напротив, ще я заведа с удоволствие.

Леа се усмихна и преведе думите му. Сима запляска с ръце, взе чантата си и хукна към вратата. Леа тръгна след нея и ѝ каза да не бърза толкова.

Джек ги гледаше, като си мислеше, че е направо влюбен в Сима.

Държавната библиотека се намиреше на другия край на Арбат – пет огромни сиви сгради, които заемаха място за цял жилищен блок. Каменните фигури от високата стряха гледаха към минаващите долу тълпи. На по-висока основа зад главните постройки се издигаше така наречената Къща на Пашков, присъединена към библиотеката през 1940. Йосиф го поведе към главния вход. Намусеният портиер ги осведоми, че библиотеката е затворена. Поклати глава и измърмори:

– Санитарен ден.

– Какво става? – попита Джек.

– Казва, че е ден за почистване. Веднъж месечно затварят библиотеката за тази цел. Всъщност е извинение да си вземат свободен ден. Възможност да спестят електричество.. Често го спират.

Йосиф се обърна към портиера и му заговори грубо. Човекът изглеждаше готов да се впусне в тирада, но сетне промени решението си и с тежки стъпки отиде до телефона.

След няколко минути към тях забързан се приближи един мъж, облечен във вълнен костюм.

– Йосиф! Съжалявам, че ви накараха да чакате. По дяволите тези санитарни дни. И без това губим достатъчно време.

Той млъкна и погледна Джек.

– Това сигурно е доктор Гулд – премина той на английски и протегна дългата си ръка.

На единия пръст носеше малък сребърен пръстен. Вероятно беше женен. Джек се ръкува с него. Йосиф ги представи един на друг.

– Джек, това е Юри Волнухин, новият директор, назначен след преврата през 1991. Говори отлично английски. Волнухин носеше папионка като бледо копие на преподавател в средно английско училище. Липсваше му лулата, пъхната във вътрешния джоб. Само дето едва ли можеше да си позволи да пуши редовно.

– Приятно ми е да се запознаем, мистър Волнухин.

– Доктор Волнухин, това е Джек. Юри е доктор по библиотекознание. Много е известен.

Волнухин махна с ръка. Джек се усмихна.

– Приятно ми е, доктор Гулд. Приятелят ми Йосиф ми е разказвал много за вас.

– Надявам се не прекалено много.

Волнухин се усмихна. Джек забеляза, че обувките му са изпръскани с мастило.

– Всичко. Ние, руснаците, вече не си затваряме устата. Станали сме яростни привърженици на истината. Не е ли така, Йосиф?

Йосиф направи иронична гримаса, но не каза нищо.

– Е – продължи Волнухин, – предполагам, че Йосиф ви е казал как-во сме намислили.

Джек поклати глава.

– Съвсем не, още нищо не ми е казал. Библиотекарят хвърли бегъл поглед на Йосиф.

– Ами, като си помисля, може би така е по-добре. Наистина е необходима известна дискретност по този въпрос. Извиках ви тук по препоръка на доктор Шаранский. Той ме увери, че може да се разчита на вас.

– Не знам за какво става дума, но... бъдете сигурен, че ще запазя тайната, ако това ви тревожи.

– Не, не се съмнявам във вас.

В коридора беше студено. Пред тях се извисяваше голямо мраморно стълбище, което водеше към читалните. Половината крушки липсваха и вътре цареше здрач. Чистачката влачеше парцала по мраморния под, като оставяше мръсна дря вода след себе си.

– Последвайте ме, доктор Гулд. Ще ви покажа всичко. Това ще ми спести време за обяснения. Хранилищата са долу.

Слязоха два етажа по-надолу по едно метално стълбище. Волнухин ги поведе из ниските коридори, по чиито тавани се виеха дебели тръби.

– Вървете до мен, доктор Гулд. Някои от тези коридори са опасни. През 1985 отвориха станция „Боровицкая“ на метрото, без да вземат някои основни мерки за безопасност. Част от сградата е подкопана.

Загубихме 40 хиляди книги. Мазилката в някои помещения още пада. Но нямаме пари за ремонт.

Най-после стигнаха до една тежка метална врата. Волнухин извади ключ от джоба си и отвори.

– Допреди няколко години – продължи директорът – тази стая и другите зад нея бяха част от специалното хранилище. Малцина имаха достъп до тях.

Той щракна ключа и над главите им запремигнаха неоновы светлини.

– Дори сега достъпът е ограничен.

Стаята беше голяма и пълна с метални шкафове и лавици. Температурата беше по-умерена, отколкото в студентите помещения горе.

– Заповядайте, доктор Гулд, седнете. Настанете се удобно. Желаете ли чай, или кафе?

Джек поклати глава. Изгаряше от нетърпение да разбере за какво става дума.

Волнухин се вгледа в него за миг, после седна насреща. – Добре, ще ви разкажа. Всичко, което виждате около себе си, е плячка. Заграбени съкровища от библиотеките в Източна Европа, Германия и Италия. В края на Великата отечествена война, както продължаваме да я наричаме, съветската армия завзела огромни територии от Третия райх. Големи количества от художествени предмети и други ценности били натъпкани в сандъци и пренесени с кораби в Съветския съюз. Сигурно разбирате, че нашата армия-победителка не е била мотивирана от нещо толкова обикновено като алчност или плячкосване. Тя влязла в Европа, за да донесе свобода и мир на угнетените народи. Когато нашите лидери видели прекрасните вещи, присвоени от фашистката държава, те, естествено, поискали да ги приберат и да ги върнат на истинските им собственици. И така, фашистката плячка била пренесена тук, в Майка Русия, на съхранение. Картини от Рубенс и Рембранд, откраднати от холандците, на Леонардо и Караваджо от Италия, цели галерии с френски шедьоври. Ние взехме частните колекции на Хитлер и Гьобелс. Те са още тук, в Москва. Съкровището на Приам от Троя, донесено в Берлин от Шлиман – също. Едва ли ще повярвате какво богатство има скрито тук. И книги. Хиляди. От Дрезден, Лайпциг, Берлин, Магдебург – от всички големи библиотеки в Райха. Ръкописи, старопечатни книги, литографии, пергаменти. След като ги освободихме от ръцете на фашистите, те са тук, в безопасност, заключени в тези помещения. Джек погледна замислено Волнухин и попита:

– Може ли да ги видя?

– Да, разбира се. Заповядайте.

Джек се приближи до една от отрупаните с огромни, подвързани с кожа, книги. Взе една от тях и я отвори. „Златна книга“ от Алдо Мануцио, отпечатана във Венеция през 1497.

– Това е единственият оцелял екземпляр от Мануцио – каза Волнухин.

Джек взе една малка книжка, подвързана с телешка кожа.

– Какво е това? – попита Волнухин.

– Авторът е човек на име Постелий. Заглавието е на латински.

– Да, много ценен екземпляр. Това произведение на Гилам Постелий е публикувано от приятеля му Опорний в Базел, след като теолозите в Сорбоната отказали да го издадат. Една от първите книги, в които се призовава за единна религия и единна държава. Писана е в средата на 16 век.

Джек остави книгата на мястото ѝ.

– Познанията ви са много задълбочени, доктор Волнухин. Не виждам защо ви трябва. Книгите са изключителни, но аз не съм специалист по редки старопечатни издания.

– Знам това. Моля, елате и седнете.

Джек отново се настани на стола. Защо го беше довел тук Йосиф, след като Волнухин декламираше авторите и заглавията на тези книги като азбуката?

– Доктор Гулд, имаме известни затруднения с тези, така да се каже, придобити по невнимание съкровища. Те са част от сталинисткото наследство, от което искаме да се отървем. Книгите и картините не са наши. Те са крадени. Проблемът ни е следният – в много от случаите не знаем какъв е техният произход. Никъде не пише къде са били първоначално, нито от кои библиотеки са взети. Имаме желание да ги върнем, но само на законните им собственици. Вече възникнаха спорове за някои от картините и скулптурите.

– Какво се надявате да получите в замяна? Волнухин го погледна така, сякаш бе казал нещо неприлично.

– Не разбирам.

– Сигурно ще поискате някаква компенсация. Дори и само заради главоболието. Всеки, който намира крадени вещи, очаква награда.

– Правим го единствено от добра воля. Сега това е толкова важно за нас, колкото и парите.

– Добре. Разбирам. И все пак не ми е ясно защо ме доведохте тук.

Волнухин погледна Йосиф.

– Доктор Шаранский, може би ти ще обясниш.

17.

Йосиф се размърда неспокойно. – Да, разбира се. Ще се постарая. Изкашля се и започна.

– Има някои материали, чието първоначално местонахождение може да се проследи, но въпреки това те представляват проблем. Имам предвид голямата колекция от книги и ръкописи, взети от библиотеката на Райхинститута по история на Нова Германия. Познато ли ти е това име?

Джек бавно поклати глава.

– Е, сега този институт е забравен. И напълно заслужено. Бил е основан от нацистите през 30-те. Едни от темите, които ги интересували особено много, били евреите и тяхната история. Директор на научните изследвания по еврейската проблематика бил Вилхелм Грау. Той имал помощник на име Карл Георг Кун. Известно време работили с фон Милденщайн от отдела по еврейските въпроси в Тайната служба за сигурност на Райха. Чувал ли си за него?

Джек отново поклати глава.

– Той става известен след процеса срещу Айхман, неговия помощник, който е много по-интересен за нас, защото мисли, че е станал голям специалист по еврейските въпроси. По време на войната много организации се надпреварвали да строят антисемитски библиотеки и музеи. Било нещо като лудост, както и всичко останало, което се случило тогава. Навсякъде имало хора, които казвали, че се занимават с евреите. Естествено, целта на тези занимания съвсем не била академична. Те търсели доказателства за расистките си теории. Ето защо построили огромна библиотека, в която имало и голяма колекция от юдейски религиозни предмети. По някаква зловеща ирония, след като изтребили повечето евреи в Европа, самите нацисти съхранили голяма част от нашето историческо наследство.

Йосиф млъкна, защото осъзна, че употреби думата „нашето“. Допреди няколко години подобно признание би било крайно неразумно. А сега? Не беше сигурен.

– Повечето от тези ценности били конфискувани в Източна Европа, предимно в окупирана Полша. Някои неща били иззети от библиотеките

на равнините във Вилнюс, Латвия. Нападали синагогите и еврейските училища. Почти нищо не било прочетено. За германците тези книги и ръкописи били само антики. Много от тях са изключително ценни. И сега те са тук.

– Еврейски ръкописи?

– Не такива, за каквито мислиш, Джек. Разбира се, имаме и екземпляри от традиционните религиозни текстове. Ала има и други. Те не са в толкова добро състояние. Мисля, че равнините, които са ги съхранявали, не са знаели какво притежават. Но ги пазели, защото били предавани от поколение на поколение. След малко ще ти ги покажа. Ще ги видиш с очите си.

Йосиф пое дълбоко въздух. Вече бе стигнал до същината на въпроса или поне толкова близо, колкото се осмеляваше да каже в присъствието на Волнухин.

– Джек, това са текстове, които никой учен не е виждал. Нямах време да ги разгледам подробно, но мисля, че тук имаме ръкописи от 1-век, дори по-ранни. Екземпляри от текстове, които досега са намерени само в Кумран. И множество от по-ранни периоди, напълно неизвестни.

– Но това е невероятно – избухна Джек. – Как е възможно тези археологически находки да са попаднали в Полша или в Латвия? Всички подобни ръкописи са намерени в Египет и Израел. Йосиф поклати глава.

– Не използваш въображението си, Джек. Подобни документи не се намират при археологически разкопки. Имаш право, че първоначално са били в Израел. А може би са принадлежали на евреите от Александрия или Багдад? Кой знае? Но малко по малко те били изнесени оттам. Разсъждавай внимателно. Първите евреи, пристигнали в Европа, се заселили във Франция, Испания и Италия. Години по-късно те започнали да се придвижват на изток и се установили в Полша. Други тръгнали по Дунавската равнина. Те явно имали ръкописи, завещани от родителите им, реликви от Свещената земя, откъдето били прокудени.

Настъпи тишина. Джек започна да схваща за какво става дума. Ако това беше истина, ако ръкописите бяха автентични, както твърдеше Йосиф, предстоеше им да извършат най-великото откритие след намирането на папирусите от Мъртво море. Може би дори още по-значимо. Той заговори, но гърлото му беше пресъхнало.

– Аз... Йосиф, какво точно искаш от мен? Защо ме накара да дойда?

– Казах ти, че тези ръкописи представляват проблем, Джек. Ще бъде много трудно, дори невъзможно да намерим истинските им

собственици. Те са загинали в Трешлинка и на други ужасни места. Можем да ги предложим на правителството на Израел, но дори сега това е чувствителен въпрос за нас. Има и допълнителни усложнения. Ако бъдат върнати на истинските им собственици, ръкописите отново ще се пазят само в семействата и никой няма да ги види. Йосиф погледна директора си, после отново се обърна към Джек.

– Доктор Волнухин смята, че ни се полага някаква компенсация, ако ги предадем. Не за самите нас, уверявам те. Виждаш какви са условията тук. Нямаме дори осветление и отопление. А учените не могат да работят без тези неща. А работа има. И най-малката компенсация би ни помогнала много.

Волнухин мълчеше, но кимаше на Джек, сякаш се притесняваше да признае, че онова, което казва Йосиф, е истина.

– Разбираш ли ме поне донякъде, Джек? Нужен ни е посредник, човек, на когото можем да се доверим. Много е важно.

Джек седеше неподвижно. Имаше чувството, че Йосиф го бе ударил по главата с нещо тежко. Все още не му беше ясно какво точно искат от него.

– Аз... Не знам какво да кажа.

– Не е необходимо да говориш. Само гледай. После ще помислиш и ще ни кажеш. Но първо виж.

– Доктор Гулд – намеси се Волнухин, – разбирате ли какво ви молим да направите? Бих желал да проучите задълбочено тези ръкописи в присъствието на доктор Шаранский. Стойте при тях колкото искате. Съзнавам, че това може да ви отнеме дни, дори седмици. Може да идвате тук, когато пожелаете, при условие, разбира се, че пазите всичко в тайна. Доктор Шаранский ми каза, че можем да ви се доверим, и аз му вярвам. Искам да определите горе-долу каква е пазарната цена на тези материали и да съставите списък на библиотеките и другите институции, които смятате, че имат средства да ги купят. Нямаме други условия, освен че всичко трябва да бъде достъпно за учените по обичайния ред. Да няма укриване. Нито продажби на колекционери. Когато свършите с това, ще бъдете възнаграден за труда. Мисля, че не възражавате.

Джек дълго гледа Волнухин, без да каже нищо. Ако Йосиф не го бе довел тук, щеше да стане и да излезе. Никак не му се нравеше онова, в което Волнухин искаше да го въвлече. Ако ръкописите бяха поне наполовина толкова важни, колкото твърдеше Йосиф, надпреварата щеше да бъде безумна, при това в международен мащаб.

– Ще ги прегледам – каза накрая той. – В момента мога да ви

обещая само това. Другите въпроси ще разискваме по-нататък. Ще ги видя и ще ги обсъдя с колегата си. Достатъчно ли е?

– Разбира се. Това е всичко, което очаквам на този етап. И обещава-те да пазите всичко в тайна, нали?

– Вече обещах.

– Много добре. А сега ще ви оставя с доктор Шаранский сред ва-шите съкровища. Ако ви трябва нещо, ще бъда в кабинета си. Тук има телефон. Цялата библиотека е на ваше разположение.

Ръкуваха се и Волнухин излезе. Настъпи тишина. Йосиф наруши мълчанието.

– Той е добър човек, Джек. Честен е. Никога не е бил номенклатур-чик. Лежал е две години в затвора за антисъветска дейност. И шест ме-сеца в „Белие столби“.

Джек не знаеше какво е това.

– Психиатрична клиника. Давали им опиати.

– Нервна криза ли е имал?

– Не, не ме разбра. Казал, че иска да избяга от Съветския съюз. Ле-карят решил, че „не може да се приспособи към околната действител-ност“. Противопоставиш ли се на системата, ти си или престъпник, или луд. Ала Волнухин си е наред. Познавам го отдавна.

– Той има нюх към парите, Йосиф. Тук става дума за огромни суми.

На лицето на Йосиф се изписа обида.

– Толкова ли е лошо това? Та той е директор на една от най-богати-те библиотеки в света, а няма пукнат грош. Орязаха му бюджета за след-ващата година. Пак ти казвам – иска парите не за себе си, а за науката.

Джек кимна.

– Да. Извинявай. Имаш право. Той постъпва правилно. Е, откъде ще започнем?

18.

Йосиф го заведе в съседното помещение, което се осветяваше от слаба лумисцентна лампа. Голямата дървена маса беше направена от няколко по-малки – целите отрупани с разхвърляни ръкописи. Страхо-вита гледка за човек, който знае колко труд се изисква, за да се подреди, съхрани и опише всичко това. Да не говорим за прочита, превода и на-писването на коментар.

– Съжалявал ли си някога, че не си се захванал с някоя по-лесна

професия, Йосиф? Нещо като ядрена физика например?

– Много пъти, Джек. Ела да ти покажа онова, което съм прочел досега.

Йосиф имаше тетрадка, където бе описал по-важните неща. Докато преглеждаха записките и документите, Джек се обаждаше все по-рядко. Мащабността и качеството на сбирката го оставиха безмълвен. Нямаше думи за онова, което видя и докосна. От опит знаеше, че ако предоставеха достъп на учените до това място, библейската наука щеше да отбележи невероятен напредък.

– Безпокоиш се дали учените ще получат достъп до всичко това, нали? Мислиш, че ще стане като с ръкописите от Мъртво море – група специалисти, която зорко бди над текстовете и пуска информация само когато сметне за нужно. От това се страхуваш, нали?

Йосиф кимна.

– Да. Джек, имаш право. Трябва да говорим и по този въпрос.

Той се колебаеше. Джек усети, че в помещението не е толкова топло, колкото му се бе сторило. Някъде капеше вода.

– Но не заради това те доведох тук – продължи Йосиф. – Този проблем не ме безпокои толкова.

– Не разбирам.

Имаше нещо в държанието на Йосиф, от което го полазиха ледени тръпки.

– Има и друго, Джек. Не исках да го казвам пред Волнухин. Той не знае и мисля, че не трябва да разбира за него.

– За кое?

– Ти видя една малка част от колекцията, Джек. Уверявам те, че всички ръкописи са старинни и изключително ценни. Убеден съм, че са автентични. Смятам, че и ти си на същото мнение.

– Да. Ако са фалшификати, те са забележително добре изработени.

– Не са фалшификати, Джек, повярвай ми. Тук има немски списъци, всичко е систематизирано. За съжаление са непълни. Но знаем, че тези документи идват от такива места, където никой дори не би сънувал да ги фалшифицира. Не и такива неща. Това би било богохулство.

Той млъкна.

– Какво има, Йосиф?

Евреинът се сепна, сякаш се опитваше да се отърси от някакъв зъл дух.

– Няма значение, Джек. Има един ръкопис, който още не си видял. Ей там е.

На отделна маса до стената беше подредена малка сбирка от ръкописи. Йосиф се наведе и взе един от тях. Разчисти място и внимателно го разтвори.

– Не е труден за четене. Почеркът е четлив.

Джек нагласи лампата над ръкописа. Беше написан на пергамент, на арамейски език и датираше от 1-век. С черно мастило, зацапан на места, но достатъчно ясен. Започна да чете.

– Нито бушуващите води, нито ярко горящите огънове ще ме нарушат да наруша договора си с Теб, О, Господарю, нито Синовете на светлината ще ме смятат за безверник. Звучи ми познато – рече Джек. – Като че ли съм го чел и преди.

– Не е възможно – каза Йосиф без никакво колебание. – Повярвай, търсил съм подобни ръкописи. Може би „Синовете на светлината“ ти е познато.

– От ръкописите от Кумран.

– Да. Но тук пише много повече.

– Искаш да кажеш, че това е ръкопис от Кумран? Или най-малкото е написан от есеите?

– Чети и не питай. Запази въпросите си за после. Джек продължи да чете.

– аз съм сред врагове, но сякаш живея в крепост, защото Ти, Господи, си моята крепостна стена. Навлизам в пустинята, но сякаш съм сред градини и потоци, защото Ти, Господи, си река в мен и гора от кипариси, борове и кедри. Това като че ли е ред от писмо. До негово превъзходителство еврейския първосвещеник председател на синедриона Йосиф, Господ да му покаже пътя към законността.

– Йосиф Кайяфа. Той бил първосвещеник дълго време – от 18 до 36 г. сл.Хр.

– В такъв случай писмото датира оттогава.

– Ще видиш.

Джек улови погледа на Йосиф. Какво имаше? Какво го измъчваше?

– Пророкът е казал: „Свещеникът и пророците съгрешиха със силната напитка.“ Писмото ти пристигна днес. Донесе ми го твоят братовчед Симеон, братът на съпругата ми, който е добре дошъл в моя дом. Праведен човек, който тази нощ ще отседне при Съвършените („Ако любим един другото, Бог пребъдва в нас и любовта към него е съвършена“ – Иоан 1:12 – Б.пр.), а утре пак ще замине за Ерусалим, съгласно указанията на прокуратора... Джек се колебаеше.

– Не съм сигурен в името. Може би е Валерий? Йосиф кимна.

– Валерий Граций. Бил прокуратор от 16 до 26 г.сл.Хр., а после на негово място бил назначен Пилат Понтийски.

– Това съвсем уточнява периода. Йосиф, ако това е есейски текст, той е уникален. Нито в един от ръкописите от Кумран няма толкова дати и имена.

– Така е, Джек. Но това не е част от вътрешния им правилник, а писмо, адресирано до Йосиф Кайяфа, което е трябвало да бъде предадено от братовчед му Симеон. Авторът иска това да бъде ясно разбрано. Много е важно за него. Ще разбереш защо.

Джек продължи да чете.

– Молихме се заедно повече от час и искахме Господ да ни води в това начинание. Защото днешното време е ужасно. Скоро ще дойде Месията. Свещеният град и жителите му отчаяно се нуждаят от мъдрост и истина. Мнозина погазиха Закона и трябва да се страхуват, че Божията ръка ще се стовари върху тях и Той ще ги погуби така, както превърна предишните поколения в прах. Не се бой, братовчедо Кайяфа, защото Бог ще бъде с теб, ако вървиш по Неговия път и спазваш договора си с Него, както го спазва Нозрим..

– Има предвид Нозрим ха Брит, Пазителите на договора. Би трябвало да знаеш, че това е есейски термин. Както и Съвършените.

– Да, разбира се. В твоето любезно писмо ти ме молиш да ти разкажа всичко за себе си. За какъв се мисля и защо тук съм известен като Учителя на справедливостта.

Джек спря да чете.

– Господи, Йосиф! Сега разбирам защо се вълнуваш. Това писмо е от Морех ха Зедек, самият водач на есеите. До първосвещеника в Ерусалим.

Йосиф не каза нищо, само пребледня. Какво ли толкова го измъчваше? Писмото наистина беше необикновено, вероятно по-ценно от цялата колекция, ала Йосиф имаше такъв вид, сякаш някакво противно животно бе изпълзяло и го бе ухапало.

– За моето семейство си добре осведомен. Познаваш чичо ми Юда, който предвождаше бунта срещу римляните, когато аз бях малък. Юда Галилейски ли има предвид?

– Мисля, че да. Бунтът срещу римляните бил през 6 г.сл.Хр.

– И Учителят на справедливостта бил негов племенник?

– Така изглежда.

– А братовчедът на съпругата ти е моят баща, равинът Йосиф, син на Яков. Майка ми Мария е също твоя родственица чрез брака си.

Джек вдигна поглед от ръкописа.

– Колко странно...

Видя лицето на Йосиф и усети как сърцето му изстина, сковано от внезапен, невероятен страх.

– Нима мислиш, че...

– Чети по-нататък, Джек. Ще разбереш.

– Самият ти изпрати дарове по случай моето раждане, за да поздравя баща ми, защото аз съм неговият първороден син и много скъп за него. И самият ти му каза да ме кръсти Йешуанг (Или Йехова Спасител – еврейско име на Исус – Б.пр.) в чест на твоя брат, който носи същото име.

Джек едва не изпусна ръкописа. Той изведнъж натежа в ръцете му. Пръстите му се вцепениха, не усещаше нищо.

– Йешуанг – промълви той. – Исус.

– Това е биографията му, Джек. Написана от самия него. Прочетох я и знам, че няма никакво съмнение. В ръцете си, стари приятелю, ти държиш първото евангелие. Истинското. Единственият достоверен разказ за живота на Христос. Със собствения му почерк.

19.

По-късно, когато излязоха на студената слънчева светлина, Джек си помисли, че трепетът, който почувства, когато разбра какво представлява ръкописът, е неестествен и недостоеен за един учен. Но какво от това, по дяволите? Колко пъти през живота си можеш да попаднеш на такова нещо? Много добре съзнаваше това и докато оставяше ръкописа, изпита страх. Още не знаеше защо.

– Не може да е автентичен – заяви той.

Това му се струваше единственият откровен отговор. В противен случай Джек виждаше пред себе си стръмен склон, водещ към суеверието и безумието, към страната на невероятното.

– Не може да е автентичен, Йосиф. Сигурно е фалшификат.

Руснакът бавно поклати глава.

– Не, приятелю, не е. Искат ти се да бъде така, но аз те уверявам, че греша. Мислиш ли, че бих ти дал подобно нещо, без да го прочета и изследвам? Месеци наред се занимавах с това писмо, зарязах всичко друго. Това не е първият ръкопис, на който попадам. Намерих го в купчина документи, които приличаха на счетоводни книги на синагога. Кой

би оставил умело изработен фалшификат там, където ще потъне в забрава? После вероятно е бил преместен в архивите на СС. Много разумно. Или тук, залостен в подземията на библиотека „Ленин“, където не се допуска никой. В Кумран има още неизследвани пещери. Има неразкрити гробове на есеи. Убеден съм, че знаеш множество чудесни места, където някой би скрил фалшификата си.

Джек не отговори. Доводите на Йосиф бяха убедителни. Защо наистина е нужно да положиш такива големи усилия, за да създадеш подобен документ и после да го потулиш някъде, където едва ли ще бъде намерен?

– Чел съм го толкова много пъти – продължи Йосиф, – че го знам наизуст. Откъснах една съвсем малка част и определих възрастта ѝ по въглеродния метод. Изследвах влакната, подложих мастилото на спектрографски анализ. Не съм стоял със скръстени ръце, Джек. Ръкописът е автентичен. Освен това има многобройни пасажи, които съответстват точно на изразите, употребени в ръкописите от Мъртво море. Речникът е един и същ. Авторът използва думите „Знание“, „Преданост“, „Славата на Светците“, „Господарите на Злото“, „Вечният избор“, „Вечните тайни“ и „Великите чудеса“. Често споменава „Лъжите“ и „Слугите на Мрака“. Неколкократно пише „Обичай Бог“ и „Обичай ближния си“. Сам ще се увериш, когато прочетеш всичко. Знаеш, че това са често срещани фрази в ръкописите от Кумран. А първите ръкописи от Мъртво море са намерени едва през 1947. Твърде късно, за да станат достояние на някой фалшификатор.

Джек започваше да осъзнава истината. Тръпката се превръщаше в треперене.

– Не мога да го прочета сега – каза той. – Много ще ми се събере. Какво още пише?

– Разказва за живота си. Роден е в Галилея, син е на равин. Семейството му са родственици на влиятелни свещеници в Ерусалим. Предопределено му е и той да стане равин, но предпочита да се присъедини към сектата на Новия договор. След време става техен водач заедно с брат си Яков. Не мога да ти опиша самото писмо. Трябва да го прочетеш. То представлява молба за помирение. Йосиф Кайяфа е представител на управата в Ерусалим и на правоверните свещеници, които приели да бъдат управлявани от Рим. Но Исус и неговите последователи се противопоставили на този компромис. Той разяснява на Кайяфа позицията си. Нещо като днешните еврейски фундаменталисти. Според Исус във всичко трябва да се спазва Закона на Мойсей. Онези, които го нарушат

и осквернят Божия храм, трябва да бъдат изгонени от Израел или съсечени с меч. Това е призив към оръжие. Ако свещениците и есеите се обединели, дори римляните нямамо да могат да ги победят.

Джек мълчаливо слушаше. Вярваше в научните способности на Йосиф и ако действително беше автентично, писмото щеше да потвърди теориите на множество историци и да даде отговор на необяснимото в евангелията. Как иначе, без употребата на оръжие, благият мекушав Исус и шепата негови последователи са влезли в Храма, изгонили лихварите, стояли там няколко дни и после излезли невъоръжени? Храмът бил огромен, имал двайсет хиляди служители, охраняван бил от собствена стража и близкия римски гарнизон в Ерусалим, състоящ се от петшестстотин воители. Защо Исус споменава един от зилотите, Симеон, като близък свой последовател? Защо им заповядал да продадат дрехите си и да купят мечове и заявил, че е дошъл, за да донесе не мир, а меч? Защо Петър и останалите ученици са се събрали в Гетсиманската градина въоръжени? И най-вече защо Исус бил наказан със смърт? Явно не заради богохулство, а заради размирици срещу имперската власт на Рим.

– Публикуват ли го, ще има големи неприятности – отбеляза Джек.

– Това се подразбира, приятелю. Тъкмо затова те доведох тук.

– Не разбирам.

– Джек, това писмо не бива да попада в неподходящи ръце. Екипът, изследващ ръкописите от Мъртво море, е съставен предимно от свещеници и миряни католици. Редица други институции се ръководят от християнската църква и служителите им са вярващи – някои католици, други протестанти. Ако прочетат писмото, тези хора ще го унищожат и ще кажат, че никога не е съществувало. Сигурен съм.

– Да, разбирам те. Искаш да се погрижа писмото да попадне в добри ръце. Но в такъв случай, защо не го държиш тук?

– Мислих и за това, но се страхувам да го направя.

– Защо?

За пръв път думата „страх“ бе произнесена на глас.

– Ти не разбираш, Джек. Не живееш в днешна Русия и не виждаш какво става. Властта на църквата нараства с всеки изминат ден. А наред с нея и властта на антисемитите. Те са неофашисти, Джек. „Памет“ и други такива организации имат многобройна членска маса и народът ги поддържа. Те обвиняват евреите за всичко лошо. Също като едно време в Германия или в Арабските страни. Същите лъжи за еврейския заговор. Нали знаеш, че „Протоколите на Старейшините от Сион“ са

публикувани за пръв път в Русия? Написани са във Франция, но се появиха на бял свят в Санкт Петербург, в един антисемитски вестник на име „Знаме“. Тук хората вярват в тези неща – в конспирацията между евреи и масони. Само си представи какво ще стане, ако писмото бъде публикувано и стане известно, че е намерено в Русия от евреин. И че германците са го взели от еврейска библиотека. Знаеш ли какво ще кажат онези патриоти от „Памет“? Че евреите мразят Исус Христос и не само са доволни, че са го убили, но и сега сквернят името му, като го превръщат в един от тях.

– Но, Йосиф, това е неизбежно, където и да се публикува писмото.

– Така е. Но не трябва да бъде в Русия. Нито в Израел. Може би в Америка. Или в Ирландия. Твоята библиотека „Честър Бийти“ е много известна и богата. Ирландците не мразят толкова евреите.

Джек поклати глава.

– Знаеш ли колко е силна все още католическата църква в Ирландия, Йосиф? Ще затворят библиотеката. Или ще я подпалят.

– Трябва да помислим за всичко това. Но искам да вземеш ръкописа сега. Затова те доведох тук. Той трябва да бъде изнесен от Русия колкото може по-скоро. Струва ми се, че някой знае за съществуването му. Мисля, че го търсят. Вълнението на Йосиф видимо нарастваше.

– Но как е възможно? Мислех, че ти си единственият човек, който знае за него. Йосиф прехапа устни. Чертите на лицето му се изостриха от напрежение.

– Направих голяма глупост, Джек. Когато намерих ръкописа и разбрах какво представлява, много ми се искаше да кажа на някого, не можех да се сдържа. Сетих се за теб и за другите колеги на Запад, но всички бяхте далече. Знаех, че трябва да мълча. Волнухин не е специалист по семитските въпроси, нямаше да разбере. Затова казах на Григоревич. Ти не си чувал за него, той е декан на моя факултет в университета, специалист по арабистика. Но знае и иврит, и арамейски. Още не бях прочел всичко, но съзнавах, че в ръцете си държа биографията на Христос. Споделих с Григоревич. Той е атеист, предан комунист, за него няма значение дали Исус е бил син на Бога, или на еврейски равин. Той се съгласи да не казва на никого. Много настоявах и той обеща да бъде ням като килия на „Лубянка“ – звук няма да излезе от него. Но вече съжалявам, Джек. Сигурен съм, че Григоревич е казал на някого. От няколко седмици виждам непознати да се въртят около апартамента ми, на улицата и понякога в сладкарницата, където вода Сима да яде сладолед. Следят ме, докато идвам тук. Аз съм много предпазлив – нали съм

евреин, роден и израснал в Русия. Имам усет към тези неща. Наблюдават ме, Джек. Не могат да влязат тук, видя как е заключено. Казах на Волнухин да не пуска никого. Пък и те знаят, че няма да намерят ръкописа за един час, нито дори за един ден. Но съм сигурен, че ще намерят начин да се докопат до него. Григорович е много влиятелен човек, способен е да ме уволни. Ето защо те накарах да дойдеш тук. Трябва да вземеш писмото, Джек, и да го изнесеш от Русия, преди да е станало твърде късно. Намираха се в тихо помещение с дебели стени, съхранили спомена за дълго пазени тайни. Усещаше се хлад не само от идващата зима, но и от нещо друго – настъпващия мрак, когато мимолетната свобода можеше да се пропука и да отстъпи пред внезапен панически страх. Джек не си даваше сметка къде е. Той беше като птица, изминала дълго разстояние за твърде кратко време. Крилете му бяха уморени. От слънчевата светлина бе навлязъл в дъжда, после бе дошъл в страна, където започваше да пада първият сняг. Ала сезоните бяха само повод за метафора, а Джек се интересуваше от нещо друго.

– Кои са те, Йосиф? Онези, които те следят? Знаеш ли? Йосиф поклати глава.

Джек погледна измачкания крехък пергамент, изписан с красив почерк.

Нито бушуващите води, нито ярко горящите огънове ще ме принудят да наруша договора си с Теб, О, Господарю, нито Синовеите на светлината ще ме смятат за безверник.

Защо този откъс му се струваше толкова познат?

– Да вървим, Йосиф. Да излезем оттук. Нуждая се от топлина и чашка силен алкохол.

Йосиф угаси лампите една по една. Те приличаха на илюминатори на потъващ кораб. Навън по всичко личеше, че зимата настъпва.

20.

Тръгнаха по булевард „Калинин“. Двама мълчаливи мъже, всеки потънал в мислите си. Минувачите любопитно оглеждаха Джек. Присъствието на чужденци все още беше необичайна гледка в Москва, особено през зимата. Джек не можеше да се отърси от чувството, че ги следят и макар да се обръщаше от време на време, не забеляза никой, който да привлече вниманието му. Сигурно Йосиф, развълнуван от откритието, си въобразяваше разни неща.

Йосиф поиска да се отбият в Дома на книгата – огромна книжарница в другия край на булеварда. Преди няколко месеца бил поръчал Библията на арамейски и минаваше всяка седмица, за да провери дали е пристигнала.

Стигнаха до площад „Арбат“. Група младежи седяха до паметника на Гогол и пиеха водка. Йосиф дръпна Джек настрана от тях. Приблизиха се до ресторант „Прага“ и Джек забеляза, че наоколо става нещо. На улица „Арбат“, която преди пет години бе превърната в пешеходна зона, се бе насъбрала голяма тълпа.

Един висок мъж стоеше на импровизирана трибуна и говореше на множеството. Тук-там младежи раздаваха листовки или продаваха вестници. Въпреки студа имаше много черни ризи, на някои от които бе изродирано нещо като камбана. Сред младите хора имаше групи възрастни мъже, чиито гърди бяха окичени с разноцветни медали – ветерани от Великата отечествена война, които още търсеха в патриотизма отговор за житейските си несполуки. Джек видя, че неколцина от слушателите са пияни. Едно момче се приближи до тях.

– Желаете ли „Млада гвардия“?

Йосиф дръпна Джек за ръката.

– Какво има, Йосиф? Какви са тези?

– „Памет“. „Млада гвардия“ е списанието на младите националисти. Това са антисемитите, за които ти казах.

Лицето на Йосиф почервения. Едва съдържаше гнева си. Джек се огледа. Мнозина от минавачите изглеждаха безразлични, но нито един враждебно настроен. Вниманието на други беше приковано от оратора. Гласът му се извисяваше над шума от уличното движение по булевардите „Калинин“ и „Гогол“. Милиционери стояха край тълпата и наблюдаваха.

Изведнъж настъпи суматоха. Някой развя знаме, след него се появи още едно. Чуха се викове.

– Какво става?

– Протестират. Не всички поддържат тези фашисти. Но в същия миг милицията пристъпи към действие.

Сякаш се повториха старите времена, когато на Червения площад КГБ разгонваше демонстрантите, късаше плакатите и натъпкваше крещящите мъже и жени в микробуси без регистрация. Привидно ленивите милиционери изведнъж започнаха да налагат протестиращите с къси палки. След няколко минути „Памет“ необезпокоявани продължиха митинга си.

– Да се махаме оттук – рече Йосиф и пак дръпна приятеля си за ръката.

Отново тръгнаха по булевард „Калинин“.

– Защо не напуснеш страната? – попита Джек. – Сега си свободен да отидеш където поискаш. Еврейският университет ще те посрещне с отворени обятия.

Приятелят му се обърна разгневен към него.

– Не мога! Всеки ден по две хиляди евреи подават молби за изходни визи. Останахме съвсем малко. Напускат като плъхове потъващ кораб. „Памет“ ни нападат по улиците, палят апартаментите ни, а властите бездействат. Дори те се страхуват. Много по-лесно е да оставят „Памет“ да се разправят с нас. Всичко, което не върви в Русия, се приписва на евреите. Още съществувал заговор между империалистите, масоните и ционистите. Затова всички се радват и си мислят: „Чудесно! Нека гадните евреи се махнат и правят другаде мръсните си номера.“ Джек, сега тук става същото като в Германия по време на нацизма. Всички искат евреите да напуснат страната.

Помагат им да го направят. Айхман, за когото ти разказах, се смята за голям специалист по еврейските въпроси, определя се като ционист, сприятелява се с ционисти и им сътрудничи, а в същото време иска да изгони евреите. Скоро това няма да им е достатъчно. Останалите тук евреи ще бъдат избити. Но ако всички заминем, те ще намерят други изкупителни жертви. Трябва да им се противопоставим. Ето защо оставам.

– А Леа и Сима? Не се ли тревожиш за тях?

Лицето на Йосиф помръкна.

– Не ми говори повече така – извика той. – Всеки ден се тревожа за тях. Безпокоя се как Сима ще израсне тук, където има такава омраза. Но не искам да я уча, че единственият изход е бягството.

Задъхан, той се облегна на една стена, за да се успокои.

– Извинявай, Джек – каза след малко Йосиф. – Разкрещях се, а ти говориш разумно. Същото казват всичките ми приятели. И сигурно е така. Може би нямам право да принуждавам Леа и Сима да стоят тук, където рискът е голям. Ала цял живот съм се надявал, че нещата ще се оправят. Комунистите ги няма, има свобода на вероизповеданията. В Москва най-после разрешиха на евреите да изучават иврит. Строят еврейски музеи, има еврейски театър. Ти не си истински евреин и не разбираш какво означава това.

Джек поклати глава. Когато беше малък, баща му говореше по същия начин. „Всички добри евреи са мъртви – бе му казал веднъж, – но

няма да им позволим отново да постъпят с нас така. Този път ще се борим.“

– Напротив, много добре те разбирам. Радвам се, че има смели хора, които се противопоставят на всичко това.

– Не е нужна само смелост, Джек. Трябва да си и малко безразсъден. Но понякога безразсъдността е всичко, което имаме.

Гневът на Йосиф стихна веднага щом се прибра вкъщи. Джек се удиви на въздействието, което Леа имаше над съпруга си. Самото и присъствие успокои и размекна стария му приятел. Не й разказаха за митинга на „Памет“, нито за последвалия го разговор.

Леа бе търсила храна цял ден. Джек не можеше да си представи какви жертви правят приятелите му само за да го нахранят. Категорично отказаха на предложението му да подпомогне семейния бюджет. Идваше зима и цените пак бяха започнали да скачат нагоре. Рано сутринта Леа бе започнала със селскостопанския пазар, откъдето победоносно се бе върнала с две тлъсти пилета. Приятелката ѝ Катя, продавачка в малък плод-зеленчук, я бе снабдила с грузински тиквички, украински краставици и ябълки срещу шишенце парфюм, подарък за Леа от Израел. По други начини бе намерила сирене, хляб и дори бутилка вино.

Джек изпитваше неимоверно задоволство – чувство, на което не се бе радвал много отдавна. Каза на малката Сима, че я обича и един ден ще се ожени за нея, а тя се изчерви и попита кога ще я заведе в зоологическата градина.

– Искаш ли в неделя?

Тя се замисли за миг, после енергично започна да кима с глава.

– Най-много харесвам слоновете – каза Сима на иврит, на който откряха, че се разбират най-добре. – Любимецът ми се казва Паша. Има ли слонове в Израел?

– Да, в зоологическата градина в Тел Авив.

– Говорят ли иврит?

– О, не, те са индийски и говорят хинди.

– Това не е хубаво. Как ще се разбираме?

– Целуни чичо Джек за лека нощ – намеси се Леа. – Утре сутринта пак ще го видиш.

Сима целуна Джек по бузата и отиде с майка си в мъничката си спалня.

– Сериозно говоря – обърна се Джек към Йосиф. – Ще се ожени за нея веднага щом навърши шестнайсет.

Йосиф се засмя.

– Оправи ли се вече, Джек? Миналия път, когато идва тук, не беше на себе си.

– Още съм така. Само че не го показвам.

– Наистина ли?

– Човек свиква да живее така, това е всичко.

Йосиф отвори още една бутилка перцовка и напълни чашите. Леа се върна при тях. Джек забеляза, че е уморена. Тя работеше три дни седмично в една картинна галерия на булевард „Кутузов“. Утре беше работен ден.

– Тъкмо питах Джек как се чувства и дали още тъгува – подхвана Йосиф.

– Защо питаш? – каза Леа. – Разбира се, че тъгува, само че по-умело го прикрива.

– Влюбих се – рече изведнъж Джек и им разказа за Мария и за Съмърлон.

Навън започна да вали. Печката в стаята светеше в червено и разпърсваше по малко топлина. Трудно беше да се повярва, че е било лято, както е невъзможно да си представиш любовта в друго време освен в настоящето. Ала Джек се бе влюбил през лятото и известно време бе живял с мисълта, че чувствата му са споделени.

Йосиф се замисли. Когато Джек отиде да си легне, приятелят му го последва и затвори вратата след себе си.

– Онзи Розевич – започна той. – Не ми каза как изглежда.

– Защо искаш да знаеш?

– Мисля, че съм чувал за него. Може някога да го срещна.

Джек описа възрастния мъж.

– И не знаеш ли какво е станало с него, след като къщата му е изгоряла?

Джек поклати глава.

– Късно е, Джек. Мисля, че днес беше тежък ден за теб.

– Имал съм и по-лоши.

– Утре ще говорим пак. За ръкописите и какво да правим с тях.

* * *

На сутринта колата на Йосиф я нямаше. Беше я оставил на улицата без алармена система или блокиращо волана устройство. Такива неща се смятаха за неуместни във великата социалистическа република, където бе произведена колата.

– Вече сме истински капиталисти, Джек. Крадат коли, имаме

побойници и крадци.

– Да не би да е била паркирана неправилно? Може полицията да я е вдигнала.

Йосиф поклати глава.

– Не, открадната е. Само не казвай на Сима, моля те. Тя беше нейната радост и гордост. Ще ѝ кажа, че съм я прибрал за зимата, заради снощния сняг. Може напролет да намеря друга.

Ала от изражението на приятеля си Джек разбра, че това едва ли ще стане. Двамата излязоха в мрачно настроение.

Изгубиха цяла сутрин в Пето районно управление на милицията на улица „Арбат“. Сградата беше триетажна, от тъмночервен камък. Дежурният седеше зад едно прозорче в дъното на дългия коридор. Малко по-нататък се виждаха дебелите решетки на една килия, където алкохолиците се съвземаха от предишната нощ.

Дежурният изслуша разказа на Йосиф. Даде му да попълни някакво заявление и му каза да остави документите на колата. Нямамо голяма надежда да бъде намерена. Джек забеляза, че когато приятелят му каза еврейското си име, дежурният видимо охладня.

Следобед водиха дълъг разговор с Волнухин.

– Обади се неочаквано на доктор Гулд от Израел – обясни Йосиф. – Трябва да замине в понеделник. Искам да вземе един от документите със себе си. Като мостра.

Волнухин вдигна вежди.

– Това е невъзможно. Не мога да позволя такива важни материали да излизат от библиотеката, още по-малко от страната. Необходимо е разрешение от няколко министерства. Ще отнеме много време.

– Не, Юри, трябва да стане до понеделник. Ти имаш връзки. Знаеш към кого да се обърнеш.

– Когато доктор Гулд дойде пак, всичко ще бъде готово.

– Не, той може да дойде чак след няколко месеца. Плановете ни се промениха, няма как. Моля те, обади се веднага по телефона. Всичко е възможно, ако настояваш.

– Как мога да бъда сигурен, че документът, който той ще вземе, е на сигурно място? Това е огромен риск.

– Имаш моята дума, че можем да му се доверим. Какъв е смисълът да го открадне, когато може да разполага с множество други, ако бъде честен?

– И мислиш, че той непременно трябва да вземе един от документите?

– Да, много е важно. Иначе никой в Израел няма да повярва, че в Русия има такива неща.

– А не може ли фотокопие?

– Не. Те трябва да изследват оригинал. Да се уверят, че е автентичен. Знаеш това, нали си библиотекар.

Волнухин се колебаеше. Погледна изпитателно Джек, сякаш се опитваше да прецени дали е алчен.

– Добре. Вземете който ръкопис искате. При положение че го върнете тук в началото на следващата година.

21.

В събота отидоха в синагогата на улица „Архипов“. Посрещнаха радушно Джек, сякаш присъствието му беше символ на дългоочакваната надежда. Той не спомена, че майка му е била християнка и дори не е обрязван. Литургията беше кратка. После Йосиф представи Джек на един висок слаб мъж в дълго расо.

– Джек, това е Исак Мойсеевич Берчик, стар мой приятел. Довечера ще лети за Израел. Поканих го да обядва с нас.

По време на обедата разговаряха на иврит. Берчик беше писател, автор на десет непубликувани романа. Така и не бе станал член на казионния Съюз на писателите и бе публикувал разкази и статии само в списания на „Самиздат“. Изкарваше си прехраната като подвързвач. Подвързването на скучни романи от бездарни автори го бе отчаяло. Надявал се бе, че в обновена Русия ще има място за него, но издателствата отхвърляха творбите му или се оправдаваха с недостига на хартия.

Берчик беше нервен, изключително напрегнат и без всякакво чувство за хумор. Джек предположи, че прекарва голяма част от времето си със семейство Шаранский и че те се опитват да компенсират за множеството разочарования в живота му. Живееше сам във влажен едностаен апартамент с една баня и тоалетна за седем други семейства.

Когато говореше, Берчик жестикулираше непохватно и неспокойно. Джек виждаше, че се измъчва от несправедливото отношение на властта към него.

– „Госкомиздат“ казваха, че романите ми са инфантилни и потискащи. Не съм показвал разбиране към социалистическата действителност. Сега издателите са независими, но пак заявяват, че книгите ми са прекалено мрачни и вкоренени в миналото, резултат от епохата на застой.

Той погледна Йосиф.

– Не знам как да обясня това на приятеля ти. Леа се наведе към Джек.

– Това е периодът на стагнация по времето на Брежнев.

Лоши времена за писателите и художниците.

– Твърдят, че всичко това е вече минало – продължи Берчик. – Кой иска да му се напомня за онези времена? Има и друго. Казват, че Русия се нуждаела преди всичко от единство. Всичко се разпаднало, републиките тръгнаха по свой път, не можели да позволят това да продължава. Еврейският сепаратизъм бил заплаха за руското обединение. Романите ми звучали космополитно. Убеждавам ги, че не съм писал нищо за сепаратизма и че съм руснак и патриот като тях, а те клатят глави и изтъкват колко много евреи напускат Русия и се заселват в Израел.

Той млькна. Джек забеляза, че сивите му очи святкат, а на дясната страна на лицето потрепва нервен тик.

– Затова сега съм решил да потвърдя предразсъдъците им. Ще замина за Израел и ще подвързвам еврейски книги. Може би някой там ще публикува романите ми. Ако е необходимо, сам ще ги превода на иврит.

Леа напълни чашата на Берчик.

– Джек, а ти? Искаш ли още?

Лицето и беше сериозно. Наля му още вино и каза на английски.

– Романите му са много хубави, Джек. Чела съм ги всичките. Онова, което казва за издателите тук е истина. Никога няма да ги публикуват в Русия – написаното е твърде неприятно както за старите, така и за новите управници. Страхувам се за него. Запознай го с хора, които да се грижат за него.

Джек кимна.

– Разбира се. Познавам хора от някои издателства. Едното публикува проза на иврит. Може да се заинтересуват. Пък и вече има много преводачи. Леа се усмихна и наля вино и в своята чаша.

Следобед Леа заведе Сима да играе в Горки парк. Бяха разказали на детето съчинената история за колата. Джек и Йосиф останаха в апартамента и пиха чай с Берчик. Разговаряха за Израел и Джек обеща да запознае писателя с приятелите си. Берчик изглеждаше благодарен, но дори предложението за помощ не можа да свали бремето, което тегнеше на плещите му. Беше тъмно и много студено, когато си тръгна. Самолетът му излиташе в девет часа.

Джек и Йосиф останаха сами и се заеха да прегледат подробно преписа на писмото на Исус, който Йосиф бе направил. Той прочиташе

част от текста на арамейски, после двамата го превеждаха първо на иврит, сетне на английски. Джек запази един екземпляр от превода на английски.

Кайяфа, защо им позволяваш да скверният Храма, построен от Соломон? Не знаеш ли, че Господ няма да приеме жертва, принесена пред онзи олтар, нито мирисът и ще Му бъде приятен, докато вонята не изчезне? Казвам ти, че Храмът ще бъде разрушен и всички, които живеят в него, ще загинат.

– Бил е много ядосан, Джек. Ако можеше да види какво направиха с него християните, как го използваша, за да преследват собствения си народ и как се избиват взаимно, щеше да бъде още по-разгневен. Колко нещастни биха били, ако го видят, всички онези правоверници с техните Библии, телевизионни шоута и билети за рая. Никакви руси коси, нито сини очи, а един ужасен евреин фанатик, какъвто живее в кошмарите им. Отново ще го разпънат на кръст.

В неделя Джек удържа на обещанието си пред Сима. Вече не валеше сняг и слънцето грееше. Двамата отидоха в зоологическата градина. Детето забрави за колата. Накара Джек да тича, като го дърпаше ту към лъвовете, ту към маймуните или слоновете. Джек смяташе зоологическите градини за потискащи места, където нещастните същества се задущаваха зад решетките на вонящите клетки или на дъното на каменни заграждения. Московският зоопарк беше най-противният от всички. Беше страшно занемарен. Много от клетките бяха празни, навсякъде беше мръсно и миришеше на лошо. Ала слънчевата светлина и Сима превърнаха дори това място във вълшебно царство, където, макар и за миг, Джек забрави за едно друго дете.

Сима прие само един сладолед и отказа да й купи шоколад, колкото и да я изкушаваше това предложение. Разглезените деца винаги натъжаваха Джек с недоволните си физиономии и хленчещи гласове и той се молеше Русия да не ражда поколение от такива нещастни същества. Беше благодарен за Сима и за нейното непринудено щастие от простия факт, че живее.

За миг му се стори, че някой ги наблюдава. Спомни си за Дъблин, където си бе въобразил, че Хенрик го шпионира от тъмните храсти.

После отидоха на Калитниковския пазар. Пътуването дотам и обратно беше дълго. Взеха метрото от Таганская, сетне тролей номер шестнайсет. Джек бе поискал разрешение от родителите на Сима и те му бяха обяснили как да стигне и какво да търси.

Калитниковски беше пазар за домашни животни, който работеше

само в събота и неделя. Стотици хора ходеха там, за да купуват птици, рибки, кучета и котки. Учудващо беше, че имат желание да споделят тесните си жилища с домашни любимци.

Сима не беше на себе си от радост. Отдавна искаше да отиде там, но все и казваха да почака. Цял час вървя като омагьосана покрай малките клетки, гали хамстерите и подсвирква на птиците. Влюби се в едно черно-бяло котенце и когато Джек ѝ го купи, онемя от радост. Започна да подскача, сетне се хвърли към него и го прегърна.

– Това е най-хубавото коте на света – заяви тя. – Ще го кръстя Анушка. И когато порасне, ще ти дойдем на гости в Израел.

За миг Джек се почувства като баща с дете. Докато плащаше, той си мислеше за едно друго дете и котенце. Но като по чудо установи, че не плаче, а се усмихва и стиска ръката на Сима.

В понеделник сутринта Йосиф и Джек ходиха в различните правителствени отдели, откъдето трябваше да вземат разрешение за изнасянето на документа. Два часа чакаха в министерството на културата и три в централната митница. Трябваше да попълват формуляри в три, четири и пет екземпляра. Старите навици умират бавно, а бюрократичните – най-трудно. Въпреки настояванията на Йосиф, че гостът му заминава в седем вечерта, никой не се разбърза.

В три часа следобед най-после залепиха и последната марка на декларацията на Джек. Намериха свободно такси – Йосиф бе предупредил Джек да не се качва в таксита където вече има клиент – и потеглиха към апартамента.

– Трябва да го отпразнуваме – заяви Йосиф.

Сима се бе върнала от училище, а Леа не беше на работа, затова всички отидоха на „Арбат“ да пият кафе и да ядат пасти в сладкарница „Роза“. Джек я помнеше – тя беше до милиционерския участък.

По пътя Йосиф изостана от съпругата и дъщеря си и се обърна към Джек.

– Джек, искам да поговорим.

Изглеждаше сериозен и Джек се запита какво ли не е наред.

– За какво?

– За Розевич. Искам да те питам нещо.

– Кажи.

– Има ли някаква рана? Нещо, което се забелязва? Джек кимна.

– Върхът на малкия пръст на дясната му ръка липсва. Йосиф кимна замислен.

– Сигурен ли си?

– Да.

– Тогава е така, както предполагам. Същият е. Джек, трябва да знаеш нещо за този човек. Много е важно.

В този миг Сима се отскубна от Леа и се втурна към баща си и Джек.

– Вижте! – извика тя. – Кукли!

Някой бе направил малък куклен театър и хората стояха наоколо и се смееха. Сима хвана Йосиф за ръката и го задърпа към представлението. Джек тръгна след тях. Йосиф се обърна и рече:

– После ще ти кажа. Но трябва да знаеш това, преди да заминеш за Израел.

Този път на улицата нямаше черни ризи и милиционери с палки. Слънцето още грееше и Джек съжали, че трябва да заминава.

Влязоха в сладкарницата и Йосиф поръча бира за себе си и за Джек и кока-кола за Леа и Сима. Всички ядоха сандвичи с риба.

– Ще ми липсват – каза Джек.

– Скоро ще дойдеш пак – рече Йосиф. – Има още много ръкописи за изпращане в чужбина. Може би не толкова важни като този, но много интересни.

– Ще дойдеш и ще ти намерим съпруга – обади се Леа. – Дебела рускиня, която ще ти готви блини и ще кърпи чорапите ти. Добра домакиня от порядъчно еврейско семейство. Ще упражняваш любимата си професия и ще имате десетина деца.

– Не, благодаря – засмя се Джек. – Ще чакам десет години за Сима. Въпроса е уреден, нали, Сима?

– Може ли Анушка да живее с нас?

– Разбира се.

– А котенцата й? Йосиф изохка.

– Какво направи с нас, невинните хора, Джек? Дъщеря ми е вманиачена на тема котки. Апартаментът ни скоро ще се превърне в котешки хотел.

Джек погледна часовника си.

– Трябва да тръгваме, ако ще се качвам на самолета.

– Може ли и аз да дойда на летището? – попита Сима.

– Бих искал всички да дойдете – отговори Джек. – Стига да има място в таксито.

22.

Оказа се, че не е необходимо да взимат такси. Като по чудо малкият зелен москвич ги чакаше на улицата, почти на същото място, където Йосиф го бе оставил. До входа на блока стоеше милиционер със сив шинел и фуражка.

– Доктор Шаранский? – попита той, когато Йосиф се приближи до него.

Йосиф кимна.

– Преди два дни съобщихте, че колата ви е открадната. Намерихме превозно средство, което отговаря на вашето описание. Моля ви да потвърдите дали това е вашата кола и да подпишете няколко документа.

Джек погледна милиционера. Лицето му изглеждаше познато. Предположи, че го е видял в петък, когато ходиха до участъка.

– Какво има, Йосиф?

– Нищо, връщат ни колата.

Милиционерът извади някакви документи от джоба си и каза нещо, което Джек не разбра. Йосиф се обърна.

– Намерили я днес следобед във Владикино. Донесъл е документите, за да ми спести разкарването. Няма да ходя до участъка. Толкова много неща се промениха след перестройката, Джек. Сега вече може би ще започна да вярвам на онова, което чета.

Имаше обаче доста писане. Йосиф извади връзка ключове от джоба си, отдели един и го даде на Джек.

– Нямаме време за губене. Имаш ли нещо против, ако сам донесеш чантите си?

– Не, разбира се. Не е необходимо всички да се качват. Джек бе приготвил багажа си сутринта. Ръкописът беше в дипломатическото му фуфарче, прибран в металния си цилиндър.

Сима се затича подир него.

– Идвам да видя как е Анушка.

– Стой тук при мама и татко – усмихна се Джек. – Нямам много неща за носене. Ще я взема с кошничката ѝ и тя ще дойде с нас на летището. Ще я държиш в скута си. Очите на Сима се разшириха от радост. Тя плесна с ръце, отиде при майка си и започна оживено да разказва.

Апартаментът беше на седмия етаж и гледаше към улицата. Асансьорът, както обикновено, не работеше и Джек трябваше да се качи по стълбите. Отвори вратата и пусна ключовете в джоба си. През тънките

стени се чуваха съседите.

Анушка започна да мяука жаловито веднага щом Джек влезе в дневната. Приблужи се до нея, за да я успокои, но тя отскочи назад и изсъска. Не се бе държала така досега. Той се зачуди какво я бе обезпокоило. Тогава забеляза локвичката на пода. Продавачът бе казал, че има създадени хигиенни навици, но според Джек котето беше твърде малко за това. Той извади няколко хартиени носни кърпи от чантата си и избърса петното.

– Хайде, мадам. Отиваш на летището да ми махаш за довиждане.

Взе я и тя се опита да го одраска, но той се оказа по-бърз и в следващия миг Анушка беше в кошничката, с която бе купена.

Джек се наведе да вземе чантите, но изведнъж се сети, че е забравил нещо много важно – английския превод на ръкописа. Искаше да работи по него по време на полета, за да бъде готов за печат, когато пристигнеше в Ерусалим. Вече имаше екземпляр от превода на арамейски в дипломатическото куфарче.

Бяха оставили превода, оригинала на арамейски и фотокопията на бюрото на Йосиф.

Ала там нямаше нищо. Леа не ги бе прибрала. Тя бе живяла достатъчно дълго с Йосиф, за да знае, че не бива да пипа материалите, върху които той работи. Йосиф също не ги беше преместил, защото през целия ден бе с Джек.

Побиха го ледени тръпки. Втурна се към дипломатическото куфарче и с треперещи пръсти го отключи.

Ръкописът бе изчезнал. Обзет от паника, Джек изсипа съдържанието на пода. Металният цилиндър не беше вътре.

Отвори пътническата чанта и извади всичко. Нито следа от ръкописа.

Изтича до прозореца. Видя Йосиф, Леа и Сима – дребнички същества, далеч долу на тротоара, едва забележими на оскъдното улично осветление. Милиционерът си бе тръгнал. Разкриването на кражбата сякаш изостри сетивата му и Джек се сети, че нещо в милиционера го бе обезпокоило. Спомни си колко хладно посрещнаха Йосиф в участъка, когато каза еврейското си име. Как представителите на властта се намесиха, за да заглушат гласовете на протестиращите срещу „Памет“. Дългото чакане в правителствените ведомства.

„Толкова много неща се промениха след рестройката, Джек. Сега вече може би ще започна да вярвам на онова, което чета.“

Но Йосиф сигурно знаеше, че това са глупости. Милиционерите не

носеха документите на някакъв си евреин, за да му спестят отиването до участъка и не докарваха откраднатите коли пред вратите на собствениците им.

Джек почувства, че сърцето му се вледенява и спира да тупти. Милиционерът. Спомни си къде бе видял лицето му. Не в участъка, а предишния ден в зоологическата градина. Човекът, който му се стори, че го следи.

Но защо ще си прави труда да организира подобна игра? Защо ще краде колата на Йосиф, а после ще я връща? Защо ще се преоблича като милиционер?

Джек погледна надолу. Те се качваха в малката зелена кола – Сима отзад, а Леа отпред до Йосиф. В същия миг Джек разбра. Не беше достатъчно само да откраднат ръкописа. Трябваше да убият Шаранский и него, за да потулят всичко. Някои бе пипал спирачките. Или...

Мисълта го осени веднага. Джек беше ирландец в края на краищата. Бомба в колата би бил най-ефикасният начин.

Джек започна да удря по стъклото и да крещи, като отчаяно се опитваше да привлече вниманието им. Опита се да отвори прозореца, но той беше здраво залостен.

Излезе от апартамента и хукна по стълбите като преследван от демони. Въпреки скоростта, с която препускаше надолу, имаше чувството, че краката му са оковани във вериги. Блъсна една възрастна жена и разпиля покупките ѝ. Взимаше по пет-шест стъпала наведнъж, падаше, ставаше и викаше имената на Йосиф и Сима.

Колата се взриви, когато стигна до последния ред стъпала. Блокът се разтресе. Ушите му започнаха да пукат. Последва мъртва, неумолима тишина. Сетне започнаха да падат каменни и метални отломки. После пак настъпи тишина, която продължи безкрайно.

Навън някой извика нещо на руски. Джек стоеше неподвижен със свито сърце. Разнесе се друг глас и изведнъж тишината се изпълни с гласове. Джек излезе навън, в мрака, където нищо не помръдваше. Видя една подскачаща топка. Бели птици, които се спуснаха от небето и изведнъж застинаха във въздуха. Сърцето му бе спряло, а тишината потъваше в него като камък или момиченце във водата.

ТРЕТА ЧАСТ

23.

*Трудов лагер 296/14
Нижная Тавда
Тюменска област
Източен Сибир*

Помещението беше дълго, студено и с висок таван. От двете страни имаше по двайсет легла, наредени с военна педантичност. Приличаше на болница или на казарма, но не беше такава. На стените имаше продълговати прозорци с дебели матови стъкла. Отваряха тежките им капаци само в кратките часове на деня и ги затваряха, когато се стъмнеше. Сега се смрачаваше. Всеки момент щеше да влезе Сивата сестра с дългия прът с кука на единия край, за да затвори капациите за нощта. Очакваха появата ѝ, защото стаята щеше да се затопли и можеха да заспят. А колко много обичаха да спят. Това беше единственото време...

Сивата сестра не говореше английски, защото беше тъпа, но те ѝ прощаваха това, когато затваряше капациите. Денем имаше три сестри – Сивата, Черната и Бялата. Наричаха ги така заради униформите. Никой не си спомняше кой бе измислил тези имена. Възщност през годините се бяха сменили много сестри. Сивата сестра беше десетата или единайсетата с това име. Черната – четиринайсетата, а Бялата – дванайсетата. Никой не помнеше точния им брой. Лицата се бяха замъглили в паметта им. А шумът от затварянето и отварянето на капациите нощем и сутрин се бе превърнал в един неясен звук.

Ето я Сивата сестра със сивата униформа и неизменната смешна шапчица. Измисляха различни игри, като се опитваха да отгатнат как е истинското ѝ име. Но в края на краищата тя си оставаше Сивата сестра. Винаги беше една и съща смяна – от два до десет – и ползваше двуседмичен отпуск всяка година. Денят им започваше с Бялата сестра, която отваряше капациите в шест сутринта. Черната сестра виждаха само нощем. Тя седеше на бюрото в ъгъла и четеше на светлината на малка лампа. Беше там, когато отведеха Сиймор. И Бауърс. И Стивънсън. Бяха останали само двайсет и девет, но на празните легла не довеждаха никой.

Винаги говореха за миналото. За съпругите или любимите си, за

децата и за старите си приятели. Често разговаряха за войната. Приличаха на всички останали ветерани, които споделят спомени. Но не съвсем. Тези никога не се бяха прибирали у дома – нито след победа, нито след поражение. Почти петдесет години.

Всъщност не знаеха кой е спечелил войната. Видяха ужасния филм във Фридрихщайн, после процесите срещу военнопръстъпниците. Ала след това бяха дошли руснаците и те мислеха, че Сталин е заел мястото на Хитлер и Британия и Русия са повели война. Но никоя война не би могла да продължи толкова дълго. Почти петдесет години.

Беше изумително колко много неща не знаят. Не бяха чували за ядрените оръжия, за Джек Кенеди, за снимките от луната, за Бийтълс, за СПИН, за компактдискете, за Елвис Пресли, за Чарлс и Даяна, за... Списъкът от нещата, които не знаеха, беше дълъг петдесет години. Помнеха пароли, кодови имена и жаргона на разузнавачите от една забравена война. И старомодни песни, които вече никой не пееше.

Тракна и последният капак. Сега помещението се осветяваше от мъждукащата крушка на тавана. Вечерята щеше да бъде след час. После една игра на крибидж или покер. След това – отново в леглата и дългата нощ. Доналдсън запя от ъгъла. Често пееше по това време. Една от старомодните песни.

„Ще се срещнем отново, но не знам кога. Само знам, че ще се срещнем в някой слънчев ден.“

Гласът му потрепери, сетне заглъхна. Луис подхвана мелодията. Присъедини се и Диксън:

„Поздрави приятелите ми. Кажете им, че няма да се бавя...“

24.

Беше сам. Чувстваше се много по-самотен от всякога. Не помнеше как и кой го бе довел тук. Не знаеше къде се намира, нито къде ще отиде след това. Всичките му усилия бяха съсредоточени върху едно – да забрави всичко.

Но това беше невъзможно. Е, да, можеше да забрави дребните случки, които изпадаха от паметта му като песъчинки през ситото на златотърсач. Но това беше само защото ги изтласкваха други неща, които искаше да забрави, но не можеше. Всичко минаваше пред очите му като на филмова лента. Сякаш още стоеше до прозореца, виждаше как Шаранский се качваха в колата, чуваше собствения си глас да крещи

дрезгаво и безполезно в нощта, усещаше как сърцето му блъска в гърдите, докато тичаше и се препъваше надолу по бетонните стълби, а после как целият свят се взриви. Понякога си представяше как Сима тича с топка към висока скала, друг път – как Сиобан се качва в малката зелена кола. Скалата се превръщаше в Съмърлон. А след Сима тичаше не Кейтлин, а Мария.

Стаята, в която се намираше, беше празна и студена – килия с едноединствено легло и чаршаф. В ъгъла имаше метална кофа с капак. През прозореца високо над главата му се процеждаше оскъдна светлина. Не знаеше откога е тук. Бяха взели обувките, вратовръзката, часовника и колана му. От време на време му носеха отвратителна храна в дълбока пластмасова чиния. Връщаше я недокосната. Понякога чуваше в коридора гласове, които говореха на неразбираем език, и стъпки, чиято цел не можеше да отгатне.

Заспиваше и отново се събуждаше. Сънищата му ставаха все по-непоносими и всеки път се събуждаше облян в пот. Трудно му беше да различава нещата – лицето на Кейтлин, на Мария, на Леа. Понякога сънуваше, че е в зоологическата градина и гони Сиобан, сетне се превръщаше в кръвожаден тигър, затворен в клетка, а в краката му лежеше миченце с разкъсано и окървавено тяло. Често се събуждаше облян в сълзи и се задушаваше, изпълнен с чувство за вина.

– Доктор Гулд? Казвам се Шербицкий. Възложиха ми да разследвам вашия случай. Как се чувствате?

– Не знам.

– Бяхте зле. Трябваше да ви дадем успокоителни. За ваше добро. Разбирате ли?

Джек го гледаше с недоумение. Кой беше той? Какво искаше от него?

– Намирате се в Главно управление на московската милиция, на улица „Петровка“. Разбирате ли това? Съзнавате ли къде сте?

Джек кимна сковано. Никога не бе чувал за улица „Петровка“, но имаше ли значение къде го държат?

– Лекарят, който се грижи за вас, каза, че вече сте достатъчно добре, за да отговаряте на въпроси. Работата ми е да ви разпитам. Кажете, ако не разбирате нещо.

Джек не отговори. Защо не го оставеха на мира? Единственото му желание беше да спи.

– Какви успокоителни ми давате?

– О, не знам със сигурност. Мисля, че андаксин или аминоксин.

Говорят ли ви нещо тези названия? Джек поклати глава. Нищо не разбираше.

– Какво можете да ми кажете за смъртта на семейство Шаранский? Трябва да знам всичко. Какво се случи тогава?

– Нищо не знам. Не си спомням.

– Били сте в шок. Разбирам това. Но ако искате да ви помогна, трябва да ми дадете информация.

– Защо ми е нужна помощ?

Шербицкий го погледна спокойно. На вратата зад него имаше овален отвор, през който някой ги наблюдаваше.

– Възможно е да бъдете обвинен в съучастничество. Разбирате ли ме? Може би дори в самото убийство.

– Убийство? Не... помня нищо. Моля ви, не искам да говоря за това. Оставете ме сам.

Шербицкий се канеше да притисне Джек, но долови отчаянието му, за което не беше подготвен и се отказа.

– Много добре – рече той и стана. – Утре ще дойда пак. Помислете върху онова, което ви казах. Опитайте се да си спомните всичко. Дори ако това е мъчително. Много е важно за вас.

Той се приближаваше до вратата, когато Джек извика:

– Моля ви, кажете им да спрат успокоителните. Шербицкий се намръщи.

– Те са за ваше добро. Бяхте изпаднали в дълбока депресия.

– Успокоителните замъгляват съзнанието ми. Щом искате да ми помогнете, кажете им да ги спрат.

Шербицкий прехапа устни.

– Ще видя какво мога да направя. Утре ще дойда пак.

Същата нощ престанаха да му дават коктейла от успокоителни. На следващия ден главата му се проясни. Но наред с това се изостри и болката. Налегна го скръб. От горчив опит знаеше, че това е само началото.

– Как сте днес, доктор Гулд? Шербицкий беше в добро настроение.

– Малко по-добре, благодаря.

– Лекарят се съгласи експериментално да спре успокоителните. Но ако отново покажете признаци на депресия, няма да имаме друг избор, освен да възобновим лечението.

– Кажете ми пак къде съм. И защо съм тук. Шербицкий повтори онова, което бе казал предишния ден. Следователят скоро щял да се пенсионира. Стар кадър в света на младите. Оцелял след потоп.

Той леко премести крака си, за да скрие кръпката на износения си

сив костюм.

– И защо смятат, че имам нещо общо с убийствата? Гласът на Джек беше напрегнат, едва се владееше. Шербицкий му обясни – мислели, че Джек е агент на ционистка държава. Премахнал Шаранский с надеждата да открадне безценна колекция от ръкописи от Държавната библиотека и тайно да я занесе в Израел.

– Мислех, че съм в обновена Русия – каза Джек, – а не в Съветския съюз. Предполагах, че с всичко това е свършено – с глупостите за „ционистката държава“ и международния заговор. Сега сме приятели, край на онези измишльотини.

Шербицкий печално поклати глава.

– Не за всички. Тук има хора, които мислят, че ционистите все още са най-големите ни врагове.

Джек си спомни за мъжете в черни ризи, за отривистия глас на ора-тора и за старците в казашки униформи.

– И аз така чух. И вие ли сте като тях? И вие ли мислите така?

– Аз съм тук, за да ви помогна. Моля ви, ако не друго, то поне запомнете това. А сега се опитайте да отговорите на въпроса ми. Защо съдействахте за убийството на семейство Шаранский?

Бруталността на въпроса, неочаквано отправен веднага след изразеното съчувствие, засегна болезнена струна. Джек погледна следователя. Очите му се напълниха със сълзи. Чувстваше, че всеки момент ще избухне или ще припадне.

– О, Боже, вие не разбирате нищо, нали? Изобщо не ви е ясно колко много ги обичах.

Внезапно започна да крещи. Не можа да се овладее. Викаше, че всички, които бе обичал, са мъртви. Сетне млъкна отпусна се на леглото и се разрида на глас. Шербицкий не каза нищо. Не се наведе да го успокои. Приблужи се мълчаливо до вратата. Пазачът я отвори и следователят излезе.

На следващия ден отново седнаха един срещу друг, и двамата нащрек. Пак не дадоха успокоителни на Джек. Потиснатостта се насъбираше у него като буря. Както и спомените му. Шербицкий го наблюдаваше внимателно. Обработваше го изключително фино и искаше да бъде сигурен, че всеки негов ход е правилен.

– Е, докторе, как се чувствате днес?

– Много потиснат. Но ще го преживея. Извинявайте, че се развиках вчера.

– Няма нищо. Бяхте много разстроен. И причината бях аз. Не

биваше да ви задавам такъв въпрос. Не и по този начин. Разбирам скръбта ви. Шербицкий се усмихна леко и огледа килията. Навън ставаше все по-студено. Вътре беше хладно и влажно.

– Странно – каза той. – Останахте ми само вие. Съпругата ми ме напусна преди три години, децата не ми идват на гости, а старите ми приятели се пенсионираха или ги изритаха. Жалко, а? Трябва да видите апартамента ми. Две стаи. Ходя там колкото мога по-рядко. И аз ще се пенсионирам след няколко месеца. Държавната пенсия е крайно недостатъчна. Но за момента имам вас. Повярвайте ми, доктор Гулд, тъкмо затова искам да ви помогна.

Той пак огледа грозните стени.

– Желаете ли по-хубава стая?

Джек сви рамене. Какво значение имаше?

– Мисля, че не бива да ви държат в такава мрачна стая. Ще уредя да ви преместят другаде. Но в замяна ще настоявам за вашето сътрудничество. Какво можете да ми кажете за деня, когато бяха убити приятелите ви?

– Още ли мислите, че аз съм ги убил? Шербицкий поклати глава.

– И през ум не ми е минавало. Но някои хора наистина мислят така. Когато са готови, ще пристъпят към действие. Бих искал и ние да сме подготвени.

Джек се опита да си спомни какво бе станало и разказа на Шербицкий подробно всичко, като не скри нищо, освен същността на писмото на Исус.

– Защо откраднатият ръкопис, който щяхте да занесете в Израел, е толкова важен?

– Ръкописът е част от колекцията, за която ви разказах. Питайте Волнухин. Той знае всичко за него.

– В момента го разпитват. И казват, че ръкописът не е от особено значение?

– Не, доколкото знам.

– Добре. Но трябва да ви кажа, че имам проблем с този ръкопис. Нещата стоят по следния начин. Ако не беше откраднат, въпросът с взривяването на колата е много прост. Напоследък атаките срещу евреите зачестиха. Някои бяха убити. Експлозията, причинила смъртта на семейство Шаранский, можеше да се смята само като ескалация на това. Но кражбата говори за нещо друго, за някаква връзка. Не мислите ли така? А може би между двете престъпления няма връзка.

Шербицкий погледна часовника си.

– Трябва да тръгвам. Пазете се. Опитайте се да не мислите толкова много. Ако не сте ги убили, вие сте невинен. А аз не мисля, че сте убиец.

Той спря на прага и се обърна.

– Ще говоря да ви настанят в друга стая.

В новата стая имаше истинско легло с дебел юрган, кресло и маса. Донесоха му стари окъсани броеве на „Рийдърс Дайджест“. Джек не се нуждаеше от нещо по-претенциозно, прочете ги жадно и поиска още. Вместо списанията пристигнаха купчина евтини любовни романи. Прочете и тях, като усети, че плаче на тъжните сцени.

– Как е Анушка? – попита той, когато Шербицкий отново се появи.

– Коя Анушка?

– Котенцето... на Сима. То беше в апартамента, когато...

Руснакът поклати глава. Със съвсем късо подстриганата си коса и твърди мустаци той можеше да бъде военен. Или хирург. Някаква трудна и безкомпромисна професия, изискваща не емоции, а талант.

– Не знам, но ще попитам.

– Аз го купих. За детето. Поне нея трябваше да пожелат.

Пак се разплака. Шербицкий го наблюдаваше и чакаше. Така бе прекарал живота си, така щеше да прекара и годините, които му оставаха до смъртта, докато умреше и го погребяха в някоя дупка в земята.

– Как се чувствате сега, Джек? Може ли да ви наричам така?

– Наричайте ме както искате. Чувствам се ужасно.

– Добре. Може би състоянието ти се подобрява. Сълзите са нещо по-добро от загубата на паметта. Но сега пак трябва да поговорим.

– Не искам да отговарям на въпросите ви. Казах ви всичко, което знам. Останалото ще трябва да разберете сами.

– Не, днес няма да ви задавам въпроси, Джек. Искам вие да ме изслушате. Много внимателно при това. Провървя ви, че възложиха вашия случай на мен. Стана съвсем случайно. Бях в участъка, когато ви доведоха, пък и говоря гладко английски.

– Да, много добре говорите английски.

– Благодаря. Както и да е, така ми дадоха случая. Тогава още не бяхте заподозрян, а само един свободен чужденец и приятел на загиналите. Както и очевиден, разбира се. Подозренията дойдоха по-късно, те изненадаха дори мен. Отдавна работя в този бранш. Мислех, че вече няма изненади.

– Кой ме подозира?

– Ще стигна и дотам след малко. Или някой друг път. Сега само

слушайте.

Шербицкий млъкна. Джек усети, че има счупена пломба. В родината щяха да му я сменят веднага. Зачуди се дали някога ще се прибере, после се запита коя е родината му и не можа да си отговори.

– Джек, мисля, че животът ти е в опасност. Група хора искат да те убият. Не питай как съм научил това, трудно е да ти обясня. Но цял живот съм работил в системата и имам развит инстинкт. Рядко греша.

– Мислех, че системата тук се е променила и че всички хардлайнери са отстранени.

Шербицкий го изгледа недоверчиво.

– Така ли ви казват там? Че е имало преврат и изведнъж Русия се е превърнала в земен рай. Мислиш ли, че онези типове от КГБ просто свиха рамене и се прибраха вкъщи при съпругите си? В Русия все още има множество опасни хора. Промениха имената и значките си, но останаха същите, повярвай ми.

– Разговаряхте ли с ирландския консул?

– Няма такъв. Имаше дипломатически разрыв с Ирландия два дни преди да влезете в този – затвор. Консултът бил принуден да напусне страната.

– Но... това е смешно. Само англичаните имат дипломатически разриви с ирландците.

– Това се случи и тук. Откровено казано, мисля, че е било нагласено, за да ви изолират.

– Но сигурно... Ирландия е представена от друга страна.

– Да, от Италия. Но колкото и да е странно, италианският посланик ненадейно е излязъл в едномесечен отпуск. Джек усети, че се вцепенява. Знаеше, че е сам, но едва сега разбра колко е уязвим.

– Какво искате от мен?

– Ще ви измъкна от тук. За съжаление чак утре сутринта мога да предприема нещо. В десет часа дежурният се сменя. Той ми дължи една-две услуги. Подмених документите ви и написах, че трябва да бъдете преместен в ареста в северната част на града. Само аз ще знам, че сте там. Когато ирландското консулство отново започне да работи, ще им предам писмо от ваше име. И тогава всичко ще зависи от сънародниците ви.

– Защо правите това? Шербицкий сви рамене.

– Вече ви казах, че съм един нещастен човек. Искам да направя нещо добро, преди да се пенсионирам. Вършил съм гадости по време на старата система. Сега има нова, но същите негодници се опитват да

дърпат конците. Тогава не ми харесваше, сега пак не ми харесва. Не се притеснявайте. Ще ви измъкна оттук.

25.

Джек се събуди и видя, че стаята е ярко осветена и до леглото му стоят двама души, единият с престилка.

– Надигнете се, доктор Гулд. Доктор Белов иска да ви прегледа.

– Какво... става? Колко е часът?

– Три сутринта. Доктор Белов се грижи за вас. Той иска да ви прегледа сега. Ще ви местят.

Зашеметен, Джек се надигна. Очите му се насълзиха от силната светлина. Не можеше да съсредоточи погледа си върху лицето на непознатия. Видя само, че е облечен в дебел сив костюм.

– Кой сте вие? Къде е Шербицкий?

– Шербицкий се прибра вкъщи. Той вече не се занимава с вашия случай. Моля, седнете.

Без да чака Джек да се подчини, мъжът изведнъж се наведе, хвана го за ръцете и го изправи да седне. Лекарят гледаше, но не се намеси. После се приближи и Джек забеляза, че реверът му е изцапан с нещо като петънце от кръв.

– Искам да видя Шербицкий. Настоявам. Няма да отида никъде, без да разговарям с него.

– Моля ви, доктор Гулд, не усложнявайте положението си – каза Белов – прегърбен човек с тесни рамене и гъсти вежди.

Джек видя, че пръстите му са тънки като на жена, но покрити с косми.

Мъжът в костюма кимна на Белов. Той беше мускулист и атлетичен. Ръцете му бяха лепкави, а лицето – гладко, сякаш по рождение бе намазан с олио.

Белов се наведе и извади нещо от кожената чанта на пода. Джек проследи движенията му.

– Казах на Шербицкий, че не искам повече успокоителни – възрази Джек. – Чувствам се по-добре без тях. Не разбирате ли? Не желая гадните ви лекарства.

Лекарят вдигна спринцовката и пъкна иглата в гумената запушалка на шишенце от дебело стъкло. Джек започна да се съпротивлява, но човекът в костюма го хвана здраво, без да положи никакво видимо усилие.

Лицето му не изразяваше нито напрежение, нито никакви чувства.

– Няма да боли толкова, ако не се дърпате – измърмори Белов.

Нещастиято на Джек, изглежда, не го караше да изпитва угризения.

Джек усети как иглата пробива кожата му и болезнено прониква под нея. Последното, което запомни, беше звукът на собствения си крак, който ритмично блъскаше по металната рамка на леглото.

– Доктор Гулд? Чувате ли ме?

Гласът идваше някъде от много далеч и не го вълнуваше. Джек продължи да сънува. Сънят не беше приятен, но загатваше, че ще бъде още по-лошо, ако се събуди.

– Събудете се, докторе. Искам да говоря с вас.

Джек сънуваше, че се намира в бяла стая. В санаториум. Всичко беше бяло – стените, таванът, пердетата и завивките на леглото. Там лежеше баща му. Неизвестно защо, старецът се превърна в момиченце. Името ѝ беше написано на табелката, окачена на леглото. Сиобан. Ала тя шепнеше друго име, което Джек не можеше да разбере, и говореше на чужд език. Отнякъде се разнасяше смях. Чуваше се топка, която подскачаше надолу по стълбите.

– Трябва да се събудите. Спахте достатъчно.

Джек усети на рамото си ръка, която го разтърсваше. Бялата стая внезапно изчезна.

Отвори очи и видя, че се намира в друга, не толкова ярко осветена стая.

– Много добре. Чувате ли ме сега? Можете ли да говорите?

– Къде съм?

– Ще ви кажем по-късно. Трябва да се разсъните напълно.

Гласът беше женски. Неприятен. Джек леко извърна глава. Тя стоеше до него, вперила поглед в лицето му. Жена със слабо лице и огромни очила.

– Коя сте вие?

– Не е важно. Съсредоточете се върху събуждането.

– Буден съм.

Опита се да седне, но не можа.

– Завързан сте с ремъци. За ваше добро е. Необходимо е да лежите неподвижен.

– Къде съм?

Шокът от безпомощността го заля като студен душ и изведнъж изостри сетивата му. Намираше се в болнична стая, на твърдо легло с колосани бели чаршафи.

– Няма значение. Искам да слушате внимателно онова, което ще ви кажа.

– Как да внимавам, когато съм завързан? Не е нужно да го правите.

– Посъветваха ни, че така е по-добре. Не се опитвайте да се съпротивлявате. Само ще се развълнувате и ще ни принудите да ви дадем успокоително. Искам да ви попитам нещо за един документ. Знаете за кой става дума. Казали сте на майор Шербицкий, че сте откраднали ръкописа от дома на евреина Шаранский.

– Къде е Шербицкий? Искам да го видя.

– Болен е. Избийте си го от главата. Той повече няма да ви помага. Отговаряйте на въпросите ми. Ако ми помогнете, ще наредя да ви развържат. Искам да ми кажете всичко, което си спомняте за ръкописа – произхода, автора и съдържанието му.

Джек поклати глава. Чувстваше се невероятно замаян и безразличен към всичко около себе си. Стомахът му беше празен. Гадеше му се.

– Нищо не си спомням.

– Ако се опитате, ще си спомните. Ако не, ще ви помогнем.

Смътната заплаха остана недоизказана.

– Обикновен ръкопис от 1 или 2 век. Трудно е да се определи.

– Шаранский го е изследвал. Сигурно знаете точната година.

– Тези неща не са така ясно определени, както си въобразявате.

– Вие нямате представа какво си въобразявам и какво знам за „тези неща“. Само отговорете откровено на въпросите ми и всичко ще бъде наред. Излъжете ли ме, няма да е толкова приятно.

– Казвам ви всичко, което мога. Какво повече да направя? Ръкописът беше добре запазен пергамент. Някакво писмо.

– От кого?

– Нямаше име. Авторът е есей. Това говори ли ви нещо?

– Да предположим, че да. Ако са ми нужни обяснения, ще попитам.

Продължавайте.

– Това е всичко. Есеите не използват имената си, когато пишат. Би трябвало да знаете това, щом сте толкова наясно по въпроса.

– До кого беше адресирано писмото?

– Казах ви, че нямаше имена. Пишеше само „до брат ми“ или нещо подобно.

– Как точно започваше? Какви думи бяха употребени? Трябва да помните. Първите редове сигурно са се връзали в паметта ви.

– Започваше с молитва.

Джек измисли няколко реда – откъси от множеството арамейски

текстове, които помнеше наизуст. Докато говореше, той си припомни истинските начални редове от писмото на Исус. Изведнъж се сети къде ги бе чувал – това бяха първите редове на ръкописа, за който Розевич го бе питал. Виждал ли си някога ръкопис, започващ с тези думи?... А чувал ли си за такъв ръкопис?

Ала Розевич не само му бе задал този въпрос. Джек си спомни за фотокопието, което старецът му показа. Сърцето му се вледени, когато установи, че началните редове са същите като в писмото на Исус.

– Не ви вярвам – сърдито го прекъсна жената. – Криете нещо. Ръкописът е бил достатъчно важен, за да накара някой да го открадне и да убие всеки, който е знаел за него. Защо?

Какво, по дяволите, ставаше?

– Много добре. Щом не искате да ми кажете доброволно, ние ще ви помогнем в търсенето на истината.

Жената се наведе и натисна едно малко копче на стената зад леглото. Джек забеляза, че тя има малки щръкнали гърди и хилави бедра.

Вратата се отвори след по-малко от минута. Прикован към леглото, Джек не видя кой влезе в стаята. Последва бърза дискусия на руски. Гласът беше на Белов, който, изглежда, спореше с жената и не искаше да изпълни нарежданията ѝ. Но Джек усети, че Белов губи спора.

Жената пак се приближи до леглото му. От другата страна застана Белов.

– Доктор Гулд, ще ви направя инжекция. Главата ви леко ще се замая, но ще можете ясно да чувате и да говорите. Разбирате ли? Веществото, което ще ви дам, не е злоредно – разтвор на тиопентал, упойка. То ще ви помогне да се отпуснете и да отговоряте на въпросите. Моля ви, не се съпротивлявайте. Това няма да е хубаво за вас.

Белов заби иглата в ръката на Джек, който след няколко мига започна да се отпуска.

– Можете ли да отворите очи, докторе? Жената отново се бе надвесила над него.

– Как се чувствате?

– Чудесно.

– Добре. В такъв случай, мисля, че можем да започнем отначало. Кой е авторът на ръкописа, който бе откраднат от апартамента на Йосиф Шаранский? Онзи, който започва с думите: „Нито бушуващите води, нито ярко горящите огънове ще ме принудят да наруша договора си с Теб, О, Господарю, нито Синовеите на светлината ще ме смятат за безверник.“

26.

– Какво каза Белов? – изскрибуца неприятно гласът ѝ.

Жената, която разпитваше Джек, сега стоеше в една празна стая в дното на коридора. С нея беше мъжът, който бе извел Джек от килията му в Главно управление на милицията. Намираха се в едно от крилата на Трета психиатрична клиника, на улица „Матроская тишина“, до затвора.

Прословута с контингента си от политически затворници по време на комунистическия режим, когато КГБ имаше там специално отделение за своите нужди, болницата бе претърпяла коренна промяна, но по-скоро по отношение на бившите си обитатели, отколкото на затворените в нея „истински“ душевноболни. Ала персоналът беше останал същият.

Паднаха някои други глави, неколцина лекари откриха призвание в гинекологията, а шепа медицински сестри бяха назначени във ведомствени клиники. Но старата гвардия в по-голямата си част остана. Те питаха кой има достатъчно опит, за да ги замести. Кой знаеше да дърпа конците така умело като тях?

Белов, важна клечка в Комитета преди, доайен на политическата медицина, още ръководеше отделенията със същата неограничена свобода, която имаше и по-рано. А от време на време, по-предпазливо, но не по-малко ефикасно, той продължаваше да прави услуги на онези свои стари приятели, които още крачеха в коридорите на тайните служби. Старите навици умират трудно. А някои изобщо не умират.

– Казва, че Гулд е натъпкан с толкова много опиати, колкото може да издържи организъмът му. Ако му инжектираме пак тиопентал, ще възникне сериозен риск от спиране на сърдечната дейност.

– Още не съм свършила с него.

– Няма значение. Не ти е нужен мъртъв.

Жената млъкна. Стайката, която бяха избрали за срещите си, беше склад за лекарства. Но лавиците и шкафовете бяха празни. Онова, което бе останало неизползвано, беше откраднато и продадено на черния пазар. По белите коридори с напукани плочки се нижеха безкрайни процесии от стъпки и скърцащи колички. Врати се отваряха и затваряха, превъртаха се тежки ключове, а гласовете на обитателите се извисяваха ту в песен, ту в нечленоразделно бърборене или заглъхваха в ридания. Екове. И безлики, безименни призраци.

Якият мъж се казваше Павличко. Украинец, издигнал се бързо в

йерархията на КГБ. Като новобранец в Харков Павличко бе проявил находчивост в разпознаването и преориентацията на потенциалните информатори в средите на оформящото се дисидентско движение. Това беше в началото на 60-те. След успешните арести през 1965, много от които бяха в резултат на информацията, изтръгната от него от поети и музиканти, той бе повишен, изпратен в Киев и назначен за отговорник на антидисидентската програма там. Когато Андропов създаде Пети отдел в КГБ с изричната цел да репресира дисидентите, Павличко бе избран за началник на Киевския клон. През 1972 последва нова вълна от арести.

Хитрият Остап Павличко се издигна и получи назначение в Москва. Когато разтуриха Пети отдел и създадоха Дирекцията за защита на съветската конституция, той беше преместен в прословутото Второ главно управление, вътрешните тайни служби, с ранг на майор в отдел 17.

И сега, подобно на птицата феникс, той се бе издигнал от пепелта на други хора, за да заеме ключова позиция във вътрешните тайни служби на посткомунистическа Русия. Павличко беше истинска мечта. Не, по-скоро кошмар, който се явяваше в сънищата на другите. Имаше много работа. Новият свят, в който се бе преместил, не беше много по-различен от предишния. Павличко знаеше по-добре от мнозина, че новите му господари всъщност не контролират нещата, че сънят им бързо преминава в ужасяващо пробуждане и че той, който никога не бе затварял очи, ще бъде готов, когато дойде времето за нова промяна.

Тъкмо заради това той изпитваше неясен и смъртен страх от жената, с която разговаряше. Ирина Косенкова никога не бе служила официално в тайните служби, а и сега не работеше за държавата. Тази независимост ѝ придаваше загадъчност, която беше най-силният ѝ източник на власт и ключ към многобройни залостени врати. Другите се пазеха от нея, защото не знаеха точно каква е тя и докъде се простира властта ѝ. Приписваха и по-голямо влияние, отколкото вероятно имаше. Павличко знаеше много добре колко е опасно да я ядосва.

– Не съм много убедена – каза тя. – Ако накараме хората, от които се интересувам, да помислят, че той е загинал по време на експлозията, това може да послужи на целите ми. Няма да разберат, че аз или някой друг е говорил с него.

– Това би било много трудно. Вече има сведения...

– Искам го мъртъв при всички случаи. Той знае твърде много и същевременно твърде малко, което е лоша комбинация. Не можем да го пуснем. И дума да не става. А да държим някого в неизвестност, вече не

е така лесно, както беше преди. Много е рисковано. Не искам да се появи изневиделица след десет години и да разкаже на някой репортер всичко, което знае.

– Дали ще му повярват?

– Възможно е. Рисковано е да допуснем обратното.

– Трябва да изглежда като самоубийство. Хвърли го в реката. Трупът ще изплава чак напролет. Мисля, че желанието ти е да бъде разпознат.

– Да, това е много важно. Ще се съгласи ли Белов? Павличко поклати глава. В тази сграда имаше твърде много призраци, помисли си той. Понякога дни наред не можеше да се отърве от шумовете в отделенията и коридорите. Посещенията тук бяха най-неприятната част от задълженията му. Имаше само едно място, което мразеше повече – специализираната болница в Сибир, където Косенкова го бе водила няколко пъти.

– Рисковано е. Достатъчно трудно беше да доведе Гулд тук. Умре ли в болницата, ще настояват за смъртен акт. Новите началници действат много твърдо. А смъртният акт може да повдигне неудобни за нас въпроси. Тялото му още е пълно с опиати.

– Добре, тогава го занеси там, където смяташ, че е най-подходящо. Посъветвай се с Белов за опиятите. Направи така, че да изглежда като самоубийство, но не го хвърляй в реката. Искам да бъде намерен след няколко дни. Колкото по-скоро, толкова по-добре. Ако мислят, че се разхожда свободно някъде, ще започнат да го търсят. Ясно ли е?

Той кимна.

– Погрижи се за него. И, Павличко... Бих желала да отстраниш и Белов. В днешно време хората свикнаха много да приказват.

Тя млъкна и се вторачи в него, без да мига.

– Нали ме разбираш?

Павличко я разбираше много добре. Целият му живот бе изтъкан от такива разбираня. Те бяха единственият му пристан в този нестабилен и коварен свят.

Дойдоха да го отведат рано сутринта, както преди, когато в коридорите цареше тишина. Никой не се разхождаше там по това време освен призраците на душевно здравите. Душевноболните лежаха в тихите си стаи – някои спяха, други чакаха зората. Тя често не идваше. Дори и да се появеше, не носеше светлината на новия ден.

Там, откъдето по-рано ги гледаха портретите на Ленин, сега имаше икони, окачени от неотдавна пръкналите се вярващи медицински

сестри. Ликове на измислени светци и мъченици, синкавозелени на постоянната светлина на нощните лампи. Тук-там седяха санитарите, които четяха или играеха сами на дама. А призраците седяха до тях или крачеха напред-назад по коридорите с избръснати лица, прегърбени на две и с горящи розови езици.

Събуди го някой, който развързваше ремъците. Отвори очи, извърна глава и видя двама мъже. Единият беше Павличко, макар че не знаеше името му. Другият беше доктор Белов.

– Какво става?

– Време е да тръгвате, доктор Гулд. Тук свършиха с вас.

– Свършиха ли?

– Време е да се прибирате у дома.

– Нямам дом. Нямам къде да отида. За миг Павличко като че ли се стъписа.

– Вземете – каза той и подаде дрехи на Джек. – Облечете се.

Белов развърза и последния ремък и помогна на Джек да провеси крака от леглото. Лекарят се усмихна, сякаш двамата с Джек бяха съучастници в някакво коварно предателство. Неизвестно защо усмивката му изпълни Джек със страх.

– Къде ме водите? Защо ме местят пак?

– Казахте ни всичко, което искахме да знаем – отговори Павличко. – Ще ви заведем у дома. Съблечете нощницата и си сложете това.

Джек се подчини. Видя, че Павличко бе донесъл собствените му дрехи, които бяха взели в милицията. Това му вдъхна известна надежда. Украинецът се бе погрижил портфейлът и документите на Джек да са в джобовете. Те щяха да бъдат необходими, за да гарантират разпознаването на трупа. Когато италианският посланик се върнеше, предстоеше му доста работа.

Джек се облече бавно. Трудно се съсредоточаваше, откакто го бяха задържали. Белов му помогна да закопчее ризата си.

– И това ще ви трябва. Навън е много студено – каза Павличко и му даде палто и ушанка.

Бяха докарали инвалидна количка – стар модел със солидни гуми и хлътнала седалка. Павличко тръгна най-отпред. Стъпваха тихо по оскъдно осветените коридори, вонящи на зеле и карбол, покрай прозорчетата с решетки, заключените врати и по пода, осеян с тъмни петна. Старият пациент в една от стаите чу приглушените им стъпки и потрепери, като си спомни часовете преди зазоряване на многобройните студени утрини в миналото си.

Навън ги чакаше кола. Снегът бе покрил Москва. Не падаше бавно както при пристигането на Джек, а връхлиташе на яростни виелици и натрупваше преспи. Сякаш някаква бяла, неподвижна ледена и невероятно силна ръка се бе простряла над целия град.

Джек изохка от сковаващия студ. Леденият въздух се нахвърли върху него, смрази дъха му и изсуши белите му дробове. Павличко ги поведе към колата по утъпкания сняг. Снегорините бяха разчистили пътека до шосето. Белов отвори вратата и помогна на Джек да се качи. Павличко сгъна инвалидната количка и я сложи в багажника. После седна зад волана.

Улиците бяха пусти, сякаш магьосница бе превърнала целия свят в сол. Тук-там светеха лампи, но улиците бяха безлюдни. По шосето нямаше коли. Москва приличаше на град, изтърпяващ наказание. От двете страни на пътя видяха огромни пресни – автомобили, засипани от снега. Прекосиха смълчани кръстовища, застинали под заскрежените жици за тролейбусите.

– Къде ме водите? – попита Джек.

Никога не се бе чувствал в такава неизвестност. Беше в компанията на двама непознати в един свят, който не означаваше нищо за него. Разсънваше се бързо от сковаващия студ и с всеки изминал миг осъзнаваше безизходицата, в която се намираше.

– Не е далеч, докторе. Ще ви настаним в хотел до сутринта. Ще можете да спите до късно, после ще ви помогнем да пригответе багажа си и ще ви закараме на летището. Имате билет. Всичко е уредено.

Изведнъж пред тях се извиси Кремъл. Джек разпозна Оръжейната кула и купола на Парламента вляво и установи, че идват от североизток.

След няколко минути спряха пред една грамадна сграда, разположена диагонално срещу Държавния исторически музей. Табелата гласеше, че това е хотел „Москва“. Джек чу за него по време на първото си посещение, но Йосиф го предупреди да не отсяда там. Хотел „Москва“ всъщност не беше предназначен за чужденци, а за партийни функционери, гости на града. Имаше мрачен и начумерен вид, сякаш бе твърдо решил да отстоява привилегиите си.

Павличко и Белов помогнаха на Джек да слезе от автомобила и отново да седне в инвалидната количка. Разстоянието от улицата до входа беше разчистено от снега. Зад остъклените врати дежуреше възрастен мъж, който се бе прегърбил на две на един висок стол. Павличко почука и човекът вдигна глава. Не изглеждаше изненадан от посетителите в късния час. Надигна се едва-едва, приближи се до вратата и отключи.

Влязоха. Павличко мълчеше.

Минаха покрай италианския ресторант на първия етаж и се качиха по каменните стъпала на втория. На рецепцията нямаше никой. Огромното фоайе беше пусто. Стигнаха до шестте асансьора и Белов натисна едно от копчетата. Дълго чакаха. Беше студено и тихо. Светеха само десетовати крушки. Джек се зачуди защо си правят труда да го водят тук, за да осъществят замисъла си. Беше толкова сложно. Една възглавница в болничната стая би им свършила същата работа.

Асансьорът пристигна. Павличко натисна копчето за петнайсетия етаж. Хрумнало му бе да уреди падане оттам, но се отказа от тази идея. Косенкова не искаше да има съмнение относно самоличността на Джек. Първоначалният план на Павличко се оказа най-добър. Асансьорът се качваше бавно, но той не бързаше. Сложи ръка на рамото на Джек и се усмихна.

Озоваха се в пуст, безкрайно дълъг коридор. В началото имаше нещо като преддверие, украсено с пейзажи от града. Дежурната, жена на средна възраст, се наслаждаваше на заслужена дрямка. Понякога, когато се събудеше в такъв ранен час, тя имаше чувството, че е прекарала целия си живот тук, гледайки как вратите се отварят и затварят. Не познаваше служителките от другите етажи.

Събуди се и вдигна глава. Павличко ѝ показа служебната си карта. Инициалите КГБ внушаваха уважение и подчинение. Жената му даде ключ, сетне се облегна на стола и отново затвори очи. Не искаше да знае какво става.

Стая 1520 беше наблизко. Павличко отвори вратата и отстъпи встрани, докато Белов вкарваше Джек вътре.

Помещението беше обзаведено в тежкия сталинистки стил от 50-те. Издути кресла, дълги прашни пердета, позлатени предмети и радио, което имаше такъв вид, сякаш още предаваше речите на Маленков и Булганин. В единия ъгъл имаше огромно легло с тежък кървавочервен юрган.

Белов помогна на Джек да се съблече.

– Искам да легнете – каза той. – Няма да продължи дълго. Не се страхувайте.

Вдигнаха го от количката и го пренесоха на леглото – най-коравото, на което бе лежал дотогава. Искаше му се да скочи и да побегне, но краката му бяха отмалели, пък и едва ли би се справил с похитителите си.

– Защо това е толкова важно за вас? – попита Джек. Белов сви рамене. За него най-важното беше да изпълнява заповедите.

Павличко извади голямо шише, пълно с продълговати таблетки. Сигурно имаше около двеста хапчета. На етикета пишеше „Натриев амитал 200 мг“. Белов излезе от банята с чаша вода, която държеше високо нагоре като трофей. Сложи я на нощното шкафче до таблетките.

– Седнете – рече той и помогна на Джек да се облегне на дървената табла на леглото.

Павличко отвъртя капачката и изсипа десетина хапчета в шепата си.

– Доктор Белов иска да ги глътнете. По две наведнъж. Не бързайте. Не искам да ви стане лошо и да ги повърнете.

– Защо не ми направите една инжекция и всичко да свърши?

Белов поклати глава.

– Така е по-добре. Повярвайте ми.

Той подаде на Джек чашата, а Павличко – хапчетата.

– А ако откажа?

Павличко извади нещо от джоба си – бръснач.

– Моля, глътнете таблетките. Ще бъде по-приятно за вас.

Джек се поколеба, после взе хапчетата. Успокоителните, с които го бяха натъпкали, бяха сломили волята му. Нямаше никакви сили да се съпротивява. Имаше ли смисъл да се бори с неизбежното? Сложи таблетките в устата си и ги преглътна с водата. Павличко му подаде още две. После още две. Джек се зачуди колко ще продължи всичко това.

27.

Не чуха вратата. Павличко разбра, че нещо не е наред едва когато видя Белов да се гърчи и да пада на леглото. Протегна ръка към него и съзря огнестрелната рана на тила му. Рязко се обърна. На около шест крачки от него стоеше един мъж. Носеше кожена шапка и палто, а в ръката си държеше пистолет с дълъг заглушител. Оръжието беше насочено към главата на Павличко. Мъжът го държеше неподвижно, сякаш се бе сраснало с ръката му.

– Не искам да го използвам втори път – рече непознатият.

Славянски акцент, но не руски. Беше трийсетгодишен, русокос и хладнокръвен. Не оставяше никакво съмнение, че владее положението.

– Стани – заповяда той. – Бавно. Павличко се подчини.

– А сега извади пистолета от джоба си с лявата ръка. Задъхан, Павличко извади своя „Токаръв“ ТТ-33.

– Хвърли го на леглото.

Украинецът изпълни заповедта. Не можеше да повярва, че това се случва с него.

– Знаеш ли кой съм аз? – попита той.

– Много добре знам кой си – отговори непознатият. Какъв ли е този тип – белоруснак, чех или поляк, чудеше се Павличко.

– На твое място не бих залагал на това – продължи русокосият. – А сега, помогни на доктор Гулд да стане и да отиде в банята.

– Доктор Гулд не е в състояние да...

– Няма да повтарям.

Павличко вдигна Джек и го повлече към банята. Мъжът взе пистолета от леглото и тръгна след тях, като вървеше на безопасно разстояние.

– Доктор Гулд, в съзнание ли сте? Джек кимна. Главата му беше замаяна.

– Наведи го над мивката. Пъхни два пръста в гърлото му и натискай, докато повърне. И по-бързо.

Придържайки Джек за кръста, Павличко изпълни заповедта. Джек започна да повръща и изхвърли всичко, което имаше в стомаха си.

– Изнеси го. Сложи го в количката.

Павличко помогна на Джек да се добере до количката. С всяка измината стъпка Джек усещаше, че силата в краката му се възвръща.

– А сега, легни на леглото.

Павличко недоволно се подчини. Непознатият застана до леглото и заповяда:

– Седни.

Взе чашата и я подаде на Павличко.

– Не можеш да ме принудиш...

Русокосият изсипа пет-шест таблетки в ръката си и ги даде на украинеца. С трепереща ръка Павличко започна нервно да гълта хапчетата, като се давеше.

– Достатъчно.

Мъжът взе чашата и я остави на нощното шкафче. Джек забеляза, че носи тънки ръкавици.

– Отвори уста.

– Ще ти дам пари – каза Павличко. – Ще уредя каквото искаш. Появявай ми. Аз съм богат. Имам влиятелни приятели.

– В момента имаш влиятелни врагове. Непознатият се наведе и пъхна заглушителя в отворената уста на Павличко, чиито очи се отвориха

широко от ужас. Русокосият поклати веднъж глава и стреля. Възглавницата се напои с кръв. Очите на украинеца останаха отворени.

Непознатият отвинти титановия заглушител от дулото на пистолета – „Хеклер и Кох“ P9S, с пълнител за 45-милиметрови патрони АСР. Бавната скорост на изстрелване заглушаваше пукота, който един високоскоростен куршум би възпроизвел, докато излизаше от дулото.

Прибра заглушителя в джоба си и сложи пистолета в безжизнената ръка на Павличко, като обви пръстите му около него. Взе неговия „Токаръв“ от леглото, провери патронника и го пусна в другия си джоб. Нека милицията се притеснява откъде човек като Павличко има пистолет „Хеклер и Кох“. Както и защо е застрелял Белов и след два опита се е самоубил. Съдебната експертиза нямаше да установи нищо.

– Хайде – рече мъжът. – Предстои ни дълъг път.

Едва тогава, когато се усмихна, Джек се сети къде го бе виждал. Пред него стоеше Хенрик, телохранителят на Шефан Розевич.

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ

28.

Източен Сибир

Установеният ред се нарушаваше изключително рядко: Черната, Бялата и Сивата сестра. Санитарите с количките. Чистачката веднъж седмично. Доктор Ворошилов с лекарствата. Утро, обед, залез. Пролет, лято, есен, зима. Предимно зима. Сковаващ студ, заскрежени прозорци и ледени висулки, висящи от тавана в най-мразовитите дни.

В началото имаше всекидневна. Санитарите ги водеха там всяка сутрин. Имаше не толкова неприятни разходки по коридора със зелени плочки, водещ към лекарския кабинет. Спомняха си разпити, инжекции и бой. Също като при швабите, но с различен акцент. Дори боят се нанасяше с различен ритъм. Помнеха градината без цветя, където през краткото лято им позволяваха да се разхождат по двама. И самотата. Непоносимата самота.

По едно време престанаха да ги разпитват и бият. Прекратиха и разходките, и посещенията във всекидневната. Сега бяха много стари и само лежах и живееха със спомените си. Разказваха си вицове и пееха откъси от забравени песни. В първите години набожните се молеха. Сега вече никой не вярваше в Бога. Все още не разбираха какво се бе случило. Никога нямаше да забравят онези инсценирани процеси срещу военнопръстъпниците. Всички бяха обвинени в престъпления срещу германския народ и осъдени на различни периоди затвор, а неколцина – на смърт. Един ден, след като бяха стояли в затвора повече от година, чуха шум от боричкане. В следващия миг отвориха килиите и съветската армия ги освободи. Ала радостта им беше краткотрайна. На другия ден бяха отново в килиите.

Последваха седмици на разпити. Новите инквизитори бяха по-взискателни. Искаха да разберат какво са научили германците и най-важното – каква част е истина. Но дотогава истината и измислицата така се бяха преплели в главите им, че беше невъзможно да отговорят точно на въпросите.

На втория месец от разпитите внезапно им казаха, че ще ги местят. Същия ден изведоха всички от Фридрихщайн и ги качиха на големи

камиони. Последва дълго пътуване в неизвестността – малка част по шосе, а по-голямата с влак. Накрая, в ранните часове на едно мразовито пролетно утро, се озоваха тук. Кътберсън, който знаеше малко руски, им каза, че са в Сибир. Вратата на сградата, известна като „Краят на света“, рязко се отвори. Влязоха двама лекари с бели престилки – Ворошилов и Вознесенская. Зад тях се появи висока жена с дълго до глезените кожено палто. Тя имаше слабо бледо лице, огромни очила и аристократични обноски, които изглеждаха съвсем не на място в света, където бе дошла. Проследена от бляскащите им очи, тя бавно тръгна по пътеката между леглата. Приличаше на кралица на официално посещение или на министър-председател, дошъл да види някакво ужасно бедствие. Закъсняло с четирийсет и седем години. Светлината, проникваща през високите прозорци, я осветяваше. Спря пред леглото на Рамзи и започна тихо да разговаря с лекарката. Един от санитарите докара очукана количка, отрупана с документи. Познатите стари досиета. Видяха ги и сякаш чуха счупване на кости в тишината.

Жената с коженото палто щракна с пръсти на санитаря да докара количката при нея. Без да бърза, тя започна да прелиства досиетата, докато намери онова, което ѝ трябваше. Вдигна го пред себе си като щит и се приближи до мъжа в леглото.

– Мистър Рамзи?

Рамзи я погледна недоверчиво. Повечето от зъбите му ги нямаше. Остатъците от косата му бяха пожълтели. Ръцете му лежаха отпуснати върху завивките като лапи на животно.

– Да – отговори той. – Аз съм Рамзи. Много добре знаете това. Не съм мърдал оттук.

Рамзи се засмя сухо на малката си шега.

– Е, мистър Рамзи – каза тя и го изгледа продължително. – Искате ли да се приберете у дома?

– Моля? Не чувам добре.

– Попитах дали желаете да се приберете у дома. В Англия... В Улвърхамптън. При съпругата и детето си. В същия миг Рамзи се скова от смъртен страх. Не бе предполагал, че ангелът на смъртта ще се появи като жена, облечена в кожено палто, макар че вече нищо не можеше да го изненада. Погледна я онемял. Тя отваряше досието. Там сигурно пишеше всичко за него. Вероятно само гадости. Рамзи се изкашля.

Косенкова взе една снимка. Цветна фотография на възрастна жена в дебела вълнена жилетка. Показа му я. Рамзи никога не бе виждал цветни снимки.

– Това е съпругата ви, мистър Рамзи. Знам, че много се е променила, но това е Етъл. Познахте ли я?

От очите му бликнаха огромни сълзи. Не беше справедливо, негодуваше вътрешният му глас. Да го убият по такъв жесток начин. След всичко, което бе преживял.

– А това е синът ви Ерик. За пръв път го виждате, нали? Мъж на около петдесет години, плешив, с червеникави мустаци.

– А това са внуците ви Марк и Рейчъл. Мисля, че скоро ще станете працядо.

– Какво... искате? – изхриптя той. – Нищо лошо не съм ви сторил. Защо правите това?

– Моля ви, не се разстройвайте. Дошла съм да ви помогна. Ако всичко мине добре, ще се приберете у дома. Но първо искам да ви покажа още снимки. А после ще ви задам няколко въпроса.

Тя извади още една купчина снимки. Но това не бяха семейни фотографии, а фотоси, правени от германското разузнаване през войната. Те показваха мъж и жена, които работеха за британските тайни служби.

– А сега, мистър Рамзи – продължи Ирина Косенкова, – да видим дали познавате някой. А след това искам да ми разкажете всичко за „Октомври“.

Тя му подаде първата снимка. Той я погледна, все още напълно озадачен. В главата му отекваше песента им: „Ще се срещнем отново, но не знам къде и кога...“

29.

Париж бе обвит в мъгла. Външните полети бяха преустановени и земният контрол изпращаше идващите самолети на юг. Самолетът им бе отклонен за Лион, сетне половин час кръжа под мрачното небе в очакване на разрешение да се приземи. Джек се събуди няколко минути след като започнаха да кацат. Хенрик вдигна палец за поздрав. Той правеше всичко възможно, за да изглежда приветлив. Но Джек го бе видял да убива двама души, без да му мигне окото, и колкото и да се опитваше, не можеше да заличи спомена за кръвта, нито вещината, с която бе пролята. Дори благодарността не можеше да изтрие яркото петно, което бе оставила.

Стояха в Москва колкото бе възможно по-малко. Един компетентен лекар прегледа Джек. После излязоха през задната врата. В добрите

стари времена нямаше да стигнат дори до Красногорск. Градът щеше да бъде стегнат в железен обръч. Но Хенрик бе изиграл правилно картите си. Вълшебният служебен пропуск на Павличко му гарантира имунитет срещу нежеланото внимание на камериерките и дежурните. Мъртвите тела лежаха необезпокоявани в продължение на няколко часа.

Британски паспорт, виза, билети и други документи чакаха Джек в малкия апартамент, нает от Хенрик. Отидоха с влак до Санкт Петербург, а после се отправиха към Финландия. Пътуваха във втора класа, седнали на твърди пластмасови седалки, и гледаха неизменния снежен пейзаж през прозореца. Кола би привлякла твърде много внимание. Никой разумен чужденец не би рискувал да пътува по шосетата в такова време. Полетът със самолет би означавал да минат през митническа проверка на Шереметиево. Хенрик не знаеше докъде се простира властта на Ирина Косенкова в днешно време, но заложи на сигурността.

Бяха успели да избягат точно навреме, макар Хенрик да не знаеше това. Загадъчното изчезване на Павличко разтревожи подозрителната по природа Косенкова. Тя заповяда да претърсят хотел „Москва“ и телата бяха намерени. Три часа, след като Джек и Хенрик тръгнаха от московската гара, бяха разпространени снимки на Джек. Инстинктът на Хенрик да сменят влака в Санкт Петербург, вместо да се качат на директния експрес за Хелзинки, се оказа безпогрешен. Всички влакове от Москва до Хелзинки имаха необичайно дълго закъснение на граничния пункт Лужайка. Автобусът минаваше през Брузичное. Когато охраната там получи снимката, Джек и Хенри слизаха от автобуса, за да се разтъпчат в Котка.

Щефан Розевич ги чакаше във Франция. Джек нямаше представа защо. Освен че полякът знаеше повече от самия него за ръкописа на Исус и че писмото бе в дъното на всичко. Онова, което най-силно безпокоеше Джек, беше вероятността, дори увереността, че Розевич е замесен в експлозията, отнела живота на семейство Шаранский. Като се замислеше, Джек стигаше до извода, че Розевич има пръст и в убийствата на Денис Бойлан и на Мойра Кенеди, макар че не му беше ясно какъв бе мотивът за престъпленията.

Сигурен бе в едно – ако беше виновен за смъртта на Йосиф, Леа и Сима, Розевич бе длъжен да убие и него. При това щеше да го направи с удоволствие. Джек погледна огромния Хенрик и се зачуди как точно ще го извърши.

Приземяването не мина гладко, но всички бяха в добро настроение. Хвърлиха един бегъл поглед на британския паспорт на Джек. Хенрик

трябваше да мине през друг контролен пункт. Джек се зачуди каква ли бе истинската му националност.

Ирина Косенкова не уведоми чуждестранните власти, че търси беглец от Русия. Отказа се от тази идея, в която имаше ненужен риск за нея. Въпросите в различните ведомства можеха да се окажат неудобни. Тя съжали за пореден път, че предишният строй го няма.

Косенкова имаше и друга причина да не съобщава за Джек – особено на британското разузнаване. Докопаше ли се до Гулд или до ръкописа, тя щеше да притежава мощен коз за една сделка. Ако обаче те се доберяха първи до ирландеца, ролите се разменяха. Щяха да се опитат да намерят ръкописа преди нея. А тя щеше да остане с празни ръце.

На летището ги чакаше кола с униформен шофьор. Пристигнаха в Париж в седем часа и спряха пред голяма къща в богаташкия квартал на десния бряг на Сена, недалеч от Триумфалната арка. Типична буржоазна къща на пет етажа, с издадена напред мансарда и балкони от ковано желязо.

Мисис Негъл отвори златисточерната желязна врата. Усмихна се и хвана Джек за ръката.

– Чудесно е, че ви виждам отново, доктор Гулд. Кой би помислил, че ще се срещнем пак, и то в Париж?

– Радвам се да те видя, Норийн. Изглеждаш добре.

– И вие не изглеждате зле. Само сте малко уморен.

– Да. Наистина съм уморен.

На лицето ѝ се изписа неподправено безпокойство.

– Тук ще се погрижим за вас. Не се тревожете. Много се разприказвах, а мистър Розевич ви чака. Ще ми се кара, ако продължавам да ви задържам.

Розевич беше в кабинета си. Не се бе променил. Някои възрастни хора остаряват бързо, но полякът изглеждаше подмладен. Той изненада Джек – прегърна го радушно, сякаш се бяха разделили като първи приятели.

– Драги мой Джек, колко се радвам, че те виждам. След толкова дълго време, пропиляно напразно. Изглеждаш добре.

– Много съм уморен.

Това беше всичко, което Джек можа да измисли.

– Не се безпокой. Тук ще се погрижим за теб. Моят лекар ще дойде още тази вечер. Той е добър човек, можеш да разчиташ на него. Наех болногледачка. Трябва да те оправим.

– Защо... ме доведе тук? Как разбра, че съм в Русия? Розевич

вдигна ръка и се засмя.

– Моля! Твърде много въпроси. Виждам, че си научил нещо от похитителите си. Първо си почини, после питай. Ще ти отговоря, доколкото мога. А сега Хенрик ще те заведе в стаята ти. Мисля, че вече му имаш доверие, нали? Имаште проблем само при първата си среща.

Джек не желаше да спори. Но нямаше намерение да се остави послушно да го сложат в леглото като малко дете.

– Искам да знам само едно. Преди да отида където и да е. Сега.

Розевич се скова.

– Добре. Ще се опитам да ти отговоря.

– Ти ли нареди да убият Йосиф Шаранский и семейството му?

Щефан отвори уста. Изглеждаше искрено потресен. Явно не очакваше точно този въпрос.

– Господи, Джек! Изненадвам се, че питаш такова нещо! Как можа да го помислиш? Разбира се, че не съм наредил да ги убият. Не познавах Йосиф, макар че съм чувал за него и за работата му. Според сведенията той е бил добър човек и честен учен. Натъжих се, когато научих за гибелта му. Заедно със съпругата и детето си. Имаш право да се гневиш. Можем пак да разговаряме за това, ако искаш. Но сега си уморен и се нуждаеш от здравословен, освежителен сън без опии.

Розевич го придружи до стълбището. Джек започна да се качва, сетне се поколеба и се обърна.

– А Съмърлон? Скоро ходих там. Изгоряла е до основите.

Лицето на поляка помръкна.

– Няма да говорим за това. Хенрик, погрижи се доктор Гулд да има всичко, което му е нужно.

Джек не знаеше колко дълго е спал. В стаята нямаше часовник. Явяваха му се странни сънища, после се събуждаше за малко и заспиваше още по-дълбоко, като сънуваше още по-странни неща. Понякога в стаята беше толкова тъмно, че не виждаше дори собствената си ръка. Обземаше го безумен страх, че отново е в руския затвор и лежеше буден, заслушвайки се за стъпки, докато сънят го надвиеше. И тогава чуваше стъпките по дългите каменни коридори и гласовете, шепнещи на език, който не разбираше. Друг път през плътните пердета се процеждаше оскъдна светлина и той знаеше, че вече не е в килията, макар само от време на време да си спомняше къде се намира. До стаята му имаше баня. На масата намираще лека храна и плодови сокове. Потърси телефон, но не видя.

Всяка сутрин се събуждаше и виждаше угриженото лице на

Розевич, надвесено над него.

– Добро утро, Джек. Надявам се, че спа добре. Как се чувстваш?

– Не... съм сигурен. Не много добре. Боли ме главата.

Неясен спомен за кратък медицински преглед и поглъщане на някакви таблетки мина през главата на Джек. Изведнъж се сети за Белов.

– Откога съм тук?

– Дойде преди три нощи. Спа непробудно почти двайсет и четири часа, но вчера се будеше през няколко часа. Днес ще стоиш буден.

– Къде съм?

– В моята къща в Париж. Намираме се в XVII район. Мисля, че познаваш града.

Твърде добре, помисли си Джек. Кейтлин му бе поднесла Париж като първия си подарък. След смъртта ѝ се закле да не идва повече тук.

– Отчасти. Но не и този район.

– Няма значение. Не сме далеч от „Шан-з-Елизе“. Близко сме до парк Монсо.

– Имам известна представа.

– Е, когато се почувстваш по-добре, може да излезем. Ще ти покажа забележителностите. Но засега трябва да почиваш. Бил си болен. Преживял си много. Но ти си млад и здрав. Ще се възстановиш. Доктор Ганашо е изпълнен с надежда. Каза, че следобед можеш да станеш. Режимът ти ще бъде променен. По-малко сън и повече гимнастика. Трябва да пазиш строга диета. Заради пречистването на организма ти от отровите. Доктор Ганашо ще ги изкара. Дава ти хомеопатични лекарства. Надявам се, че не възразяваш. Това е обичайна практика във Франция. Но може би не допада на ирландския ти вкус.

Джек поклати глава. Не беше в състояние да оспорва онова, което правеха с него. На втория ден на Джек отново му се искаше да живее. Ганашо го посещаваше всяка сутрин, преглеждаше го и му даваше хапчета и прахчета. Специалната диета извърши чудеса. Хенрик му правеше масаж и два пъти дневно се упражняваха в малък, скъпо обзаведен гимнастически салон. Розевич идваше от време на време, за да се осведоми за здравето му. Изглеждаше загрижен и нетърпелив.

На третия ден Хенрик заведе Джек в кабинета на Розевич. Джек влезе вътре с чувството, че го бе виждал и преди – сякаш отново се пренесе в Съмърлон. Полякът седеше зад бюрото. Носеше зелен копринен халат и очила с тънки златни рамки.

– Изглеждаш много по-добре, Джек. Изумен съм. Доверието ми в Ганашо пи неговите малки захарни хапчета се засили.

– Защо ме доведе тук? Възрастният човек посочи креслото.

– Заповядай, Джек, седни. Не се опитвай да вършиш толкова много неща наведнъж.

– Не отговори на въпроса ми.

– Спасих ти живота. Това не е ли достатъчно?

– Искам да знам защо. Онова, което накара Хенрик да направи, не беше лесно и евтино, нито те засягаше. Как разбра, че съм в Москва и къде ме държат?

– Добре. Седни и ще ти разкажа каквото мога. Помолих мисис Негъл да ни донесе чай и сладкиши. Ганашо каза, че можеш да приемеш малко обикновена храна.

В същия миг на вратата се почука и мисис Негъл влезе със сребърен поднос в ръце.

– Мисис Негъл – каза Розевич, като стана, за да вземе подноса. – Спомняш си доктор Гулд, нали?

– Разбира се. Много съм доволна, че сте по-добре, сър. Когато дойдохте, изглеждахте много зле, макар че се побоях да ви го кажа.

– Сега се чувствам чудесно, Норийн. Благодаря.

Тя изглеждаше неспокойна. Обърна се с усмивка към Розевич.

– Това ли ще бъде всичко, сър?

– Да. Ще позвъня, за да отнесеш подноса. Останаха сами. Розевич напълни две чаши с китайски чай и подаде едната на Джек.

– Вземи си – домакинът посочи чинията с продълговати бадемови сладкиши.

– Не съм гладен.

– Настоявам. Ще се изненадаш, като видиш колко са вкусни.

– Искам да знам защо съм тук.

– Да, разбира се. Имаш право.

Розевич отхапа парченце сладкиш и отпи от златистия чай. Сетне извади метален цилиндър от картонената кутия, която стоеше на бюрото. Джек усети, че пулсът му се учестява. Полякът отвори цилиндъра, извади един пергамент и го подаде на Джек.

– Познато ли ти е това?

На Джек му се зави свят, сякаш стаята се завъртя около него. Хвана се за стола, за да не падне.

– Не изглеждаш добре, Джек. Какво има?

– Откъде... го взе?

– Ще ти кажа след малко. Първо искам да го погледнеш и да ми кажеш дали това е ръкописът, който беше откраднат от апартамента на

Йосиф Шаранский.

Джек се съвзе. Разтвори ръкописа и прочете първите няколко реда.

– Да. Това е ръкописът. Няма съмнение.

Розевич протегна ръка, взе пергаментата и внимателно го прибра в цилиндъра.

– Джек, как би описал този ръкопис? Какво е съдържанието му?

– Сигурно си го чел.

– Да, но ти си специалистът. Познанията ми са много ограничени в сравнение с твоите.

– Това е писмо. Мисля, че от първи век. В него се разказва за масовите самоубийства в Гамала. Това означава, че е писано след 67-ма година. Авторът и получателят са есеи. Това е всичко, което знам.

Розевич го погледна, без да каже нищо. Потупа цилиндъра и го сложи в картонената кутия.

– Къде го е намерил Шаранский?

– В Държавната библиотека. Част е от голяма колекция. Виж какво, обещах да не разкривам подробности. Бих искал да удържа на думата си.

– Естествено. Но си сигурен, че това е откраднатият ръкопис?

– Да. Ти ли го открадна?

И двамата знаеха какво се подразбира във въпроса. Розевич бавно поклати глава.

– Не. Хенрик го е задигнал от хората, които те държаха в плен. Мисля, че познаваш Ирина Косенкова, жената, която те разпитваше. Не мога да разбера защо тя и съдружниците и са си направили труда да го откраднат. И не само това, ами са убили Шаранский и Волнухин, за да прикрият следите си.

Джек изопна тяло.

– Волнухин ли каза? Розевич кимна.

– Бил е намерен застрелян в апартаментата си няколко дни след убийството на Шаранский. Предполагам, че ти си щял да бъдеш третата жертва. Защо е толкова важно това писмо?

Джек не отговори.

– Дали наистина са търсили това? – добави Розевич и извади голямо фотокопие от един корав кафяв плик. Същото, което бе показал на Джек в Съмърлон. Подаде му го. Джек го погледна. Грешеше. Това не беше репродукция или фотокопие, а снимката на самия ръкопис, която бе видял в Москва, в апартаментата на Йосиф. Не примамката, която двамата бяха сложили в цилиндъра, а оригиналното писмо на Исус.

30.

– Не съм сигурен – промълви Джек, като отчаяно се опитваше да се овладее. – Спомням си, че... ти ми показа това фотокопие, когато бях в Съмърлон.

– Точно така – усмихна се Розевич. – Но ти си видял и оригинала. И то съвсем неотдавна. В руската Държавна библиотека, ако искаме да бъдем точни.

Джек сви рамене.

– Възможно е. Но там имаше толкова много ръкописи, че няхах време да ги прегледам подробно.

– Независимо от това ти си го видял. И аз не се съмнявам, че си прекарал много повече от няколко минути с него.

Полякът въздъхна.

– Моля те, Джек, няма смисъл да го увърташ. Опитвам се да ти помогна. Знам всичко за този ръкопис. Трябва да ми помогнеш, ако желаш да отмъстиш за Йосиф Шаранский и семейството му и ако не искаш да откраднат ръкописа.

– Не разбирам откъде знаеш всичко за него, след като оригиналът е, както казваш, в Държавната библиотека в Москва. Освен ако, разбира се, не си бил там.

– Това не беше необходимо. Поддържам връзки с човек на име Григоревич. Мисля, че го познаваш. Директорът на отдела, в който работеше Шаранский.

Джек поклати глава.

– Само съм чувал за него. Йосиф спомена името му един-два пъти.

– А спомена ли, че е казал на Григоревич за откритието си? Шаранский е бил единственият човек, който е имал достъп до онази заключена стая и е знаел какво представлява ръкописът. Точно затова те е повикал в Москва. И предполагам, че документът е бил причината за прибрзаното ти заминаване оттам. Шаранский е искал да изнесеш ръкописа от Русия и да го вземеш със себе си в Израел. Досещам се какви са били мотивите му. Но от пътническата ти чанта са откраднали не ръкописа, който той ти е дал. Или ти или Шаранский сте сложили там друг, не толкова важен ръкопис. Сигурен съм, че знаеш къде е оригиналът. Искам само да ми помогнеш да го намеря.

– А после? Розевич се намръщи.

– Защо питаш, за Бога? После ще направим онова, което

планирахте с Шаранский. Ще проверим автентичността му, ще го сложим в най-безопасната и авторитетна научна библиотека и ще го направим обществено достояние. Може дори да основем специален институт за изучаването му. Под твоё ръководство.

В началото Джек му повярва. Сетне погледна ръката, с която Розевич държеше изящната порцеланова чаша, и забеляза, че върхът на малкия му пръст липсва. Спомни си какво му бе казал Йосиф преди смъртта си. Зачуди се откъде Розевич или Хенрик са знаели, че откраднатият цилиндър беше в пътническата му чанта. Или отлично познаваха Ирина Косенкова и машинациите ѝ, или самите те бяха взривили колата.

– Съжалявам – рече Джек, – но не мога да ти помогна. Йосиф е новен, ако двата ръкописа са били разменени. Не мога да си представя защо го е направил. Но на мен не ми каза нищо.

Полякът видимо губеше търпение. Явно разговорът не протичаше така, както бе очаквал.

– Много глупаво от твоя страна, Джек. Мислех, че те познавам по-добре. Възхищавам се от лоялността ти, но не и от липсата на здрав разум у теб. Много добре знаеш за какво говоря. Помогнах ти, спасих ти живота. И въпреки това, макар да знаеш съдържанието на ръкописа и съзнаваш какви могат да бъдат последствията, ти не правиш нищо, за да бъдеш сигурен, че той е в добри ръце. Това е не само един изключително ценен документ, но и крайно опасен. Попадне ли в неподходящи ръце, той би причинил невъобразима беда. Както и обратното, ако е у някой нищо неподозиращ човек, той би бил изложен на голяма опасност. И в двата случая ти си длъжен да съобщиш това, която знаеш.

Джек огледа безценните книги около себе си, големия студен прозорец, с изглед към сенчестия град, и картините с маслени бои, окачени в двата края на облицованата с махагон стая. Всичко тук говореше по-скоро за власт и богатство, отколкото за наука и алтруизъм. Що за човек беше Розевич? За какъв го мислеше Шаранский? Собствената дъщеря на Щефан се страхуваше от него и бе предупредила Джек. Какво точно искаше да му каже Мария? Дали знаеше нещо, което бе известно и на Йосиф, нещо от миналото на поляка, което го правеше опасен? Въпреки убийствата на свещеника О'Мара, на Денис Бойлан, на Мойра Кенеди и на семейство Шаранский, този човек не бе сторил зло на Джек. Оставаха само догадките и съмненията.

– Щом ръкописът е бил заключен в Държавната библиотека, както твърдиш, откъде имаш фотокопии от него? При това старо, отпреди трийсет-четирийсет години.

– По-точно от четирийсет и девет. Сам знаеш, че документите, които са ти показали в Държавната библиотека, не са там открай време, а са пристигнали след Втората

световна война. Преди това са били в ръцете на СС, а по-рано – в еврейските библиотеки. Е, какъв е изводът ти? Ще ти подсказва. В архивите на СС е имало фотокопия на много от документите. Правени са по време на окупацията на Полша. След войната в Русия били занесени само оригиналите. Съветските власти не се интересували нито от копията, нито от оригиналите. Фотокопията били съхранявани на друго място, за да се запази нещо от колекцията в случай на бомбардировка или на някое друго бедствие. Тогава имало толкова много трагедии, че хората мислели единствено как да оцелеят. Имах щастието да се добера до някои от фотокопията, докато още живеех в Полша. Нещо повече, имам възможност да прочета документа, който обсъждаме в момента.

– Не разбирам – възрази Джек. – Щом през цялото време си знаел, че ръкописът е в библиотека „Ленин“, защо ме пита в Съмърлон дали съм го виждал? Знаеш, че достъпът до онези помещения беше открит едва тази година.

Розевич се усмихна и поклати глава.

– Млади мой приятелю, лошото отношение на руснаците към теб, изглежда, е размътило мозъка ти. Аз не знаех къде са били изпратени документите, нито какво са възнамерявали руснаците да правят с тях. Нямах представа какво е било запазено и какво е унищожено в онези ужасни дни в края на войната. От време на време на нелегалния пазар се появяват някои ръкописи. Предположихме, че идват от Съветския съюз. Не сме сигурни, разбира се, но това е твърде вероятно. Знаем, че те притежават изумителни съкровища и винаги са алчни за твърда валута. Дори в днешно време е трудно да се повярва, че още не са превърнали плячката си в пари. Ала едва в началото на тази година се появи нещо ценно.

– Може би ръкописът, който търсиш, е още там. Йосиф не би го изнесъл без разрешение. Това не му беше присъщо. Имахме разрешение да изнесем само ръкописа, който е в кутията на бюрото ти.

– Ръкописът не е в библиотеката. Смъртта на Волнухин предостави на професор Григоревич свободен достъп до колекцията. Завел там един колега, специалист по сирийска литература. Човек на име Набиев, таджик. Вероятно си чувал за него.

– Сирийският е различен от арамейския.

– Достатъчно е близък за тяхната цел. Григоревич знае арамейски

по-добре, отколкото е мислил Шаранский. Аз му дадох екземпляр от фотокопието. Двамата с Набиев са знаели много добре какво да търсят. Два дни ровили, но ръкописът не бил там. Джек стана.

– Извини ме, но се чувствам уморен и мисля, че трябва да легна. Доктор Ганашо категорично ми забрани да се претоварвам.

Розевич не помръдна.

– Джек – започна той с тих и галъвен глас като родител, разговарящ внимателно с непослушното си дете, което още не иска да напляска. – Когато се видяхме за последен път, аз бях малко груб, дори несправедлив към теб.

Бях разбрал, че си влюбен в дъщеря ми. Затова те отпратих. Поставка на човек, затворен в моралните граници на едно мъртво патриархално поколение. Извинявам се. Не съм човек със съвременни разбирания. Признавам, че не трябваше да се намесвам в личен въпрос между двама зрели хора. Ако това може да те утеши до известна степен, знам, че Мария споделя чувствата ти. Затова я накарах да напусне Съмърлон тогава. Станеше ли твоя любовница или съпруга... Нещата щяха да се усложнят.

– Нали ми каза, че е сгодена за друг.

– Да. И скоро след това тя се омъжи за него. Въпреки времето, което бе изминало оттогава, вестта сякаш удари Джек в стомаха.

– Но – продължи Розевич, – бракът ѝ не е сполучлив. Мария и съпругът и официално живеят съвместно, но това е само една формалност. Не спят заедно. Тя ми каза, че не са го правили отдавна. Той е богат и влиятелен човек. И също като Мария и мен – ревностен католик. Независимо от това мисля, че бракът им би могъл да бъде анулиран. Всъщност гарантирам това. Джек се вцепени. За пръв път му предлагаша такава сделка.

– За какво точно намекваш, мистър Розевич?

– По-добре да не го казвам на глас. Би било твърде грубо, а аз съм изискан човек. Ще ти кажа само, че можем взаимно да си помогнем. Ти си самотен. Само за няколко години изстрада поредица от трагични загуби. Не е ли време да се ожениш пак? За жена, която силно обичаш? Би било толкова лесно...

Джек дори не си направи труда да затвори вратата след себе си.

31.

През следващите няколко дни не разговаряха за ръкописа. Макар че бе ядосан от опита на Розевич да го подкупи с най-деликатното изкушение, Джек почувства, че съпротивата му отслабна. В края на краищата не бе загубил Мария. Непрекъснато мислеше за нея. И сега, когато беше най-уязвим и най-много се нуждаеше от нея, тя се бе появила като изчезнало съкровище – още по-ценно поради факта, че е било откраднато.

Отчаяно и повече от всякога се нуждаеше от нея. Загубата на Йосиф, Леа и малката Сима бяха засилили скръбта му по Кейтлин и Сиобан до такава степен, че Джек се страхуваше да не полудее. Нямаше дом и близък човек, нито чувство за пространство и време. Онова, което му предлагаше Шефан Розевич, беше да заживее отново.

Джек знаеше, че за да се възползва от тази възможност, трябва само да каже на Розевич къде е писмото на Исус. Ако тримата, които бе обичал, не бяха загинали заради ръкописа, щеше да изпълни желанието му начаса. В края на краищата документът беше негов и той щеше да реши какво да прави с него. Ала нямаше намерение да го дава на сводник.

И все пак изкушението беше голямо. Какво би могъл да направи сам с ръкописа? Едва ли би го задържал за себе си. Розевич беше педантичен колекционер. Несъмнено щеше да очаква своя дял от откритието. Джек подозираше, че наистина иска да основе института, за който му каза. Щеше да носи неговото име, да го направи известен и да му осигури безсмъртие. Какво лошо имаше в това, при условие че ръкописът стане достъпен за учените от цял свят?

Джек се притесняваше и за нещо друго, което не спомена пред Розевич. Не помнеше какво бе казал под въздействието на опиатите, които Белов му бе дал. Смътно си спомняше, че разказа за ръкописа и автора му. Но дали бе споменал какво е направил с писмото? Ако го бе сторил, животът на един друг човек беше в опасност и можеше да бъде спасен само ако Джек разкажеше всичко на Розевич. Но дори и тогава може би щеше да бъде късно.

На следващия ден след разговора разрешиха на Джек да излезе. Хенрик го заведе на кратка разходка в парк Монсо. Коледното настроение се четеше по веселите лица на децата. Къщите, чиито прозорци гледаха към парка, бяха многоетажни като тази на Розевич и украсени с изящни балкони. Всичко беше подредено и добре поддържано. Джек наблюдаваше лицата на децата. Те бяха толкова спокойни и се държаха

така добре, че не можеше да си ги представи да тичат или да дърпат кошите на другите. Вървяха и говореха като възрастни. Джек знаеше, че един ден ще пораснат и елегантни и недосегаеми ще живеят в апартаменти, пълни със стъкло, обградени със семейни фотографии в сребърни рамки. Всяка година щяха да обсъждат наградите „Гонкур“, три пъти годишно щяха да ходят на галапредставленията в Операта и веднъж седмично щяха да вечерят в „Льо Вефур“ с малка подобрена компания. Не им завиждаше за строго подредения живот. В сърцето на всеки от тях щеше да се таи някакво нещастие, наложено от стерилността в обноските.

Непрекъснато мислеше за Сима, която се въртеше като шарена топка в зоологическата градина в последните часове от живота си. Друг път си представяше Сиобан, която тича към смъртта.

Хенрик го държеше под око. Сигурно имаше указания да внимава да не избяга. Но Джек знаеше, че това е безсмислено. Дори да намереше полицаи, какво би постигнал? Доктор Ганашо несъмнено щеше да обясни изключително хитро, че пациентът му е в деликатно душевно състояние.

Същият ден слезе на вечеря и видя, че Розевич не е сам. Полякът седеше в малкото преддверие, където обичаше да пие аперитива си преди вечеря, до един човек, облечен в яркочервените одежди на кардинал.

– Влез, Джек. Ела да те запозная с един скъп мой приятел. Кардинал Леон Чечановски. Е, Леон не беше кардинал, когато се запознахме. Нали така, Леон?

Кардиналът се засмя. Това очевидно беше стара шега между двамата.

– Не бях дори свещеник.

– Леон, това е Джек Гулд. Трябва да се държиш внимателно с него, защото беше много болен.

Чечановски пристъпи напред и протегна ръка. Той беше нисък, пълничък човек и съвсем не приличаше на кардинал. Не беше подходящ и за приятел на Розевич, ако се съдеше по външния му вид.

– Чувал съм много за вас, докторе. Съжалявам, че сте боледували.

– Вече се чувствам по-добре, благодаря. Мистър Розевич полага големи грижи за мен.

– Отлично. Не можеше да попаднете в по-добри ръце. Но трябва да внимавате. Домакинът ви е опасен човек.

– Вече знам това – отговори Джек и се зачуди в какъв ли словесен двубой бе въввлечен.

– Не, сигурен съм, че не знаете. Щефан е шарлатанин. Той има изброими пороци, пък и други, за които не знам. Съдбата нанася жестоки удари. Ролите ни се размениха. Когато бяхме млади, нему беше предопределено да стане кардинал, а аз учен. Щефан би изглеждал много изискано в яркочервено, не мислите ли? Докато аз...

Той потупа корема си.

– Никога не съм украсявал служебното си положение, както се полага.

Розевич сложи ръка на рамото на приятеля си.

– Не си справедлив към себе си, Леон. Сетне погледна Джек и обясни:

– Леон е прекарал много години в комунистическите затвори. Той беше един от онези, които крепяха църквата в тежките времена.

Кардиналът се усмихна. Като че ли му стана неудобно.

– Е, Щефан малко преувеличава. Нещата не бяха толкова зле. Но и сега не са се подобрили кой знае колко. Свободата не винаги е благословия за църквата. Понякога вярата вирее по-добре, когато е забранявана.

– Но сега поне имате възможност свободно да изповядвате религията си.

– Онези, които желаят – да. Но църквата в Полша днес не е толкова силна, колкото беше по време на комунизма. Тогава бяхме в опозиция. Сега сме официална държавна институция и започваме да губим влияние.

В този миг влезе мисис Негъл, за да съобщи, че вечерята е готова. Разговорът продължи и докато се хранеха. Джек започна да харесва кардинала. Леон беше енергичен, чистосърдечен и скромнен човек, който се отнасяше сериозно към религиозния си обет. От две-три забележки стана ясно, че е страдал много, но не говореше за миналото си, нито приемаше позата на мъченик. Често се смееше и знаеше много вицове – някоя доста солени.

Ястията бяха забележително вкусни. Мисис Негъл се бе почувствала в свои води в Париж. С малкото думи, които знаеше на френски, и с вродения си нюх към избора на продуктите тя неуморно обикаляше магазините и пазарите с тлъста сума пари в джоба. Резултатът беше едно истинско вълшебство, което би направило чест и на най-изисканите парижки ресторанти. Нищо чудно, че Розевич я пазеше само за себе си.

С помощта на храната, необикновените вина и остроумието на кардинала вечерята премина сърдечно. Джек хапна малко, но достатъчно и си позволи чаша вино. После възрастните мъже пиха портвайн от 1871 и

Джек отказа да го опита с голямо нежелание.

Взеха чашите и бутилката и отидоха в кабинета на домакина. Огънят в камината и светлината на лампите създаваха приятна и загадъчна атмосфера. Навън се бе появил вятър. Блъскаше от време на време по прозорците, сетне отминаваше да търси нещо по-солидно. В стаята имаше три кожени кресла – изтъркани, но добре излъскани. Настаниха се. Чечановски сложи чашата на масичката до себе си и се обърна към Джек.

– Вашата компания ми е много приятна, доктор Гулд. Или може би е време да ви наричам Джек. Вечерта беше прекрасна, нали? Надявам се, че няма да е последната. Хората употребяват тези думи толкова често, че те почти са загубили смисъла си. Но аз ги казвам сериозно. Кога се връщате в Израел?

Джек погледна Розевич, но не получи помощ.

– Не знам. Може би веднага щом Ганашо каже, че съм напълно здрав. Шефан има по-ясна представа от мен.

– Струвате ми се достатъчно здрав. Не позволявайте на френските лекари да ви глежат, Джек. Те са много придирчиви. Приемат прекалено сериозно живота и черните си дробове. Трябва да заминете веднага щом се почувствате добре. Не си ли съгласен, Шефан?

– Напълно. Парижкият климат не е здравословен през зимата. Ако бях на мястото на доктор Гулд, щях да отида в Израел на слънце. Няколко седмици на плажа ще му се отразят много по-добре, отколкото Ганашо и неговите хапчета и тинктури.

Кардиналът отпи глътка от щедро напълнената чаша.

– Божествено е, Шефан. Не съм пил такъв портвайн от... ами, от както ти идвах на гости последния път.

– Пазя го за специални случаи, Леон. Това е последната бутилка от 1871.

– Не се притеснявай. Знаем откъде можеш да намериш още. Ще говоря с папския нунций още утре.

Чечановски се обърна и впери поглед в Джек. Изведнъж стана сериозен. Предишното веселие изчезна от гласа му.

– Джек, тревожа се за нещо. Дано да не помислите, че се бъркам в работите ви, но Шефан ми разказа за трагедията в Москва и как самият вие сте били на косъм от смъртта. Натъзвам се, като чуя такива неща. Когато Студената война свърши, надявах се, че най-после ще има мир и спокойствие. Но в Европа отново се води война и е твърде вероятно да последват и други.

Той млъкна. Джек се зачуди накъде бие.

– Щефан ми разказа и за ръкописа. Ще бъде напълно открит. Знаем, че няма да възразите. От една страна ми се иска да не бяхте открили ръкописа, който Щефан така усилено търси. Писмото с почерка на Исус. Много по-добре щеше да бъде за всички нас, ако то бе останало скрито. Но явно Божията воля е била друга. Същевременно сърцето ми трепти от вълнение. Като си помисля, че сте докосвали пергаментата, който Исус е държал, и че сега имаме словото на Спасителя, написано от собствената му ръка, направо онемявам. Но трябва да призная, че изпитвам и страх. Поради няколко причини. Най-вече от това, дали ръкописът не е фалшификат, достоен за презрение опит да се постави в неудобно положение църквата, нещо, изфабрикувано по време на сталинизма. Преди всичко държа да знам това. Вие сте видели ръкописа. Прочели сте го. Не се и съмнявам, че Йосиф Шаранский го е изследвал, за да докаже автентичността му. Затова, моля ви, кажете какво е вашето мнение. Фалшификат ли е? Джек пое дълбоко въздух. Беше много уморен. Храната и приятните събеседници бяха приспали бдителността му. Чечановски успя да спечели доверието му. Повече не можеше да лъже.

– Не – съвсем тихо отговори той.

Другите двама не казаха нищо. Джек повтори думата – този път по-силно.

– Не. Беше автентичен. Йосиф и аз бяхме единодушни по въпроса. Може и да сме сгрешили, разбира се. Времето ще каже. Но аз с готовност бих се заклеял, че писмото е автентично. Кардиналът затвори очи. Сякаш започна да се моли. Джек забеляза, че Розевич се усмихва. Оказал се бе прав. Е и какво от това?

Мълчанието продължи дълго. Чечановски остана дълбоко вгълбен в мислите или молитвите си. Когато отвори очи, погледът му беше неясен. Макар че се обърна към Джек, той говореше така, сякаш беше сам в стаята.

– Аз съм вярващ, доктор Гулд, въпреки че понякога не съм сигурен в какво точно вярвам. Разбирате ли ме? Вие сте атеист и вероятно това ви звучи безсмислено. Когато бях млад, вярвах в Бога – традиционна, дори банална вяра, но достатъчна, за да понеса себеотрицанието, към което се стремях. Не знам защо. Младите са толкова странни същества, остават загадка за самите себе си, дори когато остаряят. Но с течение на времето един такъв живот става все по-труден. Не толкова защото плътта е слаба, но защото духът е сложен и умът е склонен да блуждае. Така достигаме до други убеждения и представи. Тогава вярвах в толкова

много неща – в моята страна, в мира, в пречиштането чрез война, в справедливостта, в наказанието и в нещо, наречено човечество. Тъй като бях християнин, знаех, че един ден ще трябва да повярвам в Исус. Не да вкуся от него по време на литургия и не да ме разпънат на кръст до него в изблик на някакво младежко отрицание. Не, аз трябваше да го погълна. Знаех, че има още неща, но беше трудно да ги намеря. Вярвах във всичко, което ми попаднеше – в светците, в тайното причастие, в Дева Мария, във вечния живот, във всичко, което отлагаше деня на Страшния съд. Плаша ли ви?

Джек не отговори. Огънят в камината продължаваше да гори. Навън вятърът бушуваше из градината и по покрива.

– Накрая пристигнах там. Не знам как, не мога да ви заведа. Нямам карта за такова пътешествие. Вероятно всеки трябва сам да намери пътя. И Той беше там и ме чакаше. Съвсем сам. Самотата му ме потресе. Нищо не можеше да запълни пустотата, в която живееше. Нито църквата, нито молитвите и химните. Всеки трябва да се яви сам пред него – очи в очи.

Леон млъкна. Въпреки недоверието, което изпитваше, Джек се измъчваше от мисълта за онази космическа самота. Тя докосна нещо у него. Разкъса краищата на раната, която мислеше за заздравяла.

– И сега – продължи Чечановски – вие ми поднасяте това. Сякаш ми доведохте самия Исус. Не мога да ви опиша колко ми е трудно и как мисълта за това ме уязвява.

Той погледна Джек.

– Знаете ли, че ще нараните чувствата на много хора, ако публикувате това писмо?

Джек кимна.

– Това ли е желанието ви? Джек поклати глава.

– Тогава защо сте решили да го направите?

– Защото това е истината – заеквайки отговори Джек. Ако действително е така, както изглежда, никой няма право отново да скрива ръкописа или да го цензурира. Това би било повторно разпъване на кръст. Църквата трябва да остави хората сами да изтълкуват посланието. То несъмнено ще разколебае вярата на мнозина. Но тъкмо вие знаете по-добре от всички останали, че вярата не умира така лесно. Що за вяра е тази, която не може да се изправи пред предизвикателството на истината?

Чечановски не отговори веднага. Джек не можеше да разгадае мислите му, нито какви доводи се въртят в главата му. Въпреки чувството

си за хумор, кардиналът беше сериозен човек.

Леон кимна. Джек забеляза, че изневиделица в ръката му се бе появила броеница и той бавно прехвърля зърната с късите си непохватни пръсти.

– Да – каза кардиналът, – имате право. Що за вяра е това? Този век беше труден за църквата, но аз не смятам, че мракобесието от миналото би разрешило проблемите ни. Вече нямаме право да пазим в тайна словото на Спасителя, нито да крием тялото му от онези, които го търсят. Имате право да бъдете предпазлив. Съществуват лоши хора, които биха взели ръкописа от алчност или за да го използват за политически цели. Някои от тях вече участват в играта. Ще се появят и други. Ръкописът трябва да бъде спасен и предаден в сигурни ръце. Лично аз ви гарантирам, че ако го дадете на мен, ще използвам цялата си власт, за да го опазя. Ще позволя неограничен достъп на учените до него и ще го публикувам в пресата. И когато дойде подходящият момент, писмото ще бъде издадено под моето покровителство.

Той изведнъж се усмихна и добави:

– С парите на Щефан, разбира се.

Спря да говори и погледна Джек. Пръстите му бяха неподвижни. Навън вятърът утихна.

– Е, Джек, какво е решението ви? Какво ще кажете?

Умората и отчаянието тежаха на плещите на Джек. Пред него седеше човек, който предлагаше да смъкне това бреме и да му осигури спокойствие.

– Ние разменихме ръкописите – каза той. – Аз трябваше да взема един обикновен ръкопис – онзи, който Щефан държи в кутията на бюрото си. Писмото на Исус замина за Израел предишния ден. С един приятел на Йосиф на име Исак Берчик. Той ще го съхранява, докато се свържа с него.

32.

Странно, но на Джек не му мина през ум, че е затворник в дома на Розевич. Спасяването му в Москва, заболяването и сравнително познатата обстановка в Париж го бяха накарали да мисли, че му е гост. Разбира се, очакваше известна съпротива, ако се опиташе да замине, без да е казал къде е ръкописът. Но след като взе решение да каже на кардинал Чечановски за Берчик, вече не изпитваше опасения. Затова остана

крайно изненадан, когато на следващата сутрин след закуска реши да се поразходи сам и пътят му бе препречен от намръщения Хенрик. Едва тогава разбра, че е затворник.

Претърси набързо стаята. Уви! Тесните прозорци бяха здраво залостени, а на стъклата имаше алармена система. Зад голямото огледало с позлатена рамка намери камера, която несъмнено бе свързана някъде долу с монитор. Сети се, че никога не се бе опитвал да отвори сам вратата на стаята. В малкия апартамент за гости имаше всичко, от което се нуждаеше. Винаги го придружаваха Хенрик или мисис Негъл. Натисна дръжката на вратата и установи, че е заключена.

Подозренията му към Розевич, които предишната нощ бяха приспани от вкусната храна и сърдечната атмосфера, отново се съживиха. Макар че не му беше приятно да се съмнява и в Чечановски, обзе го ужасяваш страх, че бе предал невинния Берчик в безскрупулни, дори изцапани с кръв ръце.

Вечерта, след като безуспешно бе търсил начин да излезе от къщата, Джек се обърна към Розевич.

– Защо съм затворник в тази къща?

Шефан, който в същия миг поднасяше хапка пресни трюфели към устата си, вдигна учудено вежди. После изяде деликатеса, като дъвчеше бавно и се наслаждаваше на вкуса.

– Затворник ли? – възкликна той, сякаш думата му попречи да оцени достойнствата на трюфелите. – Какво те кара да мислиш така?

– Попречиха ми да изляза сам тази сутрин. Хенрик ме спря. Вратата и прозорците в стаята ми са здраво залостени. Има камера, която следи всяко мое движение. В банята също. Мисля, че ми дължиш обяснение. Розевич поднесе още една малка хапка трюфели към устата си. Отново се забави, преди да отговори.

– Разбирам безпокойството ти, Джек. Много ти се струпа. Ганашо ми каза, че няма да се съвземеш бързо. Физически си почти добре, но душевното ти възстановяване ще продължи дълго. По един или друг начин психиката ти ще остане увредена. Не очаквай друго. Ганашо ме предупреди, че времето, което си прекарал в Главно управление на милицията, и разпитите в клиниката за психично болни може да се окажат потравматични, отколкото предполагаш. Заложниците, особено когато са били подложени на грубо отношение или на мъчения, обикновено изживяват някакъв катарзис при освобождаването им. За съжаление необичайните обстоятелства на твоето затворничество и бягство затрудняват лечението. Ганашо направи каквото можа. Не го пренебрегвай с лека

ръка. Учил е хомеопатия и изнася лекции в Сорбоната. Но да се върнем на въпроса за затворничеството ти тук. Извинявай за заключената врата. Това няма да се повтори. Свободен си да се разхождаш из къщата. Ако Хенрик още веднъж ти попречи или се отнесе грубо с теб, кажи ми. Обещавам, че вече няма да се държи така. Вратата ти беше заключена, за да си в безопасност, докато беше болен. И камерата, и алармената система са за това. Но не за да държат теб вътре, а за да те предпазват от онези вън.

– Но кои са те, за Бога? Това е Париж, а не Москва.

– Няма значение. Спомняш си, че имах най-различни мерки за сигурност в Съмърлон. Тази къща е охранявана не по-зле. Преди всичко заради колекцията ми. Вероятно ще се успокоиш, като научиш, че тя остана непокътната при пожара. Имам и други ценности, които биха възнаградили усилията на някой крадец. Но най-големият ми проблем си ти, драги Джек. Не смятай, че след като си избягал в Париж, си в безопасност. Мисля, че трябва да знаеш малко повече за жената, която започва да те затворят на улица „Матроская“. Казва се Ирина Косенкова, една от най-влиятелните жени в историята на Съветския съюз след Александра Колонтай. Ала няма да видиш името ѝ в печата и официалните документи. Допреди няколко години тя оглавяваше малка организация в тайните служби, независима от държавния апарат. Косенкова даваше отчет само на Президиума на Върховния съвет или поточно лично на президента. Задачата и беше да осигури на държавния глава лична разузнавателна служба, необвързана с КГБ и ГРУ. Комитетът, разбира се, знаеше, че Косенкова е една от малцината недосегаеми в страната. Една-единствена нейна дума беше достатъчна, за да уволнят и най-високоставения служител в КГБ. Дори да го сполети нещо по-лошо.

– Откъде знаеш всичко това?

Розевич сви рамене. Беше изял трюфелите. Джек не бе докоснал деликатесите. Острият им, изпълнен с ухание на есен мирис се разнасяше из стаята като тамян.

– Сигурно вече си се досетил, че човек с моето положение, поляк с много пари и връзки във финансовия свят, от време на време има вземане-даване с чуждестранните разузнавателни служби. Вършил съм много услуги на западните агенти и те ми помагат с информация и експертно мнение. Това е.

Той млъкна и погледна чинията на Джек.

– Не обичаш ли трюфели?

Джек поклати глава. Не беше гладен, пък и никога не бе имал нито

парите, нито възможността да придобие вкус към такива деликатеси.

– Ще ми позволиш ли тогава? Има ги толкова кратко време.

Розевич сложи чинията на Джек върху своята. Изяде мълчаливо и неговите трюфели, сетне отново насочи вниманието си към госта.

– Косенкова оцеля през преходния период. Тя усети какво предстои още преди най-умните глави в КГБ. Някои казват, че взела участие в изработването на сценария, когато разбрала накъде духа вятърът и какво ще стане, ако не се извършат коренни промени. Била близка с Горбачов и се говори, че дори е една от организаторите на опита за преврат, действайки на негова страна, за да се отърве от хардлайнерите. Ала най-важното е, че се е оправила в ситуацията. И не само това. Успяла да запази организацията си непокътната. Разузнавачите са имунизирани срещу промените. Това е нещо, което би трябвало да си научил от историята. Новите режими не могат да си позволят да се лишат от уменията и знанията на старите кадри. Някои, естествено, трябва да бъдат изправени до стената. Сред тях има престъпници, убийци, инквизитори, хора, чието публично разобличаване се използва като символ на промяната. Или по-скоро служи за прикритие. Начин да се потули истината. Което, разбира се, означава, че нищо не се е променило. Колкото до другите, масата безлики мислещи хора, които съсредоточават усилията да трупат информация и досиета на опозиционерите в страната и на враговете извън нея, тях никой не ги закача. Те са твърде опасни. А Ирина Косенкова е безценна.

Той млъкна. От стените ги гледаха портрети на мъже с остри черти и на апатични жени.

– Сега тя има власт повече от всякога – продължи Розевич. – Единствените ѝ врагове са призраците – Держински, Язов, Берия, ОГПУ, ГПУ и КГБ. Всички те са мъртви. Остана само тя. Но те уверявам, Джек, без нея в Русия ще настъпи хаос. Анархия, вероятно гражданска война. Съвсем не преувеличавам. Тя и нейната организация са единствената преграда между Русия и катастрофата. Но е твърде вероятно това да не ѝ е достатъчно. Ирина Косенкова има власт, но само в една държава, която е неизлечимо болна. Силата и се подкопава от немощта на системата, на която тя служи. Ала друга система няма. Разруши ли се, и Косенкова ще загине заедно с нея. Ето защо тя отчаяно се стреми към влияние – независимо къде и над кого. В Русия може да прави каквото иска, но това няма смисъл, след като играе със счупени играчки. За да притежава властта, която желае, Косенкова трябва да има помощ отвън. И сега мисли, че я е намерила. И че ти и аз сме я измъкнали от ръцете ѝ.

– За ръкописа ли става дума? Но за какво би и послужил?

– Колко си наивен, Джек! Ръкописът може да бъде всичко за една такава жена. Помисли само каква власт би ѝ дал над църквата в Русия. Религията, към която напоследък започнаха да се обръщат много хора. И какво би направила с ръкописа, за да има влияние и другаде – във Ватикана например или над американската протестантска църква. Само мога да предполагам какви са планове и как възнамерява да използва твоя ръкопис за финансови или политически цели. Сигурен съм в едно – той ще ѝ осигури преимуществото, към което така отчаяно се стреми. Не ѝ трябва нищо повече.

– Но... Аз все още не разбирам...

– Защо те преследва ли? Драги мой, тя вече знае, че аз съм откраднал ръкописа и че съм ти помогнал да избягаш. Следователно аз съм главната ѝ мишена. Но Косенкова не смее да ми нанесе удар, защото не знае къде е ръкописът. Вероятно предполага, че е у мен, но ѝ е ясно, че не съм такъв глупак, за да го държа тук. От друга страна, сигурен съм, че не подозира за размяната. Освен ако...

Розевич погледна Джек.

– Ти не си и казал под въздействието на опиятите, които Белов ти е дал.

– Съжалявам. Не мога да ти помогна. Честна дума, не си спомням какво съм говорил.

– Няма значение.

– Но ако Косенкова се добере до ръкописа...

– Тогава ще се наложи да го взема от нея. И в двата случая твоят живот е в опасност. Ако още не знае за размяната, но има основания да се съмнява в това, Косенкова се нуждае от теб, за да и кажеш къде да го намери. Докопа ли се до него, ти вече ставаш излишен, защото знаеш твърде много. Ето защо Косенкова заповяда на Павличко да се отърве от теб. Ръкописът не ѝ трябва, ако целият свят знае съдържанието му. Разбираш ли? Косенкова ще пуска по малко информация от време на време. Тук ще насади съмнение, там ще всее смут и ще обедини църковните водачи около себе си – хора, които ще бъдат готови на всичко само за да видят ръкописа, да го скрият или унищожат. Тъкмо затова ни е нужен Чечановски. Повярвай ми, излезеш ли оттук сам, животът ти няма да струва пукнат грош. За Ирина Косенкова ти си заплаха, която трябва да бъде премахната. А за мен си ценна придобивка. Можеш да помогнеш за установяването на автентичността на писмото и да го представиш на света. Ще има институт, Джек, вече ти обещах. И ти ще бъдеш негов

директор. Имаш думата ми. Щом нещата стигнат до този етап, играта ще загуби смисъл за Косенкова и тя ще се откаже. Какво би спечелила, ако преследва ръкописа или теб? Ще започне да търси други начини за влияние. Виж какво, Джек, да стоиш при мен и да ми сътрудничиш е единствената ти надежда за дълъг и творчески живот.

Възрастният мъж се усмихна и безшумно остави вилицата си в бялата чиния.

33.

Повечето дни ходеше на разходка. Хенрик го следваше по петите и не го изпускаше от поглед. Джек знаеше, че е въоръжен и подозираше, че не е сам. Розевич не би се скъпил за нещо толкова важно като опазването на живота на Джек. Без видния доктор Гулд и доказаните му връзки с Йосиф Шаранский трудно щеше да обясни как писмото на Исус е попаднало у него. Джек се досещаше какви са намеренията на Шефан. Когато се разбереше, че ръкописът отново се е появил, руснаците вероятно щяха да отправят официално възражение. Дотогава Розевич и Чечановски щяха да са готови с института – поне със сградата и основния персонал. Щеше да има зала за пресконференции, завеждащ отдела за връзките с обществеността и компютър за подготовка на информацията. Джек беше готов да се обзаложи, че институтът ще се намира в Полша. Розевич щеше да е намерил начин да докаже произхода на пергамента, без да се обвързва с определен град или библиотека. На ръкописа щеше да бъде приписан полски произход, а еврейски – само отчасти, за да предизвика доверие и съчувствие заради Холокоста, но в никакъв случай германски или руски. Ватиканът щеше да се споразумее с полското правителство – собствеността вероятно щеше да бъде обща, а църквата – активен партньор. Та нали папата беше поляк. Джек беше почти сигурен, че Чечановски вече води преговори с приемника на Волнухин. Щяха да поискат всичко – да дадат необходимия контекст на ръкописа, да създадат непристъпно ядро от учени в института и да избегнат риска от съществуването на други такива ценни документи.

Но какво би станало, ако руснаците, предвождани от Косенкова, първи заловяха Берчик? Розевич не каза нищо повече за приятеля и куриера на Йосиф. Пък и Джек не беше убеден, че ще му съобщи истината, особено ако нещата тръгнаха на зле. Зачуди се какво ли ще предприеме Розевич, ако Косенкова го изпревари. А и докъде се простираше

властта му? Изненадал бе руснаците, но не можеше да очаква, че пак ще го направи, защото те може би вече взимаха допълнителни мерки за сигурност. Ала Шефан бе казал, че ще се наложи да вземе документа от Косенкова. Джек беше сигурен, че Розевич не отправяше напразни заплахи.

Чудеше се какво да прави. Необходимо му беше да се занимава с нещо. Лечението на Ганашо бе извършило чудеса, но както самият той беше казал на Джек, имаше неща, които само времето можеше да излекува. „Времето – добави той – и заниманията. Не бива да мързелуваши и да разсъждаваш прекалено много. Съветвам те да тръгнеш на работа, колкото е възможно по-скоро.“

Джек повдигна този въпрос пред Розевич, който изрази съчувствие, но каза, че предпочита Джек да остане при него, докато институтът започне да работи.

– Това означава ли, че си намерил Берчик?

– Още не.

– Но аз ти казах адреса в Тел Авив, където трябваше да отиде, отделът за имигрантите.

– Не можем да го намерим. Но аз съм сигурен, че нито той, нито ръкописът са успели да напуснат страната. Джек се разтревожи. Въпреки очевидната си неустойчивост, Берчик бе разбрал важността на мисията, която бе поел, макар да не знаеше какъв точно документ ще пренесе. Джек беше убеден, че с писателя се е случило нещо.

– Моля те, направи каквото можеш. Той беше само един куриер, нищо повече. Не знаеше нищо за ръкописа. Уверявам те.

– Имаш думата ми. Ще направим каквото можем.

– Но през това време аз не мога да седя тук и да чакам, като убивам времето си с криминални романи и телевизия.

– Не ти ли харесва френската телевизия?

– Разбирам съвсем малко френски. Виж какво, Шефан, трябва да се занимавам с нещо сериозно. И Ганашо каза така. Библиотеката ти е непокътната. Там сигурно има много работа.

Розевич се замисли.

– Да, Ганашо разговаря и с мен. Каза, че състоянието ти много се е подобрило. Е, имаш право. Библиотеката е тук, но мисля, че би било загуба на време, ако съставяш каталози или нещо подобно. По-добре да започнеш изследванията по автентичността на ръкописа. Съгласен ли си? Много неща могат да се свършат и без оригинала. Имам пълен комплект фотокопия, правени от германците. Ти имаш препис. Мога да те

снабдя с всички фотокопия на ръкописите в Кумран, в Наг Хамади и в Кайро и с микрофилмите. Имам справочници, речници, библии и апокрифни текстове. Ако се нуждаеш от нещо друго, кажи ми. Разполагам и със списъците на еврейските ръкописи, изготвени от СС. Ще можеш да разбереш откъде е дошъл ръкописът, как се е озовал в Полша и евентуално къде е сега. В състояние ли си да направиш всичко това?

Джек кимна. Розевич отново го използваше, точно както бе възнамерявал от самото начало. Но какво значение имаше, след като предоставяше възможност на Джек да върши онова, което наистина искаше, независимо от обстоятелствата?

Работеше следобед. Разходките в парк Монсо продължиха – сутрин и следобед, по препоръка на Ганашо. Джек и телохранителят му станаха позната гледка. Джек запомни лицата на редовните посетители – възрастни вдовици в кожени палта, бавачки с бебешки колички, които се стараеха да изглеждат колкото може по-елегантни, спортуващи за здраве ученици. Джек обичаше да ходи в парка точно преди три часа и да наблюдава децата. Те тичаха, крещяха и се гонеха по алеите, а учителите, които ги бяха извели навън, бърбяха, без да им обръщат внимание. Веднъж, докато ги гледаше как играят, Джек се разплака.

Останалото време прекарваше в библиотеката на домакина си. Текстът на ръкописа се превърна в смисъл на живота му. С всеки ден се чувстваше все по-близо до историческата личност Исус – истинския, забравения, митологизирания, обезличения подстрекател, чието изображение нямаше да пасне в никоя съвременна църква или синагога. Докато четеше другите текстове, съпоставяше, установяваше сходства и правеше аналогии с променящия се контекст на синоптичните евангелия и с допълнителните библейски материали, като евангелията на Тома и Петър. Джек имаше чувството, че вдъхва въздухът на древна Палестина. Той ухаеше на прах, на тамян, на римляни, на Бог, на пророчества и на приближаващия край на света. Но преди всичко миришеше на кръв – кръвта на принесените в жертва гълъби, които с прерязани гърла се сипеха като дъжд върху олтара. Кръвта на робите, които жестокият господар налагаше с камшик. Кръвта на бунтовниците, разпънати на брулени от вятъра кръстове.

Следобед Джек изучаваше колекцията от германски материали. Розевич бе събрал огромен брой документи.

През втората седмица полякът замина някъде за три дни. Не каза къде отива. По време на отсъствието му мерките за безопасност се засилиха. На всеки етаж бяха поставени телохранители. Хенрик стоеше пред

вратата на библиотеката, когато Джек работеше там. Заваля сняг. Розевич се върна и се заключи за няколко часа в кабинета си. Същата вечер дойдоха двама официално облечени мъже, които незабавно бяха поканени в кабинета му. Останаха там дълго след полунощ. На следващата сутрин, на връщане от разходката, Джек видя Волво-760, паркирано пред къщата. В колата имаше трима мъже, сред които посетителите от предишната нощ. Два скъпи цивилни костюма и една военна униформа с висок ранг и с неясна националност. Всички бяха европейци, или поне така му се стори. Розевич не се появи на обяд.

Нещо не беше наред с германските документи. Джек разбираше от библиотекознание и каталози. Някой ги бе преглеждал старателно и бе махнал всички папки, започващи с определена конфигурация от букви. Трябваше да има сведения за всички големи градове в Източна Европа, където имаше главни квартири на СС. Но липсваше информация за Хърватско.

– Време е за нашата разходка, докторе. Хенрик изневиделица се бе появил до бюрото на Джек.

– Какво правиш тук, Хенрик?

Обикновено не разрешаваха на телохранителя да влиза в библиотеката. Щефан напомняше на Джек, че е време да се раздвижи.

– Мистър Розевич ми каза да се грижа за вас днес. Той е много зает. Има посетители.

Хенрик погледна часовника си и добави:

– Мисля, че трябва да тръгваме, иначе ще се мръкне, преди да се върнем. Розевич им забраняваше да излизат по тъмно. Беше се оградил с най-различни системи за наблюдение и охрана. Предпочел бе да живее по този начин в центъра на Париж, а не в провинцията, където двамата с Джек можеха да се скрият, докато отминеше бурята. Розевич живееше в разкош в Съмърлон, а и къщата в Париж беше в един от най-хубавите квартали. Какъв бе смисълът от богатството му, след като не можеше да го консумира открито? Защо му трябваше власт, когато се криеше в сенките и непрекъснато се страхуваше от врагове? В лицето на Хенрик Розевич имаше най-доброто – абсолютна преданост, съчетана със съвършени способности.

Денят преваляше. Джек се поколеба дали да не се откаже от разходката, но бе свикнал с нея и имаше нужда от раздвижване, защото се беше схванал от дългото седене зад бюрото.

– Ей сега ще се облека – отговори той. Щефан му бе подарил дебело сиво палто.

– Ще вървим бързо и ще се върнем в обичайния час. Искаш ли да потичаеме?

– Бързо се възстановявате, докторе. Не мислех, че ще се оправите, когато ви видях в хотела. Откровено казано, смятах, че е свършено с вас. Мистър Розевич разказа ли ви за онази жена Косенкова?

Джек кимна.

– Тя не оставя нищо недовършено. Не забравяйте това. Вървете близо до мен. Джек облече палтото, сложи си шал и ръкавици и излязоха. Паркът представляваше истинско вълшебство от скреж. По дърветата блестяха тънки ледени висулки. Алеите бяха изчистени, но тревата бе покрита с дебел сняг. Джек усети как студеният въздух прониква в белите му дробове и премахва стипчивия прах на Палестина и просмуканата с газ атмосфера на окупираната от нацистите Полша. Започна да тича.

Една жена седеше на пейката на около стотина метра пред тях. Носеше дълго черно палто с широки ревери, обшити с кожа, и малка самурена шапка. Наближиха и Джек почувства, че в нея има нещо познато. Разстоянието помежду им бързо намаляваше. Джек забави ход, твърдо убеден, че я познава и че тя го чака да мине.

– Хенрик – прошепна задъхан той, – коя е онази жена? Познаваш ли я?

Чу изтракването, когато Хенрик дръпна предпазителя на пистолета.

– Стой тук – заповяда телохраниелят. Беше извадил оръжието от джоба си. В същия миг жената се обърна към тях. Джек усети, че кръвта се дръпна от лицето му. Изведнъж му се зави свят. Имаше чувството, че пада от голяма височина – от самото небе. Лицето на Мария го свари напълно неподготвен.

34.

– Всичко е наред, Хенрик. Прибери пистолета.

Джек продължи да върви. Тя го изчака да се приближи до нея и попита:

– Как си, Джек? Хенрик?

За някои жени може само да се каже: „Все същата красавица е“ или „Не е остаряла“, или „Сякаш я нямаше само няколко минути, а не цели години“, но всички тези думи бяха клишетата, с които Мария Розевич не можеше да бъде описана. Джек не отричаше, че е все още красива.

Хубостта ѝ го възхити и го жегна в сърцето. Но не тя го поразил най-силно, а неочакваната промяна, която бе оставила своя отпечатък върху чертите ѝ толкова ясно, че Джек се поколеба дали не се е припознал. Мария беше тъжна. Веселието и жизнеността я бяха напуснали.

Той стоеше скован пред нея. Тя не се усмихваше. Държеше ръцете в джобовете си и придърпваше палтото пред себе си в неволен жест на самозащита. Дъхът ѝ излизаше на облачета, които се разсейваха над главата ѝ. Мария първа наруши мълчанието.

– Хенрик, искам да говоря с Джек. Карл е ей там, разхожда Паул.

Тя посочи към алеята, където един мъж в бежово палто водеше за ръката малко момче.

– Защо не влезете в къщата, мисис фон Фройдигер? – попита Хенрик.

Неочаквано произнесената фамилия потъна в гърдите на Джек и се сви там, сякаш търсеше начин да го нарани.

– Току-що пристигнахме. Знаех, че Джек е тук, баща ми каза, че мога да го намеря в парка с теб. А и Паул искаше да се повози на въртележката.

Хенрик изглеждаше объркан. Появата на Мария явно наруши установения ред.

– Мисля, че мястото тук не е подходящо. От гледна точка на безопасността.

– За Бога, Хенрик, няма да избягам с него. Само искам да поговорим насаме. Телохраниелят се размърда неспокойно.

– Добре. Но трябва да се приберем, преди да се мръкне.

– Не се безпокой. Ще вървим пред теб. Ще тръгнем към къщата.

Хенрик намусен изпълни молбата ѝ. Джек забеляза, че говори по радиопредавателя. Несъмнено даваше указания на колегите си.

– Как си, Джек? Още не си отговорил на въпроса ми.

– Как очакваш да бъда? Не мога... Той се опита да овладее чувствата си.

– Внезапната ти поява ме стъписа. Не предполагам...

– Че ще ме видиш отново ли? Да – въздъхна тя. – По едно време и аз мислех така. А ето че пак се разхождаме заедно. Макар че днес няма слънце. Смешен свят.

– Съвсем не е смешен. Мария, аз...

– Моля те, Джек, недей. Да не се обвиняваме взаимно. Виж какво, трябва да те представя на съпруга и детето си. Един момент.

Тя извика. Гласът ѝ се разнесе из студения въздух. Мъжът с детето

се обърна и махна с ръка. Мария извика отново и двамата тръгнаха към нея. Джек ги гледаше, безпомощен да спре приближаването им, като човек, който сънува кошмар и напразно се опитва да се събуди.

Момченцето пусна ръката на баща си и се втурна към Мария. Беше около тригодишно, абсолютно копие на майка си. Мария го бе издокарала в елегантно червено палтенце с големи черни копчета, червени кожени ботушки и скандинавска скиорска шапка с пискюл. Тя прегърна детето, завъртя го няколко пъти и го целуна. Момченцето се засмя, когато шапката му падна в снега. Мария го пусна, също се засмя и сложи шапката на главата му.

Бащата се приближи до тях. Мария мигновено стана сериозна и се обърна към Джек.

– Джек, това е Карл фон Фройдигер, моят съпруг. Карл, това е Джек Гулд. Джек протегна машинално ръка и отвърна на усмивката на германеца. Дрехите, обувките, прическата и обноските му говореха за човек, който не познава друго освен охолан живот. Карл беше по-висок от Джек, около петдесет и пет годишен, с атлетична фигура.

– Приятно ми е да се запознаем, доктор Гулд. Съпругата ми е разказвала много за вас. Какви добри приятели сте били в миналото. Акцентът беше немски, но съвсем лек и внасяше едва доловим нюанс в говора му.

– Не сме се виждали от години.

– Да, знам. Вече не бива да е така. Когато тъстът ми свърши с вас, трябва да ни дойдете на гости в Есен. Казаха ми, че сте боледували.

– Сега съм много по-добре, благодаря.

– Все пак се нуждаете от почивка, а Шефан сигурно не ви оставя на мира. Мария ще говори с него.

– А това е синът ми Паул – каза Мария. – Ела, миличко, и кажи здравей.

Детето се дърпаше срамежливо.

– Малко се стеснява, особено когато го карам да говори на английски, нали, любов моя?

Внезапно бащата се наведе и изръмжа на немски:

– Хайде, Паул, нали чу какво каза майка ти? Веднага отговори на господина!

Момченцето се сви и смутолеви някакъв поздрав. Джек погледна Мария. Тя беше видимо разстроена от ненужния укор. Джек протегна ръка.

– Приятно ми е да се запознаем, Паул. Надявам се, че ще станем

приятели.

Детето се усмихна смело, но грубостта на баща му едва не го бе разплакала. Джек очакваше, че Мария ще каже или ще направи нещо, за да го успокои, но тя гледаше безучастно. Явно не за пръв път ставаше свидетел на подобно отношение към сина й.

– Карл, защо не заведеш Паул на въртележката? Искам да побъбря с Джек. Имаме да си разказваме толкова много неща.

Фон Фройдигер се поколеба, сетне кимна.

– Радвам се, че се запознахме, докторе. Очаквам с нетърпение да ви видя отново. Кажете на Шефан, че сте поканен в Есен и да не ви задържа повече от необходимото.

После хвана сина си за ръка и тръгна към езерото. На отсрещната страна имаше въртележка с дилижанс, танк, пожарна и други колички, но момченцето се обръщаше да види майка си, сякаш се тревожеше, че тя не върви с тях. Мария се усмихна и му махна с ръка, после се обърна към телохранителя.

– Хенрик, би ли престанал да ни следваш по петите? Доктор Гулд и аз сме стари приятели. Искам да разговарям с него, без да се опасявам, че на две крачки зад мен върви придружител.

Хенрик се подчини без особено желание.

– Прекрасно дете – отбеляза Джек.

– Паул ли? Бях полудяла без него.

Мария се усмихна, но Джек видя, че съвсем не се шегува.

– Понякога, когато го гледам, си мисля за теб и как си изгубил дъщеря си. По-рано не знаех какво е, но сега...

Тя потрепери.

– Ако загубя сина си или ми го вземат, няма да го преживея.

– Но какво би могло да му се случи? Изглежда здрав. Сигурен съм, че го гледаш добре.

– Опитвам се, но баща му...

– Забелязах. Съжалявам.

– Не, аз би трябвало да съжалявам. Карл може да бъде такава свиня. Накара те да се почувстваш неудобно, като сгълча Паул. Понякога той... Ето, веднага започнах да говоря за семейните си неволи. Ти винаги си бил чудесен изповедник.

– Мислех, че съм нещо повече.

Мария се изчерви и известно време вървя, без да говори.

– Кога замина? – попита Джек. – Дори не се опита да се свържеш с мен.

- Баща ми залавяше писмата.
- Можеше да се обадиш по телефона.
- Нямах желание да разговаряме. И без това вече беше твърде късно. Бях се омъжила. Сватбата се състоя две седмици, след като напуснах Съмърлон. Баща ми настояваше.
- А ти? Какво беше твоего желание? Развълнувана, тя извърна поглед от него.
- Трябва да ме разбереш, Джек. Нямах друг избор. Наложих се да се омъжа за Карл.
- Защо? Бременна ли беше? Мария го погледна стъписана.
- Извинявай – измънка Джек. – Нямам право да ти задавам такъв въпрос.
- Отговорът е не. Паул е само на три години. Баща ми бе уредил брака още когато бях дванайсет годишна.
- Господи, Ирландия не е Саудитска Арабия.
- Тя кимна. Той забеляза, че очите и са пълни със сълзи. Започна да прехвърча сняг.
- Ами ако аз те бях помолил да не се омъжваш за него, а за мен?
- Моля те, не ме разпитвай повече. Нищо не можех да направя. Карл е изключително властен. Дори баща ми не се осмелява да го ядосва. Това беше... брак по взаимна изгода. Поради политически причини. Не финансови. И съпругът, и баща ми са много богати хора, никой не се нуждае от парите на другия.
- Що за човек е Карл?
- Германски индустриалец. По-точно западногермански, когато се оженихме. Четвърто поколение производител на стъкло. За Рурската фармацевтична промишленост. Както и по-специални неща за научните лаборатории в Германия и в чужбина. В Дортмунд имат фабрика за оптически стъкла – лещи за обективи, бинокли, микроскопи и мерници на оръжия. Карл е един от най-богатите хора в Рур. През 1980 държавата го награди с Големия кръст на Бундесвера. Много висока чест за един индустриалец. Оттогава богатството и влиянието му нарастват с всяка изминала година.
- Джек спря и я погледна в очите.
- Какво искаш, Мария? Замина, без да кажеш нито дума, а сега се появяваш без предупреждение. Какво има?
- Всичко е наред. Да продължаваме да вървим, Джек. Тя го дръпна за ръката.
- Не изглеждаш щастлива.

– Не съм дошла, за да говоря за себе си, а за да те измъкна оттук.

– Какво?

– От Париж и от ноктите на баща ми. Млъкни, за Бога, и слушай внимателно.

– Не разбирам. Защо...

– Остави ме да говоря, Джек. После ще задаваш въпроси. След около минута ще стигнем изхода към „Рю Рембранд“. Тя е еднопосочна и пресича „Рю Мюрийо“ – също еднопосочна, но този път уличното движение минава от дясната ти страна и излиза на „Рю дьо Курсел“, а сетне на авеню „Фош“. На десния ъгъл на Мюрийо има паркиран тъмносин ситроен ВХ. Когато наближим портите, искам да започнеш да вървиш малко по-бързо – само колкото да увеличиш разстоянието между нас и Хенрик. Стигнем ли до портите, бягай. Мини през третата, другите са залостени по това време. Щом стигнеш до ъгъла на „Мюрийо“, тичай към колата. Зад волана ще седи един цветнокож. Двигателят ще бъде включен. Отвори вратата, хвани го и го изблъскай навън. Не се притеснявай, той ще очаква това. Само го направи така, че да изглежда наистина. Повали го на земята, скочи в колата и карай.

– А ти?

– Не се тревожи за мен. Всичко ще бъде наред. Вероятно ще ме чуеш да викам след теб, но не ми обръщай внимание.

– И къде ще отида? Никога не съм шофирал в Париж. Не мога да се оправя в този град, дори ако животът ми зависи от това.

– Ще направиш именно това. Щом потеглиш, пусни радиокасетофона. На касетата са записани указания. Следвай ги и всичко ще бъде наред. Движи се с 40–50 километра.

– Но какво ще правиш ти?

– Приближаваме се до портите. Тръгни малко по-бързо. Ако Хенрик извика или хукне към теб, бягай.

Джек дори не се опита да разбере какво става. Знаеше само, че му предстои да извърши скок в неизвестността, който лесно би могъл да завърши със смърт. Почти бяха стигнали до портите, когато му хрумна безумната идея, че Мария може би работи за Ирина Косенкова.

– Мисис фон Фройдигер! По-бавно! – извика Хенрик.

– Мария, трябва да знам...

– Довери ми се, Джек. Моля те. Трябва да го направиш. Минеш ли през портите, няма връщане назад. Разбираш ли? Ако хората на баща ми не те убият, има други, които ще го направят.

– Но...

– Хайде – прошепна тя, съсредоточила цялото си внимание върху портите на парка.

Вече бяха там. По улицата нямаше движение. Джек видя пресечката малко по-нататък. Хенрик ги настигаше. Имаше само няколко секунди, за да вземе решение.

– Тръгвай – прошепна Мария. – Бързай, моя любов! Джек се обърна и хукна към портите. Силният вик на

Хенрик раздра въздуха. После се чу гласът на Мария, която викаше Джек. Трябваше да свива ту наляво, ту надясно, за да не блъска минувачите. Зад него по заснежения тротоар отекваха стъпки. Стигна до ъгъла, спъна се и падна, после се изправи на крака, като едва не събори една жена с дете. Колата чакаше там, където бе казала Мария. Джек се втурна към нея. Шофьорът се обърна и му се усмихна. Вече бе отворил прозореца.

– Направи го естествено, доктор Гулд – каза той на английски със сенегалски или мавритански акцент. – Бързо, отвори вратата.

Джек действаше, без да разсъждава. Чуха се още викове.

– Изкарай ме навън. Побързай! – рече цветнокожият.

Джек го сграбчи за палтото и го издърпа от колата, сетне го блъсна. Шофьорът се подхлъзна на мокрия сняг и падна на земята. Джек скочи в колата, включи на първа скорост и натисна газта.

Задните гуми пръснаха сняг и лед. Джек превключи на втора и колата полетя напред. Бързо набра скорост. Двигателят работеше безупречно. Джек погледна инстинктивно в огледалото за обратно виждане, което вече беше нагласено на подходящ за него ъгъл. Хенрик стоеше в средата на улицата и безпомощно крещеше в радиопредавателя. До него дотича още един мъж. След няколко секунди и двамата изчезнаха. Джек пусна касетата.

– „Добър ден, доктор Гулд. Движете се по «Рю Мюрийо» в западна посока. Бих искал да намалите скоростта. Всеки момент ще излезете на «Рю дьо Курсел». Изчакайте на кръстовището и завийте надясно. Не забравяйте, че сте в Париж, а не в Дъблин. Движете се в дясното платно...“

Гласът говореше на английски – учтиво и безпристрастно. Но Джек почти не го чуваше. Мислеше само за едно – последните думи на Мария: „Бързай, моя любов!“

Касетофонният запис го преведе умело по улиците, като предварително го предупреждаваше за кръстовищата, съветваше го в кое платно да мине и го призоваваше да кара внимателно.

Джек нямаше представа дали полицаите го търсят. Шофьорът, чиято кола беше „открадната“, беше длъжен да им се обади, освен ако не бе съумял да се измъкне в суматохата. А може би някой минувач им се бе обадил. Хенрик сигурно беше много нещастен. Никак не му се искаше Джек да попада в ръцете на полицията.

Докато шофираше, Джек се зачуди защо беше необходимо да се организира всичко това. Защо не го чакаше шофьор, който добре познава Париж? Защо трябваше да се престори, че открадва колата? За какво беше касетата и целият този план, който толкова лесно можеше да се провали?

– „След няколко минути ще излезете на площад «Република Еквадор». Пресечете кръстовището и завийте наляво покрай магазина за обувки на «Рю дьо Курсел».“

Естествено, Мария не искаше бягството да изглежда нагласено. Това би насочило подозренията към нея. Тя щеше да мине за страничен наблюдател като Карл, Хенрик и колегите му.

Още не можеше да отгатне какъв бе мотивът ѝ. И докато слушаше записа, го осени мисълта, че Мария не участва в тази игра сама. Всичко бе уредено до най-малките подробности. Това означаваше, че Мария работи за някого, вероятно за някоя организация, враждебно настроена към баща ѝ. Отново му хрумна, че това е дело на Косенкова, но този път отхвърли тази вероятност. Каквото и да бе намислила, Мария не беше свързана с руснаците.

– „Излизате на «Терне». В средата на площада има голяма сергия за цветя. Вляво ще видите бар «Лорен», а вдясно банка Си Ай Си. Завийте надясно... Вляво ще видите табела Порт д'Аснер, околостротно шосе...“

Пътуването продължи малко повече от петнайсет минути. Последните указания бяха да свърне по една улица близо до „Клиши“. Щял да види червената врата на гараж. Трябвало да натисне клаксона и вратата щяла да се отвори. Веднага щом влезе вътре, лампите светнаха и неколцина мъже в къси кожени якета бързо го изкараха навън. Нямаше време да види нищо повече. За броени секунди го натикаха на задната седалка

на друга кола. Отсрещната врата на гаража се отвори и потеглиха. Шофьорът натисна газта.

Вече беше тъмно. Човекът до Джек мълчеше. Сградите минаваха покрай тях като насън. Магазините и кафенетата от двете страни бяха като послания от един свят, към който Джек можеше да протегне ръка, но не и да докосне. Както и потокът на уличното движение, покритото със сняг шосе, ледът и отразените светлини. На една висока коледна елха, украсена с червени и жълти фенери, пластмасов ангел размахваше криле срещу вятъра.

Шофьорът имаше малко кожено кепе и слушалка в дясното ухо. От време на време запяваше на френски нещо, което Джек не можеше да разбере.

Виждаше лицето му в огледалото за обратно виждане. Бдителни, шарещи насам-натам очи и стиснати устни, които съответстваха на съсредоточеността, с която караше. Познаваше улиците така добре, както някои мъже знаеха пътя до пивницата или до работното си място. В този град на безразсъдни шофьори той се справяше с умение и прецизност: стрелкаше се между другите коли, завиваше рязко, избираше малките улички, обикаляше в кръг – правеше всичко, за да се увери, че не ги следят.

Едва когато излязоха на главния път, мъжът на задната седалка започна да се отпуска. Облегна се назад и извади от джоба си къса лула.

– Имате ли нещо против? – попита той на английски с акцент на обрарован човек.

Джек не го виждаше много добре, но предположи, че е на средна възраст и среден на ръст.

– Пушете.

Мъжът всмукна няколко пъти от лулата и колата се изпълни с отровен дим.

– Извинявайте за театралната постановка – добави непознатият, след като се увери, че лулата му се е разпалила. – Обикновено не постъпваме така. Но когато се налага...

– Не сте се представили – прекъсна го Джек.

– Съжалявам. Колко глупаво от моя страна. Името ми е Феликс. Или поне така ще ме наричат.

– Тогава всъщност не сте Феликс.

– Не, разбира се – засмя се мъжът. – Никой в тази окаяна професия не е онзи, за когото се представя. Понякога се чудя дали наистина сме човешки същества. Справихте се много добре. Боя се, че всичко стана

съвсем внезапно за вас. Искахме да ви измъкнем оттам, но не можехме просто да изпратим кавалерията. Трябваше да бъде някой, когото познавате и комуто имате доверие. Нашата приятелка мисис фон Фройдигер се съгласи да ни съдейства. Но тя не е свободна. Трябваше да доведе съпруга и детето си в Париж, защото той нямаше да я пусне сама. Уточнихме нещата едва вчера. Сигурно вече сте се досетили, че всичко трябваше да изглежда като спонтанно ваше решение. Инак тя щеше да се разкрие.

– Да се разкрие ли? Не ви разбирам. Какво става, по дяволите?

– Доктор Гулд, току-що бяхте спасен от британското разузнаване. Мария фон Фройдигер е наш агент и участва в една много деликатна операция, в която вие бяхте неволно замесен.

– Предполагам, че всичко това е свързано с един ръкопис, който изчезна в Русия.

Феликс кимна. Джек зърна за миг лицето му на светлината от уличната лампа. Съвсем обикновен на вид човек с пясъчноруси мустаци и с очила.

– Да. Познахте – каза той и протегна ръка надолу, за да вземе нещо. – Желаете ли да пийнете? Имам хубаво уиски. И брендито е прилично.

Джек се поколеба. Установи, че още трепери. От бягството му бе изминал едва половин час.

– Ще ви се отрази добре – добави Феликс.

– Малко уиски, ако обичате.

– Газирана вода?

– Не.

– Съжалявам, но нямаме лед.

– Ще го пия така.

– Разбран човек. Казаха ни, че няма да вдигате шум.

– Кой?

– Ами, едни хора. По-нататък ще видите един от тях. Джек отпи голяма глътка. Питието веднага опари гърлото му и го накара да се закашля, после го успокои.

– Къде отиваме? – попита той.

– Не знам точно. Попитайте Елвис. Ще ви измъкнем с малък кораб. На летището и големите пристанища е много рисковано. Розевич сигурно вече е изпратил хората си.

– Попитах къде отиваме, а не как ще стигнем дотам.

– В Англия, разбира се. В Лондон. Къде другаде?

– Е, моят избор може би щеше да бъде друг. Минавало ли ви е това през ума?

– Да, разбира се. Моля ви, примирете се с нас за известно време. Не можем да ви прехвърлим така лесно в Дъблин или в Израел. Имаме билети за Лондон и докато не стигнем дотам, не можем да предприемаме нищо. След това всичко зависи от вас.

– Нима?

– Не бъдете толкова недоверчив. Знам, че сте преживели много, но идеята да не вярвате никому не е много добра. Превръща ви в параноик. Вие не сте наш пленник. Пристигнем ли в Лондон, свободен сте да отидете където поискате. Няма да се опитаме да ви спрем.

Отправиха се на север. Шосето беше право и пусто. Дърветата упорито се бранеха от засилващия се вятър.

– Не сте си направили всичкия този труд само за да ме освободите – отбеляза Джек.

Феликс изпразни лулата си в кристалния пепелник. Започна да я пълни отново, като загребваше тютюн от мека кожена кесия.

– Имате право. Ще бъдем разочаровани и разтревожени, ако заминете.

– Защо?

– Защото животът ви ще бъде в опасност, а няма да можем да ви помогнем.

– Каква опасност?

– Сигурно вече сте се досетили. От страна на Шефан Розевич, разбира се. И от Ирина Косенкова. И от някои други хора, за които не знаете. Приятели на Розевич. Забъркали сте се с ужасно неприятни хора.

– Ясно.

– Не искам да прозвучи мелодраматично, но ние сме единствената ви надежда. Извинявайте, че ви го казвам направо. Но човек във вашето положение...

– А Мария? Тя не е ли в опасност?

– Не повече от обикновено. Това е друга наша грижа. Нещо, върху което трябва да се позамислите.

– Какво имате предвид?

– Ако ни помогнете и отговорите на някои въпроси, ще я видите отново. Мисля, че сте доста привързан към нея.

– Изглежда, знаете много за мен.

– Това е част от задълженията ни. В нашата професия невежеството не е благословия.

– Тя ли ви каза за чувствата ми към нея?

Феликс драсна клечка кибрит и я поднесе към лулата си, като всмукна силно. Запали още две клечки и лулата се разпали.

– Да, всъщност тя ни каза. Мислеше, че това ще помогне за организирането на бягството ви. Предположи, че ще ѝ повярвате и ще се оставите в нейни ръце. Така и стана. Инак нямаше да избягате. Пък и шокът от внезапната ѝ поява ви стимулира допълнително. Ала не ме разбирайте погрешно. Мария много ви обича. Честна дума.

ПЕТА ЧАСТ

36.

*Канцеларията на Светата конгрегация на религиозната доктрина
Ватикана*

Помещението беше по-малко, отколкото бе очаквал, а украсата – не така пищна, колкото въображението би предположило. Естествено, бяха положили усилия обстановката да изглежда относително неофициална. Конгрегацията се стремеше да избягва всякакви асоциации с дните, когато беше известна като Светата Инквизиция.

– Седнете, отец Лабруст – каза Ботичиари, председателят на Светата конгрегация, човекът, когото Лабруст смяташе за най-големия си враг тук.

Останалите бяха френскоговорещи кардинали и епископи, избрани сред онези, които служеха в Светата конгрегация, плюс едно-две външни лица. Бяха по-малко от дузина. Не повече от управителния съвет на един средно голям университет. Ала значително по-заплашителни, особено когато те изправеха пред тях, и то по обвинение в ерес. Понятието, разбира се, още не бе произнесено на глас. Светата конгрегация трябваше да определи дали ставаше дума за ерес. Но Лабруст знаеше много добре защо бе повикан.

– Отче, радваме се, че ни отдели малко от ценното си време и дойде тук от Лувен. Ще се опитаме да не те задържаме дълго. Тази среща е само един разговор, чиято цел е да ни помогне да се разберем по-добре. Изводите, до които ще стигнем днес, ще бъдат изпратени до кардиналите от Светата конгрегация в сряда и тяхното решение ще бъде предадено на Светия отец в петък. Освен ако не се наложи да се забавим. Аз обаче съм сигурен, че това няма да е необходимо и че ще чуем всички разяснения още днес следобед. Надявам се, че се чувстваш удобно. Нямаме намерение да изглеждаме страшни.

– Съвсем не.

Ръцете на Лабруст бяха изпотени. Хората в тази стая можеха да го погубят. В днешно време, естествено, нямаше да го изгорят на кладата. Аутодафето не беше в стила на съвременната църква. Но тя разполагаше с други средства за мъчение.

– Отче – продължи Ботичиари, – събрали сме се, за да обсъдим съдържанието на книгата, която публикува миналата година, произведението със заглавие „Вратата и юдейският закон в епохата на Ирод“ (Ирод Велики, цар на Юдея от 39 до 4 г.пр.Хр., възстановил Ерусалимския храм, но станал известен с жестокостите си – Б.пр.).

Нали ти си авторът?

Лабруст кимна. Устата му беше пресъхнала. Очите на всички бяха приковани в него.

– Добре – каза Ботичиари. – Книгата излага нови теории относно живота на Нашия Бог, които силно обезпокоиха някои среди. Убеден съм, че твоите възгледи са били изтълкувани погрешно от някои читатели. Ето защо те поканихме тук – да изясним недоразуменията. Вероятно ще пожелаеш да започнеш с кратко резюме на основната теза.

Лабруст знаеше, че този ден ще настъпи от мига, в който взе писалката. Но се чувстваше задължен да опише докъде го бе довело проучването – ако не до самата истина, то поне до приблизителните факти. Още вярваше в Бога и обичаше църквата. Ала знаеше, че тя вдига юмрук и че още преди залез слънце той ще се стовари върху него.

Прокашля се и започна да говори.

37.

Корабчето ги чакаше в едно малко пристанище на север от Болоня. Феликс изпрати Джек да легне в каютата. Джек се опъна на тясната койка. Беше изтощен и неспокоен. Не можеше да заспи, измъчван от мисли за Мария. „Бързай, моя любов!“ Дали тези думи бяха израз на обич или нещо друго?

Нощта беше студена и бурна. Разяреното море подхвърляше малкото корабче. Джек лежеше и слушаше вълните. Спомни си за прибой край скалите под Съмърлон и за онова отминало лято.

Джек имаше смътна представа за Лондон, макар че често беше посещавал града. Повечето пъти бе ходил по работа и прекарваше времето си предимно в Британската библиотека, във факултета по източни и африкански езици и в еврейския колеж. Пътуваше с метрото и знаеше само къде са по-големите книжарници. Не познаваше покрайнините.

Пристигнаха след полунощ. Беше уморен. Шосетата и сградите му бяха съвършено непознати. Къде ли го водеха? Защо го спасиха.

Въпреки късния час по улиците имаше движение. Спряха пред една

къща близнак на тиха уличка с ниски дръвчета от двете страни. Прозорците на съседните къщи не светеха. На стотина крачки имаше улична лампа. Пред къщата се извисяваше висок жив плет от лаврови храсти. Беше строена през 30-те и имаше веранда и врата с цветно стъкло. Над външната врата светеше лампа. На табелката пишеше „Лаврови храсти“. Градинката отпред безнадеждно чакаше пролетта.

Феликс натисна звънеца. След няколко минути в коридора светна и някой се приближи до вратата. Отвори изтощен на вид мъж с разкопчана риза. Тънкият му врат и хлътналите бузи загатваха, че е болен, но държанието му беше въодушевено като на ученик, отишъл на излет. Носеше очила със златни рамки, прилепнали до лицето.

– Боже мой, Феликс! Духът на Дюнкерк е още жив. Събираме се след цели четирийсет години. Сетне погледна Джек и каза:

– А вие трябва да сте доктор Гулд.

Джек кимна. Слабият мъж протегна ръка.

– Паркър. Чувал съм много за вас. Но сигурно умирате от студ. Заповядайте, влезте.

Дръпна се настрана, за да ги пусне в тесния коридор. Някой бе положил усилия всичко да изглежда обикновено. Конски подкови на едната стена, пейзаж от неизвестен художник, изкуствени цветя в месингова ваза и килим в отвратителни шарки на цветя. Типичен английски дом. Паркър го заведе в кухнята, която се намираще в задната част на къщата.

– Това е тъй нареченото „безопасно скривалище“ – обясни Паркър.

– Не ми се вижда много безопасна.

– Откровено казано и на мен – Паркър сви рамене. – Но хората тук разбират от тези неща и мисля, че имат право. Не сме толкова непревземаеми, колкото невидими. Само Светият дух може да ни намери тук.

– Увериха ме, че ще мога да ходя където искам.

Паркър кимна. Имаше вид на застаряващ човек, но Джек изумен установи, че не е на повече от четирийсет години.

– Да, свободен сте. Но предполагам, че Феликс ви е разяснил какви биха били евентуалните последици от заминаването ви.

– В известен смисъл, да.

– Съветвам ви да останете тук поне тази нощ. Не ви задължавам, но смятам, че едва ли сте в състояние да намерите място за спане по това време. Пък мисля, че имате и други проблеми. Нямаме пари и документи, нито с кого да се свържете.

– Имам приятели в Лондон. В университета и в Британската

библиотека.

– Мога да ви уверя, че телефоните им вече се подслушват. Не от нас. Ще проследят и банковата ви сметка, така че, ако се опитате да изтеглите пари, ще разберат къде се намирате.

– Защо съм толкова важен?

– Защото имате достъп до информация. Ще направите добре, ако прекарате нощта тук. Съгласите ли се да говорите пред нас и да ни сътрудничите, ние ще се погрижим за вас.

– А в замяна?

– В замяна ние ще ви пазим. Останете ли сам, веднага ще се превърнете в удобна мишена за хората, които искат да ви премахнат. След седмица тялото ви ще бъде изхвърлено на брега на Темза. Ние ще ви охраняваме. Ако ни се предостави възможност, ще отстраним заплахата. Помислете добре. Не вършете нищо прибързано. Мисис фон Фройдигер пое огромен риск, като организира бягството ви. Длъжник сте ѝ.

– Бих желал да я видя.

– Това е невъзможно.

– Настоявам.

Паркър се поколеба.

– Много е трудно. Не можем да ви позволим да излагате живота ѝ на риск. Но ще видя какво мога да направя.

– Утре?

Паркър поклати глава.

– Не, изключено! Мисля, че нямате ясна представа за положението ѝ. Всяка нейна стъпка трябва да бъде добре обмислена. Една-единствена грешка и тя ще ви прави компания в Темза. Или по-скоро в Рур. Мисис фон Фройдигер вероятно ще дойде в Лондон между Коледа и Нова година. Ще уредя нещо. Само трябва да бъдете търпелив.

– Добре. Ще остана тази нощ.

– Отлично. Защо не изпиете чаша какао с нас?

38.

На другата сутрин след закуска Феликс го заведе в задната част на къщата. Паркър вече беше там и се занимаваше с някакъв стар проекционен апарат. До него имаше по-модерен аспектотомат и кутия диапозитиви.

– Добро утро – рече Паркър. – Имаше ли нещо хубаво за закуска?

– Бекон и яйца.

– Така и предположих. Мисис Бидуел обича да готви пържено. Мрази да храни момчетата си с нискокалорични храни. Сам ще се уверите. Ще заминете оттук десетина килограма по-тежък, отколкото дойдохте.

– Мислех, че няма да остана толкова дълго.

– Още не сте опитали пърженото на мисис Бидуел.

Паркър нагласи филмовата лента в апарата.

– Стар филм. Не разбирам много от техника – добави той и погледна през прозореца. – Противно време.

Джек проследи погледа му. В малката мокра градина стърчаха подкастрените стебла на розите. Имаше и трева, плевели, ограда и навес.

– Кой е собственикът на тази къща?

– Нямам представа. Научен съм да не задавам такива въпроси. Предполагам, че принадлежи на някой безименен правителствен отдел. Естествено, в нотариалния акт фигурира някакво измислено име. Да не сте намислили да я купувате?

Феликс отново палеше лулата си. Джек се зачуди колко лули изпущва на ден.

– Имате ли вест от Мария? Добре ли е?

– Всичко е точно – отговори Феликс. – Наши хора наблюдават къщата в Париж. Мария и съпругът отишли на езда сутринта.

– Сигурни ли сте, че тя е в безопасност?

Феликс сви рамене.

– Предполагам, че е така. Довечера семейство фон Фройдигер заминават за Есен.

На отсрещната стена вече бе разпънат екран.

– Доктор Гулд – каза Паркър, – бихте ли седнали на онзи стол? Благодаря. Ако обичате, не задавайте въпроси, докато не свършим. След това можете да питате колкото искате. Дръпни пердетата, Феликс.

Феликс се приближи до прозореца и дръпна басмените пердета, които се оказаха изненадващо плътни. В стаята стана тъмно.

Сноп бяла светлина проряза мрака. На малкия екран се появиха цифри, сетне се разнесе музика. А едновременно с нея се показва символът на една отдавна изчезнала тирания.

Филмът свърши и Паркър започна да пренавива лентата. Белият лъч, изпълнен с прах, още разкъсваше мрака. Феликс се обади от ъгъла.

– Монтаж, разбира се, но много изкусно направен. Отнел им е доста време. Завършили са го в последния момент. Ала е послужил за целта

им.

– Какво беше това? – попита Джек.

– Въпросите после – отговори Феликс и се обърна към Паркър. – Следващия, ако обичаш.

Прожекционният апарат угасна. Светна друг лъч. Чу се тихо изщракване и на екрана се появи първият диапозитив.

– СС щандартенфюрер Вилхелм Клитман – започна Феликс. – Настоящото му местонахождение е неизвестно. На снимката е двайсет и девет годишен. Току-що назначен за комендант на затвора Фридрихщайн в Берлин. Намирал се е в огромен комплекс с размерите на бункера, където Хитлер и съратниците му са се крили в края на войната. Построен е там, където доскоро беше Източен Берлин. Затворът бил в руската зона в продължение на един месец, по времето, когато Клитман бил комендант.

– Но... Това е невъзможно – не се съдържа Джек.

– Невероятно, да, но не и невъзможно. Комплексът бил дълбоко под земята и скрит много по-добре от бункера на Хитлер. Съмнявам се дали самият фюрер е знаел за съществуването му. Той е още там, но малцина знаят това.

Чу се още едно изщракване и се появи втори диапозитив. Възрастен мъж в облекло на немски съдия. – Съдия Ервин Оберхаузер, председател на Военния трибунал срещу военнопръстъпниците, проведен в затвора Фридрихщайн в периода 24 юни – 17 август 1945. Там имало седемдесет и двама британски разузнавачи, арестувани по време на войната. Сред тях били неколцина от членовете на тайната организация, известна с името „Октомври“. На процесите присъствали висши официални лица от Райха, членове на Генералния щаб и представители на съдебната власт. Не е необходимо да казвам, че всичко било инсценировка. По онова време истинските държавни служители, офицерите от Вермахта и СС, съдиите и адвокатите били мъртви, арестувани или се криели.

Следващият диапозитив показваше първата страница на „Таймс“. Заглавието на статията беше: „В Берлин заседава Военният трибунал. Смъртна присъда очаква агентите на британското разузнаване“.

– Това е съобщено след първото заседание на съда във Фридрихщайн. Пълен фалшификат, също като процесите. Филмът, който видяхте, този вестник и многобройните подправени документи били основните фактори в един сложен план, чиято цел била да се изтръгнат самопризнания от седемдесет и двамата агенти, задържани в германския затвор.

На екрана се появи съдебна зала, украсена със символите на националсоциалистическата демократическа партия, начело с орела. На подсъдимата скамейка седеше гладко избръснат мъж, навел глава, а на високия подиум срещу него – петима съдии.

– Първият процес. Затворниците били водени пред съда поотделно. Цялата процедура продължавала по-малко от ден. След като установели главната вина под прикритието на фалшивата законност, завеждали осъдените пред съдебна комисия, която определяла размера на вината им и изтръгвала информация и за престъпленията на Съюзниците като цяло. И това, разбира се, било инсценировка. Паркър показва още снимки от процесите и един мъж, увиснал на бесилото.

– Някои били обесени – онези, които смятали, че няма да им трябват. За назидание на останалите. Разбирате ли, те се опитвали да направят нещо много просто. Искали информация. Но арестуваните били обучени и предани агенти. Не точно мъже от желязо, няма нужда да преувеличаваме. Но хора, твърдо решили да не издават нищо, освен името, ранга и номера си. Фалшифицираните кинопрегледи, съобщенията в пресата, документите и преди всичко съдебните процеси имали една единствена цел – да сломят волята и духа на пленниците и да дадат основание за продължителни разпити. Знаем, че мнозина от нацистките военнопръстъпници в Нюрнберг и Айхман в Израел били готови да дадат сведения за себе си и за дейността си, дори за колегите си. Същият принцип бил приложен и в случая. Следващият диапозитив показва висока откряхната порта с надпис на непознат език. Пазачи от двете страни. Бодлива тел.

– Това е концентрационен лагер в хърватския град Кланец. Там усташите задържали сърбите по време на Втората световна война. Сто и двамайсет хиляди човека загинали в този лагер в периода 1941–1945 година. Джек беше напълно озадачен. Каква беше връзката между всичко това и кашата, в която се бе забъркал? Не му беше ясно и какво общо имаха инсценираните съдебни процеси в Берлин и в хърватския концлагер.

На екрана се появи млад мъж в старомодна военна униформа. Лицето му се стори познато на Джек.

– Този човек е бил комендант на лагера в Клинец от септември 1941 до октомври 1942. Отговорен е за смъртта на няколко хиляди души. Познат ли ви е ?

– Да, но не зная откъде.

– Ето същата снимка в близък план.

Комендантът бе вдигнал дясната си ръка към обектива. Държеше

запалена цигара. Джек се вгледа в ръката му и видя, че малкият пръст липсва.

– Щепан Розевич – каза Джек. – Това е той.

39.

– Истинското му име е Андрия Омърчанин. Феликс произнесе фамилията буква по буква.

– Хърватин по рождение, но майка му е от Краков, затова говори свободно полски и никога не е имал проблеми да се представя за поляк. По време на Втората световна война бил офицер при усташите. Чували ли сте за тях?

– Много малко.

– Фашистка терористична организация, оглавявана от Анте Павелич. Дошли на власт в Хърватия през 1941 и се отцепили от Югославия. Павелич бил обявен за диктатор. Страната била завладяна от италианците, после от германците, но нацистите дали на Павелич почти неограничена свобода. През следващите четири години усташите изклали половин милион хора. Политически опоненти, сърби, цигани и евреи. Всеки, когото имали причина да не харесват. Те измислили етническото прочистване. Не разстрелвали и не вкарвали в газови камери противниците си. Съвсем не били толкова изтънчени. Предпочитали да прерязват гърла, да избождат очи и да късат крайници. Това бил най-варварският режим в онази варварска епоха. По време на войната усташите предприели кампания за покръстването на православните сърби в римски католицизъм. Розевич играл главната роля в онзи кръстоносен поход. Също като водача Павелич и той бил фанатизиран католик. Ненавиждал евреите и православните християни. Ето защо решил да изколи първите и да покръсти вторите. А онези, които не искали да приемат другата вяра, свършвали като евреите. Хиляди били убити или намерили смъртта си в концлагерите на усташите. Замислете се, когато следващия път чуете новините за зверствата на сърбите. Нещата не са толкова прости, както ги представят в медиите. След като напуснал Кланец, Розевич бил назначен за началник на усташкия Комитет за всенародно помирение – или с други думи за принудително покръстване. Когато войната свършила, хората на Тито го сложили начело в списъка на издирваните. Човек би си помислил, че е бил преследван, но това би било много наивно. На света има малко справедливост.

Чу се поредното изщракване и на мястото на Розевич се появи слаб мъж с брада. Седеше зад едно бюро, а на стената зад него бе окачен портрет на Адолф Хитлер.

– Анте Павелич, лидерът на хърватите. Официалната му титла била поглавник. Тази снимка е правена в кабинета му в Загреб през 1944. Обърнете внимание на лентата на ръката му.

На дясната ръка на Павелич имаше черна лента със свастика.

Друг диапозитив – Павелич и Хитлер – усмихнати. После снимка на Павелич, застанал пред маса с две свещи, разпятие, кръстосани пистолет и кама.

– Тази е правена преди войната, когато усташите били още партизани в горите. Церемониите по посвещаването на новите членове били много официални.

Следващият диапозитив показва Павелич във военна униформа, поздравяващ човек в бели църковни дрехи. Джек изтръпна от изненада.

– Снимката е правена през април 1941. Другият човек, разбира се, е папа Пий XII. Повярвайте, това не е монтаж. Британското министерство на външните работи подаде официален протест по този повод. Бяха употребени много силни думи, непривични за езика на дипломатическия протокол. Официалният отговор на Ватикана беше, че поглавникът е бил поканен в качеството му на виден католик, а не като хърватски държавен глава. Няма да коментирам това – то е извън сферата на моята компетентност. На екрана се появиха двама мъже в църковно облекло, но този път черно.

– Годината е 1953, а мястото – Латеранската базилика „Свети Йоан Кръстител“. Двамата свещеници отслужват литургия по случай петстотингодишнината от създаването на римския католически институт „Сан Джироламо“. Той съществува и до днес. Намира се на „Виа Томачели“, номер 132. Пълничкият мъж вдясно е монсиньор Юрая Магиерич, тогавашен президент и ректор на института – другият е отец Крунослав Драганович, негов секретар. И двамата са хървати. Всъщност „Сан Джироламо“ бил официалният център на хърватските свещеници в Рим. Последва фотография на внушителна сграда, озарена от ярка слънчева светлина. Една млада жена минаваше пред нея и се усмихваше на обектива. Свещеникът, застанал на стълбите, гледаше в противоположната посока.

– Институтът така, както изглежда сега. Ако не възразявате, бих искал Паркър да прочете как е бил описан през 1947 от един шпионин, внедрен в „Сан Джироламо“ от Робин Мъд, агент, работещ за

американското контраразузнаване.

Паркър се прокашля и започна да чете.

„За да влезе в този манастир, човек трябва да бъде претърсен за оръжие, да покаже документи за самоличност и да отговори на въпросите откъде е, кой е, кого познава там, каква е целта на посещението му и как е разбрал, че в манастира има хървати. Всички врати са заключени, а пред онези, които не са, стои въоръжена охрана, която не пуска никого, ако не знае паролата. Навсякъде има въоръжени усташи – млади хора в цивилно облекло, които непрекъснато си разменят усташкия поздрав.“

– Горедолу по същото време един италиански таен агент описва „Сан Джироламо“ като „свърталище на хърватски националисти и усташи“. На стените висели портрети на Павелич. Надявам се, че не се обърквате, Джек – добави след кратко мълчание Феликс. – Това е много важно – „Сан Джироламо“ бил център на един от най-големите канали за измъкване на нацисти от Европа. Една от най-позорните дейности на Ватикана. Драганович помогнал на повече нацисти да избягат в Южна Америка, отколкото организациите ОДЕССА и Ди Спине, взети заедно. Съдействал не само на хървати, но и на германци, австрийци, поляци и чехи. После ще ми задавате въпроси. Има време. Ще ви покажа всичко, което искате – документи, снимки и публикувани материали. Разполагам с доказателства за това, което говоря.

– Но откъде знаете, че и те не са фалшиви? И как да бъда сигурен, че не си измисляте цялата тази история?

– Няма как да разберете – поне, докато сте с нас. След това можете да проверите сам. Отидете в която и да е по-голяма библиотека – във Виена, в Тел Авив. В Държавния архив в Мериленд. Там ще ви покажат всичко, което искате да видите, и ще отговорят на въпросите ви. Ще ви дам имената и на независими изследователи. Университетски професори. Повярвайте, всичко е истина.

Джек постепенно започна да осмисля думите на Феликс. Дори британското разузнаване не би могло да манипулира архивите в библиотеки като виенската или израелската.

– Добре. Вярвам ви. Поне засега. Но действително започнах да се обърквам.

– Не ви упреквам. В момента сме още на повърхността. Нека да се опитам да изясня нещата. Преди Втората световна война католическата църква била замесена в дясната политика в Централна и Източна Европа. Най-големите заплахи за църквата били атеистичният

комунизъм и либерализмът. Те били нападт близнаци, насочени към унищожаването на християнската цивилизация. Религиозните водачи гледали на мерките, които били принудени да предприемат, така, както лекарите и медицинските сестри се отнасят към здравеопазването и имунизациите.

Ватиканът се смятал за мозъчен център в конфликта между Бога и Дявола. Светът се променял, но не така, както те се надявали. Имало планове за създаването на Католическа федерация в Източна Европа. Целта била да се противопоставят на съветската пропаганда. Някои висши католически духовници искали да възстановят династията на Хабсбургите. Пий XII и съветниците му се стремели да разделят Европа на два блока: единият на Запад, като защита срещу Америка, а другият на Изток, като крепостна стена срещу червените. В някои държави политиките създадоха Християнски фронтове – националистически и яростно антикомунистически организации. В много случаи те служели за вербуване на неофашистките партии. Един от най-важните бил съюзът от войнствено настроени католици и миряни, чиято цел била да обедини всички нации от Балтийско до Егейско море в единна католическа федерация. Тя щяла да бъде известна с името „Интермариум“ – „Районът между моретата“, Новата Свещена Римска империя. Джек се размърда неспокойно. Институтът „Сан Джироламо“ изпъкваше в мрака и таеше тъмни сенки зад огрените от слънцето стени. Защо свещеникът бе извърнал глава? От момичето ли се криеше, или от фотоапарата?

– Все още не разбирам...

– Моля ви, Джек, въоръжете се с търпение. Опитвам се да не влизам в ненужни подробности, но някои от тях са важни. Да продължавам ли?

– Да, разбира се. Само... Нищо. Говорете.

– Андрия Омърчанин – нека да продължим да го наричаме Шефан Розевич – бил активен член на Интермариум. Той произхожда от католическо семейство от Загреб. Един от прадедите му играл важна роля във войните срещу турците. Бил убит в битката при Мохач през 16 век. Братът на Шефан, Драгутин, бил свещеник. През 1936 го направили епископ. Чрез него Розевич и неколцина негови приятели влезли във връзка с един френски кардинал на име Тисеран. Той бил секретар във Ватикана и координатор на антикомунистическия кръстоносен поход на Изток, Конгрегацията за католическо покръстване на Изтока. Конгрегацията вече обучавала стотици униатски мисионери в Рим и ги изпращала в Съветския съюз. Тисеран търсел начини да разшири влиянието си.

През 1938 Розевич и брат му се срещнали в Рим с група католици, избрани от различни части на Централна и Източна Европа. Имало и духовници, и миряни. Тогава учредили нещо, което може да се опише само като кабала в кабалата. Таен сговор, чиято главна функция била да ръководи делата на Интермариум от името на Конгрегацията. По-голямата организация щяла да им служи като фасада пред обществеността и да изпълнява политическата програма на Ватикана в района. През това време самообявилият се Сговор щял да взема истинските политически решения, да постига споразумения с политиците и да прониква в по-висшите ешелони на светската власт. Нарекли се Лига на Източния кръст. Отново се чу изщракване и на екрана се появи друг фотос. Още една порта с надпис на неразбираем език.

– Друг усташки концлагер. Този път в Карловач. Следващият диалог показва купчина голи тела, които чакаха да бъдат погребани. Крака, ръце, зинали уста. Познатата анонимност на масовата смърт. Наследството на човечеството.

– Там били умъртвени най-малко седемдесет хиляди сърби и цигани.

На екрана се появиха главата и раменете на човек с хлътнали бузи и широко отворени очи.

– Отец Любо Вранчич, комендант на лагера. Приятел на Шефан Розевич. Издирван заради престъпления през войната. Още живее на свобода. Двамата с Розевич избягали заедно на Запад. Вранчич е един от учредителите на Източния кръст.

– Свещеник?

– Всяка сутрин отслужвал литургия в параклиса на концлагера. Появявайте ми, Джек, навлизате в територия, където предпочитам да не ви вода.

Джек се вгледа в лицето на екрана. Познаваше такива хора. Те му бяха преподавали в училище, изповядвал им бе детските си прегрешения, взел бе първо причастие от тях.

Последва фотос на мъж в есесовска униформа. С изопнато тяло, нащрек, с нервни очи и съсредоточен поглед.

– Андреас Буххайм, оберфюрер от СС. Командир на войсковото поделение, разположено в Литва. Учредител на Източния кръст.

На екрана се редяха снимка след снимка. Чехи, поляци, балтийци, хървати и германци – всички членове на тайната лига. Офицери от СО и Тайната служба за сигурност на Райха, нацистки лидери, двама гаулайтири, един областен управител, неколцина полицейски началници,

кардинал, епископ, свещеници и двама абати.

На екрана се появи възрастен мъж с очила и посивели слепоочия.

– Професор Люсиан Герек, преди войната декан на факултета по библейски науки в Краковския университет. Фанатичен член на Лигата. Феликс млъкна. Джек усети, че се готви да обобщи казаното.

– През 1942 професор Герек систематизирал колекция от еврейски ръкописи, откраднати от синагогите и библиотеките в района на Лодз. Той и група негови помощници проследили немските войници. Войската се справила с хората, а Герек и сътрудниците му прибрали онова, което останало. Един ден в началото на 1943 професорът установил, че съвсем случайно са попаднали на изключително важен документ. Не казал на колегите си. Съобщил обаче на началниците си от Източния кръст. Единият бил епископ Драгутин Омърчанин, братът на Шефан Розевич.

40.

– Шефан вече проявявал любителски интерес към библейските въпроси. Брат му изпратил ръкописа в Полша, където го проучили заедно с Герек. Епископът го приел за автентичен и разговарял с приятелите си от Ватикана. Можете да си представите какво било възмущението им. Но не след дълго някой изтъкнал, че такова откритие може да се окаже нож с две остриета. Необходимо им било време и трябвало да приберат ръкописа. Ето защо казали на брата на Розевич да затвори устата на Герек и незабавно да занесе документа в Рим. Положението обаче се усложнило. От една страна, ръкописът бил част от значима колекция, чиито материали фигурирали в списъците на СС, така че трябвало да го измъкнат изключително ловко. От друга страна, по същото време, когато Ватиканът разбрал какво става, италианското правителство се предало на Съюзниците. Това станало през септември 1943. След тази дата внасянето на всяко нещо от този род било почти невъзможно. Нещо повече, съществувал рискът, че ако Съюзниците успеят да пробият на север според плана, и Рим щял да се окаже в техни ръце. Епископът и приятелите му във Ватикана не били глупаци. Те знаели, че вероятността германците да бъдат изтласкани, е твърде голяма. При дадените обстоятелства било по-безопасно ръкописът да остане в Полша. Не сме сигурни какво точно се е случило по-нататък. Ръкописът бил съхраняван някъде в Полша, в архивите на СС. Розевич се върнал в Хърватия, където се издигнал и влязъл в обкръжението на Павелич. В края на войната почти

едновременно станали две неща, които имат пряко отношение към текущите събития. Сталин прибрал от нацистите каквото можел и изпратил плячката с кораби в Русия. Мисля, че това вече ви е известно. Първоначалният план бил да предаде еврейските книжа на изследователите антисемити в Москва и в Ленинград. Във Ватикана настъпила суматоха, когато научили за това. Някои блестящ ум се сетил, че руснаците може да публикуват ръкописа и да го използват в антирелигиозната си пропаганда. Ето защо Тисеран внедрил един от униатските си агенти и направил така, че цялата колекция да бъде съхранявана в библиотека „Ленин“. Планът бил след време да пренесат всичко в Италия, но след няколко години цялата разузнавателна мрежа на Ватикана в Русия била разкрита. Второто нещо е оцеляването на Източния кръст. Филмът, който видяхте в началото на разговора ни, бил в основата на поредица от фалшиви съдебни процеси срещу военнопръстъпници, проведени в Източен Берлин. Ала те не били организирани от СС, а от Източния кръст. Разбира се, не всички участници в измамата знаели за това. Охраната се състояла от обикновени войници, които мислели, че са ариегард. Но комендантите, хора като Клитман, били членове на Източния кръст.

– А английските разузнавачи? – прекъсна го Джек. – Хората, които били съдени на онези инсценирани процеси. Какво е станало с тях?

Феликс не отговори веднага. Джек разбра, че въпросът му бе неочакван.

– Ами, не съм сигурен. Някои от тях били екзекутирани. Останали те може би в крайна сметка са били освободени. Или са умрели във Фридрихщайн.

Джек се усъмни, че Феликс лъже, макар да нямаше представа защо.

– Информацията, която Източният кръст получил от разпитите, им дала значително преимущество в следвоенна Европа. Огромен брой от членовете им били издирвани от институции, преследващи военнопръстъпниците. Но Лигата разполагала с изключително важна информация и с множество начини да я използва за свои цели. Основата за влиянието на Източния кръст вече била положена. Повечето от лидерите й успели да избягат благодарение на Драганович и съратниците му. Щом войната свършила, имало безброй начини да стигнат до Рим и да се радват на радушен прием в „Сан Джироламо“. Както в повечето тайни канали за прехвърляне на хора, те се възползвали от объркването, което съществувало около така наречените разселени лица. Драганович бил шеф на официалната хърватска архиерейска комисия. Това му осигурявало достъп до автентични книжа, като например паспортите на Червения кръст.

Той организираше бягството на Павелич в Аржентина, където лидерът създаде елитен взвод от усташи в помощ на генерал Перон. Драганович измъкнал и Розевич – първо в Рим и Генуа, а после в Ирландия. Когато отново се появил на сцената, Андрия вече бил станал Щефан Розевич, поляк с необходимите документи. Но той не взел със себе си само лични вещи. Усташите не напуснали Хърватия, без да вземат някои сувенири. Павелич успял да изнесе в Австрия над четиристотин килограма злато и бог знае колко чуждестранна валута. Други усташки водачи откарали цели камиони със съкровища в същата посока. Част от плячката стигнала до Италия. Братът на Розевич вече бил на служба в „Сан Джироламо“ и се погрижил един тлъст пай от заграбеното да влезе в семейната му хазна.

Лъчът на аспектната внезапно примигна и угасна. Потънаха в мрак.

– По дяволите – възкликна Паркър. Крушката пак изгоря.

Светнаха лампите.

– Няма значение – каза Феликс. – И без това видяхме почти всичко.

Той взе един стол и седна срещу Джек. Паркър остана прав до проекционния апарат.

– През 60-те – продължи да разказва Феликс – Розевич и съратниците му създали клонове на Източния кръст в десетина страни – Аржентина, Уругвай, Парагвай и Бразилия в Латинска Америка и Франция, Германия, Австрия, Италия, Чехословакия, Унгария и Югославия в Европа. Продължили да трупат пари в банковите си сметки, като с нетърпение чакали деня, когато ще могат да оказват пряко въздействие върху политическите събития. Центърът им е във Ватикана. Ще се изненадате, ако ви кажа колко много високопоставени духовници са замесени, както и политици католици, които са активни членове на Лигата. Падането на комунизма беше сигналът, който Източният кръст чакаше. Това е шансът им отново да започнат да действат за създаването на Новата Свещена Римска империя. Нужна им е само подкрепата на Ватикана, за да сложат свои хора навсякъде, където поискат. Няма да ви обяснявам колко важен фактор е религията в съвременната политика. Но членовете на Източния кръст знаят, че това няма да продължи вечно. До голяма степен религиозният подем в страни като Полша е само антиправителствено настроение. В новата капиталистическа система има опасност народите да поемат по светски път като останалите държави в Европа и Америка. Ето защо, Лигата отчаяно се нуждае от писмото на Исус. Знаят, че ако изиграят правилно картите си, то може да бъде най-силният им коз.

Ръкописът ще им даде предимство пред Ватикана, дори пред самия папа. Полският произход на документа го прави още по-привлекателен. А успеят ли да превърнат ръкописа в суперреликва, това ще запали искрата на религиозното възраждане точно в Централна и Източна Европа. И тяхната цел е именно тази.

Джек поклати глава.

– Няма да стане. Щом бъде преведен и публикуван, ръкописът ще има обратния ефект. Той ще докаже колко отдалечена е била винаги църквата от истинския Исус. Писмото е написано от набожен еврейски равин, а не от Божия син.

– Може би имате право. Но в крайна сметка това всъщност няма да има значение. Мисля, че Розевич има по-добър план.

– Какъв?

– Да представи ръкописа като част от еврейския заговор срещу католическата църква. Настроението в Европа е узряло за това. В Югославия вече започна етническото прочистване. В Германия неонацистите нападат цигани и други чужденци. Във Франция антисемитизмът е отново на мода, ако въобще е загинал. Източният кръст има сериозни намерения. Много неприятно. Нуждаем се от вашата помощ, за да им попечим.

41.

Следващите три дни преминаха в безкрайни диалози. Въпросите и отговорите се сипеха един след друг, докато всичко се замъгли в умореното съзнание на Джек. Съгласи се да им сътрудничи. Нямаше друг морален избор. От една страна, задължаваше го производът. От друга – любовта му към Мария. Феликс и Паркър бяха очертали един пъклен замисъл. Макар да се бе замесил неволно във всичко това, нещата бяха сложни и заплетени. Да откаже не беше възможно, нито достойно. Беше им задължен – на Мария заради свободата, а на Феликс и Паркър заради истината. Знаеше, че не му бяха казали всичко и че нямаха намерение да го направят. Феликс излъга няколко пъти – преди всичко за военнопленниците, за чиято участ Джек попита. Явно професията им беше такава. Бяха му разкрили поразителни факти не защото се чувстваха задължени да го осведомят, а заради психологическото въздействие, което снимките и филмът щяха да му окажат. Освен това те се държаха любезно с него, а Джек се нуждаеше от внимание повече от всичко друго. Отново го

обзе песимизъм. Съзнаваше, че го използват. Ала не се чувстваше физически и морално заплашен от въпросите им. Не искаха изповед, а само помощ, която смятаха, че може да им даде.

Разпитваха го и двамата – бавно говорещият Феликс и задълбоченият, проникателен Паркър, който можеше и да остроумничи, когато пожелаеше. Седяха с Джек в гостната с пианото и старата газена камина като стари приятели, решаващи ребус.

Неофициалната, обикновена обстановка помогна. Джек се успокои. Държаха се с него като с почетен гост. Добре, че нямаше рентгенови очи, защото ако можеше да погледне през стената на къщата близък, номер 37, мнението му за нещата щеше коренно да се промени.

В хола на съседната къща имаше още двама по-млади мъже, облечени в джинси и пуловери, приведени над аудио-визуалното записващо устройство. Зад огледалото над камината в къщата на Джек, номер 35, имаше видеокамера, която записваше всяка негова дума и жест. Привидно небрежното разположение на столовете в хола бе всъщност умишлено, така че камерата да може да снима от най-добрия ъгъл.

Всеки ден точно в шест един мотоциклетист отнасяше видео и аудио лентите в техническите лаборатории на „Бейкър Стрийт“. Там ги преснимаха и ги изпращаха на специална комисия, а после подлагаха на задълбочен анализ гласа и изражението на лицето му.

Най-странното беше, че на Джек изобщо не му хрумна да поиска служебните документи на спасителите си. Дали фактът, че говореха книжовен английски и се обличаха като типични англичани, го бе убедил, че са от разузнаването? Или благословията на Мария ги бе обвила в правдоподобност така, както предсмъртната изповед придава достоверност на всичко, което се признава? Феликс подхождаше към разпита като гмуркач с харпун, който дебне в плитчините нищо неподозиращите риби. Приличаше на училищен директор и нещо в държанието му загатваше, че е социален работник. Сериозността му се разнообразяваше с ироничен хумор, който бликваше в най-неподходящи моменти. Ядеше млечен шоколад и предлагаше на Джек, сякаш щеше да му помогне да си спомни по-добре.

У Феликс имаше нещо особено, което поразя Джек веднага щом го видя. Държеше се като стар ерген. Суетен и възпитан, той никога не забравяше да каже „моля“ или „благодаря“, като че ли още беше дете. Не беше хомосексуалист, който просто не се интересува от жени, или заклет женомразец, боящ се от секса, нито голямо дете с „някои безчувствени части“, както биха се изразили младежите. Имаше вид на самотен

човек, който в определени моменти от живота си, например в утрото на четирийсетия си рожден ден, разбира, че животът му е отредил самота. Така го възприе Джек в началото.

Ето защо се изненада, когато на втория ден Феликс спомена, че съпругата му много би се смяла по повод на една от забележките на Джек. Разбра, че привидната му самота не се дължи на безбрачие и реши, че трябва да търси причината другаде. Може би не обичаше съпругата си или тя се отнасяше пренебрежително с него. Но колкото повече разсъждаваше, толкова повече се убеждаваше, че трябва да търси съвсем различна причина.

Паркър имаше резервиран и обиден вид и изнуреното му лице се допълваше от черни, нетърпеливи и печални очи. Приличаше на аскет, но по-скоро по свой избор, отколкото по природа. Нещо го измъчваше. Ето защо Джек се изненада още първия ден, когато видя, че този тъжен човек може да се усмихва, като при това се преобразява изцяло. Вярно, че се усмихваше рядко, но все пак с това успя да спечели Джек на своя страна, каквато и да беше тя.

Той задаваше въпрос след въпрос за баща му и Джек, макар че не разбираше каква е връзката, отговаряше с готовност. Особено се интересуваше от живота на баща му в концлагера. Къде точно е бил, колко време е стоял там, какво е станало с него после и колко е живял като беглец. Сетне започна да пита за семейството на баща му. Колко от тях са загинали в концлагерите или в гетата, колко са оцелели и къде живеят. И накрая какво мисли Джек по този въпрос и как е реагирал на това като дете.

А после, съвсем изненадващо за Джек, въпросите се насочваха към Кейтлин. Как точно са се запознали? Спомня ли си дали я е виждал преди това в университета? Запознала ли го е с другите членове на семейството си? Какво му е разказала за родителите си? За живота и за смъртта им.

Беседите не продължаваха дълго. В почивките седяха мълчаливо, пиеха чай или кафе и дъвчеха бисквити. Понякога го разпитваше Паркър, а Феликс седеше на другата маса и редеше пасианс. Играта никога не му излизаше, но той не губеше търпение. Тихото шумолене на картите стана постоянен акомпанимент на другата игра, която Джек играеше с Паркър.

В къщата имаше и икономка на име мисис Бидуел – слаба вдовица на около петдесет и пет години, която им носеше храната. Готвеше и им сервираше в трапезарията в задната част на къщата. Понякога чуваха, че

телевизорът и работи. Звукът се долавяше и на аудио касетите и отначало посветените поискаха обяснение.

Джек изслушваше учтиво и мълчаливо въпросите. Феликс и Паркър се редуваха да го разпитват, докато накрая започна да не ги различава. Каза им всичко, което можа, не излъга и не скри нищо единствено заради доверието, което се крепеше само на редките усмивки на Паркър.

* * *

„Какво пишеше в немските документи на Розевич? Имаше ли доклади от войската?“

„Как изглежда Берчик? Висок и слаб? Има ли брада? Откога го познаваше Шаранский?“

„Колко ръкописа имаше всичко на всичко? Знаеш ли какъв е производът им?“

„Колко бяха фотокопията? Оригинали или преснимани? Зърнести ли бяха?“

„Как се казваше кардиналът? Сигурен ли си? Как изглежда?“

„Баща ти знаеше ли кога е починала майка му? Колко километра са извървели като бежанци? Къде е чичо ти Йосиф сега?“ „Как се казва кафенето, където сте се запознали с Кейтлин? Ти ли я заговори пръв, или тя? Какво правехте, преди да станете любовници? Как загина тя? Какво чувстваше тогава? Какво изпитваш сега?“

Защо му задаваха толкова много въпроси? Според Джек те нямаха отношение към онова, което ставаше сега. „Къде е Мария? – питаше той. – Искам да говоря с нея.“ „Ще дойде след няколко дни, обещаваме ти. След Коледа.“

Един телохранител стоеше по цяла нощ пред спалнята на Джек. Казваше се Норман. Паркър и Феликс също спяха в къщата.

Сутрин Джек се събуждаше от виковете на млекаря, който обикаляше улиците. По-късно, ако погледнеше през прозореца, виждаше хората да се качват в колите си и да отиват на работа, виждаше пощальона и децата, тръгнали на училище. Улицата в предградието изглеждаше съвсем обикновена. Ала на един стол в коридора седеше Норман, прегърнал автомата като спящо дете.

42.

Прекараха Коледа заедно, сякаш по нечия прищявка бяха станали

семейство.

На Бъдни вечер Феликс го закара в града. Разхождаха се известно време с колата като туристи и се наслаждаваха на украсата и на ярко осветените витрини. „Оксфорд“ и „Рийджънт Стрийт“ бяха пълни с хора, които пазаруваха в последната минута. Москва и нейните сиви улици изглеждаха на милиони километри. Край тях минаваха деца със сияещи лица, стиснали ръцете на родителите си. Джек побърза да извърне поглед.

– Искаш ли да купиш нещо? – попита Феликс.

– Бих желал да взема нещо за Мария, но нямам пари, пък и Паркър ме предупреди, че е опасно да тегля от банката и да използвам кредитните си карти.

– Всичко е наред. Ще ти дадем назаем за каквото искаш. Избрал ли си подарък?

– Още не. Нямам представа какво харесва Мария.

– Какво ще кажеш за парфюм? Едва ли ще сгреша. Влязоха в „Харви Никол“ и купиха голямо шише „Шалимар“. Джек помнеше много добре, че това беше парфюмът, който Мария си бе сложила онази нощ в обсерваторията. Тогава бе попитал как се казва и сега се радваше, че го бе сторил.

Продавачката завърза панделка на кутията и му пожела весела Коледа. Беше французайка, много красива. Джек и благодари и усети прилив на сексуално желание. От години не бе изпитвал толкова силна необходимост. Парфюмът и чувствата, които събуди неочакваната хубост на продавачката, го завариха неподготвен.

Излязоха на „Слоун Стрийт“. Белите ангелчета зад витрините махаха със заскрежени крилца. Наблизо оркестър свиреше „Света нощ“. Докато вървеше към колата, Джек изумен установи, че лицето му е мокро от сълзи.

За Коледа имаше пуйка с кестени и пудинг със сливи. Джек си спомни как празнуваха Коледа със семейството на майка му. Всичко беше различно. Нямахше нито риба, нито пуйка. Следващите два дни гледаха телевизия и почиваха. Феликс го учи да играе бридж. Присъедини се и Норман. Приятелят му, чието име не казаха на Джек, остана навън, за да „хвърля по едно око“.

На другия ден дойде Мария. Донесе му свиреща коледна картичка. Той ѝ даде парфюма и тя изпадна във възторг. Подари и книга за Паул, „В света на фантазиите“, която Феликс бе купил по негова молба. Мария ѝ се зарадва повече, отколкото на парфюма. Сетне му поднесе сива

копринена вратовръзка от „Армани“.

– Много е хубава – рече Джек. – Но не знам кога ще мога да я сложа. Едва ли ще ме пуснат скоро.

– Не им позволявай да те тормозят. Ще те пуснат, ако настояваш. Не те държат насила.

– Мислиш ли?

Тя поклати глава. Слънчевите лъчи проникваха в стаята и докосваха косите ѝ.

– Не в смисъла, който имаш предвид. Пазят те.

– И баща ти искаше същото. Хенрик ме спаси в Москва. Сигурно знаеш за това. Не виждам каква е разликата.

– Баща ми би те продал на онзи, който плати най-много. В случая това беше самият той. При него ти беше в безопасност. Но и най-малката промяна в стратегията му би те оставила безпомощен като бебе.

– А Феликс и Паркър няма ли да го направят? Какво всъщност искат? Знаеш ли?

– Искат да унищожат Източния кръст. Това е много важно за тях, а ръкописът е главният елемент в целия замисъл. Ето защо си важен и ти. Мисля, че няма да променят стратегията си. Разказа ѝ за въпросите относно баща му и Кейтлин и попита какво означават. Мария отговори, че няма представа, но очите ѝ загатваха, че знае повече, отколкото му казваше.

– А ти? Как дойде? Казаха ми, че съпругът ти не те изпускат от поглед.

– Не е съвсем така. Карл е ревнив, но и горд. Започнах да правя кариера като концертираща пианистка. Свирия предимно в Лондон. Понякога Карл ме придружава, но е твърде зает. Затова пътувам сама. Сега съм тук за три дни. Ще имам рецитал в зала „Пърсъл“.

– Спомням си, когато за пръв път се обадих на баща ти. Чух те да свириш на пианото.

– Тогава не ме биваше много – засмя се Мария.

– А сега добра ли си? Тя го погледна тъжно.

– Да, но съвсем не съм най-добрата. В консерваторията имах много по-способни колеги. Някои направиха блестяща кариера, но други не успяха. Талантът не е всичко. Необходими са пари, за да отидеш на турне и да изнасяш концерти, преди да станеш известен. Мнозина нямат средства и не могат да намерят спонсори. Не спечелят ли някой голям конкурс, цял живот свирят в оркестри. На мен ми провървя. Баща ми е богат. Съпругът ми е още по-богат. Заможните им приятели идват на

концертите ми и ръкопляскаят като обезумели.

– Това потиска ли те?

– Разбира се. Знаеш го много добре. Затова ти го казвам – защото ще ме разбереш. Но аз искам да свиря. Не бива да обръщам гръб на късмета си. Не мога да си го позволя.

– Свириш ли на Карл?

– Не – прошепна Мария. – Той е музикален инвалид. Ходи на концерти, но няма слух. Вслушва се в други звуци. Тези на парите. На властта. Звукът им е подобен, но един специалист долавя разликата. Красотата. Сексуалното привличане. Слабостта. Податливостта. Уязвимостта. Алчността. Амбицията. За Карл всички тези неща имат различна мелодия. Тях ги чува прекрасно.

Тя млъкна. Бяха в хола. Феликс бе пригответил греяно вино. Мария поглеждаше от време на време към огледалото над камината.

– Довечера ще свиря. Бих искала да дойдеш.

– Карл ще бъде ли там?

Тя поклати глава и се изчерви.

– Сама съм. Той отиде в Дортмунд на среща с някакви финансисти.

– Тогава ще дойда.

– На гишетото ще има билет за теб.

Мария стана. Джек също се изправи и се приближи до нея.

– Мария, имам чувството, че всичко е недовършено. Там, където го оставихме в обсерваторията.

Тя го погледна боязливо и нервно облиза устни. Извърна очи към огледалото и видя отражението си, но знаеше, че ги наблюдават. Присътпи към Джек. Той понечи да я прегърне, но Мария се дръпна.

– Не тук – промълви тя. – По-късно. Довечера, след концерта.

– Тъжна си. – Нима?

В отговор той я улови за ръката. Тя не я дръпна, но все пак не се приближи до него. Зад себе си чувстваше присъствието на огледалото и крехкостта на стъклото. Само да можеше да се счупи...

– Трябва да тръгвам. Чакаат ме за репетицията. Вече закъснявам.

Норман отиде с него на концерта. Пристигнаха няколко минути преди началото. Залата беше пълна. Повечето зрители бяха богаташи. Бъбреха и се смееха като птици в клетка. Светлините угаснаха. Гласовете утихнаха. Някой се изкашля. Мария излезе на сцената. Беше облечена в дълга черна рокля с презрамки, украсена с една-единствена брошка. Джек не можеше да откъсне очи от нея. Гледаше я през цялото време и едва чуваше какво свиря. След всяко изпълнение имаше въодушевени

аплодисменти. Постепенно и почти неволно Джек започна да разбира, че тя не му е казала цялата истина.

Мария беше не добра, а изключителна. Не само блестящото изпълнение и невероятната точност на ритъма приковаваха вниманието на публиката, но и ненадминатата дълбочина, която придаваше на всяка нота. Някои от мелодиите явно бяха избрани, за да предизвикат нежно и изпълнено с копнеж и тъга чувство.

Музиката беше идеална за сезона, за объркания период между Коледа и Нова година – време на отминало веселие, когато смъртта на още една година щеше да настъпи само след няколко дни. Време за размисъл за постигнатото и неосъщественото. За греха и невъзможността да се живее. Джек се замисли за Кейтлин и Сиобан, за баща си, починал самичък, за Йосиф, Леа и Сима.

Заедно с билета Мария бе оставила и бележка, в която го канеше да се срещнат след концерта. Джек отиде зад кулисите, придружаван от мълчаливия и бдителен Норман. Малката гримьорна беше пълна с приятели и почитатели. Норман се притесни, че ще трябва да пази Джек в тълпата, затова изчакаха в коридора. Хората влизаха и излизаха, изказваха поздравления, образуваха малки компании за ресторантите, целуваха се, прегръщаха се и се усмихваха. Джек слушаше гласовете и възторжените им викове, като напрягаше слух да чуе другите, трудно доловимите звуци на парите, сластолюбието и завистта. Едва не си тръгна. Чувстваше се неудобно тук, извън средата си. Видът на посетителите само подчертаваше факта, че не бе подходящ за жена като Мария. Откъснати от света, те се бяха сблизжили през онова лято, но какво го караше да мисли, че той е човекът, с когото би споделила живота си? Нейният свят беше толкова по-различен от неговия. Стоеше в студения коридор и усещаше как с всеки изминат миг смелостта го напуска.

Точно когато реши да си тръгне, пред вратата на Мария настъпи оживление. Чува се сбогувания и група скъпо облечени зрители се запътиха към изхода. Когато Джек отново се обърна към вратата, Мария стоеше там и го гледаше.

– Уморих се. Менажерът ми ще ме закара. Отседнала съм в хотел „Браун“. Ела след половин час. Влез през входа откъм „Олбимарл Стрийт“, но внимавай – Карл е изпратил хора да ме следят през цялото време. В апартамент 516 съм. Джек изчака колкото бе необходимо, притеснен и объркан. Норман го закара до хотела. Разбираше какво става. Не беше негова работа да съди, но не му се нравеше, когато задълженията му се усложняваха.

- Остави ме тук, Норман. Аз ще се оправя по-нататък.
- Знаеш, че не мога да направя това, доктор Гулд. Имам заповеди.
- Тогава чакай във фоайето. Пийни чай или нещо друго.

Норман изглеждаше готов да възрази, но разбра, че в случая е необходима дискретност.

- Добре – отговори той, – но ако се разчуе...
- Няма. Обещавам.

Тя си беше сложила от парфюма, който ѝ бе подарил. Взе я в обятията си и уханието му го изпълни. Само благоуханието на парфюма беше достатъчно, за да задоволи сетивата му. Докосна я и все едно протегна ръка от самотата с надеждата, че някъде в цялата тази бъркотия може да се слоят.

Първата прегръдка беше най-дългата в живота им. Джек нямаше сили да я пусне дори за да я остави да се съблече. Достатъчно беше да я държи в обятията си и да усеща близостта ѝ. Копринената ѝ рокля шу-моleshе при всяко негово движение.

От време на време Джек се отдръпваше, за да се вгледа в лицето ѝ. Тя го омайваше с погледа си.

- Много те обичам – прошепна Мария.

Той погали лицето ѝ. Беше изцяло негова. Сега, когато бяха заедно, той не можеше да си представи, че са били разделени. Нито за миг не бе преставал да я желае.

- Съпругата ти. Кейтлин. Липсва ли ти?
- Да. Непрекъснато.
- Няма ли да зарасне тази рана?
- Не. Никога.
- А това сега?
- Също!

Все едно го бе наранила. Беше като нож, който бе хванал и окървавил ръката му.

Мария се отдалечи от него, посегна към презрамките на роклята си и бързо ги развърза. Дрехата се свлече като вълна, докоснала брега. Джек видя лицето и тялото на Кейтлин, но те избледняха, когато Мария отново се приближи до него. Търпението го напусна и когато този път я прегърна, той изгаряше от желание.

43.

Любиха се. После дълго и мълчаливо лежах. От време на време до тях достигаше приглушеният шум на уличното движение. В стаята имаше часовник, който тихо тиктакаше, а в банята бавно капеше вода. Джек слушаше дишането на Мария и виждаше лекото повдигане на гърдите ѝ. Телата им бяха долепени. Държаха се за ръце. Още я желаше. Фактът, че я бе притежавал, не уталожил страстта му. След дълго мълчание Мария попита:

– Струваше ли си чакането?

– Вече се бях отказал. Мислех, че няма да те видя отново.

– А аз чаках. Бях сигурна, че ако се срещнем пак, ще станем любовници.

– А за теб струваше ли си?

Тя го погледна. Очите ѝ бяха сериозни. Сякаш свиреше.

– Не, ако беше само това – секс в хотелска стая. Чаках нещо много повече. Всичко. Да живея с теб.

Мария седна на ръба на леглото и се вгледа в отражението си в огледалото насреща. Бяха толкова близо, но и най-дребното нещо можеше отново да развали всичко. Този път завинаги.

– Добре – рече Джек. – Ще живеем заедно. Ще се разведеш и ще се оженим.

– Де да беше толкова лесно. Карл е католик. Няма да ми даде развод.

– Това е негов проблем. Ще получиш официален развод?

Тя поклати глава.

– Не е така просто, Джек. И аз съм вярваща. Редовно ходя на църква. Пък и трябва да мисля за Паул. Той е всичко за мен. Дори повече от теб. Не мога да напусна Карл ей така. Особено ако ще живея в грях.

– А какво беше това сега? Мария сви рамене.

– Това е различно. Само веднъж. Утре се връщам в Германия. Друго ще е, ако го правя редовно – да живеем с теб като съпрузи.

– Но ти каза, че искаш именно това.

– Знам – промълви съвсем тихо тя.

– Обичаш ли го? Това ли всъщност се опитваш да ми кажеш?

– Не. Нима не разбираш? Не обичам Карл. Обичам теб, но това няма значение.

– Как така?

– Разказаха ли ти за баща ми и за Източния кръст?

– Да, малко. Но това не влияе на чувствата ми към теб. Ти не си като баща си.

– Споменаха ли защо отидох при тях?

– Не, само предположих...

– Винаги съм знаела за Източния кръст. Баща ми ми разказа за Лигата още когато бях дете. Така, както някои бащи казват на дъщерите си, че са масони или членове на други тайни организации. Но не трябваше да говорим за това пред другите. Беше нещо лично, полско. Нямаха клон в Ирландия. Сестра ми и аз не бяхме допускани на съвещанията им. После, когато за пръв път отидох в Рим, се сближих с един човек от английското разузнаване. Разбира се, отначало не знаех, че е такъв. Запознахме се уж случайно. Сприятелихме се. Не знам как стана дума за Източния кръст. Сигурна съм, че той умишлено подхвърли нещо. Разказа ми какво правели през войната. Отначало не повярвах, но той предложи да ме свърже с човек, който знаел повече и можел да ми даде доказателства. Накрая ме убедиха, но аз отказах да работя за тях. Искане информация за баща ми и за дейността му в Лигата. Бил един от главните и финансиста. Но аз не вярвах, че баща ми може да е замесен в нещо толкова лошо. Сетне се омъжих за Карл. За пръв път Джек долови в гласа й нещо повече от тъга. В него звучеше истинско нещастие, дори отчаяние.

– Да ти разкажа ли що за човек е Карл?

– Вече ми каза, че е богат и влиятелен.

– Това не е моят съпруг, а хер Карл фон Фройдигер. Такъв е в управителния съвет, на приемите, на търговските изложения и когато се среща с министрите от кабинета. Но аз живея с друг човек. Не мисли, че се държи лошо с мен. Никога не би ме ударил или обидил, нито би спрял издръжката ми. Прекалено голям еснаф е. Карл е сноб и безрезервно вярва в своята класа. Тя е нещо мистично за него. Поведението му е формирано от това. Мъжете от нисшите класи бият жените си, средната класа се държат като зверове с тях, но неговата класа знае как да се отнася към дамите. Една бита съпруга няма да изглежда добре на приема. Наплашената жена ще се държи непохватно на вечерята или на бала. Това е немислимо. Благоприличието трябва да се спазва на всяка цена. Ето защо той не ме бие и не вдига скандали. Карл е студент. Нямах представа колко е леден! Плаши ме. Никога не ме е обичал. Знаех го от самото начало, но се надявах, че може да се промени. Опитвах се да го обикна. Карл беше мил и внимателен и аз мислех, че ако се старая, може да

превърна учтивостта му в любов. Дълбоко грешах. Той отдавна се бе извисил над тези неща. Над любовта. Това нямаше нищо общо с мен, макар често да се опитваше да ми внушава, че не е така. Но аз се отклонявам от най-важното. Започнах да подозирам, че онова, което ми бяха разказали за баща ми и за Източния кръст, е истина. Случайно откривах разни неща. Предимно за бащата на Карл, Рейнолд. Карл дължи всичко на него. Рейнолд е още жив и здрав, въпреки че наближава деветдесетте. На рождения ден миналата година присъстваха всички видни личности в града: председателят на Търговската камара, представител на министерството на търговията в Бон и дори католическият епископ. По време на Втората световна война Рейнолд бил нещо като шеф на военната икономика. Това, естествено, означава, че е помагал на нацистите. Компанията му произвеждала оптически мерници за оръжия и стъкло за прозорци на самолети. Наградили го с орден „Орлов щит“. Мария замълча. Джек не искаше да слуша всичко това. Единственото му желание беше да я докосва, да я люби.

– През февруари 1933, по-малко от месец, след като Хинденбург назначил Адолф Хитлер за канцлер, един човек на име Ялмар Шахт поканил двайсет и пет изтъкнати германски индустриалци на среща в дома на Херман Гьоринг в Берлин. Присъствал и Хитлер, и домакинът. Шахт току-що бил станал председател на Райхсбанк. Той беше близък приятел на свекър ми. На онова събиране Рейнолд и останалите дали обет да подкрепят финансово нацистката партия. Шахт събрал три милиона марки, които гарантирали успеха на нацистите за години напред. Всъщност Рейнолд вече бил член на „Кеплер Крайс“, сдружение от пронацистки настроени индустриалци, създадено две години по-рано. Те финансирали Хитлер, преди да завземе властта. Огромни суми били внесени на една специална сметка, Зондерконто S, в банка „Курт фон Шрьодер“. След войната Рейнолд бил интерниран за известно време. Обвинили го в различни престъпления, главно в използването на робски труд във фабриките му. Осъдили го на доживотен затвор. Той бил един от военнопръстъпниците – предимно индустриалци, които държали в затвора в Ландсберг. Освободили го заедно с Алфред Круп. И двамата възстановили богатството си. Карл ми каза, че баща му излязъл от затвора по-богат от преди. Фабриките му още работели. Благодарение на Карл и на факта, че Съюзниците правели всичко възможно, за да изправят Германия на крака.

– Фабриките му не са ли били бомбардирани по време на войната?
Мария поклати глава.

– Така мислят всички. Всъщност бомбардировките на Съюзниците разрушили едва дваайсет процента от военната мощ на Германия. Индустрията изобщо не пострадала. Предприятията на фон Фройдигер не престанали да произвеждат продукцията от първия до последния ден на войната. В края на краищата става дума за бизнес.

Тя се успокои. Бе стигнала до един етап от живота си, когато не знаеше в каква посока върви. Тази нощ Мария беше съчетание от любов и вина. Още седеше гола в леглото до единствения мъж, когото някога бе обичала, като се опитваше да се оправдае пред него заради измяната към съпруга си и баща си и да намери начин да му обясни защо не могат да се срещнат отново. От една страна, беше твърде опасно, а от друга – защото се страхуваше, че вината ще я съсипе. А останалото? В състояние ли беше да му каже онова, което най-много искаше – как е станало така, че да се срещнат?

– Затова ли мразиш Карл? Защото баща му е бил нацист?

– Как можа да си го помислиш? Все едно да мразя себе си, защото собственият ми баща е бил усташки убиец, а чичо ми благославял есе-совците, преди да тръгнат да избиват евреи. Въпросът е, че Рейнолд е ревностен член на Източния кръст. Дал е много пари в първите дни след учредяването на Лигата. Компанията на фон Фройдигер още им дарява по пет милиона марки годишно. Рейнолд има висок пост в управата на Източния кръст. Карл е Пазител на ключовете на германския клон. Бил посветен още на седемнайсет години. Рейнолд и баща ми са много близки. Не знам точно по какъв повод е станало това. През войната се случило нещо, което ги свързало навеки. Така беше уреден бракът между Карл и мен. Това е един вид политически съюз, за да се заздрави връзката между германския и хърватския клон на Източния кръст. Всъщност Карл трябваше да се ожени за сестра ми Катерина, но... Тя започна да се колебае и извърна очи. Джек отново видя отражението на лицето и тялото ѝ в огледалото. – Но тя почина, както знаеш. Ето защо аз бях избрана на нейното място. – Но... Това е варварство.

– Нима? А не е ли варварство, когато мъж и жена се срещат в дискотеката, когато са пияни или дрогирани? Или някоя от онези противни брачни агенции, където ти взимат петдесет лири и оставят на компютъра да избере партньора ти? Мога да простя на баща ми, че ме омъжи за Карл. Както и на съпруга си, че ме взе по този начин. Вярно няма нищо благородно в това, но така се прави от векове.

– И все пак мисля, че са варвари.

– Да. Но не поради тази причина. Те вярват в цивилизацията, в

културата, в реда и в обществената дисциплина. Но опитвайки се да постигнат тези неща, те създават само хаос и варварство.

– А ти в какво вярваш?

– В себе си. В сина си. В моята музика. А тази нощ вярвам в теб. Достатъчно ли е?

– Не знам – отговори Джек, после в желанието си да смени темата я хвана за ръката. – Мария, искам да остана известно време сам. Откакто стана експлозията с колата, непрекъснато съм с някого – с Косенкова, с баща ти, с Феликс и Паркър.

– А сега си с мен.

– Знам. И отново искам да бъда с теб. Утре. Вдругиден. Мария нямаше сили да му каже, че това е последната им среща.

– Утре трябва да се върна в Германия. Няма как.

– Добре. Но тази нощ ще те помоля да си затвориш очите. Искам да се измъкна за малко, да бъда сам и да размисля. Само се тревожа, че ще имам неприятности с шефовете ти.

– Не е точно така. Те не ми плащат. Не бих приела пари, дори да ми предложат. Давам им информация за Източния кръст, колкото и малко да научавам, и това е всичко. Сама реших така. По лични съображения. Когато бях дете, баща ми ме предаде. Пращаше ме на църква и ме насърчаваше да прегърна религията. По едно време мислех, че ще стана монахиня.

– Радвам се, че не си го сторила. Мария се усмихна.

– Както и да е. Сега разбрах, че неговата религия е фалшива. Може и да е истинска, но е в дълбоко противоречие с действията му. Ето защо и аз го предадох на свой ред. Дължна бях да го направя. Целият ми живот е минал в разкош. Мога да купя този хотел, дори цялата улица, ако поискам. Повярвай ми, нямаш представа колко са богати. Но аз дължа цялото си охолство на нещо унижително и отблъскващо. Какво би сторил на мое място?

– И аз ли те отблъсквам сега?

– Ти? Защо?

– Защото се замесих във всичко това.

Сега беше моментът да му каже, но не можа и мигът отлетя.

– Не, ти не си част от това. Ти си само дребна пионка. Отново се любиха – този път не така отчаяно, както първия път, а бавно и нежно.

* * *

Мария му показа откъде да излезе, без Норман да го забележи.

Хотел „Браун“ имаше два изхода – единият към „Олбимарл Стрийт“, а другият към „Дувър Стрийт“. Норман седеше в преддверието на първия. Джек само трябваше да се измъкне през другия изход.

Мария изчака около час, за да му осигури достатъчно време. Даде му пари за няколко дни и му каза, че ако са му необходими повече, трябва само да отиде в Дойчебанк на „Бишъпстейт“, където ще има десет хиляди лири за него.

В два часа след полунощ тя слезе да съобщи на Норман, че Джек го няма. Фоайето беше пусто и тъмно. В ъгъла, където седеше телохранителят, светеше лампа. Някой бе поддържал огъня в камината. Норман изглеждаше заспал. Мария прекоси преддверието на пръсти, за да не го събуди внезапно. Той седеше неподвижен и леко прегърбен, скрит в сянката.

– Норман – прошепна Мария.

Той не помръдна. Тя го повика отново и леко го докосна. Телохранителят се отпусна назад и тогава Мария видя разрязаното му гърло и червената ивица от едното до другото ухо. Дрехите му бяха напоени с кръв. Мария знаеше, че не бива да пищи, а бързо да се върне в стаята си и да заключи вратата. Докато стоеше във фоайето, в коридора се чуха стъпки.

44.

Джек излезе от хотела. Не знаеше какво да прави. Искаше само да бъде далеч от всички, да подреди мислите си. Тръгна безцелно по „Оксфорд Стрийт“, сетне се отправи на запад по „Еджуеър Роуд“. От време на време покрай него минаваха такситата, но той не направи опит да спре някое от тях. Къде да го закара. Според Паркър някой наблюдаваше домовете на приятелите му. Това звучеше пресилено, но не можеше да си позволи да рискува. Онези хора бяха способни на всичко.

Един-два пъти му се стори, че го следят. Като че ли чу стъпки зад себе си, но винаги, когато се обърнеше, на улицата нямаше никой. Накрая реши, че това се дължи на свръхнапрегнатите му нерви и на шегите, които мракът и тишината си правеха късно нощем.

Постепенно се озова на една дълга улица с евтини хотели, на чиито врати висяха надписи „Свободни места“. Почувства се уморен. Беше му студено. Мария изглеждаше далеч като утринен сън, който си спомняш едва на следващата нощ. Джек се качи по стълбите на хотел „Гоя“ и

натисна звънеца. През остъклената врата видя, че коридорът тъне в мрак. Никой не излезе. Пак позвъни.

Някъде светна лампа. След няколко минути до вратата се приближи жена в червена нощница и дебела вълнена жилетка. Тя беше слаба, със скулесто лице и посивели коси. Присви очи, направи някаква физиономия, като видя Джек, и отключи.

– Не ви ли дадох ключ?

– Не, още не съм отседнал тук. Надявах се, че ще ми дадете стая.

– Господи! Знаете ли колко е часът?

– Съжалявам. Изгубих си часовника.

– Наближава три след полунощ.

– Извинявайте, но на вратата пише, че имате свободни стаи. Ще платя веднага.

– И още как! Влизайте, за Бога, ще умрете от студ. Ирландец ли сте? – попита тя, когато Джек се наведе да се подпише в хотелската книга.

– Да – отговори той. – Проблем ли е това?

Жената поклати глава, но Джек разбра какви мисли се въртят в главата ѝ. Безпризорни ирландци без куфари, които се шляят по това време, бяха доста подозрителни.

– Ето още десет лири. Задето ви събудих.

Тя взе парите, без да благодари, и ги напъха в пазвата си.

– Ще ви настаня в седма стая. Имайте предвид, че може да е студено.

– Няма значение.

– Закуската е от седем до девет. Никога не закъснявам и никого не чакам. Това е девизът ми. Стаята е ваша до единайсет сутринта. Оставете ли по-дълго, ще платите за още един ден.

Жената му даде ключ и му показа стаята. Джек забеляза, че го оглежда изпитателно. Явно се стараше да запомни лицето му, в случай, че някой дойдеше да разпитва за него. За съжаление това беше твърде вероятно.

Легна си облечен. Около четири-пет часа се събуди облян в пот и се съблече. После не можа да заспи. Найлоновите чаршафи го дразнеха. Навън се чуха първите коли. Замисли се за Мария. Тя искаше да му каже, че не бива да се срещат отново. Не беше трудно да се досети. Но се радваше, че не ѝ бе достигнала смелост. Щеше да се съгласи да се срещнат пак, ако се върнеше при шефовете ѝ. Беше твърдо решил да я накара да се откаже от всичко, да напусне съпруга си и да отиде с него в

Израел. Задряма и сънува не Мария, а Кейтлин. Събуди се, без да помни нищо от съня, освен че викаше Кейтлин. Уплаши се, че любовта му към Мария може да изличи покойната от паметта му. А заедно с нея и Сиобан. Това би било непоносимо.

Слезе на закуска в осем и половина. Хазайката му даде изцапана карта на Лондон и той видя, че се намира на „Съсекс Гардънс“, близо до гара Паддингтън. Понечи да сгъне картата, когато забеляза, че гробището не е далеч. Изведнъж си спомни съня и реши какво ще направи.

Взе такси до „Тенисън Роуд“. Помнеше, че преди години отидоха там с Кейтлин, за да му покаже гробовете на родителите си. През нощта сънува, че двамата пак са там, но когато се обърна към нея, гробокопачът му каза, че и тя е в гроба. И за да се успокои, реши да разбере дали Кейтлин бе имала братя или сестри, чичовци и лели. Въпросите на Феликс го бяха объркали. Намереше ли живи роднини, Джек щеше да ги разпита за жената, за която се бе оженил.

Гробовете имаха коледна украса от чимшир и саксии с големи жълти цветове. Живите бяха донесли на покойниците клонки имел с червени зърна и тъмнозелени листа. Въздухът беше хладен и чист.

След един час намери общия гроб. Надписите не бяха заличени. Джеймс Патрик Нюалън, роден на 30 март 1915 и починал на 27 юни 1975. Любимата му съпруга Мери, родена на 12 януари 1917 и починала на 17 октомври 1977. Имаше венец от свежи цветя. Не пишеше от кого. Явно някой идваше тук и се грижеше за гроба.

Джек пак взе такси и отиде в погребалното бюро на „Клифърд Роуд“.

– Интересувам се от един гроб в Паддингтън. Служителят беше млад мъж, който непрекъснато кашляше.

– Ще бъде трудно.

– Защо?

Младият човек сви рамене и се закашля.

– Ами, ние купихме гробището през 1986. Документите се пазят на две места – някои са тук, други – в хранилището на самото гробище.

Джек му обясни от чии гробове се интересува. Служителят прерови папките, но не намери нищо.

– Тогава ще отидем до Паддингтън. Може да ни провърви.

Извадиха късмет. Имената на роднините бяха Терънс и Джийн Нюалън. Живееха на „Евършолт Вилас“ 16 в Камдън Таун. Терънс бе платил надгробната плоча.

„Евършолт Вилас“ представляваше редица от занемарени къщи,

очакващи по-добри времена. Имитации на различни архитектурни стилове се смесваха дори в една и съща къща. Джек натисна звънеца на номер 16.

Едно дванайсетгодишно момче отвори вратата.

– Вкъщи ли е мистър Нюалън?

Момчето се вторачи в него, като кривеше устни.

– Кой сте вие?

– Искам да говоря с него. Той не ме познава.

– От социалните служби ли сте?

– Приличам ли на такъв? – Да.

– Казвам се Джек Гулд. Баща ли ти е Терънс Нюалън?

– Може би.

– Виж какво, не съм дошъл да създавам неприятности. Искам да го питам за баба ти и дядо ти. Неговите родители.

– Те са мъртви. – Да, знам.

– Кевин! Кой звъни? – извика някой от коридора. Момчето се обърна и отговори:

– Някакъв човек иска да пита нещо.

Появи се мъж, с димяща чаша чай в едната ръка и сандвич в другата. Едър човек, с дебел врат, бирен корем и мазна коса. Изобщо не приличаше на Кейтлин. Надеждата на Джек угасна.

– Вие ли сте Терънс Нюалън?

– Да. Какво искате?

Джек долови ирландски в говора му. И Кейтлин говореше с акцент, но по-лек.

– Името ми е Джек Гулд. Искам само да поговоря с вас. За сестра ви Кейтлин.

Мъжът не помръдна. От сандвича капеше доматиен сос. Той облиза прстите си.

– Кейтлин ли? Коя, по дяволите, е тая? Все едно кама прерязва стомаха на Джек.

– Нали вие сте синът на Джеймс и Мери Нюалън? Терънс кимна.

– Те са погребани в гробището Падингтън.

– Слушайте, какво искате от мен? Имам работа.

– Извинявайте, но за мен това е много важно. Вашите родители са починали през 1975 и 1977 и са погребани в Падингтън. Така ли е?

– Да. От властите ли сте?

– Не, нищо подобно. Личен въпрос... Познавах жена на име Кейтлин Нюалън. Преди години тя ми показа онзи гроб и каза, че това са

нейните родители.

Едрият мъж присви очи.

– На подбив ли ме вземате, какво?

– Имахте ли сестри? Може би с някакви подобни имена.

– Аз бях единственият им син. Майка ми не можеше да има повече деца. Това я съсипа. Защо сте дошли? Да ми задавате глупави въпроси?

Джек поклати глава. Мъката го разяждаше.

– Сигурно съм сгрешил. Това е всичко. Отишъл съм на друг гроб.

Извинявайте за безпокойството.

Той се обърна и тръгна по улицата. Момчето затвори вратата, като ругаше под нос. Джек беше абсолютно сигурен, че не е сбъркал гроба. И докато вървеше, започна да разбира защо.

45.

– Не мога да се върна. Мария седеше в една от стаите на къщата в Кенсингтън с Феликс, Паркър и още един – мъж, чието име не знаеше. Агентът, който я бе завербувал, Жак ла Шарите, беше канадец по националност. От средата на 60-те получаваше заплата най-малко от три разузнавания. Първоначално го бяха наели канадските тайни служби, за да им помогне да внедрят свои хора зад кулисите по време на гостуването на Большой театър в Торонто. След като през 1974 се премести в Лондон, той бе прехвърлен на английското разузнаване за подобни цели, тъй като владееше свободно френски и от време на време изпълняваше задачи във Франция. Феликс веднага се сети за него, когато им потрябва посредник между тях и Мария. Жак беше собственик на една от най-престижните музикални агенции и това улесняваше нещата.

– Налага се, мила моя. Няма как.

Феликс губеше търпение и се опитваше да се овладее. Един от най-добрите му хора беше убит при обстоятелства, които щяха да му навлекат неприятности. Най-важният залог в играта му се бе изплъзнал. А сега и агентката, на която изцяло разчиташе за информация за дейността на Източния кръст, заявяваше, че не може да се върне в Германия.

– Когато всичко това започна, вие ми казахте, че ако искам да се откажа, трябва само да ви уведомя – търпеливо отговори Мария.

– Не е толкова лесно. Стигнахме до най-решителния етап в цялата операция. Не можеш да ни изоставиш точно сега.

– Казахте, че ще ми дадете нова самоличност и друго

местожителство. Все ми е едно къде. Австралия или Нова Зеландия, няма значение. Само искам да се измъкна и да взема Паул със себе си. Имам пари в швейцарска банка. Повече от достатъчно. Настоявам да изпълните обещанието си. Не бих се оправила сама.

– Много съм разочарован от теб, Мария – рече Паркър. И през ум не ми е минавало, че така лесно ще ни обърнеш гръб.

– Да ви обърна гръб ли? Господи, та тук става дума за моя живот! Върна ли се, ще ме убият. Не го ли разбирате? – Не разбирам защо си толкова сигурна.

– Нима? Тогава кой, по дяволите, уби Норман? – Не знаем. Но съм готов да се обзаложа, че не е бил Карл. Убийството е твърде дръзко. Предполагам, че са хората на Косенкова.

– Но не си убеден. А сгрешиш ли, и мен ще намериш с прерязано гърло.

– Мария – обади се човекът, когото не познаваше. Сигурно беше някакъв голям началник.

– Моля ви да ме изслушате.

Говореше лениво, сякаш мислеше за съвсем друго, но все пак успяваше да внуши уважение. Вероятно защото искаше да й каже нещо много важно.

– Не е необходимо да ви обяснявам какво е значението на операцията. Източният кръст са на път да заемат позиция, на каквата не са се радвали от Втората световна война насам. Това може би вече е станало. Скоро ще бъдат недосегаеми. Казвам го съвсем сериозно, но мисля, че вие не си давате сметка какво имам предвид. Мария не отговори. Очите му не я пронизваха, нито бяха студени или святащи, а тъжни. – Ще поставят хора навсякъде, където искат. Никога няма да разберем кои са. Познаваме само ядрото, но не и периферията. В това е силата, но и слабостта ни. Унищожим ли главата, октоподът ще загине сам. Не успеем ли, ще продължава да се разраства, докато стане твърде късно. Мъжът млъкна. Феликс го гледаше с възхищение.

– Вече държат ключови позиции във Ватикана. В някои страни имат индустриалци като съпруга ви. Въртят кметовете и полицаите на малкия си пръст. Да продължавам ли? Ръкописът в известен смисъл е ключът към техния успех. Няма значение дали ще го публикуват, или ще го скрият. Достатъчно им е да манипулират с него. Трябва да разберем дали е у тях.

Той замълча, сетне погледна Феликс.

– Кажи й.

Феликс оправи вратовръзката си – нервно движение, което не бе правил от ученическите си години.

– Берчик е мъртъв. Израелското разузнаване е намерило тялото му в една от пещерите близо до Кумран. Може би е търсена някаква аналогия. Ръкописът го няма. Апартаментът му в Тел Авив е бил основно претърсен. Убийството му само потвърждава съмненията ни. Ръкописът е или у Косенкова, или у баща ти. Сигурни сме, че никой друг не участва в играта. Но трябва да разберем точно у кого е, преди да успеят да присъпят към действие.

– Ще ви охраняваме денонощно – обади се пак третият мъж. – Всяка ваша дума и действие ще бъдат проследявани на монитора. При първия сигнал за евентуална опасност наш екип ще ви измъкне. Съпругът ви и баща ви няма да посегнат на вас, докато сте с детето. Стойте със сина си колкото е възможно повече.

– И вие очаквате, че ще намеря ръкописа при тези обстоятелства? Та аз дори не знам как изглежда.

– Не очакваме да го намериш – намеси се отново Феликс. – Само преценявай – атмосферата. Бъди сигурна, че баща ти и Карл ще ликуват, ако попадне в ръцете им. В противен случай ще бъдат напрегнати и нервни и ще се чудят какво е намислила Косенкова.

– Това едва ли е начинът да се постигне нещо.

– Не, но разполагаме само с него.

– Мария – заговори непознатият, – не се ли върнете, те със сигурност ще започнат да ви подозират. Ще отведат някъде Паул и няма да го видите повече. А с Джек се досещате какво ще направят. Отговорността е ваша. Вие трябва да решите. Но ние можем да ви помогнем. Помислете.

– Заплашвате ли ме?

– Не, разбира се. Ние не действаме така. Знаеш това – възмутен се обади Паркър, сякаш го бяха обидили лично.

– Откъде да знам как действате.

– Имате право.

Третият мъж се опитваше да внесе равновесие между Феликс и Паркър.

– Наистина не знаете нищо за нас. Но добре познавате баща си, Карл и съмишлениците им. Знаете до известна степен на какво са способни. Убедена сте, че имам право за Паул. Наследникът на империята фон Фройдигер. Докъде ще стигнете с него без нашата помощ? Или възнамерявате да го изоставите?

Мария не отговори. Дори краткото време без Паул беше мъчение за нея. А и за него. Тя се отпусна на стола. Чувстваше, че силите я напускат.

– Двайсет и четири часова охрана ли казахте?

– Ще ви дадем микрофон с предавателно устройство. Като онези по филмите, само че по-малък и ще работи. Така нашите хора ще подслушват всичко, което става около вас. Настоявайте да прекарате Нова година в дома на баща ви в Париж. Ако ръкописът е у него, Карл и без това ще иска да му отиде на гости.

– А Джек?

– Въпросът с него е доста по-труден. Благодарение на вас нямаме представа къде е той.

Мария се колебаеше. По всичко личеше, че за да спаси живота на Джек, трябваше да го предаде.

– Уговорихме се да си оставяме бележки на едно място. Той ще отиде там довечера.

Слабият мъж се усмихна. Нещата не се оказаха толкова трудни, колкото се опасяваше.

46.

Тя го чакаше край езерото. Чу стъпките му, но се обърна едва когато той застана до нея. Хвана я за ръката.

– Мислех, че вече си в Германия.

– Заминавам следобед. Първо трябваше да те видя. Хайде да се поразходим.

Тръгнаха и Мария продължи:

– Не можеш вечно да се криеш, Джек. Трябват ти документи и пари. Аз ще ти дам пари, но без паспорт не можеш да ги изтеглиш от банката.

– Вече се погрижих за това. Тя го погледна учудена.

– Отидох в ирландското посолство и им казах, че съм изгубил паспорта си. Те ме накараха да взема удостоверение от полицията – това беше най-рискованото. От Дъблин изпратиха досието ми по факса. След седмица ще имам паспорт. Струваше ми четирийсет и девет лири.

– Пак ще рискуваш, когато отидеш да го вземеш. Джек се държеше непохватно, сякаш нещо го разсейваше.

– Самата ти ми каза, че няма да е лесно да се снабдя с документи.

Продължиха да вървят ръка за ръка като влюбени. Прелюбодейци на обществено място, любовници, които няма къде да отидат.

– Достатъчно ли ти беше времето? – попита Мария.

– За какво?

– Да размислиш.

– Не. Трябва да обмисля още много неща. Той спря и я погледна в очите.

– Защо ме излъга за сестра си? И баща ти ме излъга. Мария се вторачи в него, онемяла. Джек разбра, че най-после се е докоснал до истината.

– Аз... Нямах друг избор – заеквайки отговори тя. – Баща ми...

– Все повтаряш, че нямаш друг избор, но не е така. Всеки има някакъв избор.

Мария наведе глава и рече:

– Да вървим. Студено е.

Поразходиха се още малко. Покрай тях мина мъж с куче. В далечината играеха деца.

– Как разбра?

Той ѝ разказа за посещението си на гробището и за срещата с Терънс Нюалън.

– Защо не ми каза, когато бяхме в Съмърлон, Мария?

– Щеше ли да помогне?

– Не знам. Може би.

– Знаех какъв е баща ми. Искях да ти спестя това.

– Защо Кейтлин е променила името си? Каква е цялата тази загадъчност?

– Кейтлин беше истинското ѝ име. Тя ненавиждаше баща ни. Мисля, че бе узнала за миналото му, но не ми каза нищо. Беше няколко години по-голяма от мен и сигурно е смятала, че съм твърде малка, за да чужа такива неща. На осемнайсет години замина да учи в Тринити колледж. Според мен нарочно избра семитски езици – като предизвикателство към баща ни. Той я презираше. Не знам защо. Кейтлин беше интелигентна. Не е необходимо да ти го казвам. Но той мрази интелигентните жени. Виж музикалният талант се вмести в представите му. Но винаги е считал научната работа за изключително право на мъжете. Колкото по-високи бележки получаваше Кейтлин и колкото повече я хвалеха преподавателите, толкова по-неприятно му ставаше. Решението ѝ да изучава иврит и арамейски преля чашата. Изгони я от къщи. Мисля, че това бе добре дошло за нея. Имаше пари, наследени от майка ни. Пък и

срещна теб. Аз знаех за връзката ви. Отначало се срещаме тайно в Дъблин и тя ми се доверяваше. Но после баща ни разбра и ми забрани да я виждам. Инак отдавна щяхме да се познаваме с теб.

Тя млъкна и го погледна. Положението беше безнадеждно. Не можеше да понесе мисълта, че може да го загуби.

– Баща ми не й отговори, когато Кейтлин писа, че ще се жените. Беше напълно изолирана, все едно бе мъртва. Той не споменаваше името й и ми забрани да говоря за нея. Разбира се, баща ми знаеше всичко за теб. Накара хората си да те проучат. Мисля, че беше много близо до мисълта да те убие.

Джек си спомни, че някои бе влизал в апартамента им в Париж.

– Но защо тогава ме покани в Съмърлон?

– Кейтлин вече беше мъртва и той разбра, че можеш да му бъдеш полезен. Знаеше много за теб, дори смяташе, че може да ти има доверие. Според мен това беше един вид отмъщение за онова, което Кейтлин му бе причинила. Той, аматьорът, можеше да наеме професионалист като теб, който да му слугува, без да подозира кой е всъщност. Освен това мисля...

– Какво?

– Мисля, че се досещаше какво ще стане – че ще се влюбиш в мен. Единствената грешка в изчисленията му бях аз. Сигурно и през ум не му е минавало, че и аз ще се влюбя в теб. Той виждаше в мен само една жена, нищо повече. А според неговите разбирания жените трябва да бъдат пасивни. Обект на мъжките страсти, но неспособни да изпитват чувства, нито да ги отстояват.

Продължиха да вървят и стигнаха до Кенсингтън Гардънс.

– Норман е мъртъв – каза внезапно Мария.

– Какво?

Наблизо имаше пейка. Седнаха и тя му разказа какво се бе случило.

– Те искат да се върна при Карл.

– Много е рисковано.

– Налага се. Заради Паул.

– За какво си му мъртва?

Ненадейно Мария се доближи до него и го целуна по устата. След миг се отдръпна. Устните й докоснаха лицето му и тя бързо започна да шепне в ухото му. Джек видя, че отядно се приближава един мъж. Феликс. Обърна се наляво и съзря Паркър.

– Моля те, отиди при тях, Джек. Така е най-добре. И не забравяй, че те обичам. Толкова много, колкото Кейтлин.

47.

*Есен, Германия
29 декември 1992*

Тя спря да чете и остави книгата. Жалко, че не можеше да му каже от кого е. Още не. Вероятно никога, защото не очакваше, че ще види отново Джек. Паул беше много блед и Мария се зачуди дали не е настинал. Странеше от нея, откакто се бе върнала.

– Добре ли си, Паул? – Да.

Тя протегна ръка да пипне челото му, но той се дръпна.

– Какво има, любов моя? Защо се държиш така? Нали сме приятели?

– Не ми харесва, когато те няма.

– Знам. И на мен. Бих те взела със себе си, ако можеш. Но знаеш, че баща ти не позволява. Ще поговоря с него. Може да ти разреши да дойдеш с мен следващия път. Има какво да видиш в Лондон.

– Татко каза, че имам работа тук. Трябва да остана да му помагам.

– Да, разбира се, че ще му помагаш, когато пораснеш. Но преди да започнеш работа, трябва да завършиш училище.

– Татко каза, че той ще ме учи. Мария го погледна озадачена.

– Не е споделял такова нещо с мен. Идеята не ми се струва много добра. В Есен има хубаво училище, където ще тръгнеш догодина. А татко ще ти помага с домашните.

– Не, той каза, че ще работя за Райха. Сърцето на Мария се сви.

– За Райха? Така ли се изрази? Момченцето кимна.

– Знаеш ли какво означава тази дума?

– Не. Татко ще ме учи, но аз не искам.

– Защо?

– Защото ми крещи. А когато те няма, не ми дава да оставям лампата нощем. Трябвало да се науча да бъда мъж. Той ме плаши.

– Легни си. Ще те завия. Каза ли молитвата си? Паул поклати глава.

– Добре. Ще я кажем заедно – рече Мария, но страхът още сковаваше сърцето ѝ.

Карл беше долу в библиотеката. След завръщането си го бе видяла само за няколко минути.

– Чух, че концертът минал добре – рече той.

Мария кимна. Той явно бе в едно от сърдечните си настроения, в

каквито рядко изпадаше. На масата имаше напитки. Тя си наля джин, преди да отговори.

– Жак каза, бил истински успех. Всички билети бяха разпродадени. Но най-хубавото е, че има отлични отзиви в пресата.

Лицето му като че ли засия.

– Чудесно! В „Таймс“ ли са?

Мария поклати глава и се засмя. Толкова ѝ беше трудно да се смее в негово присъствие.

– Не, в други вестници. Лицето му помръкна.

– Следващия път ще има отзиви в „Таймс“ и в „Телеграф“. Ще говоря с Дитрих.

– О, не, Карл. Моля те. Казах ти вече, че искам да се справя сама. Желанието ми е това да бъде мой успех, а не нещо, за което ти и татко сте помогнали.

– Добре – нетърпеливо отговори той. – Но искам да ти напомня, че успехът не пада от небето. Не вярвай на всичко, което четеш за неизвестни музиканти, които стигат до върха само с талант. Сигурно са се сприятелили с много хора по пътя дотам. Ако са жени, бъди уверена, че са спали с десетина мъже. Но след като ти няма да спиш с друг, трябва да компенсираме.

– А какво ще компенсира факта, че ти не спиш с мен?

Мария знаеше отговора, но не можеше да му го каже.

Карл не се хвана на въдицата. Един джентълмен не допуска съпругата му да лавира на подобни теми. Особено в стая, където всеки момент можеше да влезе някой от прислугата.

– Баща ти ни покани в Париж за Нова година. Казах му, че ще те питам веднага щом се върнеш. Ако решиш, ще заминем още утре.

Мария се усмихна. Нямахше да се наложи да го убеждава.

– Да. Съгласна съм. Париж е много оживен по Нова година.

– Не е като Есен, а?

– Съвсем не прилича на Есен.

– Никога не си харесвала този град. Намираш го за скучен. Индустриален.

– Нямам предвид това. И в Съмърлон беше скучно. Умея да се забавлявам и сама. Но тук е толкова задушно. Пък и Париж е нещо специално. Дори Хитлер е мислил така.

– Нима?

Тонът му беше леден. В дома на фон Фройдигер не беше обичайно да споменават покойния фюрер.

Мария прехапа език. Глупава грешка. А вероятно се тревожеше напразно, уплашена, че и най-малката ѝ забележка може да бъде изтъкувана погрешно.

– Е, няма значение. Баща ти ще бъде доволен. Ще вземем и Паул. Ако искаш, някоя вечер ще отидем на опера.

– Разбира се.

– Тогава въпросът е уреден. Ще кажа на Магда да приготви багажа. В същия миг на вратата се позвъни.

– Казах ли ти, че баща ми ще вечеря с нас?

– Не. Има ли някакъв специален повод?

– Мисля, че иска да те поздрави за концерта. Рейнолд фон Фройдигер рядко излизаше от дома си вечер. Живееше само с прислугата си в малка къща на около километър и половина от дома им. От известно време Карл го убеждаваше да дойде да живее с тях, но старецът все отказваше. Щял да бъде зависим. Предпочитал да остане в къщата си, докато е във форма. Рейнолд наистина беше в завидно за възрастта си физическо и умствено състояние.

Прислужницата се появи, за да съобщи за пристигането му. Рейнолд влезе, приближи се до Мария и я целуна въодушевен по двете бузи. Тя си отдъхна. Изглежда, и той беше в добро настроение.

* * *

Вечерята премина странно. От една страна, както обикновено, разговаряха по семейни въпроси. По правило на масата не обсъждаха бизнес. Рейнолд искаше да чуе всичко за концерта. За разлика от Карл, той действително обичаше музиката и въпреки че вкусът му бе малко ограничен, изпитваше неподправена гордост, че снаха му е добра пианистка.

От друга страна, Карл и баща му си разменяха загадъчни реплики, сякаш говореха закодирано. Предпазливо подхвърляха, че е „време за промени“, че „нещо се носи във въздуха“, и че дългото чакане е почти към края си. Всички тези неща бяха казани, без да се обръщат към Мария – тя все едно не беше там.

48.

Оттеглиха се в приемната да пият шнапс.

И Мария се присъедини към мъжете. Непрекъснато усещаше малкия микрофон, прикрепен към кръста ѝ. Повече от всякога се радваше,

че Карл вече не спи с нея.

– Решихме да прекараме Нова година в Париж със Щефан – каза Карл на баща си. – Защо не дойдеш с нас? Знаеш колко много иска да те види.

– Твърде стар съм, за да пътувам през зимата.

– Нищо подобно. Пък и... – поколеба се синът му. – Мисля, че ще ти покаже нещо.

Рейнолд се вторачи в Карл. Лицето му бавно засия в усмивка.

– Изненада за Нова година, а?

Мария беше сигурна, че се готвеше да каже нещо друго. Карл кимна.

– Е, тогава може би трябва да дойда с вас. Харесвам Париж по това време на годината. Градът е приказен.

Карл погледна Мария.

– В такъв случай сте единодушни с Мария. Тъкмо ми обясняваше колко по-хубав е Париж от Есен.

– Разбира се. Кой би предпочел Есен пред Париж? Или Ню Йорк пред Париж? Няма място за сравнение.

– Каза ми, че и фюрерът се възхищавал от Париж.

– Да, така е. Той обичаше Париж, но не и французите. Смяташе го за най-красивия град на света. „Шан-з-Елизе“ беше образец на голямото авеню, което искаше да прокара през Берлин. Фюрерът имаше вкус. Обичаше изобразителното изкуство. Имаше буйно въображение. Ако войната не беше провалила плановете му, навсякъде из Германия щеше да има красиви сгради, а не онези грозотии, които тъй наречените съвременни архитекти ни натрапват.

– Прости ми – намеси се Мария, макар да знаеше, че постъпва глупаво, но не можа да се въздържа. – Но аз знам, че е било обратно-то. Вкусовете му са били доста ограничени. Интелектът също. Решила бе да не се оставя да бъде сплашвана от стария нацист и от спомените му за някакви златни времена.

– Дълбоко грешиш!

– Лицето на Рейнолд беше почервено, но той се владееше. Мария никога не го бе виждала да избухва, дори когато го предизвикваха.

– Фюрерът беше жестоко оклеветен. Тъпите британци му се присмиваха. За тях той беше само един обикновен бояджия на име Шикелг-рубер. Какви идиоти! Фюрерът беше добър художник. Виждал съм картините му. Самият той ми ги показва, когато му разказах за моята колекция. Дори купих няколко.

– Но сигурно не мислиш, че имат истинска стойност?

– Какво, по дяволите, означава стойност? Искаш да кажеш, че той не беше голям художник, така ли? Е, не мога да преценя. Аз съм само любител. Бизнесмен. Не съм критик. Ти разбираш от изкуство.

– О, съвсем не, но...

– Тогава си приличаме. Аз съм бизнесмен, а ти си музикантка. Не твърдя, че Фюрерът беше велик художник като Ван Дайк или Рубенс. Но беше способен. Искам да кажа, че имаше артистично виждане. Истинско, не изопачено. Съвременното изкуство се изврати, не можеш да ме увериш в обратното. Пикасо, Полък и Дали виждаха света като умопомрачени. Къде е красотата и чистотата? Фюрерът имаше неподправено и нормално виждане, макар че техниката му не винаги беше адекватна. Той си представяше Германия. Европа. Целия свят. Мария потрепери.

– Светът не е платно, върху което може да се рисува. Ти...

Без да каже нито дума, възрастният човек стана и се приближи до един малък полиран шкаф. Извади ключ от джоба си и го отвори. Измъкна портрет в сребърна рамка и го хвърли в скута на Мария.

На черно-бялата снимка имаше двама мъже, стиснали ръце. Единият беше Адолф Хитлер. Не беше нужно да гадае кой е другият.

– Цели петдесет години – продължи Рейнолд – аз и десетки други хора бяхме принуждавани да крием подобни снимки. Можеш ли да си представиш какво означаваше това за нас? Да отричаме всичко, което някога сме били. Да изменим на най-доброто в себе си. Не, ти не знаеш какво представлява такава лоялност и колко страдаш, ако и изневериш.

Той отново седна на стола. Обичайната умора го бе напуснала.

– Време е да ме изслушаш. Мълчах почти петдесет години. Всички мълчахме. Срамувахме се от себе си и от миналото. Изневерихме на природата си. Но ти не си била там, не си видяла и нищо не знаеш. Вашето поколение израсна сред лъжи. Германците били лоши. Хитлер бил злодей. Съмишлениците му били главорези, чудовища и масови убийци. Ти изобщо не знаеш истината и колко много направиха те за човечеството, към какво се стремяха и какво постигнаха. И кое им попречи да осъществят плановете си. Евреите. Комунистите. Масоните.

– Но ти сигурно не вярваш в такива измишльотини. За еврейската конспирация. Не и след...

– Тя е твоя съпруга – обърна се Рейнолд към сина си. – Кажй й да внимава какво говори. Накарай я да покаже малко уважение.

– Мълчи, Мария – озъби й се Карл. – Слушай баща ми.

– Не желая да слушам глупости. Аз...

– Недей да сквернословяш и слушай. Иначе ще те вдигна от стола за косите и ще те налагам с камшика, докато започнеш да се държиш като жена от класата си. Ясно ли е?

За пръв път я заплаши с бой. Говореше съвсем сериозно. Мария се смути и не каза нищо. Карл прие мълчанието и за съгласие.

– Навремето имавме една мечта – продължи Рейнолд. – Отнеха ни я. Нова Германия. Нова Европа. Не паянтовата Бундесрепублика, която американците създадоха. Не онази чудовищна Европейска икономическа общност, която потъпква националния ни суверенитет и не позволява на отделните държави да коват закони и да ги спазват. Истинско величие – това беше мечтата на Фюрера. Действително благоденствие. Не материално богатство, каквато е американската мечта, а физическо и духовно съвършенство. Бленувахме за нова раса. Бяхме деца на здрача, но знаехме, че слънцето ще изгрее. И тогава светът ще се насели с хора от чиста раса, порядъчни и целомъдрени мъже и жени, притежаващи християнските добродетели. И ти ли, Мария, презираш тези неща подобно на своите връстници? И ти ли гледаш пренебрежително на схващанията за физическа чистота, съчетана с вътрешна сила?

Рейнолд се вгледа изпитателно в нея. Тя не отговори.

– Е, това вече няма значение. Твоето поколение получи шанса си и го проигра. Германия е помийна яма. Европа и Америка също. Но ние ще ги изчистим. Не виждаш ли какво става? Как гласовете на хората отново се чуват? Младите настояват за нов път, нова система и нов ред. Комунистите не осъществиха мечтите им. Социализмът е само един лозунг. Хората се обръщат към миналото и се чудят как е възможно да са били такива глупаци, че да отрекат света, който ние изградихме тогава. Мир. Стабилност. Справедливост.

Той я наблюдаваше. Мария трепереше. Не можеше да възприеме чудовищността на онова, което Рейнолд казваше. Думите му придобиваха плът и се превръщаха в ужасяваща действителност.

– Вие, либералите – продължи той, – винаги сте се мислели за солта на земята, сякаш гнусното ви мнение е естествен и даден от Бога закон за управление на държавата. Уверявам те, че съвсем не е така. Свестните, непокаварени и набожни хора ще ви освиркват, докато ви изритват. Обикновените и честните граждани ненавиждат нещата, които вие толкова много цените. Те са за въвеждане на смъртно наказание и тежки присъди за престъпниците. Те искат да се сложи край на толерантността. Настояват полицията да има достатъчно власт, за да накаже

наркоманите и сексманияците. Писнало им е от снизходителност, от извратени типове, от нагли феминистки, от използвачи, от социални грижи, от незаконно пребиваващи емигранти и от всякакви пиявици, които изсмукват жизнените сили на нашето общество. Повярвай, момиче, те ще се вдигнат срещу вас. Милиони. Ще ви разкъсат на парчета. Ще видиш, че ще си възвърнем отнетото, дори ако трябва да го изкопчим с нокти сантиметър по сантиметър. Но ще го вземем. И тогава негрите, турците и евреите, извратените, травеститите, наркоманите и цялата онази пасмина ще отиде там, където ѝ е мястото. Господ е на наша страна. Това е най-важното.

Мария го слушаше с нарастващ ужас. Макар да говореше отвратителни неща, той имаше право. Хората като него наистина се надигаха, за да пометат всичко, което не разбират. Тя се замисли за ирландците и за тяхната дългогодишна обсебеност от тесногърдието и фанатизма, за старомодните им закони срещу абортите, противозачатъчните средства и разводите и за ненавистта им към жените. За англичаните и за тяхната маниакална загадъчност, за расизма им, превърнат в държавна политика, за алчността и егоизма им, за изключителната им нетолерантност, за популистките лозунги и за откровената, подстрекавана от жълтата преса агресивност. Замисли се за французите и за техния изконен антисемитизъм, за неизлечимия им като злокачествен тумор расизъм, за Льо Пен и подръжниците му, които печелеха все повече гласове на изборите, и за свастиките, изрисувани по еврейските гробове и на вратите на емигрантите от Северна Африка. За германците и за тяхната несекваща омраза към чужденците – турци, румънци и евреи, за палезите на общежитията и побоите над циганите. Всички те лаеха, виеха за кръв и разкъсваха континента парче по парче. В гърлото ѝ заседна буца, когато разбра колко недалновидна е била и как Рейнолд и предсказанията му за надмощие на крайно дясната политика са в пълна хармония със съвременните настроения.

За такива хора настоящото положение на нещата беше загатване за апокалиптични мечти, чудеса, хилядолетни обещания и месии, които навсякъде крещат: „Аз съм тук.“, за користни цели, маскирани като набожност, покаяние и пепел, жертвоприношения. Мария започна да разбира защо им трябва ръкописът, да схваща ролята, която той щеше да изиграе в кроежите им – да бъде тяхно знаме и символ в битката.

Тя стана. Нямахте сили да се противопоставя.

– Моля да ме извините. Бих искала да си легна. Много съм уморена.

Карл кимна грубо.

– Разбира се, мила. Времето ти за лягане вече мина.

– Рейнолд – добави тя със свито сърце, – много ти благодаря, че дойде на вечеря. Винаги ми е приятно в твоята компания.

Възрастният мъж се изправи и застана мирно, както го бяха учили да прави в присъствието на дами. Карл също стана.

– Лека нощ, мила моя – каза Рейнолд. – Прости ми, ако се увлякох. Но вече съм стар и не ми остава много време. Трябваше да кажа онова, което мисля. Вероятно ще се позамислиш върху думите ми.

Мария се усмихна и тръгна към вратата. Затвори я след себе си и избухна в сълзи.

49.

Втурна се нагоре по стълбите и стоя в банята, докато се успокои. Замисли се за Паул. Сигурно вече спеше. Отиде тихо до детската стая и отвори вратата. Мощната лампа до леглото му светеше. Мария си спомни за ожесточената кавга, преди да я купят. Детето се боеше от тъмнината и сънуваше кошмари. Карл настояваше, че това е временен детски страх, който ще лиши от мъжество сина му. Мария възрази, но той грубо отхвърли предложението ѝ. Накрая тя се посъветва със семейния лекар, който се съгласи с нея, че ще бъде най-добре за момчето, ако има нощна лампа. Той на свой ред разговаря с Карл. Повече не обсъждаха въпроса. Мария купи лампата от универсалния магазин в Есен. Кошмарите намаляха и с течение на времето почти изчезнаха. Въпреки това Карл не призна нито веднъж, че съпругата му е имала право. Сигурно щеше да се задави. Мария се приближи на пръсти до леглото и веднага усети, че нещо не е наред. Паул не беше там. Тя изтича до вратата и запали голямата лампа. Ярката светлина нахлу в стаята. Мария провери навсякъде като обезумяла. Леглото беше оправено. Никой не бе спал в него. В приемната Карл и баща му още пиеха шнапс и разговаряха. Понякога оставаха до късно. Когато се ожениха, Карл ѝ каза, че малките часове са само за мъжете. Жените нямало да изглеждат красиви, ако не се наспели добре. След време Мария разбра, че остава до късно, за да избегне секса. Или поне секса с нея. От време на време Карл отсъстваше по цели нощи и тя подозираше, че се среща с други жени. Проститутки или любовници – нямаше значение.

– Къде е Паул? – попита тя.

Остави вратата широко отворена. Съвсем не се притесняваше, че прислугата може да я чуе.

– Затвори вратата, Мария – рече Карл.

– Попитах къде е Паул. Той не е в стаята си. И Магда не е в спалнята си. Магда беше бавачката на Паул. Мария я избра, когато синът ѝ се роди. Карл стана. Без да поглежда Мария, отиде до вратата и я затвори, после се обърна към съпругата си.

– За Паул ще се грижат добре. Няма за какво да се притесняваш.

– Искам да го видя.

Карл погледна часовника си.

– Той е вече на сто и петдесет километра от Есен. Изпратих го при приятели, които ще го гледат, както трябва.

– За какви приятели говориш, по дяволите? Той е мой син. Защо не ме попита? Какво става?

– Бях безкрайно търпелив с теб, Мария. Преди всичко се примирявах с начина, по който възпитаваше сина ми. Но чашата преля. Остане ли, той ще бъде под твое влияние и съвсем ще се размекне. Не искам синът ми да стане хомосексуалист или женствен глезльо. Разбираш ли? Вече няма да бъдеш с него. Можеш да го виждаш всяка година по Коледа. Точка по въпроса.

Тя го гледаше с широко отворени очи, без да възприема какво ѝ говори. Карл не можеше да ѝ отнеме сина.

– Не ти вярвам!

Мария съзнаваше, че крещи, но не можеше да се овладее. Едва се съдръжаше да не се нахвърли върху съпруга си.

– Не можеш да ми го вземеш!

– Мария, мисля, че изпадаш в истерия. По-добре се прибери в стаята си.

– Върви по дяволите! Нямах право да постъпваш така! Мръсен нацист! Не можеш да ми вземеш сина!

– Върви в стаята си, Мария! Веднага?

– Никъде няма да отида! Искам да доведеш Паул при мен! Чуваш ли?

Той я удари по лицето. Съвсем вещо и спокойно. Само това. Направи го за пръв и последен път. Едва съдръжайки сълзите си, Мария го погледна в очите.

– Ще кажа на баща ми. Карл поклати глава.

– Не е необходимо. Той вече знае. И е съгласен с мен. Ти упражняваш лошо влияние върху момчето. Въпросът е решен. Предупреждавам

те, че ще те набия с камшика. Бъди уверена, че ще го направя. Ще доведа прислугата, ще те съблека гола и ще смъкна кожата от гърба ти. Ясно ли е?

Позлатеният часовник над камината тиктакаше, но на Мария и се струваше, че времето е спряло. Тя усещаше как въздухът влиза и излиза от белите ѝ дробове, как сърцето ѝ блъска, как секундите отлитат, но дълбоко у нея нищо не помръдваше. Изведнъж усети, че устата ѝ е пълна със слюнка. Имаше отвратителен вкус. Пое дълбоко въздух през носа и се изплю в лицето на Карл. После, без да пророни дума, излезе от стаята. Тръшна вратата зад гърба си с все сила. Сигурно беше много късно, когато чу, че вратата на стаята ѝ се отваря. Загубила бе представа за времето. Нощната лампа хвърляше оскъдна светлина над леглото ѝ. Мария не спеше. Задрямваше от време на време, но се събуждаше, тръпнеща от неизпитвана дотогава болка. Искаше ѝ се да умре. Нечия ръка докосна лицето ѝ. Още я болеше от плесницата на Карл.

– Ще разбереш, че така е най-добре.

Гласът му беше тих и преднамерено нежен. Тя се отдръпна.

– Извинявай, че те ударих. Но ти ме предизвика. Знаеш, че не понасям това. Мария мълчеше.

– Спеше ли?

Тя пак не каза нищо.

– С дрехите, а? Не се ли чувстваш неудобно?

– Той е мой син – прошепна тя.

– Да, знам. Но ти не си добра майка. Вярно, обичаш го. Но много го глезиш. Ще стане мекошав като теб. За жените това е допустимо, но не и за един мъж. Особено за него. Съдбата му е предопределена. Паул не е обикновено дете. Такива като теб не бива да влияят на живота му. Сега не мога да ти обясня. Може би след време.

Мария си спомни за думите на сина си: „Татко каза, че ще работя за Райха“.

Карл галеше лицето ѝ със същата ръка, с която я бе ударил.

– Постепенно ще разбереш. Може дори да ми благодариш.

Гласът му беше изненадващо нежен. От години не ѝ бе говорил така. Същият глас, който преди малко я заплашваше, че ще я набие с камшик.

Без да спира да я милва, той се наведе да я целуне. Мария не помнеше откога не го бе правил. Изтръпна. Опита се да извърне глава, но Карл я хвана и я целуна по устата – не грубо, но толкова настоятелно, че тя едва си пое дъх.

– Не си се съблякла.

Тя усети дъха му – вонящ на алкохол. Но знаеше, че не е пиан.

– Бих искал да остана при теб тази нощ. За да поправа грешката си.

Мария поклати глава и се опита да се отскубне от него.

– Мария, ние сме женени. В очите на Бога сме една плът. Няма смисъл да спим в отделни стаи.

А имаше ли някакъв смисъл в действията му? Тя се замисли за Джек и за неговите милувки. Как я облада с трепет и радост. Взе да ѝ се повдига. Карл я обърна по гръб и започна да разкопчава роклята ѝ.

В същия миг Мария се сети за прикрепения към кръста ѝ микрофон.

ШЕСТА ЧАСТ

50.

*Лондон**Четвъртък, 31 декември 1992*

Студеният вятър, който духаше в Лондон през последните пет дни, започна да става отмъстителен. Не се задоволи да смразява кръвта и да напуква кожата, а започна да разнася и зараза. Наказваше хората с неприятна кашлица и особен вид грип, който повеляше жертвите си на легло. Някои дори умираха. Коледа не донесе край на икономическата рецесия, нито дори лек подем. На всяка улица имаше по няколко непродаваеми къщи, а във магазините – кашони със залежали стоки. Лицата на хората бяха еднакво напрегнати. Никой не очакваше Нова година с голяма надежда за промяна. Обещанията за подобрене през пролетта бяха нелепи. Правителството се крепеше на косъм. Говореше се за нови избори. Вятърът духаше навсякъде и по всяко време.

След убийството на Норман безопасните къщи в Батърсий бяха изоставени. Щяха да ги обявят за продан на цени по споразумение. Заличиха следите си веднага, за една нощ. Дупката в стените между двете къщи близнаци беше запълнена и облепена с тапет.

Преместиха Джек в малък хотел до „Кингс Крос“. Минувачите избягваха това място, освен ако не търсеха проститутка, готова на един бърз сеанс. На мръсния прозорец постоянно висеше надпис „Няма свободни места“. Изглежда, нямаше други гости. Вътре беше по-чисто, отколкото се предполагаше от външния вид, и парното работеше безотказно.

С Джек се държаха добре, но малката му разходка до гробището в Падингтън не се понрави на телохранителите му. Помежду им зейна пропаст. Въпреки възраженията им, той знаеше, че го заблуждават, като заявяваха, че е свободен. „Волен като вятъра“ или „Волен като птица“, както се изразяваше Феликс. Тези думи обсебиха Джек. Започна да си представя каменни стени и железни решетки. Джек научи от новите си пазачи, че думите могат да бъдат разтегливи понятия. Дадох му телевизор и много книги. Феликс и Паркър се отбиваха да побъбрят. Вече нямаше разпити. Сякаш живееше в чакалня.

Настаниха се в друга къща – този път в Челси. Там Феликс и Паркър създадоха малък център за ръководство на операция „Папирус“. И двамата съзнаваха, че названието е нелепо, но то им служеше добре, а и с течение на времето се обви в загадъчност. Официално, разбира се, операция „Папирус“ и нейният център не съществуваха. Ако някой започнеше да любопитства, казваха му, че Паркър и Феликс са някъде другаде – в Кувейт, в Саудитска Арабия или в Бахрейн. Имаше основателни причини цялата работа да се потулва старателно.

Сутрин слушаха Бах, следобед Телеман в изпълнение на Морис Андре, а вечер – Шуберт. В противовес на възрастта и на средата си Паркър обичаше Рави Шанкар, с чиято музика го бе запознала една негова приятелка от университета с по-екзотични вкусове. Момичето бе заминало да търси духовен водач, но той запази любовта си към звуците на цитрата. Пускаше записите, докато работеше сам в другата стая. Този вид музика беше единственото отклонение в посока на култа към космополитизма в инак строго подредения му консервативен живот.

Масата беше подредена за съвещание. Имаше стъклени чаши, малки шишета минерална вода, тефтери и подострени моливи. Феликс вече бе заел мястото си. Изглеждаше нервен и непрекъснато потракаваше с молива по масата. Паркър бе застанал до прозореца и гледаше към „Кингс Роуд“. Не се отдаваше често на размисли за преходността на живота или за незначимостта на материята. Нямаше богат духовен живот. Само имаше чувството, че всеки ход трябва да бъде направляван – поклонничество, където появата и изчезването на всеки един от нас бяха обикновени ежедневни явления като новините по радиото.

– Ами ако не дойде? – попита Паркър, като счупи графита на молива.

– Ще дойде.

Намери острилка и започна да го подостря.

– Поема голям риск.

– Нищо работа, уверявам те.

Мълчание. Паркър отново взе да трака с молива.

– Ами Мария? Какво става там?

– Тази сутрин получихме запис. Нещата в Есен не са много приятни. Карл е отпратил момчето.

– Така ли? Трябваше да ми кажеш по-рано. Защо го е направил?

Феликс му обясни.

– И ти му вярваш? Сигурен ли си, че това е причината?

– Напълно. Между другото, едва не са я хванали.

– Какво се е случило?

– Той искал да спи с нея. Съвсем ненадейно. Тя била с микрофона. Но Карл успял само да разкопчее роклята ѝ, доколкото знам.

– Господи!

– Престорила се, че ѝ става лошо. После наистина повърнала. Той се прибрал в стаята си. Но ако това се повтори...

– Мислиш ли, че Карл подозира нещо?

– Няма причина. Малко е прекалил. Зашлевил я. Според мен това го е възбудило. Такъв...

– Няма ли по-безопасно място за микрофона? Феликс поклати глава.

– Мислихме за присаждане по хирургичен път, но тя трябва да посети в болница. А това е невъзможно.

Феликс погледна през прозореца. Една кола бе спряла близо до къщата.

– Идва.

– Не мислиш ли, че може би ще сгрешим?

– Вече е твърде късно. Да видим какво ще излезе. След няколко минути вратата се отвори и в стаята влезе Ирина Косенкова. Сама.

– Мадам Косенкова – започна Феликс, който бе поел ролята на домакин, – чест е за мен, че най-после се срещаме. Аз съм Джереми Лейтам. Позволете да ви представя колегата си. Саймън Уърсли. Паркър вече бе станал на крака. Ръкуваха се. Той взе палтото на Косенкова и го закачи на вратата. Пищният самур изглеждаше съвсем не на място в бедната обстановка.

– Желаете ли чай, кафе? – попита Феликс.

– Не, благодаря. Ядох в самолета. Мистър Лейтам, времето ми е ограничено. Ако не възразявате, бих искала веднага да пристъпим към работа.

– Естествено, разбирам. Заповядайте, седнете. Косенкова се настигна и огледа стаята.

– Сигурен ли сте, че помещението е чисто?

– Напълно. Трябва да знаете, че както във ваш, така и в наш интерес е тази среща да остане незабелязана. Всичко, което ще се случи тук, е неофициално.

– Не съм убедена дали интересите ни са толкова сходни. Но не виждам причина да се притеснявам. Във ваши ръце съм.

Феликс и Паркър седнаха в другия край на масата, срещу гостенката. Феликс бе измислил това, за да може Косенкова да играе ролята на

ищец или на интервюирана. Но въпреки това присъствието ѝ господстваше в стаята. Тя не беше жена, която се плашеше от дребни сценични похвати.

– Мадам Косенкова – започна Феликс, – благодаря ви, че се озовахте бързо и безкористно на поканата ми. Надявам се, че с идването си тук ще помогнете за предотвратяването на кризата, пред която сме изправени.

– Кризата заплашва единствено вас, мистър Лейтам. Феликс сякаш неохотно поклати глава.

– Е, не съм съвсем сигурен в това. Но ще говорим и по този въпрос. Първо искам да ви съобщя, че получихме потвърждение – ръкописът е у Розевич.

Косенкова повдигна леко вежди, но не каза нищо.

– След ден-два очакваме нещо по-категорично.

– Може ли да попитам как сте разбрали?

– Това ще остане тайна. Само ще кажа, че ако изтече информация, един от агентите ми ще се прости с живота си.

– Възнамерявате ли да предприемете някакви действия? – Първо трябва да се уверим, че ръкописът наистина е у Розевич. После ще разберем къде го държи. А после става по-трудно. Мисля, че се досещате защо. Тя кимна.

– Заради властта, която има над вас.

– Главно заради това. Ето защо ви поканих тук.

– Мога да ви предложа само малко помощ.

– Какво по-точно?

– Имам двайсет и девет британски агенти. Разполагам с досиетата им, в които са отбелязани различните им степени на сътрудничество. Знам къде живеят семействата на седемнайсет от тях и съм убедена, че ще науча адресите и на останалите. Утроила съм охраната им. Ако се наложи, могат да бъдат преместени за един час. Освен това съм изготвила подробна документация, от която става пределно ясно, че британското разузнаване е използвало бившите си герои като заложници в една изключително неприятна игра. Публикуването на подобен материал на Запад ще предизвика голям шум в парламента. Вече има натиск от страна на левите сили разузнавачите да се отчитат пред депутатите. Това ще бъде последният пирон в ковчега ви. А сега, кажете какво предлагате вие.

Феликс се вгледа в нея. Тя ли бе организирала убийството на Норман? В колко игри участваше? Но един редови войник като Норман

беше заменим. Нищожна цена в игра, където залозите бяха толкова високи.

– Първо искам да знам какви гаранции ми давате – отговори той. – Това в крайна сметка е едно изнудване.

– Всички сме в къпа, мистър Лейтам, не забравяйте това. Ще ви позволя да изпратите малък екип от инспектори. Всички съществуващи досиета ще бъдат отворени. След като установите самоличността на агентите и в случай, че се споразумеем, останалото е лесно. Оригиначните досиета и моите сведения ще ви бъдат предадени или, ако предпочитате, унищожени във ваше присъствие. Въпросните агенти ще бъдат преместени и повече няма да ги видите, обещавам. Това ще бъде всичко.

Феликс записа нещо в тефтера пред себе си. После остави молива и скръсти ръце.

– Много добре. Мисля, че се разбрахме. Мистър Уърсли ще ви представи нашето предложение. Ако го приемете, смятам, че ще сключим сделката.

51.

Париж

Четвъртък, 31 декември

– Сигурен ли си, че не е фалшификат?

Карл фон Фройдигер се наслаждаваше на празничната чаша шампанско в библиотеката на тъста си в Париж. Двамата с Рейнолд току-що бяха видели писмото на Исус.

– Напълно – отговори Розевич. – Нашият млад приятел Гулд свърши добра работа. Той проследи произхода му. Когато и другите експерти го проверят и изследват, няма защо да се съмняваме в автентичността му.

– Но Гулд ти е нужен, за да те подкрепи. В случай, че се съгласи да сътрудничи.

– Не мисля така. Той е отново в ръцете на британското разузнаване. Дори да успеем да го измъкнем, много се съмнявам дали ще ни съдейства. Предпочитам да бъде отстранен завинаги.

– Има ли възможност това да стане? Розевич кимна.

– Наел съм хора за тази работа. Не можем да излезем пред обществеността, преди да сме го премахнали. Би било твърде рисковано.

Чечановски е подготвил всичко във Варшава, но аз му казах да ме изчака. През това време ръкописът ще бъде занесен в Полша при най-строга охрана. Осигурили сме услугите на неколцина учени католици. Всички се заклеха да мълчат. Не очаквам да изтече информация. Но предполагам, че нещата ще започнат да се развиват бързо, след като направим официалното изявление.

Рейнолд изпи виното си и остави чашата.

– Превъзходно шампанско.

– „Дом Периньо де лукс“. Купих го през 1943. Изнесено е от Франция и е разпродадено на шепа купувачи, способни да оценят качествата му. Можеше и ти да си поръчаш някоя и друга бутилка.

– Да, тогава много пиехме френско вино.

– Това е последното шише. Донесох го от Хърватия и се заклех, че ще го отворя, когато си възвърна ръкописа и Източният кръст отново стъпи на крака. Радвам се, че ти хареса.

– Много. Чувствам се привилегирован. Откровено казано, мислех, че няма да доживея този ден.

– И аз. Но ето, че го дочакахме. И сега имам чувството, че животът ми започва отначало.

– Сякаш се раждаш отново, а?

– Да. Точно така. Всички сме като преродени. Скоро ще празнуваме възраждането на обединена католическа Европа. Когато порасне, внукът ни ще управлява Свещената империя.

– Ако получи благословията на Светия отец.

– Сигурен съм, че ще я има.

– Щефан...

Рейнолд се колебаеше. Беше твърде стар. Свързваха ги толкова много неща. И все пак...

Розевич го погледна. Усети, че приятелят му иска да му каже нещо неприятно.

– Да? Какво има, Рейнолд?

– Става дума за Мария.

– Е, и? – попита Розевич, сетне се обърна към Карл. – Нали ми каза, че си я обуздал?

Карл кимна.

– Въпросът не е в това – продължи Рейнолд. – Имам предвид нещо много по-сериозно.

Сърцето на Щефан се вледени. Не можеше да е истина. След бягството на Джек той бе започнал да изпитва леки съмнения към дъщеря си.

Но всичко бе станало толкова спонтанно, че беше невъзможно да се докаже някакъв заговор.

– Шефан, трябва да решим какво да правим.

– Мария не...

Рейнолд фон Фройдигер кимна. Онова, което правеше, го нараняваше повече от всичко, случило се в живота му. Знаеше колко много Розевич обича дъщеря си. Но нямаше избор.

– Вече не става дума само за предположения и догадки, Шефан. Ако остане тук, тя ще ги доведе право в Лигата.

– Мария не знае нищо.

– Тя знае всичко. Наредих да я следят в Лондон. Там тя се среща с Гулд. Той беше с един британски агент. Хората ми трябваше да го убият, за да проследят Гулд. Снощи Мария е влизала в кабинета на Карл. Сигурно е снимала документи. В тях има достатъчно сведения, за да ни унищожат.

– Тогава вземете от нея микрофилма.

– Не е толкова лесно.

– Защо?

– Може би аз трябва да ти обясня – намеси се Карл.

52.

Навън беше тъмно. Нощта настъпваше. В дома на Шефан Розевич прислужникът палеше лампите. Фасадата на къщата светна. После едно по едно започнаха да се спускат пердетата. На ъгъла на улицата беше паркиран голям микробус Мерцедес. Беше там от предишния ден. Нямаше прозорци отзад. Вътре седяха четирима мъже, приведени над апаратурата. Всеки имаше слушалки. Те подслушваха какво става в къщата на Розевич – единият чрез микрофона на Мария, а другият – чрез няколкото подслушвателни устройства, които тя бе успяла да сложи на различни стратегически места в къщата.

Четвъртият мъж, Роналд Харис, беше командир на групата и координатор на екипа от въоръжени лица, които дискретно наблюдаваха къщата. Те имаха указания да влязат и да измъкнат Мария, ако се усъмнява, че животът ѝ е в опасност. Микробусът имаше пряка сателитна връзка с Лондон.

Единият от мъжете, който подслушваше къщата, свали слушалките си и включи централния говорител. Пред останалите светнаха сигнални

лампи, които ги предупредиха също да махнат слушалките. Харис бързо заговори в микрофона.

– До всички екипи. Бъдете готови. Превключете на централния канал.

Мъжът, който включи говорителя, започна да обяснява.

– Това е от микрофон номер пет. В библиотеката. „Мама“ го сложи там снощи, докато пиеха със стареца. Качеството не е много добро.

– „Вече не става дума за... и догадки, Щефан. Ако остане тук... право в Лигата.“ „Мария не знае нищо.“ „Тя знае всичко. Снощи... в кабинета на Карл. Сигурно е снимала документи. В тях има... за да ни унищожат.“ „Това... от нея.“ „Не е толкова лесно.“

– Господи, хванали са я – каза операторът. От говорителя се разнесе гласът на Карл.

– „Тя работи за някой друг. По всяка вероятност за британците. Сигурно са я завербували в Рим.“ „Не вярвам.“ „Опасявам се, че това е истината, Щефан... Къщата е под наблюдение. Вече казах на Хенрик да...“

Операторът се обърна към Харис.

– Кажете на хората си незабавно да я измъкнат. И да внимават. Обектите знаят, че са под наблюдение.

Харис отново сложи слушалките и натисна едно червено копче.

– До всички екипи! Пълна готовност. Моля, потвърдете позициите си.

Той пусна копчето. Силно прашене изпълни слушалките му.

– Чувате ли? Имаме сигнал за тревога.

Никой не отговори. Чуваше се болезненото прашене. В другия ъгъл на микробуса някой бе изключил централния говорител. Единият от мъжете продължаваше да подслушва разговора в библиотеката.

– Екип едно, чувате ли ме? Тишина.

– Екип две, чувате ли ме?

Мълчание. Един по един мъжете извърнаха глави към Харис.

– Екип три. Обадете се.

– Микрофон номер пет спря да предава – прекъсна го мъжът, който слушаше какво става в библиотеката:

Харис скочи на крака.

– Луис, виж какво е положението навън. Вземи оръжие.

Луис, който подслушваше Мария, извади пистолет от кутията на стената над апаратурата.

– А жената?

– Аз ще подслушвам нейния микрофон.

Луис се приближи до вратата и натисна дръжката. Тя не помръдна. Опита отново, този път по-силно.

– Заключена е.

– Какво?

В същия миг някой включи двигателя и двамата мъже, които стояха прави, залитнаха, когато микробусът потегли.

– Какво става, по дяволите?

Харис стана и се приближи до вратата, която ги отделяше от шофьорската кабина. Микробусът се движеше бързо.

– Хей! Отвори! Още сме отзад.

– Кой кара? Крис ли? Какви номера прави?

– Това не е номер. Пийтър, продължавай да викаш екипите. Мак, искам да ни свържеш с Лондон. И по-бързо!

Мак започна да натиска копчетата на апаратурата. Харис заудря с юмруци по вратата.

– Луис, извади и другите оръжия – извика той. – Може да ни потрябват.

Завиха, после отново се стрелнаха напред.

– Сателитната връзка изчезна.

– Не може да бъде.

– Казвам ти, че е така.

– Никой от екипите не се обажда.

– Продължавай да ги търсиш.

Чу се изсвирване на гуми. Пак завиха. Харис отново заудря по вратата. Луис раздаде pistolетите.

– Провери дали не можеш да отвориш задната врата – заповяда Харис.

Луис натисна едната, сетне другата дръжка. И двете бяха здраво залостени. Движиха се повече от половин час. Когато микробусът спря, предположиха, че са извън града. Моторът заглъхна. Навън цареше мъртва тишина. Двама от мъжете наблюдаваха междинната врата, а другите двама – задната. Минаха няколко минути, през които не се случи нищо.

После нещо издрънча до микробуса. След известно време чуха стъпки на покрива. Мина около минута. Разнесе се бръмчене на някакъв малък мотор. Бормашина. Чу се противно стържене, когато бургията влезе в съприкосновение с метала. След няколко мига покривът беше пробит. Нещо тежко се стовари над процепа. После през дупката влезе тънък цилиндър, който се раздели на две хоризонтални пръскалки.

– Какво, по дяволите, е това?

Чу се свистене и пръскалките започнаха да се въртят.

– Газ!

Харис закри лицето си с пуловера, грабна най-близкия стол и скочи да запуши пръскачките. Беше невъзможно.

Те се въртяха твърде бързо. Газта започна да изпълва микробуса.

53.

В Лондон срещата с Ирина Косенкова приближаваше своя край. Сключиха споразумение, чийто непосредствен резултат трябваше да бъде смъртта на двайсет и девет възрастни мъже. Но това нямаше никакво значение. Старци умираха всеки ден и други остаряваха, за да заемат мястото им. Най-важното за присъстващите в онази стая беше, че неудобната тайна щеше да умре заедно с онези мъже.

– Искрено се надявам, мадам Косенкова, че това е първата от множеството срещи, които ни предстоят. Изгладихме различията помежду си. След като намерихме решение за онези дребни, но важни неща, мисля, че имаме още много да си говорим. Светът не се е успокоил.

– Имате право. Макар че все още за вас, на Запад, нещата са много по-лесни, отколкото за нас.

– Нямах предвид точно това.

– Не, но то е най-важното. Ние имаме още проблеми. Вие смятате, че след като вашата рецесия свърши, всичко ще бъде наред. Светът отново ще стане приятен и спокоен. Забравяте колко е труден животът на другите хора. Поне за повечето. Именно това недоглеждане ще ви съсипе.

– Очаквах по-добри думи от вас. Такива приказки говорят вашите хардлайнери. Сигурен съм, че вие не вярвате на тези глупости. Ние още функционираме, а вашата система се разпадна и фалира.

Феликс се чувстваше отлично. Изглежда, нещата в края на краищата щяха да потръгнат.

– Мисля, че умишлено изтълкувахте думите ми неправилно. Техният проблем, както и вашият, е лицемерието. Но те имаха право за страданията и за несправедливостта. Онова, за което току-що се споразумяхме, е несправедливост. Една несправедливост, която прикрива друга. Запада фалира по отношение на стойностите. Вие сте алчни и користолюбиви, не се интересувате от нищо друго, освен от власт и пари и имате

политици, които поощряват стремежите ви. Всичко хубаво на вашата цивилизация е в миналото. Какво имате сега? Поп звезди, хамбургери и безалкохолни напитки. Повече хора, посещават Дисниленд, отколкото Лувъра. Пък и вече нямате врагове, които да повдигат престижа ви. Почакайте и ще видите. Розевич не е последният варварин. Има и други. Те чакат.

* * *

В Париж Шефан Розевич чакаше дъщеря си. Беше разтревожен и стъписан. Обичаше Мария и не можеше да понесе раздялата с нея, особено сега, когато годините започваха да му тежат. Рейнолд настоя да я премахнат. Розевич категорично възрази, като твърдеше, че могат да запазят живота ѝ, но да я изолират напълно. Тя нямаше да поддържа контакт с друг, освен със семейството си. Последва ожесточен спор, който Розевич спечели. Поне засега.

На вратата на библиотеката се почука.

– Влез – извика той, като се опитваше да се овладее. Вратата се отвори и в стаята влезе Мария.

* * *

В къщата в Челси се почука леко на вратата и след миг се показа един младеж, който работеше с апаратурата на долния етаж.

– Сър, мистър Хъдсън каза да слезете веднага. Нещо става.

Феликс скочи на крака.

– Какво искаш да кажеш? Къде?

– В Париж, сър. Случило се е нещо много лошо. Не съм сигурен точно какво, но мистър Хъдсън е в ужасно настроение.

Изведнъж на прага застана самият Хъдсън.

– Бързо слезте долу, сър. Мисля, че е станала експлозия. Получихме SOS от „Жабар 1“, микробуса, но не беше съобщение, а само един вик. После сигналът изчезна.

Без да губи време, Феликс се обърна към Паркър, като използва истинското му име.

– Роджър, отивай на „Кингс Крос“. Веднага измъкни Гулд оттам. Първо се обади и кажи на Бил да го изведе навън. Слейте се с тълпата на гарата. Качете се на първия влак за Глазгоу.

Паркър незабавно излезе. На „Кингс Роуд го чакаше кола“.

* * *

– Седни, мила моя. Искам да поговорим.

– Какво се е случило, татко? Изглеждаш разстроен. Карл ли ти каза нещо?

На масата над него беше ръкописът – смисълът на целия му живот. А пред него единственият човек, когото обичаше, го чакаше да заговори, но той не знаеше какво да й каже. Вече я бе пожертвал веднъж, когато я омъжи за фон Фройдигер. Сега се налагаше да го направи отново, ала този път щеше да бъде много по-болезнено.

– Краят дойде, Мария. Ние знаем. Играта приключи. Време е да се отпуснеш, мила, и да ми разкажеш как стана така. Не искам да знам защо. Това само ще ми причини болка. Ще приема, че са те подвели. Но с измамата и страха е свършено.

* * *

В безопасната къща Феликс се опитваше да вдъхне смелост на Ирина Косенкова.

– Ще докарат колата отзад. Не се притеснявайте, тази къща е сигурна.

– Както екипът ви в Париж ли?

– Още не знаем дали са били взривени. Това е само предпазна мярка.

– Знам какво е паника. Щом сте загубили връзка с хората си в Париж, бъдете уверен, че Розевич ги е очистил. Той има най-добрите специалисти в бизнеса.

– Съгласен съм. Но в тази къща сме в безопасност. Дори Централата в Лондон не знае за нея. Да минем оттук. Ще слезем по задните стълби.

Той я хвана подръка. Косенкова нямаше време да облече палтото си.

– Само ще проверя дали колата ви е там – каза Феликс и се опита да отвори вратата.

Тя беше залостена.

По стълбите се чува стъпки. Бавни и неумолими.

– Хъдсън, ти ли си? Проклетата врата, не ще да се отвори.

Отговор не последва.

– Хъдсън?

Ала не беше Хъдсън. Нито някой друг, когото Феликс познаваше. Мъжът не носеше маска. Не му беше необходима, защото нямаше да има оцелели, които да го разпознаят.

* * *

Тя не отрече нищо. Слушаше обвиненията, без да говори. Той се опита да я принуди да признае вината си, но Мария упорито мълчеше. Това беше по-лошо, отколкото изповедта. Мълчанието ѝ изгаряше душата му и оставяше белези върху плътта. Сърцето му се свиваше при мисълта, че собствената му дъщеря, която обичаше толкова много, е станала предател. Накрая и той спря да говори. Навремето мислеше, че тя може да стане монахиня, и изпитваше гордост от тази идея. Колко по-добре щеше да бъде.

Замисли се и реши, че това вероятно ще бъде най-доброто решение. Някой метох с висок зид и пълно уединение. Щеше да облекчи последните му години. А тя може би щеше да намери опрощение в молитвите.

– Това ли е всичко, татко?

Розевич вдигна глава. Бе потънал в размисъл, вторачен в огъня в камината. Уморено се изправи на крака.

– Само това ли ще кажеш?

Мария наведе глава. Нямаше сили да се съпротивлява. Можеше само да мълчи. Смъртта би била най-естественото решение, но не знаеше как да застане пред нея. Не и докато Паул беше жив и се нуждаеше от майка си.

Баща ѝ се приближи. Тя го видя да вдига ръка, готов да я удари. Лицето ѝ още гореше от плесницата на Карл.

Розевич я погледна. Знаеше, че ако я удари веднъж, нямаше да може да спре. В Кланец имаше едно еврейче, което го бе погледнало така, сякаш беше Спасителя. Той го удари – толкова много пъти, че не можа да ги преброи. Всичко това стана в състояние на безпапетност, така че накрая си спомняше само ударите. Забрави детето, очите, и молбата в тях. Бавно отпусна треперещата си ръка.

– Татко, бих искала да се изповядам. В „Сен Шарл“. Днес следобед.

Да, защо не, помисли си той. Това щеше да е началото. Стъпка в правилната посока. Още довчера щеше да разпита за подходящ метох. Чечановски щеше да уреди въпроса.

– Добре. Хенрик ще те придружи. Ще чака навън. Няма да подслушва, обещавам. Изповедта е свещена. Мария стана и тръгна към вратата.

– Мария... Моля те, дете мое, не се опитвай да избягаш. Карл и Рейнолд искаха смъртта ти. Те не те обичат като мен. Не им предоставяй тази възможност.

– Иска ми се да умра.

– Не бива да говориш така. Грехота е.

– Ти знаеш много добре какво е грях, нали?

Едва не се хвана на въдицата ѝ. Но нямаше да издържи, когато разбереше колко го мрази. По-добре беше да прекара остатъкът от живота си в молитви за него. Това щеше да ги свързва и да бъде достатъчно за годините, които му оставаха.

– И не се опитвай да се свържеш с приятелите си. Вече се погрижиха за тях. Няма кой да ти се притече на помощ. Примири се с това. Не забравяй нищо, когато се изповядваш.

Розевич знаеше, че въпреки желанието му да я изпратят в манастир, животът и вече не струваше нищо и ако Източният кръст отхвърлеше молбата му, щяха да го угасят като пламък на свещ.

* * *

Паркър спря пред хотела. По това време на деня на улицата нямаше хора. Довел бе Сера. Напоследък не излизаше без него. Паркър можеше да се грижи за себе си, но със Сера беше по-спокоен. Сера беше едър и добре сложен и не му липсваше нито грациозност, нито стил. Силата му не се криеше само в мускулите. Телосложението му беше като на танцьор, който може да вдига и тежести. Не беше напомпана със стероиди жертва на мускулно пренатоварване. Физическата му пластичност беше съчетана с умствена гъвкавост и самообладание. Самото му присъствие караше Паркър да се чувства добре.

Спряха малко преди хотела. Паркър огледа улицата – тиха и обикновена. Сводник на ъгъла, азиатско семейство с бебешка количка и чернокожи студенти, излизачи от общежитието. Мина черно такси на път за гарата. И в хотела всичко изглеждаше спокойно.

– Стой тук – рече Паркър. – Наблюдавай входа. Бил каза, че ще подготви всичко. Излизам след половин минута.

Сера поклати глава. Държеше се като телохранител – учтиво, но твърдо.

– Ако има някакви неприятности, аз ще се справя по-добре от теб. Пък и не ми трябваш да ме разсейваш. Ти наблюдавай хотела. Обади се, ако настъпи раздвижване на улицата.

Сера имаше къдрави коси и широка усмивка. Закрачи бавно, нащрек, незабележим и силен. Такива като него плашеха сводниците. Той не полагаше особени усилия да изглежда опасен, никога не позираше, но изопнатите, винаги готови крайници бяха достатъчно

предупреждение за когото трябваше. Паркър огледа внимателно улицата. Нищо подозрително. Проследи с поглед Сера, после се взря в прозорците на горните етажи. Никакво движение.

Сера изкачи стълбите към входа, натисна звънеца и зачака. Броеше секундите и се чудеше защо никой не излиза. Пак позвъни. Паркър излезе от колата. Нещо не беше наред. Вратата на хотела беше открената. Влезеше ли, Сера се нуждаеше от подкрепление – въпреки самочувствието му. Сера натисна дръжката на вратата. Паркър видя първия блясък, преди да чуе звука от взрива. Вълната горещ въздух го блъсна към колата. Вдигна ръце, за да се предпази от удара. Последва бърза поредица от експлозии, които разтърсиха етажите и превърнаха хотела в куп тухли.

54.

В мрака имаше светлина, а в нея – обещание за спасение, малко и далечно като звезда в дъното на галактиката. В началото бе Словото. Те бяха превърнали словото в дело и го държаха високо над главите си като дървен идол. Мария потрепери при тази мисъл. От наглостта ѝ. От омразата, която излъчваше. Бяха създали раса от нищо неподозиращи убийци на Бога и сега ги изтребваха, докато техният Бог умреше милиони пъти.

От дете бе свикнала да влиза в тази напарфюмирана тишина. Спомняше си как баща ѝ я държеше за ръка и шепнеше молитви на неразбираем за нея език, неговото коленопреклонение, самовглъбяването му в мистерията, за която толкова много копнееше. Тя се замисли за кръвта по ръцете му. Кръвта на еврейските жени и деца, на сърбите, чиято единствена вина беше, че се кланят на същия Бог, но в различни одежди. Изповядваше ли баща ѝ тези грехове, когато дойдеше тук? Съзнаваше ли изобщо, че е съгрешил? Или всичко това все още беше малката му мръсна тайна, която намигаше и го буташе с лакът в подмолните му сделки с божеството, което обичаше хърватите и поддържаше фашистите?

На пейката до нея старица и дете чакаха реда си да се изповядат. Момиченцето щеше да измъкне грехове от броеницата на своя живот, щеше да изпита удовлетворение и да каже „Аве Мария“, както декламираше урока си в училище – бързо и без да се замисля. След време щеше да помъдрее и да започне да спотаява прегрешенията си, докато се научеше да ги крие дори от себе си. А посещенията ѝ в изповедната щяха

да стават все по-редки. Животът и щеше да продължи, докато някаква криза не я върнеше при изповедника за опрощение. Ала тогава щеше да бъде твърде късно. Злото щеше да е непоправимо, раната – дълбока, а отровата – проникнала в кръвта.

Старицата стана и влезе. Вратата се затвори. Чу се приглушен шепот. Сърцата на възрастните хора имаха много белези. Като сърцето на баща ѝ. Нищо не можеше да го размекне. Нито молитви, нито изповед или ежедневно ходене на литургия. А сърцето на Мария? Какво би излекувало раните му?

Хенрик стоеше на известно разстояние и я наблюдаваше като ястреб. Нямаше да може да се измъкне от него. Навън, пред всеки вход, бе поставил свои хора.

Старицата излезе и момиченцето зае мястото ѝ. Мария се замисли за Джек. Дори тук, в църквата, той и споменът за тялото и милувките му бяха с нея. Виждаше го в пламъка на свещите, в ликовете на светците и в червеникавата светлина на олтара. Момиченцето излезе и се огледа срамежливо. Мария стана. Беше последната. С крайчеца на окоото си видя, че Хенрик се премести, за да вижда по-добре изповедната.

Трудно и беше да започне. Те ѝ служеха за оправдание.

– Чувствам се объркана, отче. Уплашена.

– Не се страхувайте. Това е Божи дом.

Не беше Съорел, свещеникът, комуто обикновено се изповядваше, а много по-млад мъж, ако се съдеше по гласа му.

– Къде е отец Съорел?

– Болен е. Аз съм тук вместо него. Казвам се отец дьо Гале. Моля, продължете.

Мария се съвзе. Защо се притесняваше толкова? Когато беше малка, тя дори изпитваше известно удоволствие от изповедта.

– Съгреших, отче. Предадох съпруга си и баща си. Всички.

Знаеше, че не бива да говори за това. Направила го бе в името на доброто. Те бяха грешниците. Те трябваше да се изповядат.

– Продължавайте.

– Прелюбодействах, отче. Спах... с мъж, който не е мой съпруг.

– Разбирам. Само веднъж или няколко пъти?

– Само веднъж, отче.

– Прелъстена ли бяхте?

– Не. Аз... Много е трудно за обяснение. Познаваме се от няколко години. После... баща ми уреди да се омъжа за друг, по-възрастен мъж. Отец Съорел знае за това. Разказах му.

- Продължавайте.
- Никога не съм обичала съпруга си, отче. Нито той мен. Нуждаех се от любов. А онзи... другият мъж ме обича. Това е всичко.
- Той също ли е женен?
- Не. Имаше съпруга, но тя почина. Тя ми беше сестра.
- Разбирам. Зет ви.
- Въпросът не е в това. Той не знаеше... Трудно ми е да обясня.
- Решихте ли да не се срещате повече с онзи мъж? Или поне да не отстъпвате пред настояванията му.
- Не е така. Нямахме принуда. Желанието беше взаимно. Едва ли ще ме разберете.
- Не, но ще се опитам. Изкушението ми е познато. Дори такъв вид изкушение. Повярвайте ми.
- Толкова лошо нещо ли е изкушението?
- Ако завършва с грях, да.
- Но грях ли е да обичаш? Да покажеш любовта си?
- Любовта не е грях. Но да спиш с мъж, който не ти е съпруг, е грях. Вероятно не в очите на обществото, а на църквата. Знаете това, не е необходимо да ви го обяснявам.
- А църквата не извърши ли грях, когато ме омъжи за човек, когото не обичам?
- Можехте да кажете „не“ на церемонията...
- Мислите ли, че съм го направила по собствена воля?
- Предполагам, че не сте. Съжалявам. Но аз мога да говоря само в качеството си на свещеник. Ако сте сключили католически брак, ще останете женени, докато единият от вас умре.
- Не може ли бракът да бъде анулиран?
- Аз не решавам тези неща.
- Тогава ми дайте опрощение. Затова дойдох.
- Добре. Искрено ли се разкайвате за греховете си?
- Мария се поколеба и отговори:
- Не. Не съжалявам за случилото се.
- Тогава защо дойдохте тук?
- Не знам. Извинявайте. Само ви загубих времето. Искаше ми се да поговоря с някого.
- Тя стана и понечи да отвори вратата.
- Мария.
- Обърна се и видя, че свещеникът е долепил лице до решетката.
- Мария, моля ви, седнете. Трябва да говоря с вас.

– Откъде знаете името ми?

– Не мога да ви обясня сега. Слушайте внимателно. Не бива да се бавите, защото Хенрик ще се усъмни. Искам да ви помогна. Някои хора във Ватикана знаят какво става тук. Правим, каквото можем, за да премахнем влиянието на баща ви и неговата Лига. Но се нуждаем от вашата помощ. Някой каза ли ви, че сте в опасност? И че хората от британския екип, изпратен да ви охранява, са убити?

– Да. Баща ми ми каза преди по-малко от час. Мисля, че съпругът ми иска да ме убият. Той изпрати някъде сина ни Паул.

– Да. Знаем това. Искаме да ви помогнем да си го върнете. Баща ви каза ли какво мислят да правят с вас?

– Още не. Знаете ли къде е Паул?

– Да. В Аристорф, близо до Мюнхен. Но не се тревожете, той е в безопасност. Грижат се добре за него. Първата ни задача е да спасим вас. Освен това трябва да помислим и за приятеля ви доктор Гулд. Имате ли представа къде е той?

– В Лондон. Но това е всичко, което знам. Британското разузнаване се грижи за него.

– В такъв случай той е в голяма опасност.

– Не разбирам.

– Няма време да ви обяснявам. Трябва да ми се доверите. Ще видя какво мога да направя. А сега се прибирайте къщи. Дръжте се спокойно. Веднага щом узнаете какви са намеренията им, кажете на мисис Негъл. Тя ме познава. И много ви обича. Ще ми донесе всяко съобщение, което ѝ дадете. Доверете ѝ се. Когато сме готови да действаме, ще ви предам указания чрез нея. Прощавам ви в името на Отца, Сина и Светия дух. Върви в мир, дете мое.

Мария излезе. Хенрик не бе мръднал от мястото си.

55.

– Качвай се в колата! Бързо! Паркър се огледа. Джек Гулд стоеше до него. Нямахме време за въпроси. Обърна се и седна зад волана. Джек се настани до него.

– Мислех, че си мъртъв – рече Паркър.

– И аз мислех същото за теб. Да се махаме оттук.

Паркър настъпи газта. В далечината се чува полицейски сирени. Вече виждаше фаровете им. Зачуди се кому ли ще се падне тежката

задача да обясни какво се бе случило и кого ще обвинят. Вероятно някой нещастен полицаи както обикновено. А ИРА щеше да бъде изкупителната жертва.

– Как успя да се измъкнеш? – попита той.

– Бил Блеър получи предупреждението ти три минути преди атаката. Веднага дойде в стаята ми и ме изведе.

Джек беше само по риза и панталони.

– Хукнах по аварийното стълбище. Сетне се чу стрелба и Бил се върна. Каза ми да мина през предната врата и да се скрия, докато дойдеш. Така и направих. Какво става, по дяволите?

– И аз бих искал да знам. Предполагам, че Източният кръст показва мускули. Току-що се опитах да се свържа с базата в Челси, но линията беше прекъсната. Премахнали са екипа ни в Париж. Имам заповед да те закарам в Шотландия.

– А Мария? Как е тя? Къде е?

– В Париж. Но не зная как е. Ако установим връзка с Феликс...

– Как така не знаеш? Нали изпрати хора да я охраняват? Това беше екипът, който убиха, нали?

– Съжалявам. Не можем да предвидим всичко. Никой не очакваше такова развитие на нещата.

– И още как! Не можеш ли да ме закараш в Париж?

– Вече ти казах, че заповедта ми е да те заведа на север. Стигнем ли там, ще възстановим връзката.

– Спри.

– Какво?

– Нали чу?

Имаше много коли по пътя към магистрала А1. Паркър намери свободно място, отби и спря. Джек понечи да отвори вратата.

– Моля те, доктор Гулд. Не слизай от колата.

– Негодници! Пуснахте я да се върне при съпруга й. А сега ми казваш, че дори не можете да й осигурите охрана.

– Джек, това е война. Случилото се сега е продължение на събитията през 40-те. Едва ли ти е ясно какво става.

– Разбирам само, че Мария е в опасност. Трябва да отида в Париж.

– Не ставай глупав. Как мислиш, че ще стигнеш дотам? Нямах нито пари, нито документи. Дори палто. Обещавам ти, че не всичко е свършило. Ще спасим Мария.

– Така говореше и преди.

Джек се обърна и отвори вратата. В същия миг чу изщракване зад

гърба си. Погледна и видя, че Паркър държи пистолет.

– Казах ти да не се правиш на глупак. Трябва да участваш в играта.

Задължен си ни.

Джек го изгледа продължително.

– Майната ти – каза той, слезе от колата и тръшна вратата.

56.

– Мария, това е сестра Зофия. Дошла е чак от Честохова, за да бъде с теб. Боя се, че говори само полски. Ще трябва да се оправиш някак. Когато беше малка, полският ти беше много добър. Но това няма да има значение, когато отидеш в метоха. Там ще ти заповядат да дадеш обет за мълчание. Монахинята стоеше настрана. Дългото и старомодно облекло изглеждаше съвсем не на място в красиво обзаведената с изящни тъкани и скъпи украшения стая. Имаше повехналия вид на човек, обърнал гръб на живота. Обстановката явно нямаше значение за нея.

– Тя знае ли, че не искам да ходя там?

– Сестра Зофия не се интересува от желанията ти. Знае само, че един кардинал, покровител на нейния орден, я моли да те придружи до Честохова. Ще изпратя един от хората си с вас, за да съм сигурен, че сте в безопасност. И че няма да направиш глупостта да се опиташ да избягаш. Пристигнеш ли в метоха, игуменката ще отговаря за теб. Казва се майка Алиса. Сградата е построена през 1644. Орденът е известен като Сестри на покаянието.

– Татко, не разбираш ли, че постъпката ти е нелепа? Ти се подиграваш с истинското религиозно призвание.

– А стореното от теб е подигравка с всичко свято.

– Нима? Има ли нещо свято за теб, освен самият ти?

– Мария, моля те, не ми противоречи. Това е единственият изход. Карл ще те убие. Не го ли разбираш? Той знае за връзката ти с Джек Гулд. Провървя ти, че Чечановски ме подкрепи. Той успя да убеди Карл и баща му.

– И колко ще стоя там?

Баща ѝ се вторачи в нея с поглед, който издаваше повече, отколкото би искал.

– Колко ли? – повтори тихо. – Още ли не си разбрала? Никога няма да излезеш оттам. Метохът ще бъде твоят затвор. Там ще те погребат.

Мария отвори широко очи, изумена. Бяха в малката стая в задната

част на къщата. На стените имаше огледала с позлатени рамки. Накъдето и да се обърнеш, Мария виждаше себе си.

– Искам да се молиш за мен, любов моя. Нощем и денем. Независимо дали съм жив, или мъртъв. Ти...

Розевич успя да я хване, докато Мария припадеше. Очите му бяха пълни със сълзи. Прегърна я с треперещи ръце и я целуна.

През нощта се събуди, обляна в пот. Ганашо и бе дал силни успокоителни й тя заспа неспокойно.

Огледа се и видя, че някой седи до леглото й и чете. Мисис Негъл.

– Норийн, какво правиш тук?

– Баща ти ми каза да те наглеждам. Много се притеснява за теб.

Мария едва говореше.

– Ще ми помогнеш ли да седна, Норийн? Цялата съм схваната.

– Горката. Баща ти каза, че утре трябва да бъдеш готова за път. Колата ще те чака в осем сутринта.

Мисис Негъл я повдигна и я подпря на възглавниците.

– По-добре ли е така?

Мария кимна.

– Чувствам се ужасно.

– Наистина не изглеждаш добре.

– Баща ми обясни ли ти какво става?

– Не. Каза само, че заминаваш за Полша и известно време няма да бъдеш в Париж.

– Той ме изпраща в манастир, Норийн. До края на живота ми.

Мисис Негъл млъкна изумена, после изсумтя неодобрително.

– Не може да направи това. Няма да му позволят.

– Всичко е уредено вече. Моля те, Норийн, ще занесеш ли една беижка на отец дьо Гале?

– Разбира се. Сега ще ти дам нещо за писане.

57.

Париж

Понеделник, 4 януари 1993

Джек наблюдаваше къщата от два дни, но още не се бе случило нищо. Неколцина посетители влязоха и излязоха, но той не познаваше никого с изключение на Хенрик. Стана нетърпелив. Уплаши се. Ужаси се,

че може да направи грешка. А това не биваше да се допуска. Не беше много трудно да се измъкне от Лондон. „Треперейки от студ, той отиде пеша до ирландското посолство на Гровнър Плейс.“ Умори се. Служителят го позна и му връчи паспорта веднага. Джек му благодари и се нагани да тръгва.

– Не можете да излезете така – каза служителят.

– Вече имам паспорт и мога да изтегля пари от банката, за да си купя палто.

– Да, но дотогава ще премръзнете. Почакайте. След няколко минути мъжът се появи с едно палто.

– Ще ви стане. После ще ми го върнете.

Джек онемя от неочакваната щедрост. Трудно му беше да повярва, че някой безкористно му предлага нещо.

– Имате ли пари в себе си?

Джек поклати глава. Беше твърде изтощен, за да спори.

– Ще се осакатите от ходене. Къде трябва да отидете?

Джек спомена Ирландската банка на „Куийн Стрийт“, макар че нямаше намерение да ходи там. И без това рискува достатъчно, като отиде в посолството.

– Ето ви десет лири за такси. Ще ми ги върнете, когато донесете палтото.

– Не знам как да ви се отблагодаря. Човекът го погледна изпитателно.

– Можете да ми се отблагодарите, като се махнете заедно с проблемите си от Англия. Не знам какво става и не искам да знам. Но има хора, които ви търсят, доктор Гулд. Неприятни хора. Разбирате ли? Изчезвайте оттук, колкото е възможно по-скоро. Палтото ще ми трябва, когато си тръгна довечера.

Джек се отпрати към Дойче Банк на „Бишъпсгейт“.

След четирийсет минути излезе с десет хиляди лири в джоба.

Отиде на „Рийджънт Стрийт“ и си купи бельо, дебело подплатен анорак, колан с чантичка за парите и раница. Изпрати палтото, десетте лири и благодарствена бележка по един куриер и се качи на първия влак за южното крайбрежие.

Веднъж един колега в Тринити му бе казал колко е лесно да се качи на някое от корабчетата, които прекосяваха Ламанша. На малките пристани покрай английския и френския бряг почти нямаше митнически проверки. Капитаните отговаряха за декларациите на пристигащите и заминаващи пътници. Формулярите се пазеха в митническите служби на

големите пристанища.

С десетте хиляди лири за Джек не беше трудно да намери в Димчърч човек, който да го закара и остави незабелязано на френския бряг, близо до гара Льо Трепор. Оттам до Париж разстоянието не беше голямо. Щом пристигна, купи три микробуса на старо – различни модели и цветове и от различни магазини. Остави двата в гаража до гара Сей Лазар и потегли с третия. Сменяше ги на всеки един-два часа и ги паркираше на различни места. Това беше най-доброто, което можеше да направи при дадените обстоятелства.

Насочи бинокъла, който си бе купил в града, към главния вход на къщата на Розевич. Не знаеше колко е добра охраната на Хенрик, но предполагаше, че не след дълго ще забележат единия от микробусите.

От къщата излезе Розевич, придружаван от Хенрик и от още един мъж. Потеглиха с черен ситроен лимузина. Нямаше ги около два часа. През това време наоколо цареше тишина. Никой не влезе и не излезе. Един от хората на Хенрик стоеше до вратата и от време на време казваше нещо по радиопредавателя. Джек дори не знаеше дали Мария е още там нито дали е жива. Тръпнеше от безпокойство, докато седеше и наблюдаваше, безсилен да направи каквото и да било. Хранеше се в микробуса и използваше подвижна тоалетна, за да може непрекъснато да следи какво става. Чакаше мисис Негъл да излезе да пазарува.

Розевич се върна. Дребна сива фигура, замъглена от лещите на бинокъла. Влезе в къщата, без да спира. Джек искаше да намери удобна позиция точно срещу къщата и да погледне през прозорците. Но единствените две сгради наоколо бяха частни жилища и обитателите им сигурно познаваха Розевич. Джек установи, че в едната къща живее петчленно семейство, а в другата – възрастна двойка.

Мина обед. Улиците притихнаха за известно време. Джек изяде един сандвич с шунка и пи кафе. След малко трябваше да потегли, за да смени микробуса.

Пред къщата на Розевич спря черен мерцедес с тъмни стъкла. Никой не слезе от него. Човекът от охраната каза нещо по предавателя. Вратата на къщата се отвори и се появиха Хенрик и още двама мъже. Огледаха улицата и Хенрик отвори задната врата на колата.

Оттам излезе един-единствен пътник. Лицето му бе обърнато към Хенрик. Още миг и щеше да влезе в къщата, без Джек да го е видял. Сетне, точно когато стигна до прага, мъжът се обърна към една млада жена в кожено палто. Джек го зърна само за миг, но това му беше достатъчно. В следващия момент човекът, известен на Джек като Паркър, се

скри в къщата, придружаван от Хенрик.

58.

След двацет минути излезе мисис Негъл. Носеше пазарска чанта. Беше облечена в зелено вълнено палто и увита с тъмночервен шал. Джек се двоумеше – дали да я проследи, или да изчака Паркър. С Паркър нямаше работа, затова включи двигателя и бавно пое по улицата на няколко метра зад мисис Негъл. Тя не бързаше. Свърна на ъгъла и тръгна по „Рю дьо Прони“. Джек видя свободно място и спря. Изскочи от колата и се затича след икономката.

– Мисис Негъл – подвикна той, за да не я стресне. Тя се обърна спокойно.

– Може ли да поговорим?

– Сигурна съм, че ти имаш какво да кажеш, независимо дали искам да те слушам, или не. Но ще вървиш с мен, защото трябва да готвя вечеря за петима, пък още не съм пазарувала.

– Мисис Негъл, добре ли е Мария?

– Да. Нищо лошо не се е случило с нея, затова се успокой. Тя ми каза, че ще питаш за нея, макар да нямаше представа кога ще се появиш. Разбрах, че напоследък сте станали много близки.

– Какво ти каза?

– О, нищо. Не е необходимо да ми казва. Аз се досещам. Познавам я от бебе. Не може да скрие нищо от мен. Не твърдя, че одобрявам онава, което си намислил. Тя е омъжена жена. Но от друга страна, никак не харесвам онзи германец, съпруга ѝ.

– Още ли е в Париж, или се върна в Есен?

Мисис Негъл му разказа за метоха в Честохова.

– Преди да тръгне, тя ми даде бележка за теб.

Дребната икономка спря и започна да рови в огромната чанта, която сякаш нямаше дъно. Бележката беше затрупана с писалки, ролки за коса и религиозни брошури.

Мария не пишеше за чувствата си. Съобщението беше кратко и ясно: „Отиди при отец дьо Гале. Мисис Негъл ще ти каже къде да го намериш.“ Нейният почерк. А това беше най-важното.

Дьо Гале и Джек се уговориха да се срещнат в „Льо Сенк Етоал“ – старомоден бар на „Ги Моке“, близо до железопътната линия. Отецът беше там, когато Джек влезе. Бледолик мъж с евтини очила, целият

кожа и кости, върлинест духовник с отнесеня поглед на човек, който познава живота само от книгите и разказите на другите хора. Дьо Гале поръча две чаши арманяк, сетне се опита да обясни на Джек какво се бе случило с Мария.

– Няма ли как да я измъкнем оттам? – попита Джек. – Никой не може да бъде държан в манастир против волята му. Не живеем в средновековието.

– Имаш право, разбира се. Мога да се обърна към Ватикана, към един от заместник-секретарите на Конгрегацията за религиозните и светски институции. Те са упълномощени да решават такива въпроси. Убеден съм, че префектът ще нареди разследване. Но се страхувам, че щом Чечановски надуши, че му упражняват натиск от такава инстанция, Мария ще бъде преместена в друг метох. Кардиналт има богат избор, уверявам те. И този път няма да знаем къде е. Ще загубим дирите й завинаги.

– Но нима ще я оставим там?

– Не, разбира се. Но за да уредим освобождаването ѝ, трябва да прибегнем до нелегални канали. А имаме по-важна работа.

– Но Мария...

– Засега тя е в безопасност. Повярвай ми. Те мислят, че никой не знае къде е. Затова по-добре да стои там, докато се приготвим за действие. Джек се вгледа в свещеника. Гладко избръснато лице, дълги крехки пръсти и хлътнали бузи. Онова, което отначало Джек бе помислил за отнесеност, беше нещо друго – самообладание или бдителност.

– Как се замеси във всичко това?

В отговор дьо Гале бръкна в джоба си и извади тънък портфейл. Измъкна една снимка и я сложи пред Джек. Стара черно-бяла фотография на братат монах.

– Името му е Максимилиан Колбе. Францисканец. Поляк, загинал в Аушвиц. Пожертвал се доброволно, за да спаси живота на един семеен евреин. Преди няколко години беше канонизиран. Доктор Гулд, чувал си какви ужасни неща са правили някои свещеници преди и след войната. Не се извинявам за тези неща. Не е в моята власт да го направя. Случва се. При дадените обстоятелства не се съмнявам, че пак ще има подобни инциденти. Страхувам се, че това ще стане скоро. Църквата не е общност от светци, докторе. Всички сме грешници. Свещениците не са по-добри от обикновените хора, макар някои да се преструват, че е така.

Той въздъхна и затвори очи. Явно се умори.

– Но аз мисля, че би трябвало да са поне малко по-добри. Смятам, че Максимилиан Колбе е бил по-свестен от повечето си колеги. Неговата саможертва компенсира до известна степен нещата, които направиха Крунослав Драганович и другите. Съзнавам, че не е достатъчно. Би трябвало да има повече свещеници като Колбе. Опасявам се, че светците не се появяват така често, както на хората им се иска. Но ти може би не вярваш в светци.

– Не съм срещал нито един. Вероятно не съм имал късмет.

Дьо Гале млъкна и отпи от чашата си. Гласовете около тях бяха силни и груби. На техния фон гласът на свещеника беше слаб и леко потреперващ. И все пак Джек го чуваше много добре.

– Какво знаеш за либералната теология, докторе?

Джек сви рамене.

– Почти нищо. Не съм теолог, занимавам се с древни текстове.

– Е, няма да ти изнасям лекция. Наименованието е взаимствано от една книга на Леонардо Боф, свещеник от Перу. Опит да се пригоди марксистката теория към целите на християнството. Само че хората, които я изповядват, не са комунисти. Всичко се свежда до идеята, че християните трябва да направят тъй наречения от Боф „избор на най-бедните“. Също като Исус духовниците трябва да поставят бедните пред богатите. Слабите пред силните. Тази теория вся голям смут. В страни като Бразилия, Аржентина и Чили управляващите не са доволни. По традиция църквата се свързва с държавата и военните. Ако свещениците и епископите някога са имали нещо общо с масите, то е било да проповядват послушание. А сега някои от тях обикалят бедняшките квартали и молят за малко справедливост от името на хората, принудени да живеят в тях. Папата мрази комунизма, затова смята, че либералната теология е само опит да го вмъкнат в църквата през задния вход. Осъжда я. В Третия свят Христовата църква все още се свързва с управляващите хунти, а не с бедните и страдащите. С убийците, а не с жертвите им. В резултат на това все повече хора се отказват от вярата и обръщат гръб на църквата.

Дьо Гале отново млъкна и се вгледа в отражението си в излъскания метален бар.

– Някои от нас мислят, че трябва да има по-добър начин. Ние вярваме в бъдещето на църквата. Оцеляването ѝ е в ръцете на угнетените, а не на тираните. Искаме да се обединим с обикновените хора и да се борим заедно за свобода и справедливост. Христос не живее в дворците на диктаторите, а в колибите на бедните. Преди няколко години група

свещеници от Ватикана, в това число и аз, създадохме едно свободно сдружение с цел да следим как се развиват десните тенденции в Курията. Написахме доклади за различните конгрегации и комисии, най-вече за Държавния секретариат и Светата конгрегация на религиозната доктрина. Оттук-оттам изтичаше информация и ние своевременно предупреждавахме някой свещеник активист във Венецуела или приятелски настроен епископ на Филипините. Създадохме мрежа в целия свят и започнахме да разменяме сведения. Понякога ни съобщаваха, че местната йерархия се движи в опасно консервативна посока и известяхме някой по-либерално настроен кардинал, който може да предприеме нещо или поне да посъветва други, срещу които се заговорничи. После, през 1985, от Европа започнахме да получаваме информация за една лига, наречена Източен кръст. Предполагам, че знаете за какво говоря.

Джек кимна, но не каза нищо.

– Постепенно свързахме откъслечните сведения и получихме цялостна представа за картината. Сега вече знаем, че на много високо ниво в църквата има заговор да се възстановят връзките с различните фашистки организации в Европа. Консервативните свещеници масово стават членове на Източния кръст. Много епископи, архиепископи и кардинали са готови да ги подкрепят. А документът, известен като писмото на Исус, ще изиграе важна роля за възраждането на католическия фашизъм.

– Мисля, че ръкописът е у Розевич.

– Да. Това е почти сигурно. И ние трябва да действаме, ако искаме да го вземем от него навреме.

– Кои сте вие?

– Неколцина от нас създадохме втора група, много по-малка от първата. Наричаме я Дружество на Максимилиан Колбе. Той е символ на онова, към което се стремим. Колбе пожертва живота си заради евреин. С други думи, за него църквата е имала всеселенска мисия. Чечановски, Розевич и останалите искат да я използват само като ешафод за някакъв извратен вид национализъм. Тяхната цел е да има полска, литовска, славянска, балтийска и арийска църква. А ние сме против това. И ще се борим. Не го ли направим...

Той замълча. По телевизията предаваха боксов мач. Уморени мъже следяха размяната на удари, без всъщност да се интересуват от мача. Други се бяха вторачили в празните си чаши или спореха с приятелите си. Разговорите им бяха изпъстрени с думи като „брикети“, „мръсни араби“, „гадни алжирци“ и „престъпници“. Омразата и презрението се

изливаха като помия. Те бяха дъските, гвоздеите и чуковете, с които след време щяха да издигнат ешафодите и високите зидове на лагерите за интернирани.

– Отче, трябва да ти обясня нещо. Джек му разказа къде е видял Паркър.

– Изненадва ли те това? – попита свещеникът.

– Разбира се. Паркър и Феликс ми казаха, че работят против Розевич и че се опитват да попречат на Източния кръст да осъществи замислите си. Мислех, че знаеш това.

Дьо Гале поръча още питиета. Той изглеждаше съвсем не на място в задимения бар, но никой не му обръщаше внимание. Когато идваше в Париж, винаги посещаваше това заведение. Идвал бе тук с баща си много преди да стане свещеник. И веднъж – както често огорчен си спомняше – с жена.

– Сигурно вече си разбрал, докторе, че на никого в този бизнес не бива да имате пълно доверие. Дори на църквата. Затова не настоявам да вярвате и на мен. Поне докато не ме опознаете. Надявам се обаче, че вярвате на онова, което ви казвам. Има много независими източници, където можете да проверите. Поне за главното. След Втората световна война западните разузнавателни служби зависеха много от мрежата, създадена от нацистите. Нужни са им били агенти, които да внедрят в новите комунистически апарати на Изток. Мъже и жени, заклетни антикомунисти. За тази цел нямало по-добри от бившите нацисти, агенти на германското разузнаване. Както и всички други, изявили желание да бъдат обучавани. Един от главните канали, чрез които британците вербували агенти в Източна Европа, бил Източният кръст. През 1946 източногерманските тайни служби получили сведения, че се готви операция на бивши нацисти в Берлин. Твоите английски приятели сигурно са ти разказали за този случай.

– За затвора Фридрихщайн ли? Да, знам.

– Но предполагам, че не са ти казали какво е станало след това. Британското разузнаване надушило, че източногерманските тайни служби подготвят нападение. Англичаните вече имали хора в Източен Берлин, но им трябвали още. Фридрихщайн е ключът за цялата мрежа на Източния кръст. Британците не можели да направят нищо за арестантите, но били в състояние да предложат помощ отвън на членовете на Лигата. Нямало време за губене. Един полковник от британското разузнаване на име Сандърс вече създал канал за прехвърляне на хора през Западен Берлин. Той уведомял членовете на Източния кръст, че могат да

го ползват. Успели да измъкнат петстотин бивши нацисти само за един месец. Това била най-голямата им операция от този род. А шест месеца по-късно започнали да ги изпращат обратно. Само че бившите нацисти вече работели за британците.

– А какво е станало с разузнавачите, затворени във Фридрихщайн?

– Закарали ги в Русия. Оттогава никой не ги е виждал. Британците не си помръднали пръста, за да ги освободят, защото можело да провалят цялата операция, ръководена от Източния кръст. Навремето съществувала британска организация, наречена „Октомври“. Неколцина от главните им агенти били във Франция. „Октомври“ действали в Югославия, съвместно с партизаните на Тито. Ако им позволили да се върнат в Англия, нещата за Розевич и приятелите му щели да се усложнят. Затова било решено да ги оставят на произвола на съдбата. Наскоро узнахме, че ги държат в специална болница в Сибир, където ги разпитват. Стечение на времето руснаците разбрали с какво богатство разполагат. Използвали ги за изнудване и като спънка в работата на Западното разузнаване. Твоят приятел Феликс се надява да реши въпроса с помощта на Ирина Косенкова. Но по всичко личи, че Розевич го е изпреварил. Това прави британците изключително уязвими. Освободят ли затворниците, ще се вдигне нечуван скандал. Ще се разкрият не само връзките между английското разузнаване и Източния кръст. Хората ще научат, че собствените им власти мълчаливо са одобрили продължителното заточение на британските герои от войната. Паркър е бил там днес именно по този въпрос. Искал е Розевич да го измъкне от бъркотията. А в замяна ще предложи ново споразумение. Сделка, която ще осигури бъдещето на Източния кръст.

Около тях вече шепнеха гласовете на идния век. Клади, изгаряния на книги и трупове на мъже, жени и деца. Гласовете щяха да стават все по-силни, докато ревят им започнеше да се чува по целия свят. Цветът на човешката кожа щеше да определя цената на живота и участието на хората.

– Твърде късно ли е да ги спрем? – попита Джек. Дъо Гале сви рамене.

– Може би. Ние не сме много силни. Но аз държа да опитаме. Още тази нощ. Искам да вляза в къщата на Розевич и да открадна ръкописа. Ти познаваш обстановката. Знаеш как изглежда документът. Ще ми помогнеш ли?

Честохова, Полша

– Да се молим за онези, които нямат време за молитва. Да вярваме заради онези, които вече не вярват. Да възхваляваме онези, които са обезумели от болка. Да приемем смъртта, за да живеят те.

Игуменката остави молитвеника върху подреденото си дървено бюро и погледна Мария в очите. Черната кожена подвързия на книгата беше изтъркана от дългогодишна употреба, сякаш бе сътворена от вечност и грехове.

– Затова сме тук – започна майка Алиса. – Ти също. Нашето съществуване няма друга цел. Лесно е да се каже, но трудно се осъществява. Ние не сме избраници на Бога. Но по свой начин се стремим да пречистим душите си и да превърнем в дело молитвите си. Ти беше доведена тук при необичайни обстоятелства, на които няма да се спирам. И на теб забранявам да говориш за тях. Най-важното е, че вече си тук и тук ще останеш. Ти си по-възрастна от повечето послушнички и си свикнала със светския живот. Това може да породи неприятности, но ние ще ги преодолеем. С течение на годините ще се научиш да спазваш нашите правила. Не го ли сториш, ще пречупим волята ти. Разбираш ли? Ще те накараме да се разкайваш. Така постъпваме.

Мария не каза нищо. Всичко, което й се бе случило през последните няколко дни, мина като сън. Преди да тръгне от Париж, Карл я бе предупредил кратко и равнодушно да не очаква милост, ако се опита да избяга от метоха. Не го каза направо, но Мария знаеше много добре какво има предвид – щяха да я намерят, да я върнат в Есен и да я убият.

„По-добре се примири с бъдещето – каза й той. – Ропотът няма да ти помогне. Никой няма да ти обърне внимание. Само ще утежниш положението си. Там искат покорство и знаят как да го постигнат, повярвай ми. Онези сестри имат вековен опит. Можеш да упорстваш колкото искаш, но накрая те ще сломят съпротивата ти. На твоє място бих се примирил още първия ден. Ти се провали като майка и съпруга и ще ми е неприятно, ако претърпиш неуспех и в метоха.“

Мария се намираще в боядисана в бяло стая без никаква украса, с изключение на няколко стари и избледнели литографии на светци и едно голямо разпятие. Мебелите бяха обикновени и неудобни – столове с отвесни облегалки, бюро и заключен шкаф. Лъснатият под вледеняваше

босите ѝ крака. Само на възрастните и на болните позволявах да носят обувки. Веднага щом пристигна я съблякоха, изкъпаха и облякоха в одежди на послушница от дебел черен вълнен плат. Двете монахини, които ѝ помагаха, не пророниха нито дума. Мария се опита да ги заговори, но те я отблъснаха с каменни погледи и тя също млъкна.

– Това е орден за размисъл – продължи игуменката. – Тук ще се научиш да размишляваш и да се молиш. Нямаме други функции. Правилникът ни повелява пълно мълчание, което можеш да нарушаваш само в изповедната или в крайна наложителност. Тук няма друга музика, освен нашите гласове в хора. Не искам да те чувам да тананикаш или да пееш. А когато си сама в килията, трябва да се съсредоточаваш върху молитви към Светата Дева, а не да си припомняш разни мелодии.

Игуменката говореше добър немски с южнополски акцент. Беше възрастна, но нищо в нея не загатваше за немощ. Част от лицето ѝ беше скрито зад плътно прилепналата на главата колосана монахинска шапчица. Орденът бе останал незасегнат от препоръките на Втория Ватикански събор. Сестрите на покаянието бяха запазили привичките си от шестнайсети век, наред със съпътстващите ги порядки и условности. В метоха нямаше електричество, нито телефон или радио – никаква следа от цивилизацията на двайсетия век. Времето сякаш беше спряло. Обитателките живееха в жестокото и сурово минало.

– Всяка сутрин ще ставаш в пет. Щом чуеш камбаната, скачаш от леглото и се приготвяш за литургия. Представяй си, че леглото ти гори. Позволиш ли на съня да те задържи в прегръдката си, ще му станеш робиня. Закуската е хляб и топла вода. Не прием чай, кафе или други стимулиращи напитки. Храната ни е без подправки. Ядем, за да живеем и пестим всяка троха. Изхвърлянето на храна е грях, който се наказва жестоко. След закуска отиваш в параклиса за Божествена литургия. Има два часа тълкуване на религиозни текстове, след това един час четене. После обяд. Сетне благословение.

Гласът на игуменката беше монотонен. Мария изпадна в унес и не чуваше думите ѝ. Богослужение часове наред, лягане в девет вечерта, ставане в полунощ за литургия до два часа, кратък сън, отново на крак в пет, храна, колкото да не умреш от глад и безкрайни, еднообразни годишни сезони. Поредица от дни и месеци, които щяха да свършат в безименен гроб.

– Когато отидеш да дадеш обет, първо ще се закълнеш в бедност. Дошла си с празни ръце и нищо няма да вземеш оттук. Ако ти потърбява нещо, поискай. Ще ти дадат сапун и паста за зъби. Позволяват ти се две

носни кърпи седмично и две дамски превръзки, ако е необходимо. Ще идваш да ги получаваши от мен. Нуждаеш ли се от лекарства, ела тук. Разрешени са само обикновени лекарства. Не сме дошли тук да се глезим. Не даваме болкоуспокояващи, приспивателни и други такива.

Стаята нямаше прозорец. Свят от стени. Студен и неприветлив, без капка физическа или духовна топлина. Мария бе пристигнала в Честохова сутринта, след като мина границата при Гьорлиц и се отправи надолу към Вроцлав. След кратко пътуване приближиха предградията на най-грозния град, който някога бе виждала. Стоманодобивните заводи и текстилните фабрики бълваха отровен пушек в сивия въздух. Към центъра се низеха отблъскващи жилищни блокове. А там, на върха на хълма, се извисяваше прочутият манастир „Ясна гора“, където Черната богородица чакала поклонниците. А високо над него се издигаха стените на метоха, първоначално служил за крепост срещу нашествията на шведи, руснаци и германци.

Минаха покрай хълма и парк Стажица, после поеха на север, по улица „Старуха“, където ги чакаха още по-заплашителни зидове. Там телохраниелят се сбогува с тях.

Пуснаха Мария и мълчаливата сестра Зофия през тесния страничен вход и незабавно ги разделиха. Една монахиня със строго лице хвана Мария за ръката. По-късно научи, че тя отговаряла за новите послушници. Трясъкът на портата беше непоносим – досущ като гласа на съдия, който я осъжда на доживотен затвор.

– Килията ти ще бъде на първия етаж. Трябва да я поддържаш винаги чиста. Забранено е да каниш там други монахини, както и да ходиш при тях. Приятелства не се разрешават. Може да окачиш на стената само религиозни изображения. Никъде няма да видиш огледало. Няма да ти е необходимо.

Мария погледна игуменката. В очите ѝ нямаше състрадание. Само стомана, излята там от живота на безпощаден самоконтрол, дългогодишно целомъдрие и потискане на всякакви човешки чувства, освен самоненавистта.

– Не съм тук по собствена воля – каза Мария.

– Това не ме интересува. Проявяваш ли упорство, уверявам те, че ще те прекършим. Храниш ли надежди за завръщане в света, съветвам те да ги избиеши от главата си. Скоро ще станеш послушница, а след четири години ще имаш призвание. Ще станеш Христова невеста и ще носиш пръстена Му на ръката си и името Му в сърцето си.

– Аз имам съпруг.

Игуменката поклати глава.

– Вече са предприети стъпки за анулиране на брака. Може и да не си девственица, но ще се научиш на целомъдрие като всяка непокварена послушница.

В тишината се разнесе самотен и необикновено силен звън.

– Време е за литургия. Отговорничката ще ти каже какво да правиш. Моля се да не й даваш повод да те води при мен. Сториш ли го, предупреждавам те, че доста ще си помислиш, преди да го направиш пак.

За Мария нямаше значение какви наказания я очакваха. В главата ѝ се въртеше една-единствена мисъл – въпреки тяхната бдителност и преследвачите, тя ги бе надхитрила. Имаше начин да избяга и веднага щом настъпеше подходящият момент, щеше да се възползва от него.

Игуменката тръгна към вратата. Докосна дръжката и се обърна.

– Дете мое, не искам да мислиш лошо за мен. Строга съм, защото животът ни е суров. Ако не е така, няма да има смисъл от молитвите ни. Ние сме напълно изолирани от света. За нас, които сме прекарвали целия си живот тук, околният свят не съществува. Не знаем и не искаме да знаем какво става там. Съзнавам, че тук ще ти бъде трудно. Всеки ден ще бъде едно мъчение. Дълбоко в душата си те съжалявам. И тъкмо заради това ще те дисциплинирам. Защото духовната и физическата дисциплина са единствената ти надежда. Въздържанието и себеотрицанието ще те направят силна. Ще ти помогна с каквото мога, останалото зависи от теб. А сега се пригответи да започнеш живота си като монахиня.

60.

Джек погледна часовника си. Беше три и пет след полунощ. До него отец дьо Гале трепереше от студ. А може би от страх. Провървя им. Нямаше луна и небето бе покрито с облаци. В черни анцузи и с начернени лица, Джек и свещеникът бяха почти невидими в мрака. С тях беше и още един човек, който наблюдаваше с бинокъл задната част на къщата. Казваше се Мелак.

Мисис Негъл бе дала на дьо Гале подробно описание на алармената система вътре – къде бяха поставени сензорите, какъв вид бяха, къде беше разположена контролната апаратура и колко човека имаше нощем. Тя бе заснела интериора с малка камера.

Дьо Гале се бе срещнал с Антоан Мелак, бивш негов енорияш от

времето, когато бе служил в северозападната част на града. Шейсетгодишният Мелак имаше по-дълъг стаж в затвора, отколкото дьо Гале като свещеник. Той беше крадец, който не можеше да си представи друг начин за изкарване на прехраната. Изповядвал се бе редовно в църквата „Сен Жозеф“ и постепенно бяха започнали да се виждат с дьо Гале в „Льо Чинк Етоал“. Тяхното странно приятелство, прекъснато от пребиваването на Мелак в затвора и от заминаването на дьо Гале във Ватикана, бе устояло на времето.

Въпреки занаята си Антоан беше честен човек. Не крадеше от домовете на хората, не се занимаваше с наркотици и оръжие, не мамеше другарите си, не носеше пистолет и не оказваше съпротива, когато го залявяха. Дори полицаите го уважаваха.

Озова се с готовност на молбата на дьо Гале. Не му предложиха, нито пък той поиска възнаграждение. Казаха му, че ще помогне на църквата и че става дума за откраднато от Ватикана имущество, което не може да бъде възвърнато по законния ред. Необходимо му беше да знае само това. Разгледа описанието на къщата, снимките и картата и измисли план за проникване. Фактът, че ще помогне на църквата, бе достатъчен да приспи съвестта и на мисис Негъл. Дьо Гале не се поколеба да добави, че ще облекчи положението и на Мария.

Мисис Негъл им обясни, че установеният ред рядко се нарушава. Хенрик бе наложил строги вътрешни порядки и дори самият Розевич трябваше да се съобразява с тях. Отклоненията от нормалното ежедневие бяха незабавно разследвани и ако заплашваха обитателите на къщата – предотвратявани без излишен шум. Розевич спеше на третия етаж, където разполагаше с цял апартамент. На втория беше настанена прислугата. Пред всяка врата имаше въоръжен пазач, свързан с вътрешен телефон и алармен звънец с апаратурата долу, където цяла нощ дежуряха двама мъже. Спалнята на Хенрик беше наблизо, до библиотеката.

В стаята с контролната апаратура имаше няколко монитора, свързани с подвижни камери, снабдени с инфрачервени лъчи, които им позволяваха да „виждат“ в тъмното. Десетте камери бяха поставени над входовете, на стълбищата и коридорите и на различни места във вътрешността на къщата. Беше невъзможно да не бъде засечен неканеният гост.

Задействаше ли се алармената система, един от дежурните отцепваше съответния район. Събуждаше въоръжената охрана и я изпращаше там.

Мелак беше убеден, че ще се справи, ако мисис Негъл си бе свършила добре работата. Дьо Гале ѝ бе дал стъкленица със бактерии от

салмонела, поникнали върху оризови зърна. Добавени към вечерята на двама мъже от охраната, бактериите щяха да причинят остро хранително отравяне.

Втората ѝ задача беше по-трудна. През деня бе поела риска да извади от строя инфрачервените детектори, като ги напръска с безцветен лак. Така те нямаше да доловят източника на топлина и да реагират на промените в температурата, ако се отвореше някоя врата или прозорец.

Решиха да влязат през задния вход. Навсякъде цареше тишина. Къщата беше потънала в мрак. Мелак тръгна най-отпред, като спря останалите, преди да влязат в обсега на камерата, поставена над главите им.

Всичко, което камерите виждаха, се записваше на видео. Ако нямаше инцидент, една и съща ролка се въртеше два пъти на ден. Мисис Негъл успя да подмени три от лентите с празни и даде оригиналните на дъо Гале. На едната бе снимана задната врата нощем – пълна тишина и неподвижност. Провървя им. Мелак зареди лентата във видеокамерата, която носеше в чантата си и я включи. Сложи я на земята, хвана единия край на кабела и се обърна към дъо Гале.

– Повдигни ме. Внимавай да не ме покажеш пред обектива.

Свещеникът го повдигна. С едно-единствено движение Мелак сръзая жиците, които вървяха към къщата, оголи ги и ги свърза с кабела на камерата си. Дъо Гале го пусна на земята.

– Няколко секунди екранът ще бъде празен. После ще се появи същата картина като преди. Изпратят ли някой да провери, изчезваме. Дано да не го направят.

След пет минути отново се възцари тишина. Видеокамерата се въртеше бавно и подаваше към мониторите в стаята с апаратурата сигнала от заредената със старата лента камера. Върнаха се при вратата. Мелак я отключи за три минути. После прошепна:

– Включи ли се алармата, бягайте. Нищо не стана.

Няколко стъпала водеха към тъмния коридор. Бяха близо до кухнята. Ако някой случайно не ги срещнеше по пътя към килера, щяха да стигнат необезпокоявани до края на коридора. В централната част на къщата нямаше инфрачервени лъчи, за да може нощем охраната да се разхожда свободно.

Втората камера бе насочена към ярко осветения коридор, вдясно от този, в който се намираха. Хенрик не си бе направил труда да сложи там подвижна камера, тъй като пространството беше тясно. Мелак се наведе и извади от чантата си малък метален предмет. Дъо Гале отново го повдигна. Крадецът сръчно сложи пред обектива голяма скоба и я прикрепи

с магнит. От нея висеше снимка в правоъгълна метална рамка. Разстоянието беше изчислено точно. Един приятел на Мелак бе преснел снимката от видеофилма. Някой по-наблюдателен човек би забелязал, че на монитора картината потрепна за миг-два, но охраната едва ли гледаше толкова съсредоточено.

Мелак направи същия номер и с последната камера, поставена в коридора, водещ към библиотеката. Стаята с апаратурата беше само през две врати и трябваше да действат съвсем безшумно. Крадецът изглеждаше нервен. Тази работа не му се нравеше. Обитаем дом и твърде много алармени системи. Не беше суверен, но имаше лошо предчувствие.

Библиотеката имаше почти същото разположение като в Съмърлон – отключено преддверие, водещо към охранявана вътрешна стая, където се пазеха ръкописите. Навсякъде цареше тишина. Затаиха дъх, сякаш скрити сензори можеха да доловят дори дишането им. Поуспокоиха се, щом влязоха в първата стая. Според мисис Негъл там нямаше камери и алармени системи.

Мелак се зае с шифъра на междинната врата. Джек му светеше с малко фенерче. Крадецът им бе обяснил, че това ще бъде най-дългият и напрегнат етап от цялата операция. Джек и дъо Гале гледаха нервно, докато съучастникът им набираше различни комбинации от цифри.

Това продължи двайсет минути. Нервите им бяха изопнати, а ръцете – лепкави от пот. Тишината ги притискаше като тежък предмет, сякаш цялата къща бе изградена от мълчание и най-лекият шум заплашваше да я събори. Вратата се отвори и те се вмъкнаха вътре.

Ръката на Джек се плъзна към познатия ключ за осветлението и след миг неоновите лампи замигаха над главите им. Стаята беше същата, каквато я помнеше – тесни дървени шкафове с номерирани чекмеджета, където се пазеха разгънатите ръкописи и отделения за навити на руло документи и по-обемисти неща; речници, справочници и азбучни указатели; поставки за лупи, скалпели, пинцети и други инструменти; две бюра с лампи за четене, подложки за книги и ниска работна маса, където имаше няколко фрагмента от ръкописи, поставени под парчетата стъкло.

Розевич не се бе опитал да скрие онова, което търсеха. Напротив, беше го изложил на показ в средата на голямото бюро – висока цилиндрична мощехранителница, изработена във Византия, украсена с икони и инкрустирана със скъпоценни камъни. Джек и Мелак се заковаха на място, но свещеникът, сякаш тласкан по-скоро от природата си, отколкото от религиозното си призвание, тръгна с бавни стъпки към бюрото.

В движенията му нямаше нито следа от напрежението, което доскоро го сковаваше. Нервността му се изпари при вида на онова, което смяташе за автентична реликва от Спасителя. Дьо Гале се преобрази за миг от крадец в свещеник, отслужващ литургия, който се приближаваше не към обикновено бюро, а към украсен с цветя и окаден с тамян олтар, където живееше Господ.

Мощехранителницата приличаше на малко светилище, в което първоначално вероятно бяха съхранявали дрипи от одеждите на някой светец или изсушените останки на нечие свято сърце. Имаше две вратички. Дьо Гале посегна внимателно към тях. Отвори едното, сетне другото крило.

Джек чу как дъхът на свещеника секна. В следващия миг дьо Гале се олюля и протегна напред ръце, сякаш да се предпази от удар. Мелак го хвана.

– Какво има? – попита Джек, но Августин не беше в състояние да говори, само размаха ръце и посочи ужасен към бюрото.

Вратичките на мощехранителницата бяха в сянка и скриваха съдържанието ѝ. Джек пристъпи напред. В малкото светилище, като чудовищно вавилонско или египетско изображение, имаше човешка глава. Мъртвешки бледото лице на мисис Негъл гледаше покрусено, сякаш отражение в огледалото на страха.

61.

Розевич, Хенрик и още двама мъже ги чакаха в преддверието. Всички, освен домакина, бяха въоръжени.

– Напразно си губите времето – каза Шефан.

Джек пристъпи напред, но спря, когато единият от телохранителите насочи пистолета си към него.

– Налагаше ли се да я убиеш? – попита Джек.

– Негъл ли? Много бях привързан към нея – отговори Розевич. – Тя беше с мен отдавна. Обичаше семейството ми, особено Мария. Мисля, че я обичаше прекалено много. Предаността ѝ към Мария явно е надделяла. Но както и да се опитвам да го обясня, всичко се свежда до едно обикновено предателство. То е заразно. А за заразата няма по-добър лек от крайните мерки. Инфекцията трябва да се унищожи, преди да се е разпространила.

– И любовта ли е инфекция? – попита Джек.

– Грешната любов, да. Заблудената и извратената. Вашето поколение не разбира това. Вие тачите любовта повече от другите ценности, но грешите. Има много по-величави неща. Едно от тях е лоялността. Да останеш верен въпреки всичко. Благодарността, честността, достойнството, чистосърдечността и смелостта. Всички тези качества сега са пре-небрегнати и забравени.

– Как се осмеляваш да говориш за тези неща! – избухна Джек.

Но не изпитваше гняв, а само жлъчна и пресушаваща тъга. Колко жалко, че старецът приключваше живота си така. Краят му беше досущ като началото. Джек се замисли за онези, които се бяха изпречили на пътя на Розевич и бяха намерили смъртта си – Денис Бойлан, Мойра Кенеди, Йосиф, Леа и Сима Шаранский и по всяка вероятност Исак Берчик. А сега и Норийн Негъл. Колко ли още имаше?

– Съжалявам, Джек. Не исках да става така. Съдбата предопредели да се срещаме на всеки ъгъл. Повярвай, възхищавам ти се и дори ти завиждам.

Розевич се обърна към свещеника, който още беше видимо потресен от откритието си.

– Вие сте отец дьо Гале, нали?

– Да.

– Към вас не изпитвам съжаление. Напротив, срамувам се заради вас. Ръкоположен свещеник. Как може такъв човек да падне толкова ниско? Дошли сте да крадете. Нарушихте една от Десетте Божии заповеди. Е, ще трябва да платите за това. Нали го осъзнавате?

Дьо Гале не отговори.

Розевич не каза нищо на Мелак, дори не го погледна, сякаш изобщо не беше там.

– И така – рече накрая той. – Всичко свърши. Надявах се на по-добър финал. Цял живот вкусах горчилка, сега отново. Но ще изпитам удовлетворение, преди да умра. Ще доживея да видя истинската божественост. Ще си отида като Симеон, утешен.

– Господ да ви прости – промълви дьо Гале. Розевич го изгледа презрително и рязко се обърна към Хенрик.

– Отведете ги.

Навън беше още тъмно. Нощният мрак държеше града в обятията си. Студът беше сковаващ. Качиха се в две коли. Дойдоха още трима телохранители. В първата кола седнаха Джек и дьо Гале, а от двете им страни – Хенрик и още един мъж. Третият шофираше. Другите се качиха с Мелак във втората кола. Крадецът беше обезумял. Джек и Августин

го видяха да се моли на въоръжените мъже, макар да знаеше, че е безполезно. Искаше им се да не го беше правил. Самообладанието на дребния човек му бе изневерило. Той знаеше по-добре от Джек и дѡ Гале що за хора бяха похитителите им. Виждал бе такива типове в затвора и се бе научил да стои настрана от тях.

Никой не казваше нищо, дори не се закашляше. Мълчанието беше същността на пътуването им. Джек се почувства ужасно зле. Най-лошото от всичко беше чувството за безпомощност. Обърна се към Хенрик, който равнодушно гледаше нижешите се покрай тях светлини.

– Знам, че не ме харесваш, Хенрик, и не очаквам нищо от теб. Но този човек тук е свещеник. Ще бъде смъртен грях, ако изцапаш ръцете си с неговата кръв. Пусни го, Хенрик. Аз би трябвало да съм ви достатъчен.

Хенрик не си направи труда да го погледне, нито да проговори. Минаваха по безлюдни, пусти безмилостни улици. Хенрик наблюдаваше града. Лицето му се отразяваше в стъклото. Беше отегчен. Получил бе благословията на кардинала, така че един свещеник повече нямаше значение за него. Разбирането му за Бога беше извратено. В неговата изопачена космогония кардиналът стоеше по-близо до Господа, отколкото свещеникът.

Джек усети, че му се повдига. Ръцете му бяха облени в пот. Седеше на задната седалка, притиснат от Хенрик. Не можеше да направи нищо. Колата продължаваше напред.

Поеха по авеню Ниел. Джек се досети къде отиваха. Заболя го главата. От време на време фаровете осветяваха лицето му. От дясната му страна дѡ Гале седеше неподвижен и се молеше.

Прекосиха площад „Етоал“, свиха по авеню Фош и се отправиха към Булонския лес. Една кола профуча покрай тях и изчезна в мрака. Наоколо нямаше никой. Беше твърде късно и студено за пороците, които обикновено оживяваха гората след полунощ. Травеститите и проститутките бяха или вкъщи, или в нечие чуждо легло.

Най-затътената част от Булонския лес се намираще на юг, между Лонгшан и хиподрума. Стигнаха дотам и започнаха да се движат побавно. Хенрик внезапно заповяда на мъжа зад волана да спре. Шофьорите на двете коли изключиха двигателите и слязоха. И двамата държаха фенерчета. Хенрик също слезе и нареди на Джек и дѡ Гале да го последват. Джек усети, че коленете му треперят. Едва не се строполи на земята. Колко неприятно щеше да бъде, ако припадне или се подмокри, или извика, преди да умре. Сякаш имаше някакво значение. Животът му

не мина пред очите като на филмова лента. Не мислеше за хората, които обичаше, или за себе си, а за прозаични неща – ястията, които не бе опитвал, филмите, които не бе гледал и книгите, които не бе върнал в библиотеката. Усети нечия ръка. Дьо Гале му даваше знак да запази спокойствие.

Тръгнаха – трима мъже от охраната отпред и трима отзад, а пленниците по средата. Отстрани дърветата стояха като неми свидетели. Хенрик нареди да навлязат в гората. Мислите на Джек препускаха като обезумели. Безпокоеше се за толкова много неща, а имаше съвсем малко време. Само да можеше да види Мария за последен път, поне отдалеч.

Хрумна му да побегне, но знаеше, че след две-три крачки щяха да го застрелят. Дьо Гале стисна ръката му. Джек му беше благодарен за топлотата и за обикновения човешки контакт. Мелак се препъваше зад тях, като ругаеше под нос. Някъде изцвили кон.

– Тук е добре – изръмжа Хенрик.

Дръпна Джек и му заповяда да коленичи пред едно дърво.

Мислите на Джек съвсем се объркаха. Картините, които минаваха пред очите му, бяха непознати. Сякаш си спомняше нечий чужд живот. Усети как студеното като лед дуло на пистолета се опря до врата му. Чу, че дьо Гале се моли на френски, но не разбра думите му.

Разнесе се изстрел. Джек се вцепени. Втори изстрел. Сърцето му заблъска в гърдите, сякаш се опитваше да изхвъркне и да отлети. Последваха три бързи изстрела. Кратко затишие, после още един изстрел. И пълна тишина.

Някой докосна рамото му.

– Всичко е наред, доктор Гулд. Можеш да станеш. Гласът на дьо Гале. Ужасно потреперване разтърси Джек от главата до петите. Едва се съдържаше да не повърне.

Свещеникът му помогна да стане. Пред очите на Джек се въртяха светлини. Не можеше да разбере нищо. Сетне, лека-полека, всичко започна да идва на мястото си. На земята бяха прострени телата на Хенрик и хората му. Снегът беше опръскан с кръв. Хенрик лежеше по гръб с широко отворени очи, а едната му ръка бе застинала свита в юмрук.

– Джек – каза дьо Гале. – Много съжалявам, но не можех да ти кажа. Трябваше да вземем предпазни мерки, ала щеше да е глупаво да ти се доверим. Надявам се, че разбираш.

Джек не каза нищо. Беше онемял.

– Позволи ми да те представя на останалите. Това е отец Гейбриъл Макбрайд. И той е от Дъблин като теб. Макбрайд кимна. Беше едър мъж

с брада и тъжни очи. Сложил бе ръка на рамото на Мелак. Нисичкият крадец трепереше и ридаеше. Дьо Гале се обърна към мъжа до Макбрайд.

– А това е отец Гюнтер Ерибергер от Берлин. И отец Казимир Галчизински от Вроцлав.

Свещениците държаха пушки с уреди за нощно виждане.

– Не разбирам – промълви Джек. – Как...

– Наблюдавахме къщата – обясни Макбрайд. – Августин носеше микропредавател, затова имахме представа какво става с вас. Сетне проследихме двете коли.

– Но вие сте свещеници...

– Джек, да оставим това за после. Сега трябва да се измъкнем отук. Някой може да е чул изстрелите. Конюшните са наблизко.

Оставиха трупове там, където бяха. Някой ездач щеше да ги намери сутринта. На шосето чакаше сива кола. Качиха се в нея и в един от автомобилите на Розевич. Заваля.

62.

Рим

Понеделник, 11 януари 1993

В тихата задна стая в малкия ресторант на Виа Монтероне група мъже водеха оживен разговор. Заведението, известно като „Л'О Вив“, беше един куриоз в този изпълнен с любопитни неща град. Собственикът му не беше италианец, а един френски религиозен орден. Масите не се обслужваха от обикновени сервитьорки, а от френски и африкански монахини, облечени в черно-бели одежди.

Естествено, деветдесет процента от посетителите бяха заможни свещеници и високопоставени духовници, много от които членуваха във Ватиканската Курия. Останалите десет процента бяха предимно туристи, влезли в ресторанта случайно. В единия ъгъл имаше ниша със статуята на Дева Мария. Всяка вечер точно в десет и половина помещението утихваше и всички запяваха „Аве Мария“.

Задната стая обикновено се пазеше за кардинали от Ватикана. Тази вечер там се бяха събрали най-видните от тях – седем от единайсетте кардинали, оглавяващи Светата конгрегация на религиозната доктрина, съвет на кардиналите от Ватикана, отговарящ за праволинейността на

нейната политика и за морала на духовниците. Предишното ѝ наименование беше Светата конгрегация на Всеселенската инквизиция, но през 1908 името бе променено на Светата служба – без видими промени в дейността, а накрая, през 1965, получи сегашното си название от папа Павел VI, който по същото време премахна прословутия списък от забранени книги. Светата конгрегация беше либерализирана, но при папа Йоан-Павел II положението се затегна. Мнозина либерално настроени теолози съжалиха, че са доживели тези времена. Новият префект, кардинал Винченцо Ботичиари, наложи още по-строги мерки срещу отклоненията от доктрината и морала. Мрачната бдителна сянка на Светата конгрегация се простираше от Филипините до Латинска Америка.

Именно Ботичиари предложи тази неофициална и строго поверителна среща с кардиналите си и неколцина техни колеги. Съвещанията във Ватикана никога не минаваха незабелязани. Отвсякъде надничаха любопитни очи. Но монахините в „Л'О Вив“, които приготвяха едни от най-вкусните ястия във Вечния град, умееха да осигуряват на най-знатните си клиенти дискретност, каквато нямаше другаде. Сред присъстващите беше и кардинал Зефирино Дела Джирардеска, заместник-председател на Папската библейска комисия – фиктивно отделен съвет, който се помещаваше в канцелариите на Светата конгрегация. Създадена през 1903 от Лъв XIII. Комисията вземаше решения по въпросите на книгоиздаването и упражняваше контрол върху писанията на учените католици. И тя се ръководеше от Ботичиари.

Сред останалите поканени бяха Жак-Бенин Деспро, председател на френската Папска комисия за Свещената археология, възпитаник на семинарията „Св. Сюлинс“ и бивш директор на Библейското училище в Ерусалим, кардинал Франсис Фрийдман, по-рано професор в НотрДам, а сега шеф на Папската комисия по история, епископ Джанджакомо Амэндола, секретар на Конгрегацията за евангелизация на народите, монсиньор Тулио Мушети от Комисията за Източните църкви и двама полски кардинали. Сенкевич и Кочановски, от Държавния секретариат.

Всички тези мъже се познаваха и бяха работили заедно. Съобразно с традициите на Курията, повечето бяха членове на управителни съвети на различни комисии, образувайки по този начин едно сдружение от приятелства и съюзи. Ботичиари бе подбрал изключително прецизно малката група. Въпросът, който трябваше да бъде обсъден, изискваше абсолютна дискретност.

– Наистина ли каза, че ставали чудеса?

Говореше кардинал Пиерлуиджи Сабатучи, един от най-

дългогодишните членове на управата на Светата конгрегация, човек, известен с непоколебимостта си по въпросите на доктрината. Възгледите му бяха формирани от подмолното течение на основните еретични дебати през последните десетилетия. Беше аскет, чийто единствен явен порок бяха тънките френски цигари, които пушеше от сутрин до вечер. И сега бе стиснал една в дясната си ръка и я размахваше към Сенкевич, който седеше в другия край на дългата маса.

– Не съм сигурен – отговори Сенкевич. – Той твърди нещо такова, но не е такъв глупак, че да излезе с официално изявление. Познавам Чечановски отдавна. Никой от вас не би казал, че е глупак.

– Но действително ли говори за чудеса?

– Ами, той ги нарича... явления. Момче, излекувано от тумор в гръбнака. Сляпо момиче, което сега вижда лицето на майка си. Псориаза, която се лющи като стара кожа. Сабатучи изсумтя и всмукна силно от цигарата. Сенкевич се възползва от възможността и изпи остатъка от граната, после се пресегна към бутилката.

– Досуц като онези шарлатански медицински шоу програми – добави Сабатучи. – Всеки знахар в Южна Америка го прави по два пъти в неделя. И ти продължаваш да твърдиш, че Чечановски не е глупак?

Сенкевич въздъхна.

– Той знае много добре, че не може да се говори за чудеса, докато не се проведе официално разследване. Засега само споменава за явления и оставя другото на църквата. Носят се слухове за едно дете, на което се явявала Богородица. Имало и други такива деца. Подобни неща не се случват за пръв път в Честохова. В края на краищата това е главен център за поклонение. Там много почитат Черната Богородица.

– Центровете за поклонение са прословути с мошеничествата си.

– Независимо от това, Чечановски знае кои карти да изиграе и кои да задържи. Миряните ще настояват ръкописът да се съхранява в Честохова и да се построи специално светилище за него, а Светият отец трябва да положи основния камък и по-късно да освети постройката. Той няма да откаже на поканата. Това е Полша.

– Хитро – отбеляза Амендола, който седеше от лявата страна на Сенкевич.

– Нали ви казах, че Чечановски е умен. Познава хората си. Близък е и със Светия отец. Учили са заедно в Рим. Чечановски знае, че папата държи на Честохова. Затова е толкова вдъхновен.

– Вярваш ли на това? – видимо ядосан попита Сабатучи. – Толкова ли е вдъхновен, че да занесе ръкописа там?

Сенкевич поклати глава.

– Рано е да се говори за божествено вдъхновение. Исках да кажа, че изборът му е изключително уместен. Ако отиде там по покана на Чечановски, папата ще освети най-величественото светилище на Бога извън Свещената земя. Честохова ще има и Черната Богородица, и мощехранителница за най-важния предмет, свързан със самия Исус.

– Първо трябва да се увери, че реликвата е автентична. А това означава доста работа – рече кардинал Фрийдман.

– Можем смело да приемем, че е фалшификат – прекъсна го Деспро.

Сабатучи го изгледа свирепо.

– Така ли? Сигурно вече си изследвал документа. Не понасям непотвърдените чудеса. Презирам комедиантите. Но от друга страна, аз също познавам Чечановски. Сенкевич има право. Чечановски е умен и много се съмнявам, че би рискувал авторитета си заради някакъв фалшификат. Има документи, които доказват, че ръкописът е автентичен. Видях малко неща, но останах поразен. Вероятно и останалите доказателства са със същото качество. Сигурно ще издържат проверката на вашите колеги. Това означава, че независимо дали е автентичен, или не, ръкописът ще породи противоречия. Споровете няма да утихнат, дори и ако църквата заяви, че е написан от ръката на Исус. Напротив, пререкаанията ще се ожесточат. Именно заради това кардинал Ботичиари ви е поканил тази вечер.

Той погледна Ботичиари, който седеше начело на масата, скръстил ръце пред себе си и заслушан в дискусиата. Ботичиари кимна, но не каза нищо. Кардинал Делла Джирардеска вдигна плахо ръка. Сабатучи му беше началник и човек, с когото не искаше да има неприятности.

– Ваше Високопреосвещенство, опазвам се, че не ви разбирам добре. Казвате, че разногласията ще се ожесточат, ако ръкописът бъде обявен за автентичен. Не виждам защо би трябвало да стане така. Едно изявление на папата ще сложи точка по въпроса.

Сабатучи отправи към Делла Джирардеска един от най-убийствениите си погледи.

– Мисля, че дори един бегъл прочит на превода на този документ не ще остави и най-малкото съмнение относно потенциалната му взривоопасност. Това само ще вдъхне увереност на привържениците на евреите, които се стремят да превърнат свещената история в полесражение за жалките си диспути. Говоря, разбира се, за онези учени за съжаление те не са малко, които твърдят, че Спасителя е бил само един

еврейски учител, равин от Галилея, политически екстремист и есей. Всички тези бръщолевения се нуждаят от неоспоримо доказателство, за да разгласят теориите си в теологическите колежи в Европа и Америка. Дъхът ви ще секне, ако си представите споровете, които ще предизвикат. Ще направят всичко възможно, за да отпечатат книгите и монографиите си. Всеки посредствен журналист и незрял библейски учен ще публикува книга по въпроса за писмото на Исус. Пазарът ще се наводни с евтини издания с меки корици като „Скандалът около ръкописа на Исус“ или „Скритото писмо на Исус“. Темата ще се превърне в индустрия. Евреите ще ни направят за смях. „Най-после – ще започнат да кудкудякат те – бяхте принудени да признаете, че скъпоценният ви Исус е бил обикновен човек като нас. Не Божи син, нито слово, превърнато в плът, или вторият в Светата Троица, а евреин, мечтател и бунтовник, чиято единствена цел в живота е била да разпространява и да съхранява Закона на Мойсей.“

Сабатучи смачка злобно цигарата си в стъкления пепелник пред себе си.

– Ако мислиш, че Църквата може да издържи на един такъв разкол, ти си най-големия глупак, който Курията е допускала в редиците си досега. Ръкописът е бомба със закъснител. Той може да взриви Църквата. Всеки ред от него заплашва устоите, на които се крепи вярата ни. Според мен трябва да вземем мерки той да бъде унищожен.

63.

Настъпи продължително мълчание, което накрая бе нарушено от язвителния тих глас на Ботичиари.

– Благодаря, Пиерлуиджи. Както обикновено, ти не се страхуваш да наречеш нещата с истинските им имена. Всичко, което каза, е правилно. Единствената ти грешка е, че според теб имаме само един избор. Въпросът е изключително важен. Трябва да го обмислим сериозно. Необходимо е да се спрем на няколко аспекта, преди да вземем решение.

Той млъкна. Сабатучи не каза нищо. Дори той не се осмели да прекъсне председателя на Светата конгрегация. Ботичиари беше дребен на ръст. Кардиналската шапчица едва се крепеше на гладката му плешива глава. Приличаше на въсчъчна фигура. Нямахме косми на ръцете. Устните му бяха като от гума.

Нисичкият кардинал седеше спокойно на мястото си. Излъчваше

безпрекословен авторитет, който се изпаряваше само в присъствието на папата. Но дори и тогава не изчезваше напълно, а леко отслабваше. Мнозина говореха, че Ботичиари ще бъде приемникът на Йоан-Павел II.

– Унищожаването на ръкописа е една от възможностите. Няма да е трудно да го заменим с друг и след време да заявим, че това е евангелието, написано от нашия Бог. Чечановски едва ли ще възрази. Той знае, че така би причинил повече вреда, отколкото добро. Мисля, че е достатъчно предан на Църквата, за да разбере какъв е дългът му в случая. Но трябва да се съобразим и с някои други хора. Със Щефан Розевич. С Карл фон Фройдигер. А и с онзи ирландски учен Гулд. Чечановски има документ, написан от ръката на Гулд, че ръкописът е автентичен по отношение на възраста и произхода.

Ботичиари се обърна към Делла Джирардеска.

– Зефирино, ти знаеш за Гулд. Чел си статиите му. Може ли да му се вярва?

Делла Джирардеска кимна.

– Джек Гулд е известен специалист в тази област. Не прибягва до прибързани хипотези. Светски хуманист, но работата му е внушителна. Хората ще му повярват.

– И, разбира се, е евреин.

– Отчасти. Майка му беше католичка.

На лицето на Ботичиари се изписа презрение.

– Няма значение. Евреите несъмнено ще го послушат. Трябва да намерим начин да се справим с мистър Гулд. Но първо искам да разгледаме другите възможности. Можем да изберем варианта на Чечановски. В замяна на политическото и финансово сътрудничество, което той търси, можем да настояваме да премести института си в Рим. По този начин Библейската комисия ще има пряк контрол върху ръкописа. Разбрах, че руснаците са съгласни да продадат остатъка от колекцията. Казаха ми, че професор Григорович бил много отзивчив. Щом ръкописите пристигнат в Рим, ще назначим в института свои хора – надеждни учени католици, доказали своята лоялност и способни да предотвратят всякакви възможни дебати, като пускат малки откъси от ръкописите в последователност, определена от тях. Институтът ще погребее догадките в текста под планина от коментари и предположения. Другите материали ще бъдат достъпни за учените по света, а тяхната благодарност, че институтът ги е предпочел, ще отхвърли критиките, които ще се появят след публикацииите. Трябва веднага да кажа обаче, че аз съм против това решение. Твърде много неща може да не станат така, както искаме. Подходът,

който желая да ви препоръчам, е по-драстичен, но е по-вероятно да има успех. Одобрите ли го, още утре сутринта ще го представя на Негово Светейшество. Накратко казано, става дума за следното. Чечановски и хората му търсят подкрепата на Ватикана за постигането на определени политически цели. Предлагам да удовлетворим част от исканията им. В замяна те ще предадат ръкописа на Светия отец. Той ще се съхранява в архивите на Ватикана, където ще бъде неправилно описан в каталога, а след няколко години – напълно забравен.

Кардинал Фрийдман, американецът, скочи на крака.

– Но... това е скандално. Досуш като плана на Сабатучи да унищожим ръкописа. Дори по-лошо, защото папата ще подкрепи шайка фашисти.

Ботичиари изобщо не го погледна.

– Седни, ако обичаш, и се опитай да реагираш с по-малко емоции и повече разум. Искам всички да обмислят задълбочено предложението ми. Аз лично предпочитам да не унищожаваме писмото, дори само защото едно изтичане на информация от хората на Розевич или от руснаците ще постави Църквата в доста трудно положение. Автентично или не, обществото бързо ще повярва в съществуването на писмото и ще ни осъди, че умишлено сме унищожили думите на самия Исус. Ще започнат безкрайни размишления относно съдържанието му. Не е необходимо да ви казвам какъв шум ще се вдигне. Ръкописът е опасен за Църквата само сега. Едно следващо поколение или по-правилно насочвано образование от сериозни учени католици може да превърнат писмото в ценно оръжие за Църквата. Но засега е невъзможно да се каже нещо определено. Предпочитам да не предначертаваме нещата, като се отървем от ръкописа. Той може да остане скрит в мазетата в продължение на векове, дори на хиляда години. Това няма значение. Най-важното сега е съществуването му да бъде запазено в тайна. Унищожим ли го, хората ще започнат да говорят. Запазим ли го, можем да постигнем нещо. А след време писмото ще потъне в забрава. Кардиналът се вгледа в лицата на присъстващите. Приковал бе вниманието им, но искаше нещо повече. Необходимо му бе абсолютното им доверие.

– Според мен ръкописът не е главната грижа на Светия отец. Той има много по-сериозни проблеми. Господа, възнамерявам да ви кажа неща, които ще обезпокоят някои от вас. Не бих ги споменал, но нямам друг избор.

Той затаи дъх. Дълбоко в душата си усети хлад. Беше доведен на това място и в този час от съдбата не по своя воля. Момче, грабнато от

улиците на Неапол и превърнато в принц на църквата. Някои от присъстващите произхождаха от знатни семейства на аристократи и църковни сановници, но той се бе издигнал по-високо от тях. Вече чуваше шепота в голямата зала и виждаше как се отваря една врата, която ръката на простосмъртен не можеше да докосва.

– Господа, църквата е изправена пред най-сериозната криза в историята си. Здравето на Светия отец се влоши. Много се състари след операцията миналата година. По време на посещението му в Санто Доминго през октомври се събраха да го приветстват само десет хиляди души. А ние очаквахме най-малко сто хиляди. В други части на Латинска Америка протестантските секти масово отнемат вярващи от Църквата. В Африка ислямските мисионери печелят все повече привърженици, а нашите църкви опустяват. В Русия и другите страни в Източна Европа православната и униатската църква завладяват територии, които ние загубихме преди десетки години. В Ирландия се увеличава броят на защитниците на абортите, противозачатъчните средства и разводите – въпроси, които доскоро дори не подлежаха на обсъждане. Авторитетът на Църквата е непрекъснато заплашван. Всяка година хиляди свещеници се прощават с призиванието си. На много места има натиск за ръкополагане на жените. Чуват се все по-настойтелни гласове да се сложи край на безбрачието. Не е необходимо да ви казвам за исканията сексуалните пороци и извращенията да бъдат третираны като нещо нормално не само в светския живот, но и в самата Църква.

Той млъкна. Останалите размишляваха върху думите му. Не бе казал нищо, което не знаеха, но щом човек като него изброяваше всичко това, явно положението беше сериозно.

– Нашите колеги от Държавния секретариат знаят, че техният председател кардинал Ди Риенцо е изготвил документ, който скоро ще представи на Светия отец. Прегледах го, за да се уверя, че няма грешки в догмата. Четивото е обезпокоително. Преценката на Ди Риенцо е, че Църквата е изправена пред безпрецедентна от Реформацията насам заплаха. Според него двойното предизвикателство от страна на модернизма и светския либерализъм може да се окаже твърде силно за нас, ако не измислим ефикасни контрамерки и трябва да ви кажа, че съм напълно съгласен с него. Не пристъпим ли бързо към действие, има вероятност Църквата да бъде разтурена през следващия век. Това не са фантазиите на паникьор, а добре обмисленото мнение на един от най-блестящите умове във Ватикана.

Посетителите на ресторанта започнаха да се разотиват. Но в

задната стая никои не помръдваше. Сякаш бяха изпаднали в унес.

– Господа, именно такава контрамарка ни предлагат кардинал Чечановски и съмишлениците му. Откажем ли, може би няма да ни се предостави втора възможност.

Ботичиари погледна Фрийдман.

– Франсис, как само употреби думата „фашист“! Твоите опасения са разбираеми и похвални, но съвсем неуместни в случая. Фашизмът е дискредитирана политическа философия. Той изживя времето си. Шепата групировки на тъй наречените неофашисти в Германия и в други страни са незначителни. Организациите, които ни канят да се съюзим, не са фашистки, макар че могат да бъдат окачествени като консервативни. Мисля, че никои от вас не смята това за лошо. Аз също. Напротив, именно чрез съюз с политическата десница в Европа имаме някакъв шанс да измъкнем нашата любима вяра от пропастта, в която тя е застрасана да се озове. Източният кръст е дългогодишно светско братство, чиято единствена цел е да служи на католическата църква и да осъществи възраждането на обединена християнска Европа. Това не е илюзорна мечта. Без Европа Църквата е нищо. Именно тук християнската вяра беше най-силна. Колкото и да е голямо влиянието ни в Третия свят, в края на краищата трябва да търсим спасение в Европа. Тя е крепостта на Църквата. Ако е нужно да се скрием зад стените ѝ за известно време, по-добре незабавно да го сторим. Комунистите си отидоха и ако не побързае да запълним празното пространство след тях, скоро вярващите ще започнат масово да напускат Църквата, дори в страни като Полша. Хората се обърнаха към нас като център на съпротивата срещу атеистичната държава. А сега все повече се прекланят пред бога на материализма. Мислят, че ако настигнат Запада, ще бъдат в рая. Ние трябва да им дадем мечта и цел. Източният кръст може да им предложи и двете.

Амендола, чиято работа го свързваше с миряните и с чувствителността, която всеки опит да се пропангадира вярата можеше да породи, се прокашля.

– Ваше Високопреосвещенство, трябва да ви кажа нещо. Не е необходимо да припомням какви поражения нанесоха организации като Интермариум и Аксион Фрайсез в миналото. Църквата стана прословута с помощта, която оказваше на военнопръстълниците. Още се говори, че папа Пий XII не изпълнил дълга си да спаси евреите. Това е неприятната действителност. Тревогата ми би била изключително голяма, ако се върнем към подобни съюзи. Църквата наистина е изправена пред голяма криза. Една още по-основателна причина да стоим настрана от такива

хора. Те ще ни опетнят. Обвиненията в антисемитизъм ще бъдат като динамит в настоящия политически климат.

Ботичиари кимна мъдро.

– Уверявам те, епископ, че хора като Хитлер и Анте Павелич вече не съществуват. Има само предани последователи на Исус, които в условията на демокрацията се стремят към една наложителна реформа. Време е Църквата отново да диктува дневния ред. Привържениците на либералната теология правиха каквото искат в продължение на две десетилетия и вижте докъде ни доведоха. С финансовата си помощ и обучени хора Шефан Розевич може да ни гарантира места за кандидатите католици във всички местни и общи избори, които ще се състоят в Полша, Германия, Чехия и Балтийските страни през следващите пет години. С благословията на папата и откритата подкрепа от всеки амвон Източният кръст ще преобрази европейската политика. Миналото е минало. Сега ни е нужно укрепване и единство. Трябва да сложим край на етническият конфликт в Босна. Да се погрижим обединението на Германия да не завърши с кръвопролития. Европейската икономическа общност не е достатъчна преграда срещу разпадането на континента.

– Какво искаш да направим? – попита Сабатучи.

– Искам да подкрепите предложенията, които ще представя на Светия отец. Висшите сановници в моята конгрегация вече разглеждат въпроса с ръкописа и са единодушни, че трябва да се вземат мерки, за да се избегне скандалът. С вашата благословия възнамерявам да предложа на Светия отец да сключим споразумение с кардинал Чечановски и да създадем специална комисия, която да проучи становищата му за разширяването на дейността на Източния кръст. Естествено, всички вие ще имате право да изказвате мнението си. Да смятам ли, че постигнахме споразумение?

Никой не възрази. Изпиха и последните капки грана, отместиха столовете и се приготвиха да си тръгват. Автомобилите им чакаха пред ресторанта. Започнаха да излизат на малки групи. Някои говореха оживено, други бяха замислени. Сабатучи и Ботичиари останаха.

– Е – каза Ботичиари, – направихме го. – Моля се да си взел правилното решение. Ако работата не потръгне...

Влезе една монахиня, която носеше телефон.

– Ще ви трябва ли още нещо, Ваше Високопреосвещенство?

Ботичиари се усмихна и поклати глава.

– Не, сестро. Няма да се бавя. Може да затваряте. Тя излезе, а Ботичиари вдигна слушалката и набра един номер в Париж. Отговори

Щефан Розевич.

– Щефан? Обажда се Ботичиари. Сам ли си?

– Казвай. Свърши ли съвещанието?

– Преди няколко минути. Всичко мина както очаквах. Само Фрийдман и Амендола създадоха малко неприятности.

– Не се притеснявай. Ще се погрижим за тях. Имай ми доверие. Няма да има грешки.

СЕДМА ЧАСТ

64.

Париж, 13 януари

Някой бе окачил броеница на крана на мивката. Джек я разлюля, после дълго я гледа. Вдигна очи към огледалото. По слепоочията и челото му се бяха появили признаци на напредващата възраст. Сигурно щеше да побелее, преди да стигне петдесетте. Избърсна се, изми се и се избърса. Отец дьо Гале искаше да поговорят. Погледна часовника си. Беше време.

Апартаментът се състоеше от пет стаи. Намираще се над малка сладкарница на „Рю Маре“. Прозорците гледаха в стените на съседната къща. В банята висеше пране. Мивката в кухнята беше пълна с мръсни съдове. Трите спални бяха натъпкани с легла. Нямаше хол. Хранеха се и разговаряха в кухнята. Къщата приличаше по-скоро на свърталище на терористи, отколкото на свещенически дом.

Джек живееше с дьо Гале и приятелите му вече девет дни, но още не му беше ясно какви точно са те. Отначало му приличаха на обикновени убийци – сръчни и безмилостни. Обръщението „отче“ му се струваше крайно иронично. Беше им благодарен, че спасиха живота му и не съжаляваше за участието на Хенрик и хората му. Но признателността му беше съчетана със страхопочитание.

През следващите дни обаче Джек ги видя в друга светлина. Макбрайд се старееше да се сприятели с Джек. Непрекъснато се опитваше да открие общи познати и заведения. Джек скоро разбра, че ирландецът е свестен и добродушен, играе футбол, завършил е ирландския колеж в Рим и е сърдечен и спокоен човек, който знае всички кръчми в Дъблин. Мразеше виното и ненавиждаше френските кафенета. Копнееше да се завърне в родината си и да пийне нещо в „Гобин“ – любимото му заведение.

Другите бяха по-сдържани и равнодушни. Джек се чувстваше в безопасност с тях. Ерцбергер говореше съвсем малко, защото не знаеше английски, но един-два пъти Джек забеляза в очите му израз, много по-красноречив от думите – решителност. Въпреки веселото настроение на Макбрайд, господстващата атмосфера в апартамента беше сериозна.

Малката група имаше поставена цел и Джек се чувстваше съпричастен, макар и против волята си.

– Ние не сме убийци по природа, Джек. Нито харесваме това – каза му първата сутрин Макбрайд, докато пиеха кафе. – Скоро ще дойде време, когато бих предпочел да отрежа ръката си, отколкото да убия човек. Кълна се, че говоря истината. Но съм виждал такива невероятни неща и съм убеден, че трябва да спрем злото. Под една или друга форма, пряко или косвено, църквата подкрепя престъпниците. И в Ирландия е същото. Имам приятели, които се занимават с контрабанда на оръжие, дори с по-лоши неща. Няма да кажа кой е виновният, нито колко високо е стигнала корупцията. Всъщност не съм наясно. Знам само, че на всичко това трябва да се сложи край. Не погречим ли на Източния кръст, отново ще загинат милиони хора. Бих предпочел да не го правим, но няма как...

Джек бе поразен не от добре обмислените доводи, а от искреността и неспособността му да лъже. Понякога имаше чувството, че говори на дете, но сетне се вглеждаше в разтревожените му очи, и виждаше болката на възрастен мъж.

– Още се нуждаем от помощта ти, Джек – бе казал дьо Гале. – Ако намерим ръкописа, ти трябва да потвърдиш автентичността му.

И така, Джек стоеше при тях и чакаше.

Дьо Гале и другите бяха в кухнята. Имаше и пети човек. Непознат.

– Извинявайте, че закъснях.

– Съвсем не си закъснял, Джек. Заповядай, седни. Позволи ми да те представя на отец Масолино Бонамичи, който току-що пристигна от Рим, за да ни съобщи нещо много важно. Бонамичи беше дребен и приличаше на кукла. Кожата му беше гладка и лъскава като порцелан. Различни бяха само очите му – старчески и болезнено човечни.

– Най-последно имаме новини – започна той. – Вчера кардинал Ботичиари се е срещнал на четири очи със Светия отец. Имам запис на разговора им, който можете да чуете след това. Засега ще ви го преразкажа. Говориха дълго, повече от два часа. Обсъдиха много въпроси. Кардиналът обясни на папата какви ще бъдат последствията от публикуването на писмото на Исус. Той има екземпляр от превода на доктор Гулд. Прочете го ред по ред. Когато свърши, Светият отец остана убеден, че за публикуване не може да става и дума. Това накара Ботичиари да подхване следващата тема – необходимостта от официален съюз между Източния кръст и папата, нещо като Опус Деи. Така организацията ще получи статут на епархия, защото членовете и са свещеници и миряни, мъже и жени. Но за разлика от обикновената епархия Източният кръст

няма да има ограничена територия. Светият отец каза, че ще обмисли сериозно предложението. После Ботичиари описа различните съюзи, които Църквата ще създаде по този начин. Накрая папата се съгласи с почти всичко. След това обаче повика Сенкевич. Дьо Гале вдигна ръка, за да го прекъсне.

– Джек, Сенкевич е кардинал на наша страна. От няколко години членува в „Дружеството на Максимилиан Колбе“ и е един от главните ни източници на информация от Ватикана.

– Светият отец беше напълно откровен – продължи Бонамичи. – Обясни дилемата си на Сенкевич. Каза, че ако могат да вземат ръкописа от Източния кръст и го унищожат, няма да се чувства задължен да им прави услуги. Очевидно не им вярва. Но ако ръкописът останел в техни ръце, няма друг избор. Тогава трябвало да приеме условията им и ако се наложело, да работи с тях. Освен това им дължал нещо заради борбата им срещу комунизма.

В стаята настъпи тишина.

– С колко време разполагаме? – попита Ерцбергер. Бонамичи сви рамене.

– Според мен с няколко дни. Всъщност не знам. Те ще стискат ръкописа, докато всичко се уреди.

– Не мисля така – тихо, но ясно каза Августин дьо Гале. – Ботичиари не е глупак. Той ще спечели на своя страна Светия отец, но му е ясно, че след като се прости с ръкописа, Източният кръст ще изгуби влиянието си във Ватикана. Папата винаги може да промени решението си. Ако не сегашният, то следващият. Те се стремят към неограничена власт. Мисля, че Лигата ще се съгласи ръкописът да бъде скрит, при условие че получи каквото иска и документът остане под прекия ѝ контрол. Това би бил идеалният компромис.

Бонамичи кимна.

– Имаш право. Искаме ли да предотвратим всичко това, трябва да вземем ръкописа. И то през следващите няколко дни, ако вече не е станало твърде късно. Мисля, че знам къде го държат.

65.

Вроцлав, Полша

Митингът завърши без насилие. След него щеше да има леки

сблъсъци, но нищо сериозно – няколко счупени глави и ребра. В сутрешните вестници щеше да пише за добро поведение. Впечатляващо беше преди всичко участието на кардинал Чечановски и другите високопоставени църковни сановници. Фактът, че те имаха еднаква платформа с прословутите десни сили, се подценяваше от всички засегнати. Лозунгът беше „Нова политика за нова Полша“. В пресата не се споменаваха, че някои от по-недискретните присъстващи развяваха знамена със свастики.

Словото на Чечановски беше кратко и силно. Той беше национален герой, водач на опозицията срещу комунизма. Чечановски възхвали смелостта на борците за свободата на Полша и загатна за предателите, които искат да подкопаят бъдещето на страната, като внасят атеистичните и либерални философии на гнилия Запад във все още нестабилния полски живот и политика. Следващите оратори бяха улеснени. Един след друг те ставаха и изливаха отровата си в ушите на слушателите. Когато започна да се здрачава, пред тълпата вече бе представена една ясна и последователна дясна програма. За въображението не остана почти нищо. Кардиналът се върна в Честохова, за да се срещне с пратеника на Ботичиари.

– Кажете на негово Високопреосвещенство – рече Чечановски, – че съм съгласен с предложението му. Но не мога да му дам ръкописа. Изключено.

– Разбирам. В такъв случай трябва да ти кажа, че кардинал Ботичиари очакваше това. Помоли ме да те уведомя за готовността му да постигнете компромис. Няма да показвате ръкописа на хората и да строите светилище за него. Няма да му приписвате чудотворни сили, нито ще признавате за съществуването му. Съхранявайте го, където искате. Негово Високопреосвещенство иска само гаранции, че е на сигурно място, и че за него ще знаят колкото е възможно по-малко хора. В замяна той ще осигури пълната подкрепа на Светия отец за вашите политически и религиозни програми. Източен кръст ще получи статут на личен съвет на папата, а в Източна Европа ще има предимство пред Опус Деи по отношение на бюджета и хората. Трябва лично да се убедите, че политиките, които избирате да ви подкрепят и да работят за Лигата, са праволинейни хора и всеотдайни католици. Светият отец няма да търпи повторение на крайностите, извършени от Източния кръст в миналото. Не трябва да се допуска връщане към нетолерантността.

– Разбрано. Имаш думата ми. Няма да възникне причина за скандал. Нашите кандидати ще бъдат изключително добродетелни хора.

Уверявам те.

Чечановски се усмихна, докато бавно въртеше кардиналския пръстен на пръста си. След известно време папата щеше да умре. Може би съвсем скоро. И тогава всичко щеше да стане много по просто.

66.

*Честохова, Полия
Четвъртък, 14 януари*

Възрастните и недъгавите бяха навсякъде. Хотелите и пансионите бяха пълни. Църковните общекития отпращаха дори болните. На вратите на градските болници имаше надписи, които забраняваха достъпа на външни лица, но въпреки всичко те продължаваха да идват – с автобуси, коли и влакове, пеша, на патерици и в инвалидни колички, бутани от роднини с мрачни лица. Сакатите, парализираните, инвалидите, импотентните и отпадналите духом мъкнеха грохналите си тела и съсипан живот, туморите, откритите рани, разбитите сърца, отчаянието, брътвежите и сълзите си. Искаха да бъдат излекувани, търсеха насърчение и онова, което нямаха – деца, опрощение, радост, ръка за помощ и спокойствие. Бяха чули, че могат да намерят някои от тези неща там и че най-величествената реликва, скривана дотогава от безбожниците комунисти, отново е извадена на бял свят и всеки ден извършва чудеса.

Но сега се носеха нови слухове – Светият отец заповядал реликвата да бъде унищожена, щели да я върнат в предишното скривалище, била открадната и искали да построят светилище за нея. Опашките пред малкия параклис, където се съхраняваше ръкописът, не секваха. Тълпите, които някога изкачваха Ясна гора да се поклонят на Черната Богородица, сега отиваха там, за да зърнат поне от разстояние един документ, който дори не можеха да прочетат.

В девет часа вечерта пуснаха и последните поклонници, но хората останаха навън да пеят химни и да палят свещи на нощно бдение около предмета, на който възлагаха толкова много надежди. Надписът на манастирската порта гласеше, че лично кардинал Чечановски ще отслужи литургията довчера. Всички мислеха, че тогава ще направи и официално изявление за реликвата. Въздухът в манастирската църква бе окаден с тамян. Централното осветление беше изключено. Тук-там в мрака примигваха свещи. Иконата на Черната Богородица – за пръв път

пренебрегната от векове насам, бе скрита зад параван. По мраморния под отекваха стъпки. Между високите колони се разнасяха приглушени гласове.

В страничния параклис срещу онзи, в който беше ръкописът, стояха Гейбриъл Макбрайд, Августин дьо Гале и Казимир Галчизински. Зад тях, скрит в сянката, нервно чакаше Джек. Някъде в далечината големи-те врати се затвориха и ехото огласи притихналата църква. От входа се чува тежки стъпки. Влязоха двама пазачи, които заеха позиции от двете страни на параклиса. Носеха малки автомати узи и бяха облечени във военни униформи. Явно властта на Чечановски се простираше в много области.

Дьо Гале кимна. Тримата свещеници излязоха от страничния параклис и се присъединиха към хора. Приличаха на трима духовници, които само си вършеха работата. Пазачите ги видяха, после отместиха поглед.

Галчизински се отдели от групата и се приближи до стражата.

– Добър вечер – каза той на полски. – Бихте ли ми казали какво става? Наредиха ни да останем през нощта в църквата, в случай че има нужда от нас. Но защо – не споменаха. Но ние мислим, че е заради реликвата, която пазите. Знаете ли нещо?

Единият от войниците сви рамене.

– И аз нямам представа, отче. Имаме заповед да не пускаме външни лица. Нали видяхте каква навалица имаше? Щяха да съборят църквата.

Другият пазач се наведе към Галчизински.

– Отче, някой каза, че през нощта ще пренесат реликвата. Не много далеч – във Вроцлав или в Краков.

– А чухте ли в колко часа? Искам да знам докога ще стоим тук.

Войникът сви рамене и нагласи ремъка на автомата на рамото си.

– Съжалявам. Ще трябва да чакате заедно с нас.

Галчизински даде знак на дьо Гале и Макбрайд и те тръгнаха към него. Не бързаха, но сърцата им биеха учестено, а дланите им бяха облени в пот. Във вида им нямаше нищо тревожно или заплашително. Свещеници в църква. Вторият пазач небрежно повеси автомата надолу.

– Нашият приятел тук казва, че ще стоим цяла нощ – пошегува се Галчизински, като продължи да говори на полски.

Дьо Гале, който не разбра нито дума, се усмихна и се приближи до войника вдясно. Кимна и двамата с Галчизински светкавично извадиха пистолети, и ги насочиха към главите на пазачите.

– Не искаме шум – каза Галчизински. – Няма да има насилие. Въпреки че сме в Божия храм, ако се наложи, ще ви застреляме.

Войниците замръзнаха на местата си. Макбрайд взе автоматите и pistolетите им, сетне посочи към другия параклис. Джек, също облечен като свещеник, излезе от сянката и се присъедини към тях.

– Вземи ръкописа, Джек – рече Макбрайд – Ние ще държим тези двамата, докато провериш дали е оригиналът. Само че побързай, за Бога. Може да дойде някой.

Преди да влязат в църквата, те се бяха разбрали Джек да прегледа ръкописа на място. Окажеше ли се фалшификат или подменен, щяха да знаят, че търсенето не е приключило. Може би щеше да има време да слязат в подземията на манастира, преди да се вдигне тревога. Джек носеше малко фенерче. Тънкият лъч обиколи сенките и освети загадъчни неща – златни пръсти, очи от аметист, сребърни корони на светци и перлени ангелски крила. Мирисът на тамян беше задушаваш.

Цял ден Джек стоя, скрит с другите в мрака, и гледа виещата се редица от поклонници. Видя как носеха умиращите, за да зърнат последното спасение, как вдигат ръце към невидимото и чу немощни гласове да се извисяват в молитви. Роднините им ги настаняваха почти до ръкописа. Не можа да повярва на очите си, макар да знаеше много по-добре от тях, че писмото е автентично. Ала видя, че някои се изправиха на крака и тръгнаха. Слепец извика и започна да танцува от радост. А един от немите запя. Песента му още отекваше в ушите на Джек. Това не бяха чудеса, а изблик на надежда. А той бе дошъл да им отнеме и нея. Лъчът на фенерчето освети стъклената кутия над олтара, застлан с бродирана коприна. Ръкописът беше в нея. Сърцето на Джек заби учестено. Нямахше грешка. Този път бяха намерили онова, което търсеха.

Стъклената кутия беше предназначена за музейни експонати. Имаше метални ръбове и беше прикрепена за постаментата с тежък катинар. Джек не се беше подготвил за това. Ако разбиеше катинара или счупеше стъклото, можеше да задейства алармената система и охраната щеше да дотърчи за броени секунди.

Имаше само няколко мига, за да реши какво да направи. Тихо се върна при дьо Гале.

– Джек, губиш ни времето. В чантата си имаш отверка. Отвинти цялата кутия. Ще я вземем с нас.

Джек поклати глава.

– Вече се сетих за това. Така ще повредим ръкописа. Пергаментът е изключително крехък. Може да се разпадне на хиляди парченца само ако го разклатим. Трябва някак да отворим ключалката.

– Това е работа за Мелак. Ние не знаем как да го направим.

Върнаха се при входа. Пазачите казаха, че нямат ключ, нито знаят къде се намира. В далечината се чуха стъпки.

– Влизайте в параклиса! Бързо! – прошепна Галчизински.

Вмъкнаха се в тъмнината, като взеха и пазачите.

– Какво ще правим сега?

– Аз ще опитам – отговори Макбрайд.

Даде pistolета си на дъо Гале и дръпна Джек навътре в параклиса.

– Дай ми фенерчето.

След няколко минути Макбрайд нададе радостен вик. Джек го видя да посяга към малката мощехранителница.

– По дяволите, ще счупиш стъклото – предупреди го Джек.

– Не ставай глупав. Нямам намерение да го правя. Свети ми с фенерчето.

Макбрайд извади голямо джобно ножче. Мощехранителницата беше инкрустирана със скъпоценни камъни, хлабаво закрепени в сребърни обкови, вместени в дървото. Беше съвсем лесно да намериш диамант и да го извадиш от гнездото.

Приближиха се до стъклената кутия. В същия миг чуха стъпки и гласове. Макбрайд не им обърна внимание. Джек се вцепени от страх. Този път нямаше да се измъкнат.

– Е – рече Макбрайд и допря диаманта до стъклото – ако помниш някоя молитва сега е моментът да я кажеш.

– Внимавай... – възкликна Джек.

– Не се притеснявай.

Макбрайд започна да натиска с ръба на диаманта и описа права линия върху стъклото. Постепенно изрязва малък правоъгълник. Удари го леко и той падна. Не прозвуча аларма.

– Ела тук – каза той на Джек. – Сега идва най-трудното. – Дръж стъклото.

Свещеникът изрязва още един правоъгълник – много по-голям от първия. Джек го хвана, за да не падне върху ръкописа. Много внимателно го извадиха и го сложиха на пода.

Джек бръкна вътре и бавно издърпа ръкописа. Макбрайд му светна с фенерчето, за да го огледа. Нямахше никакво съмнение. Държеше в ръцете си автентичното писмо на Исус.

*Метох на Сестрите на покаянието
Честохова*

Кардинал Сенкевич бе дал на дъо Гале официална заповед, която му позволяваше да влезе в метоха. В нея пишеше, че игуменката трябва да доведе най-новата послушница Мария фон Фройдигер и ако младата жена изяви желание да напусне манастира, да не я спира. Указанията бяха кратки и недвусмислени. Майка Алиса съвсем не се смути. Заповедта беше посегателство върху авторитета и самостоятелността ѝ. Специалните ѝ взаимоотношения с кардинал Чечановски бяха изложени на риск.

– Съжалявам – каза тя и върна документа на дъо Гале. – Не мога да изпълня нареждането. Кардинал Сенкевич няма пълномощия тук. Подобно нарушение на порядките изисква намесата на кардинал Чечановски. Трябва да говорите с него.

– В такъв случай вижте и това.

Дъо Гале извади още един документ от джоба си и ѝ го подаде, без да каже нищо повече. Майка Алиса го разгърна и го прочете. Лицето и пребледня. После го сгъна и го върна на свещеника. През дебелия хартия прозираше релефният печат на папата.

Бяха дошли само дъо Гале и Джек. Останалите пазеха ръкописа и се криеха в дома на един от членовете на „Дружеството на Колбе“. Знаеха, че трябваше да напуснат Честохова и да се отправят към границата веднага след като взеха ръкописа, но Джек беше много настоятелен и никой нямаше морални сили да му откаже.

– Убеден съм – продължи дъо Гале, – че Светият отец сериозно ще се заинтересува от реформите в религиозния живот тук. При положение, разбира се, че узнае за съдействието ви по други въпроси.

– Губите си времето, отче – каза Майка Алиса. – Мария фон Фройдигер вече не е тук. Съпругът ѝ я взе преди два дни. Можете да претърсите метоха, но ви уверявам, че няма да я намерите. Много съжалявам за случилото се. Както и за младата жена. Но стореното – сторено. Надявам се, че няма да има последици за манастира.

Дъо Гале стана. Погледна възрастната жена, без да е сигурен какво изпитва. Подобно на мнозина други тя само изпълняваше заповеди. Несъмнено дълбоко в сърцето си мислеше, че го прави за добро. У

игуменката нямаше коварство, отмъстителност или злоба. Въпреки това той се чувстваше в присъствието на самото зло.

– Не – отговори дьо Гале. – Няма да има последствия. После млъкна и се вгледа в нея, като се опитваше да я разбере. – Не и в този живот – добави той.

68.

Честохова

Петък, 15 януари

Накъдето и да тръгнаха по пътя за Рим, трябваше да преминат най-малко три държавни граници. И през ум не им минаваше да прекосят през остатъците от Югославия. Пътуването със самолет беше най-лесният изход, но и най-опасният. Не смееха да поверят ръкописа на друг, нито да го изпратят по пощата или по куриер.

– Каква ирония, а? – отбеляза дьо Гале.

Намираха се в къщата на един съмишленик в Краков. Навън валеше дъжд.

– Преди петдесетина години, когато трябвало да направят същото пътешествие, Розевич и съратниците му не са имали проблеми да стигнат до Рим. И ние трябва да организираме канали за прехвърляне на хора.

– Забравяш, че тогава Европа е била пълна с бежанци – рече Макбрайд. – Навсякъде царял хаос. Онези гадове са се възползвали от положението.

– И сега има много бежанци – каза Галчизински.

– Дали да не се представим за емигранти, за да се доберем до Германия или Австрия? – предложи Ерцбергер.

Дьо Гале поклати глава.

– Най-добре е да се крием тук, в Полша, докато нещата се успокоят, и после да заминем за Швеция.

– Знам ли? – каза Ерцбергер. – Не съобразихме, че ръкописът ще се превърне в център на такова голямо внимание тук. Може да започнат да ни издирват. От врата на врата.

– Няма да го направят – възрази дьо Гале. – Последното, което Чечановски иска, е Ватиканът да узнае, че ръкописът е изчезнал. Това ще осуети плановете на Източния кръст. Без документа те няма да могат да

изнудват Светия отец. Нямаат полза от шумотевица. Най-много да затворят границата, като измислят някаква история за откраднатото църковно съкровище. Тук сме в безопасност.

– Но не и Мария – обади се Джек.

Той стоеше настрана от другите и гледаше през прозореца.

– Не се безпокой, Джек. Вече се обадох на нашите хора в Германия да проверят как стоят нещата. И ако ни се предостави възможност да я освободим, ще действваме.

Джек не каза нищо. Дъждовните капки се стичаха по стъклото. Усещаше, че Мария му се изплъзва. И любовта. Младостта. Всичко, което в миналото имаше значение за него – Кейтлин, Сиобан и научната му кариера – бе възплътено в Мария, а сега му бе отнето. Вече не можеше да си представи живота си без ръкописа, но сега той беше само едно бреме, което застрашаваше живота на Мария, и ако се наложеше, трябваше да бъде отхвърлено.

Джек се събуди и затаи дъх в мрака. Спеше в една стая с Гейбриъл Макбрайд. Джек сънува помещение, пълно с горящи ръкописи. Огънят беше като спомен за ненаказана вина. Замисли се за Христос. Не за бледия жител на Галилея, пред който се кланяше майка му, или за синеокия чудотворец, измислен от резервираните европейци, а за кривоносия смугъл фарисей, за когото огънят и вината бяха равностойни партньори в жестокия Божи план, за мечтателя на опасни блянове. Джек видя своя Христос да се клатушка като пияница в полуразрушеното гето, с развети коси и шапчица, едва крепяща се на главата, пъхнал Петокнижието под мишница, оплюван, замерян с камъни, подритван, обкръжен от грозно изкривени арийски лица със сини очи и руси коси и бягащ от едно разпятие, голямо колкото целия свят. Видя го облечен в раирани дрехи и с номер, татуиран на ръката, да се олюлява под ударите на камшика. А пред него – редици голи мъже и жени с трънени венци на главите и с белези от бич по гърбовете, мълчаливо пристъпващи през отворените врати на газовите камери, достатъчно големи, за да поберат цялото човечество.

Замисли се за доверието и предателството и за горящия и угасналия огън. В сърцето му нямаше нищо, освен призраци.

Стана от леглото. Треперейки от студ. В къщата нямаше отопление. Вече бе облякъл панталона и пуловера си. Макбрайд спеше дълбоко. Джек чуваше равномерно му дишане. Свещеникът беше спокоен.

Намери обувките си и ги нахлузи.

Ръкописът беше там, където го бе оставил – в заключенния шкаф.

Ключът беше в джоба му. Отвори внимателно шкафа и взе металния цилиндър. Стори му се необикновено тежък – сякаш съдържаше цели векове.

Обърна се и в същия миг лампата светна. Срещу него стоеше Августин дьо Гале с пистолет в ръката.

– Джек. Стори ми се, че чух шум. Какво правиш? Едва тогава забеляза цилиндъра.

– Моля те, Августин, не се опитвай да ме спреш. Свещеникът го погледна тъжно.

– Защо да те спирам, Джек? Той няма да я пусне дори в замяна за ръкописа.

– Мисля, че грешиш. Трябва да опитам. Дьо Гале се замисли, после каза:

– Да, трябва да опиташ. Но не с ръкописа. Той не е твой. Не можеш да правиш сделки с него. Джек поклати глава.

– Ръкописът няма собственик. Но ако остане у вас, вие ще го скриете. Това ще бъде престъпление. По-лошо от кражба.

– И аз искам да го видя публикуван, Джек.

– Не, не е вярно. Ти трябва да го предадеш на папата. Каквото и да се случи, той иска да е убеден, че писмото е на сигурно място и Източният кръст не може да се добере до него. Ти ще му кажеш, че трябва да бъде публикуван, но той няма да те послуша. Папата не обръща внимание на хора като теб и мен. Ще скрие ръкописа или ще го изгори.

– Но ти ще го дадеш на фон Фройдигер или на Розевич. Знаеш как смятат да го използват. Подготвен ли си за това? Какво казва съвестта ти?

– Това е моя работа.

– Да, не твърдя обратното. Но ръкописът е мой проблем.

Дьо Гале насочи пистолета.

Джек се придвижи бързо, като се възползва от инстинктивното нежелание на свещеника да го застреля. Удари го с всичка сила в слънчевия сплит. Дьо Гале изохка и започна да се дави, докато се опитваше да поеме въздух. Залитна назад с вдигнати ръце и Джек издърпа пистолета от ръката му. Не искаше да го прави, но не можеше да понесе мисълта, че Мария е уплашена и може би умира в някакъв ужасен кошмар, устроен от Карл. Удари свещеника по слепоочието. Дьо Гале се строполи безмълвен на пода. На лицето му бе изписано недоумение.

Аристорф, Германия

Паул вече не си спомняше кога за последен път се бе чувствал щастлив, нито какво означаваше щастие. Беше твърде млад, за да мисли за самоубийство, дори и да съзнаваше, че такъв избор съществува. Но ако знаеше, би прегърнал тази идея от все сърце като затворник, бягащ към процепа в стената. Крепеше го само едно – надеждата, че когато на следващата сутрин се събуди, ще види майка си.

Отново започна да се подмокря в леглото. Всяка сутрин го биеха. Лени, жената, която се грижеше за него, му викаше бебе и търкаше лицето му с мокри чаршафи, а после го вкарваше под леденостудения душ. Отначало Паул плачеше, когато го биеха, но напоследък сълзите му пресъхнаха. На тяхно място се появяваше нещо друго, което не можеше да опише. Знаеше само, че това чувство е лошо и че започва да го обсебва.

В къщата нямаше играчки, нито други деца. Той си измисли един малък приятел на име Петер и нощем водеше дълги разговори с него. Но отсъствието на майка му беше непоносимо. Хранеше се в тържествена обстановка. Заповядаха му да не оставя нищо в чинията си. Дълго стоеше навън, дори когато валеше или беше студено. Според Лени това било, за да стане по-издръжлив. Паул ненавиждаше тази идея. Баща му каза, че така ще стане истински мъж. Но ако това действително означаваше да бъде мъж, Паул предпочиташе да остане дете. Черупката, в която бе започнал да се затваря в Есен и през която само майка му можеше да проникне, ставаше все по-дебела. Понякога си я представяше като тежка каменна плоча, която го изолираше от светлината и звуците и го предпазваше от ремъка и грубия, безмилостен глас на Лени.

Вратата на стаята му се отвори и на прага застана Лени. Винаги влизаше, без да чука, сякаш се опитваше да го хване, че прави или мисли нещо лошо. Един път го завари да разговаря с Петер и го наби, защото „мечтаел“. Мразеше я, когато влизаше без предупреждение.

– Стани, Паул. Веднага слез долу. Имаш посетител. Сърцето му трепна.

– Мама ли е?

Лени не отговори и той разбра, че ако повтори въпроса си, ще го ударят. Страхуваше се от нея повече от всеки друг, с изключение на баща си. И, разбира се, от Фюрера, чието сериозно лице го гледаше от

фотографиите на всяка стена. Паул стана от леглото и се приближи до вратата с високо вдигната глава като малък войник.

Карл фон Фройдигер чакаше в библиотеката, където водеха Паул само за да го наказват. Момчето видя баща си и веднага помисли, че е дошъл да го накаже заради някакво отдавна забравено провинение.

– Здравей, Паул. Как си?

– Много добре, татко. А ти?

– Седни, Паул. Трябва да ти съобща нещо неприятно.

– За мама ли?

Фон Фройдигер се поколеба и отговори:

– Майка ти е мъртва, Паул. Няма да я видиш вече. Разбираш ли как-во ти казвам?

Гласът на Карл беше абсолютно безстрастен. Не се наведе да погали сина си или да го утеши. Момченцето го погледна, без да разбира.

– Може би ще дойде другата седмица – каза Паул. Карл поклати глава.

– Не, Паул. Майка ти е мъртва. Когато умрат, хората изчезват. Сега имаш само мен, Исус и Фюрера.

Нещо в гласа и в държанието на Карл, и думите и съпътстващите ги движения стигна до детето.

– Не – извика Паул. – Не те искам. Не искам Исус. Нито Фюрера. Искам мама. Карл стана и прекоси стаята.

– Лени, мисля, че е време Паул да потича навън. После се обърна и се вторачи в сина си.

– Не забравяй, Паул, че Исус непрекъснато те гледа и ми казва, когато сгресиш. А Фюрерът ни наблюдава от небето, където е и майка ти. Сега трябва да тръгвам. Имам важна работа в Есен. Но скоро ще се върна.

70.

Краков, Полша

След два часа Джек намери онова, което търсеше – хубав модерен хотел. „Гранд“ на улица „Славковска“ беше открит само преди няколко месеца и коренно се различаваше от повечето сгради, разяждани от киселинния дъжд, който всеки ден се изливаше от стоманодобивните заводи в съседна Нова Хута.

Имаше още много пари, повечето германски марки. Пристигането му в такъв необичаен час, без багаж и с ирландски паспорт, не можеше да остане незабелязано. Рискуваше, защото полицията може би вече разполагаше с описанието му и го разпространяваше в хотелите. Но след като размисли, реши, че не биха си направили този труд. Пък и нямаше намерение да стои там повече, отколкото беше необходимо.

Марките се оказаха приемливи за момичето на рецепцията.

– Стая ли желаете, сър? Да... Разбира се. За колко дни?

– Само за днес. До обяд.

– Ще трябва да платите за цялата нощ, сър. Два милиона злоти.

Изумителната сума всъщност представляваше малко повече от сто лири. Джек ѝ даде триста марки.

– Достатъчно ли е?

Тя бързо пресметна курса, върна му злоти и го попита дали желае още нещо.

– Не искам да ме безпокоят.

На операторката от международни линии ѝ бяха необходими само няколко минути, за да намери номера и да свърже Джек с Карл фон Фройдигер. Джек каза името си. Немецът се забави. Вероятно даваше разпореждания да проследят разговора.

– С какво мога да ви бъда полезен?

– Доведете съпругата си и ѝ дайте слушалката.

– Имате грешка. Аз нямам съпруга.

– Не ме будалкайте. Последният път, когато ви видях, имахте. Казваше се Мария.

– Да, досещам се кого имате предвид. Но онази жена отиде в манастир. Скоро ще стане Христова невеста.

– Казах ви да престанете с номерата си. Знам, че сте я взели от метоха преди два дни.

– Какво по-точно желаете, доктор Гулд?

– Мисля, че знаете. Имам нещо, което вие си искате обратно. То може отново да стане ваше, ако изпълните няколко лесни условия.

След кратко мълчание фон Фройдигер се обади с променен глас.

– И какви са те?

Джек долови нетърпението му. Германецът бе станал делови.

– Първо, пуснете Мария. Второ, ако тя реши да дойде с мен, не се опитвайте да ни пречите по никакъв начин – нито сега, нито в бъдеще. Трето, ако Мария поиска, синът ѝ също трябва да дойде с нея.

Този път последва по-дълго мълчание. Джек се зачуди дали вече

бяха проследили разговора.

– Както ви казах, доктор Гулд. Мария избра монашеския живот.

– Не вярвам да сте толкова глупав. Позволете ми да ви обясня. Ако Мария пострада, ще изгоря ръкописа. Обещавам ви. Няма друг избор, ако искате да си го приберете. Трябва да я пуснете.

– Как мога да бъда сигурен, че ръкописът е у вас?

– Ще разберете, когато ви го дам.

– А приятелите ви? Убеден съм, че не са съгласни с вас.

– Не се притеснявайте за това. Те не знаят къде съм, нито къде е ръкописът. Настъпи още по-продължително мълчание. Фон Фройдигер сигурно разговаряше с някой друг. На Джек му се стори, че чу шепот. Карл се обади отново. Гласът му беше напрегнат.

– Онова, което искате, е безумно. Няма да го допусна. Но действително искам да притежавам ръкописа. Предлагам ви един милион марки за него. При условие че е в добро състояние и...

Джек тръшна слушалката с разтреперана ръка и се опита да нормализира дишането си. Как можеше да му предлага пари? Ами ако Карл хитруваше? Ако наистина не можеше да доведе Мария до телефона?

Джек отново вдигна слушалката. Този път фон Фройдигер отговори веднага.

– Нека да изясним едно. Тук не става въпрос за пари. Правя го заради Мария. Единствено свободата ѝ има значение за мен. Моля ви, искам да говоря с нея.

– Ами ако ви кажа, че е мъртва? И че я взех от метоха, за да я убия? На Джек му призля.

– В такъв случай ще унищожа ръкописа и вие ще загубите всичко.

Последва мълчание, което сякаш продължи цяла вечност.

– Тя не е тук. Ще трябва да изчакате, докато я доведе.

– Нямам време за губене. Ако е жива, можем да се споразумеем. Обещавате ли, че няма да и сторите нищо?

Карл отново не отговори. Чу се прашене и нечие дишане.

– Имате думата ми – рече накрая германецът. – Ще ви я предадем. Няма да ви пречим. Но ако отново споменете сина ми, няма да се измъкнете жив. Кога ще донесете ръкописа?

– Не, няма да стане така. Слушайте много внимателно. Ние не сме равностойни съперници. Вие имате преимущества – пари и въоръжени хора. Това означава, че ако искате сделка, трябва да приемете моите условия. Почувствам ли заплахата, ще изчезна. Заедно с ръкописа. Аз ще ви кажа как ще извършим размяната.

– Добре. Какво искате да направя?

– Първо, да ме оставите да напусна Полша невредим.

Не се опитвайте да ме спрете и да ме следите. Не мога да се сравнявам с вас, но все пак разполагам с някои ресурси. Ще оставя ръкописа в Полша, при трети човек, с когото ще се свързвам на всеки четири часа. Не се ли обадя повече от осем часа, той ще го унищожи. Разбрахте ли?

– Да. Друго?

– Мария трябва да е готова да се срещнем когато и където аз реша. Това ще стане през идните няколко дни. Не я ли доведете, ще заповядам да унищожат ръкописа. Ясно ли е?

– Напълно. А после?

– Засега ще ви кажа само това. Ще се обадя отново.

Джек остави слушалката. В стаята не беше много топло, но той се обливаше в пот. Искаше да се изкъпе и да поспи, но знаеше, че ще направи сериозна грешка. Имаше по-важна работа.

Карл фон Фройдигер затвори телефона, сетне пак вдигна слушалката и набра друг номер.

– Обажда се фон Фройдигер. Е?

– Гранд хотел в Краков. Стая 319.

– Направи необходимото.

Остави слушалката и се обърна към човека, който седеше до бюрото.

– Какво мислиш? Дали казва истината?

Паркър сви рамене.

– Вероятно. Оpozнахме го, докато беше с нас в Лондон. По принцип е честен. Но сега залогът е твърде голям.

– Ще се справиш ли?

– Мисля, че да. А ти?

71.

Дъблин

Понеделник, 18 януари

Пристигна в Дъблин рано сутринта. Оглеждаше се като престъпник, завръщаш се на местопрестъплението. Около него хората говореха на родния му език, но той се чувстваше чужденец. Градът му се струваше непознат. Лабиринт, пълен с криволичещи задънени улици. Някъде в

него бяха погребани съпругата и дъщеря му. А заедно с тях и миналото му.

Запазил си бе стая в „Бусуел“, преди да тръгне от летище „Хийтроу“. Единственият му багаж беше малко куфарче, в което носеше ръкописа. Да го остави в Краков беше глупаво, дори опасно. Нямаше намерение да го изпуска от поглед. Заклучи вратата на хотелската стая и цял следобед спа.

Търговската „Графгън Стрийт“ беше наблизко. Отиде в „Браун Томас“ и си купи дрехи. После пи кафе в „Бюли“, като непрекъснато гледаше дали не го следят. Куфарчето беше с него.

Сетне се обади на фон Фройдигер от една телефонна кабина. Слънцето беше залязло. Някъде из мрака се разнасяше свирене на цигулка.

– Утре сутринта – каза Джек. – В десет часа пред Тринити колидж. Не закъснявайте. Само вие и Мария, никой друг. След като двамата с нея се уверим, че сме в безопасност, ще ви кажа къде е ръкописът.

– Откъде да знам, че не блъфирате?

– И двамата трябва да поемем този риск. Аз бих изгубил повече. Така че нямате друг избор.

– Не може да стане толкова бързо.

– Може. Проверих разписанията на самолетите. Имате предостатъчно време.

– Кажете къде е ръкописът. Мария ще бъде там сутринта, обещавам.

Джек затвори.

Трудно беше да наблюдава портите на Тринити колидж, без да го забележат, освен ако не използваше превозно средство. Джек направи три обиколки с автобуса. Не очакваше да го измамят, преди да се уверят, че ръкописът е в техни ръце. Ала не си въобразяваше, че след това ще го изпуснат от поглед.

Слезе на „Насо Стрийт“ и влезе в колежа през новия страничен вход. Заобиколи и тръгна към площада пред колежа. Беше почти десет и половина. Карл се вглеждаше нервно в лицата на минавачите. Беше облечен в късо зелено палто и носеше чадър. Мария стоеше до него, неподвижна като околните статуи. Джек я наблюдава известно време, очарован и незабележим в тъмното преддверие до будката на портиера. Спомни си как преди много години на същото място бе стояла сестра ѝ, облечена в лятна рокля, очакваща го след лекциите, за да отидат на обяд или на театър.

Джек излезе. Мария го видя първа. Не извика и не се затича към

него. Той и не очакваше да го направи. Но в очите ѝ видя, че бе постъпил правилно. Тя беше бледа, а бузите ѝ – хлътнали. Джек се приближи до нея и я хвана за ръката.

– Ще намерите ръкописа в „Рубрик““. Третата врата на долния етаж. Побързайте, преди някой късоглед учен да се е спянал в него.

– „Рубрик“ ли? – попита Карл озадачен.

– Попитайте портиера – отговори Джек и хукна към улицата заедно с Мария. Ако искаха да ги застрелят, сега беше моментът.

Паркър ги видя. Разположил бе хората си по ъглите срещу колежа. Самият той стоеше пред портите. Веднага се обади по радиопредавателя.

Джек бе наел кола. Разчиташе на суматохата около ръкописа, за да спечелят време да се измъкнат. Видя, че се приближават, когато посегна към дръжката на вратата. Четирима мъже. Вървяха бързо. Позна Паркър. Под палтото си държеше пистолет.

– Спокойно, Джек. Не искаме да се вдига шум. Но ако се наложи, ще го направим тук, на улицата.

– Саймън – обърна се Мария към него, – какво става? Къде е Джереми?

– Мъртъв е.

Джек стисна ръката ѝ.

– Той работи за тях сега. Видях го да влиза в къщата на баща ти в Париж.

– Вярно ли е, Саймън? – разтревожена попита Мария.

– Не за тях, а с тях – отговори Паркър. – Съжалявам, но залогът е твърде голям. Искам да дойдете с нас, без да вдигате шум.

– Саймън, не е необходимо да правите това. Получихте, каквото искахте. Карл го взима в момента. Джек и аз искаме само да се измъкнем от всичко това. Моля те.

– Съжалявам, Мария. Не е толкова просто. Бих ви пуснал, ако можех. Но нямам избор. Карл настоява да ви убием. Аз трябва да го направя. Иска да се убеди, че може да ми има доверие. Не усложнявайте нещата. Съвсем ненадейно до тях спряха две коли, като за малко не предизвикаха катастрофа. От тях слезоха няколко маскирани мъже. Паркър и хората му се обърнаха и посегнаха към пистолетите си, но вече беше късно. Непознатите откриха огън и ги повалиха с бързи изстрели в главите.

– За Бога, човече, мятай се в колата си и изчезвай оттук! Единият хвана Джек за ръката. Акцентът му беше ирландски.

Убийците се качиха отново в колите и потеглиха, преди да са затворили вратите. Наоколо спираха автомобили. Пешеходци тичаха насамнатам. Уличното платно се обля в кръв. Джек видя, че Паркър се опитва да се надигне и после пак пада. Мария коленичи до него и вдигна главата му, ала нямаше смисъл – животът го бе напуснал.

Един човек се отдели от перилата пред банката и бързо тръгна към Джек и Мария. Гейбриъл Макбрайд.

- Бягайте. Джек, докато все още имате възможност.
- Как разбрахте, че сме тук?
- Следихме те, Джек, и подслушвахме телефона на фон Фройдигер.
- Какво става, по дяволите?
- Ще разбереш от вестниците довечера. А сега се махайте, преди да са дошли полицаите.

„Рубрикс“ беше сграда от червени тухли, строена през 18 век, напълно несъответстваща на околните сиви каменни постройки. Тя разделяше Тринити колидж на две. Металният цилиндър се намираше в една картонена кутия, сложена в края на третото стълбище. Карл го отвори и внимателно извади съдържанието му. Ирландецът бе удържал на думата си. Германецът изпита известно съжаление, че се налагаше да го убие. Усмихна се и пхна ръкописа в контейнера.

72.

Джек и Мария заминаха с първия самолет. Луфтханза извършваше директни полети до Мюнхен в понеделник, петък и в почивните дни, затова първо трябваше да отидат в Лондон и оттам да се качат на самолета за Мюнхен. Докато летяха над Ламанша, Джек чу новините по радиото.

„– В република Ирландия е обявено общодържавно издирване на убийците от ИРА, които тази сутрин застреляха четирима английски бизнесмени. Престъплението е било извършено пред Ирландската банка в центъра на Дъблин, около десет и половина. Група маскирани мъже открили огън в непосредствена близост с жертвите. Убитите, които още не са разпознати, загинали моментално от куршуми в главите. В изявлението си Ирландската народоосвободителна армия настоява, че четиримата застреляни са високопоставени служители на английското разузнаване, изпратени в Дъблин с цел политически саботаж. Британските власти още не са отрекли твърдението.“

Джек разказа на Мария за Гейбриъл Макбрайд и опасните му

приятели. За Феликс и за Паркър. За негова изненада последва новина, която беше в пълно съзвучие с думите му. Тя бе включена в бюлетина по-скоро като любопитен факт.

„– В Лондон е пристигнал възрастен мъж, който твърди, че е лейтенант Пийтър Рамзи, британски разузнавач през Втората световна война. Дошъл е без документи, с полет на Аерофлот от Москва. Според изявлението, което е направил пред пресата, скоро ще пристигнат и други британски агенти. Етъл, съпругата на лейтенант Рамзи, вдовица от войната, живееща в Брикънхед, припаднала, когато чула новината. Било й съобщено, че през 1944 съпругът ѝ изчезнал по време на акция, а след войната бил официално обявен за убит. Пийтър Рамзи – ако действително това е човекът на лондонското летище – вероятно е един от трийсетте хиляди съюзнически затворници, освободени от съветските войски и впоследствие преместени в трудови лагери в Съветския съюз. Миналото лято руският президент Борис Елцин призна, че в страната му има американски разузнавачи от Виетнам, Корея и териториите, окупирани навремето от нацистите. Довечера мисис Рамзи ще се срещне с мъжа, който твърди, че е неин съпруг.“

– Косенкова и Феликс са били убити в Лондон – добави Джек. – В нейно отсъствие някой в Русия е решил да вдигне капака. Паркър искаше да сключи сделка с баща ти.

Мария говореше съвсем малко. Държеше ръката на Джек и от време на време му се усмихваше, но мислите ѝ бяха другаде. Карл можеше да скрие Паул. С възможностите, които разполагаше, съпругът ѝ трябваше само да шракне с пръсти и Паул щеше да изчезне безследно.

Останаха в Мюнхен няколко часа. Банковата сметка на Мария не беше замразена, както се бе опасявала. Тя изтегли голяма сума, откри нова сметка под друго име и каза да прехвърлят останалите в Есен пари на нея. Сетне посетиха един от най-известните мюнхенски адвокати, Хеслер, чиято кантора се намиреше на „Кьонигилац“. Хеслер беше едър брадат мъж. Обстановката в кабинета му беше разкошна. Очевидно печелеше добре от неволите на другите.

Адвокатът стана, когато въведоха Мария и Джек.

– Благодаря, че се съгласихте да ни приемете веднага – каза Мария, която знаеше много добре, че името и парите ѝ бяха превърнали триседмичния списък от чакащи в триминутен.

– Драга фрау фон Фройдигер, аз съм на ваше разположение. Само искам да знам защо сте дошли чак в Мюнхен, за да потърсите адвокат. Моля, седнете. А вие, хер...

– Доктор Гулд.

– Приятно ми е да се запознаем. Заповядайте. Хеслер слушаше с професионална безпристрастност,

докато Мария описа накратко обстоятелствата около отвличането на Паул. Срещу солидно възнаграждение той обеща, че веднага ще се разпорежи да подведат Карл под съдебна отговорност.

– Но докато случаят отиде в съда – добави Хеслер, – не можем да направим почти нищо. Разбира се, ще поискаме официално разрешение да виждате момчето. Без такъв документ властите не могат да ви помогнат. Секретарката ми ще напечата иск, с който ще помолим съпруга ви да се съгласи с изискванията в разрешението. Ще подчертая, че всеки отказ да изпълни разпорежданията, ще се използва срещу него, когато се явим в съда. Достатъчно ли е?

Мария поклати глава.

– Искам да видя Паул и да се уверя, че Карл няма да се опита да го закара другаде. Съпругът ми е властен човек. Адвокатската прецизност едва ли ще го възпре.

– Можете да потърсите съдействие от полицията. Ако момчето изрази желание да тръгне с вас, съпругът ви не може да му попречи. Но не съм сигурен дали местната полиция ще иска да се намесва в семеен спор. Ако изчакате до сутринта, ще се свържа с един приятел в Главно управление на полицията.

– Много любезно от ваша страна, но аз искам да видя Паул още днес, ако е възможно. Напишете само иска. Той няма да повлияе на Карл, но може да въздейства на хората, които се грижат за сина ми:

Искът беше готов след петнайсет минути. Хеслер ги изпрати до вратата.

– Елате пак, ако не ви провърви – каза той. – Най-късно утре по това време ще ви върнем детето.

Мария се ръкува с него и се насочи към изхода.

– Фрау фон Фройдигер, не искам да ви се натрапвам, но ако... заведете дело за развод, не забравяйте, че мога да ви гарантирам максимална дискретност. Всичките ми клиенти са от висшето общество. Зная какви проблеми би имала жена с вашето положение. Помислете сериозно по въпроса.

Мария му благодари и излезе.

Хеслер дълго седя пред огромното си бюро, съзерцавайки картината срещу себе си. Направил бе кариера, като се съобразяваше кой кой е в Германия. Погледна часовника. Време беше да приключва работа. В

осем имаше среща. Взе телефонната слушалка и се обади на секретарката си.

– Фройлайн Шнайдер, искам да намерите номера на хер Карл фон Фройдигер. Живее в Есен. Ако не е там, потърсете го – сигурно има клетъчен телефон.

* * *

Дьо Гале бе обяснил на Мария как да намери къщата, където държаха Паул. Каза, че се намира сред пет акра уединена градина в предградията на Аристорф, покрай тясното шосе за австрийската граница. Наеха кола и потеглиха. Беше се стъмнило, когато излязоха от кантората на Хеслер. Джек караше бързо. Пристигнаха в Аристорф и в местата пивница Мария попита къде е къщата на хер фон Фройдигер. Без да се колебае, жената зад барчето ѝ обясни как да стигне дотам. Качиха се отново в колата и поеха по лъкатушния селски път. След пет минути Джек спря пред тежките порти. В края на дългата алея към къщата се виждаше голяма баварска вила със заострен покрив, заобиколена в полукръг от високи дървета. Прозорците светеха. Джек слезе от колата. За негова изненада портата беше отключена. От двете страни имаше камери. Влязоха в градината. Пред къщата беше паркиран спортен мерcedes.

– На Карл е – прошепна Мария. – Държи го в Мюнхен, за да го ползва, когато отива на летището.

Джек очакваше, че ще се появи охрана, но всичко беше тихо.

– Тази работа не ми харесва – отбеляза Мария. – Прекалено спокойно е. Външната врата също беше отключена. Джек натисна няколко пъти звънеца, но никой не излезе. Влязоха вътре и се озоваха в просторен, облицован с дъб коридор. Светлината се отразяваше във високите прозорци над широкото дървено стълбище. Стените бяха украсени с различни нацистки символи – знамена, есесовски емблеми и портрети на Хитлер. Навсякъде цареше тишина.

– Нещо се е случило, Джек. Карл ни е изпреварил.

– Ще проверя. Ти стой тук.

– Не, ще дойда с теб. Ако Карл е тук, аз трябва да говоря с него и да се опитам да го вразумя.

– Мислиш ли, че ще успееш?

– Ще му кажа, че съм ходила при Хеслер.

Джек се съмняваше дали това щеше да има някакво въздействие, но не каза нищо. Влязоха в първата стая вляво – малко помещение, пълно с цветни снимки на Хитлер и Химлер. Нямаше никой. В съседство имаше

малък гимнастически салон. Вътре беше студено. На стените висяха фотографии на германски младежи, които спортуваха.

Прекосиха коридора и се промъкнаха в стаята отлясно – малка библиотека, също накичена със спомени от Третия райх, само че този път лични. Няколко снимки на Рейнолд фон Фройдигер в есесовска униформа в компанията на висши сановници на Райха, пистолети под стъклени похлупаци, церемониални ками, окачени на копринени ленти, щик и есесовска шапка със символа на смъртта.

В средата имаше голямо махагоново бюро, а върху него – купища подредени зелени папки. Ала не те привлякоха вниманието на Джек. Там стоеше метален цилиндър, а в него беше онова, което сутринта бе оставил в Тринити колидж. Наоколо бяха разпръснати парчетата на един ръкопис.

Приблужи се и посегна да ги събере. В същия миг съзря нещо зад бюрото. На килима имаше огромна локва кръв.

– Стой там – каза той на Мария.

– Какво има?

Джек заобиколи бюрото. На пода бе проснато тялото на мъж. Нямаше съмнение, че е мъртъв – задната част на главата му беше отнесена. До трупа лежеше оръдието на престъплението – дълга крива сабя, каквато използваша за дуел някои крайно десни младежки организации. Вероятно е била окачена на стената.

Джек коленичи до тялото и внимателно го обърна. Мария извика. Убитият беше Карл фон Фройдигер.

73.

Чу се някакъв шум. На прага стоеше жена, безмълвно вторачила в тях поглед, изпълнен едновременно с омраза и страх. Беше около четирийсетгодишна, с къса посивяла коса и дълга черна рокля. Лицето, ръцете и дрехите ѝ бяха опръскани със засъхнала кръв. В дясната си ръка държеше пистолет, насочен към Мария.

– Той каза, че ще дойдеш. Очаквахме да пристигнеш по-рано. Ако го бе сторила, можеше да направиш нещо. Сега е твърде късно.

– Ти ли направи това? – попита Мария.

Не изпитваше нищо към Карл. Смъртта му изобщо не я развълнува. Но в душата си усещаше нарастващия ужас, че убиецът на Карл е отвлякъл сина ѝ.

Жената отвори широко очи.

– Какво? Да съм го убила ли? За каква ме мислиш? Баща ти го направи. Мария я изгледа. Не ѝ вярваше. Джек се приближи до нея и я прегърна.

– Какво общо има баща ми с това? Не разбирам за какво говориш.

– Е, аз бях тук, когато се случи. Ако имах пистолет, щях да го застрелям.

– Къде е Паул? Какво направихте с него?

– Нищо. Баща ти е отговорен за всичко. Мария изпадаше в истерия.

– Попитах къде е Паул – повтори тя с треперещ глас. – Трябва да ми кажеш. Добре ли е?

– Баща ти го взе преди един час. Само това знам. Ако не се беше намесила, нищо нямаше да се случи. Жената продължаваше да държи на прицел Мария.

– Но какво стана? Какво направи баща ми? Защо взе Паул?

– Баща ти дойде по обед. Искаше да види внука си. Хер фон Фройдигер ми бе заповядал да го пускам винаги. Стоя известно време с Паул, после отиде в библиотеката да чака съпруга ти. Слуша радио. Дадох му да хапне. Беше нервен и нетърпелив. Непрекъснато поглеждаше часовника си. Хер фон Фройдигер пристигна преди около два часа. Попитах го дали иска нещо за ядене, но той отказа и отиде право в библиотеката. Каза ми да донеса шампанско, защото щели да празнуват. Това бяха последните му думи. След една минута започнаха да се карат. Чувах ги да крещят чак в кухнята. Дълго спориха. Сетне нещо тупна на пода и всичко утихна.

– Знаеш ли за какво се караха? – попита Джек.

– За това – отговори жената и посочи със свободната си ръка остатъците от ръкописа.

– Мисля, че всичко е ясно – каза Джек.

– Какво? – попита Мария, без да отмества поглед от жената с пистолета.

– Досещам се защо баща ти е бил ядосан. Разбрал е, че са го измамили. А този път вече нямало да има втора възможност. Ръкописът, който Карл взе от Дъблин, не е писмото на Исус, макар че много прилича на него. Снощи влязох в „Честър Бийти“. Алармената система беше същата, както когато работех там. Взех един ръкопис от първи век, подобен по размери и почерк на онзи, който Карл очакваше да получи. Баща ти сигурно е обезумял, когато е видял какво съм направил. Карл никога нямаше да се досети за подмяната, но баща ти е забелязал веднага.

– Защо баща ми уби Карл? – обърна се Мария към икономката. – Само защото се е оставил да го излъжат ли? Жената явно не искаше да отговори.

– Хайде, кажи. Какво си ги чула да викат?

– Баща ти искаше да отведе момчето. Каза, че всичко свършило и че загубили всичко. Хер фон Фройдигер се опитваше да го вразуми. Убеждаваше го, че ръкописът не е важен и че могат да спечелят и без него. И тогава баща ти го уби. Излезе разгневен от библиотеката и се качи горе. Втурнах се тук и намерих съпруга ти мъртъв. Не знаех какво да правя. Взех един пистолет, но нямах заповеди и не знаех с кого да се свържа. Уплаших се. После баща ти слезе. Водеше Паул. Държеше се като... ненормален. Непрекъснато крещеше. Хванал бе здраво момчето и аз не можех да рискувам да стрелям.

– Къде го заведе? – попита Мария, която всеки миг щеше да припадне.

– Не знам. Качиха се в колата и потеглиха.

– Опитай се да си спомниш – настоя Джек. – Каза ли нещо? За Париж ли тръгна? Или за Полша?

– Сега се сещам – прошепна икономката. – За Ирландия. По време на кавгата спомена, че ще заведе Паул в Ирландия. В някакво място на име Съмърфийлд.

– Води го в Съмърлон! – възкликна Джек. – Но защо? Там няма нищо, всичко е изгоряло.

Мария го погледна. Очите ѝ бяха изпълнени с ужас.

– Господи, Джек, мисля, че се досещам. Не знаеш ли как стана пожарът?

Джек поклати глава. Беше вцепенен и усещаше, че нещата стават неконтролируеми.

– Опитаха се да вземат къщата. Задължиха баща ми да я продаде. Тогава аз вече бях заминала за Германия и той живееше там сам. Обади ми се в нощта на пожара и каза, че нямало да позволи да му отнемат къщата. По-скоро щял да я изгори до основи, отколкото да види как онези немарливи държавни служители я превръщат в туристическа атракция. Изнесе най-хубавите мебели, картини, книгите и ръкописите. После взе туба бензин и драсна клечката.

Тя го погледна отчаяно. Очите ѝ бяха пълни със сълзи.

– Не разбираш ли, Джек? Познавам го добре. Той ще направи същото и с Паул. Не може да се примири с мисълта, че плановите му се провалиха и внукът му няма да осъществи онова, за което е бил

предопределен. По-скоро ще го убие.

74.

– Дай ми пистолета – заповяда Джек и протегна ръка. – Моля те.

Жената явно беше крайно объркана. Без началник, който да и дава заповеди, тя беше нищо. Но въпреки това опасна.

– Знам кой си – каза Лени, като направи една крачка напред и насочи пистолета към него. – Ти си евреинът, мръсният чифутин, който спи с майката на Паул.

– Кой ти каза това?

– Хер фон Фройдигер, разбира се. Сигурно си го мислил за глупак, но той знаеше всичко.

– Вече няма значение. Фон Фройдигер е мъртъв. Но все още имаме време да спасим Паул. Трябва да ни пуснеш да спрем Розевич.

Лени поклати глава.

– Фрау фон Фройдигер може да върви – тя вече не струва нищо. Но не и евреинът. Той е виновен за всичко това и трябва да плати.

Щеше да бъде толкова лесно да ѝ каже, че не е евреин или чифутин, а католик като нея. Но вече не беше така просто. Джек бе стигнал до кръстопът, откъдето пътищата се разделяха. Нямаше значение за какъв го мисли тази жена. Икономката беше само една вълна от огромния океан от омраза, който можеше да го залее. Ала Джек нямаше намерение да отрича, че е евреин пред нея.

– Тръгвай, Мария – каза той. – Намери баща си. Вземи чартърен полет до Мюнхен. Има време.

Мария поклати глава и го хвана за ръката.

– Той е мъртъв – обърна се тя към Лени. – Всичко свърши.

– Не. Някои трябва да плати – отговори икономката и вдигна пистолета.

Джек видя смъртно какво последва. Усети някакво движение до себе си. Мария извади дясната си ръка от джоба на палтото, насочи пистолет и стреля. Един-единствен куршум, който влезе в челото на Лени и излезе, съпроводен от струя кръв от тила ѝ. Икономката не успя дори да натисне спусъка.

Джек взе пистолета от Мария и я прегърна. Тя започна тихо да ридае, сетне промълви:

– Да тръгваме. Няма време за губене. Потеглиха и Джек попита:

- Откъде взе пистолета?
- От Паркър. След като го застреляха.
- Но как...

Едва тогава си спомни, че тя бе коленичила до Паркър. Сигурно бе измъкнала пистолета му, докато Джек разговаряше с Макбрайд.

- Но как мина през охраната на летището?
- Получих малка помощ – отговори Мария, отвори чантата си и извади една карта. – Нашият приятел Феликс настояваше да нося оръжие, когато е възможно. Дадох ми този служебен пропуск за всички летища в Европа. Скрих го в Есен и го взех, когато тръгнахме оттам. На летището в Дъблин беше лесно. Тъкмо им бяха съобщили, че четирима английски разузнавачи са застреляни посред бял ден пред Тринити колидж. Аз бях последният човек, когото биха проверили.

Джек взе деветдесетте километра до летището за по-малко от час. Оставиха взетата под наем кола и хукнаха към летището.

- Трябва ни самолет. Реактивен – каза Мария.

Момичето от информационната служба дори не мигна. Веднага им показа един малък кабинет, на чиято врата пишеше: „Частни чартърни полети“.

Вътре седеше запазен петдесетгодишен мъж с малък корем. Имаше безпристрастния вид на човек, който прекарва повечето време във въздуха, отколкото на земята.

- Ирландия ли? – възкликна той, когато Мария му каза какво иска. Мъжът говореше немски с източноевропейски акцент.

- Какво става? Тази вечер всички са тръгнали за Ирландия.

Човек, отговарящ на описанието на Розевич, бе излетял преди час за Корк с чартърен реактивен самолет.

- Имаше ли едно момченце с него?

– Да. Старецът каза, че е внукът му. Детето спомена, че иска да се върне при майка си. Всичките документи на въззрастния мъж бяха в изправност. Какво можехме да направим?

– Аз съм майката на момчето. Онзи мъж е свекър ми. Съдебните власти смятат да дадат родителските права на мен, затова съпругът ми е накарал баща си да го изведе от Германия. Мария извади адвокатския иск на Хеслер и му го показа.

– Всъщност всичко това не ме интересува. Ако имате пари, ще ви закарам където искате.

- В Корк.

Пилотът кимна.

– Между другото, казвам се Замфиреску. Защо не седнете за малко? Трябва да попълня документите, преди да ми разрешат излитане.

Минутите им се сториха цяла вечност. Преди да излетят, пилотът дойде да провери дали са затегнали коланите си.

– Помолих един от операторите да се свърже с колегата Шнайдер. Той пилотира самолета с детето ви. Ще му кажат да се позабави. Може да ви провърви.

Щом излетяха, Замфиреску помоли Джек да отиде при него. Пилотът заговори на английски.

– Какво всъщност става? – попита той.

– Каквото ви казахме.

– Може да съм будала, но не чак толкова. Точно преди да излетим, се получи съобщение от полицията. Някакъв чевърст адвокат от Мюнхен казал на ченгетата, че един от клиентите му, известен индустриалец, е изчезнал. Човек на име фон Фройдигер. Чували ли сте за него?

Джек поклати глава.

– Въпросът е – продължи Замфиреску, – че онзи фон Фройдигер и една жена са били намерени мъртви в градчето Арнсторф. И за това ли не знаете нищо? Джек се размърда неспокойно. Подозираше ли ги пилотът? И какво щеше да поиска за мълчанието си.

– Не – отговори той. – Трябва ли?

– Е, тогава може би приятелката ви знае. Документите ѝ са на името Фройдигер. Вероятно не сте забелязали. Бих го нарекъл страховтно съвпадение.

– Така е. Или мислите, че не е?

Настъпи мълчание. Контролните уреди проблясваха.

Замфиреску не откъсваше поглед от тях.

– Провървя ви – каза накрая той, – защото знам някои неща за онзи хер фон Фройдигер. Каква голяма клечка е и тъй нататък. Имам представа и за политическата му дейност. Всъщност тя е обществена тайна. Баща му е бил нацист, приятел на Хитлер. Готина личност. Прекарал няколко години в затвора в Ландсберг и излязъл оттам още по-богат. Синът му е свързан с крайно десните. Така че загубата не е голяма.

– Сигурно – тихо каза Джек.

– Дори за семейството му. Освен може би за баща му. Джек кимна.

– Аз съм румънец – продължи Замфиреску след кратко мълчание. – Дойдох в Германия преди четири години заедно с по-малкия си брат Ливиу. Той доведе и семейството си. Аз съм вдовец. Миналата година убиха Ливиу. Разхождал се една нощ из Мюнхен. Неколцина фашисти

го наръгали с нож на улицата. Полицията още ги търси, но сигурно няма да ги намери. Пък и да ги открие...

Той сви рамене.

– Сега снаха ми и децата са принудени да живеят в общежитие за емигранти. Миналия месец банда фашисти се опитаха да го подпалят. Да вървят по дяволите. И фон Фройдигер също.

Румънецът погледна Джек.

– По-добре се върнете на мястото си – каза той. – Може да има буря. Времето е лошо.

Самолетът продължи да се носи в нощта. През прозорците се виждаше само мрак. Сякаш целият свят бе направен от него. Джек разказа на Мария за Замфиреску. Тя кимна, но не пророни дума. После се вторачи в Джек и прошепна:

– Толкова се притеснявам.

– Паул е жив. Сигурен съм, че баща ти няма да му стори зло.

Очите ѝ се напълниха със сълзи.

– Ще направи дори нещо повече. Лудостта е дълбоко вкоренена в душата му.

– Сигурно не е така.

Мария въздъхна и изтри сълзите си.

– В концлагера в Кланец... такава е била специалността му – мъчения и екзекуция на деца.

Навлязоха в буреносни облаци. Джек не можеше да измисли как да я успокои. Ръката ѝ беше отпусната и безжизнена.

Вратата на пилотската кабина се отвори. Движеха се на автопилот. На прага застана Замфиреску.

– Мислех, че ще искате да знаете – каза той. – Самолетът на Шнайдер току-що се е приземил в Корк. Ние имаме още четирийсет минути.

75.

Щом наближиха ирландския бряг, бурята се усили. Започнаха да ги подмятат силни ветрове. Потоци дъжд обливаха самолета, докато се спускаше през гъстите облаци. Изведнъж под тях се появиха светлините на Корк, сякаш се материализираха от водата и вятъра. Ураганът заплашваше да ги изкара от пистата и да ги запрати в полето. Замфиреску отиде при тях веднага щом изключи моторите.

– Имам още малко работа тук – каза той. – Ще се оправите ли сами?

– Мисля, че да – отговори Джек. – Много ни помогнахте.

– Искам да разбера как е момчето. Обадете ми се. Навън ви чака кола. Поръчах я, преди да кацнем. Шнайдер ще ви каже накъде е тръгнал мъжът, когото търсите.

– Не е необходимо – рече Мария. – Знаем къде отива.

Благодарение на служебния пропуск минаха безпрепятствено през митницата на летището. Не провериха дори чантата на Джек. Шнайдер ги чакаше от другата страна. Розевич наел кола, форд гранада, и му казал, че си отива „вкъщи“. Пилотът не знаеше нищо повече. Навън валеше като из ведро. Колата беше там. Щом чуха, че е за пътниците от частния чартърен полет, предприемчивите служители от гаража бяха изкарали ягуар. Мария седна зад волана. Познаваше пътя, а и искаше да се разсее с шофирането. Отправиха се на юг, минаха покрай Корк Сити, поеха по магистрала номер 71, а сетне завиха на запад. От време на време пейзажът се озаряваше от светкавици. Колата вървеше добре, но пътят беше криволичещ и коварен. Тук-там имаше дупки, от които ягуарът подскачаше по мократа настилка. Пороят се сипеше от бездънните облаци и обливаше предното стъкло. Нямахме други превозни средства. Спряха на една бензиностанция, откъдето Джек купи две фенерчета. В Съмърлон сигурно щяха да им потрябват.

Късно след полунощ стигнаха до Болтимор. Бурята по крайбрежие-то беше още по-силна. Селото беше дълбоко заспало. Минаха през него и се насочиха към носа, където се издигаха развалините на Съмърлон.

– Защо ли е дошъл тук, Джек? В такава нощ. Това е безумие. Дали не е отишъл другаде?

– Казал е на Шнайдер, че си отива вкъщи. Освен ако няма друга къща наоколо...

– Не – отговори Мария. – Съмърлон беше единствената.

Пътят беше зает с вода. Нямахме граница между небето и сушата. Не чуваха приборя, а само вилнеещата буря. Изведнъж фаровете осветиха счупената порта. Мария натисна спирачките и прокара ягуара през тесния отвор. Светкавица озари ъгловатия скелет на Съмърлон.

Мария караше внимателно по обраслата с плевели алея. След няколко години природата щеше да превземе пространството около къщата. Фаровете осветяваха избуялата трева, храстите и заплетената джунгла от растителност там, където преди имаше спретнати градини.

– Погледни! – извика Джек и посочи напред. Високо в мрака блещукаше червеникава светлинка.

Потрепна и угасна, сетне се появи още по-ярка. Мария ахна. Може би баща ѝ пак се опитваше да запали къщата. Но там вече нямаше какво да гори.

– Пожарникарите успяха да спасят няколко стаи – каза тя. – Или поне предотвратиха пълната им разруха. В западното крило са запазени подът и таванът.

– Може ли някой да се качи там?

– Опасно е, но може.

Тя се вгледа разтревожена в трепкащата светлинка, като се бореше с паниката. Непрекъснато се молеше за Паул.

Фордът беше паркиран пред останките от главния вход. Джек взе чантата от задната седалка и слезе от колата. В същия миг втора светкавица освети къщата. Развалините бяха обрасли с бръшлян. Само за няколко секунди силният смразяващ дъжд ги измокри до кости. Леденият вятър ги блъскаше и се опитваше да ги изтласка от алеята. Джек хвана Мария за ръката и извика:

– Вземи фенерчето.

Двата лъча прорязаха дъжда и мрака и осветиха обраслата фасада на къщата. Обгорената и разбита стара врата висеше на пантите. Беше откряната и разкриваше мрачен и неприветлив интериор. Джек и Мария се промъкнаха през отвора. Краката им затъваха в калта и дебелия пласт мокри листа. Пожарът бе започнал от коридора. От величественото стълбище бяха останали само черни изкривени пръчки. Стените, на които преди висяха портретите на прадедите на Розевич, сега бяха мръсни и плесенясали. Паркетът беше натрошен и осеян с туфи плевели. На тавана имаше дупки, през които безпрепятствено се изливаше дъждът. Тръгнаха през купищата отломки и стигнаха до задната част на къщата, където зееше входът към напречния коридор. Там не валеше толкова силно, защото покривът беше почти изцяло запазен. Стъпваха в пепелта и по парчета от дъски. Навсякъде бяха разпилени стъкла и мазилка. Бурята се засилваше. Мария вървеше отпред.

Стълбището към първия етаж беше разбито, но проходимо. Тази част от къщата не беше много разрушена. Тук-там на стените имаше тапети. Към някои от стъпалата още бяха прилепнали обгорели и прогизнали остатъци от дебелия килим. Отвсякъде капеше вода. Поредната светкавица ги накара да замръзнат на място. В две от стаите на първия етаж нямаше никой. Помещенията бяха тъмни и тъжни. Някой бе изкъртил мраморната камина и на мястото ѝ зееше грозна дупка.

Пожарът бе причинил повече щети на стълбите, които водеха към

следващия етаж. Мария и Джек се изкачваха предпазливо, като се вглеждаха в стъпалата пред себе си. Изведнъж Мария се наведе. Взе нещо и се изправи.

– Какво е това? – прошепна Джек.

Тя му подаде страница от „В света на фантазиите“.

В стаята вдясно мъждукаше светлина. Дъските на пода коварно скърцаха. Подпирайки се на стената, Джек се промъкна към вратата. Мария го последва.

Това беше стаята, където Мария свиреше. Инструментите и портретите на композиторите ги нямаше. Пушекът бе очернил бялата мазилка, а дъждът я беше съсипал напълно. Розевич бе натрупал купчина дъски в камината и беше запалил огън. Двамата с Паул седяха пред него и се топлеха. Детето трепереше. Нямаше палто, дядо му дори не го бе увил с одеяло. Розевич се беше вторачил в пламъците. Те осветяваха лицето му и подмятаха сянката му из стаята като знаме на мрака. В скута му имаше пистолет. От време на време погледът му се отместваше от огъня. Розевич се вглеждаше в пистолета сякаш четеше някакво послание на светлината, отразена от дулото му.

76.

Лъчът от фенерчето на Джек освети Розевич като прожектор, насочен към възрастен актьор, излязъл на сцената да изиграе последната си роля. Паул вдигна глава, обърна се и се взря в мрака. Не видя майка си, която бе скрита в сянката. Не знаеше дали е жива, или мъртва – баща му бе казал едно, а дядо му – друго.

– Паул! – извика Мария и се втурна към него. Джек протегна ръка и я спря.

– Внимавай! Той има пистолет!

Паул се изправи на крака и извика:

– Мамо! Тук съм!

Розевич вдигна глава стреснат и ядосан. Видя фенерчетата, скочи и грабна момчето.

– Татко, аз съм, Мария. Моля те, пусни Паул. Той преживя достатъчно.

– Нямах право да идваш тук! – изкрещя Розевич. – Сега момчето е мое. Ти си мъртва. И двете ми дъщери умряха. А заради теб ще умре и Паул. И тогава всичко ще свърши.

Мария се опита да се отскубне от Джек.

– Недей, Мария. Той ще използва пистолета. Нека аз да поговоря с него.

– Трябва да го спра, преди да е направил нещо на Паул.

– Няма да успееш да се добереш до него. Ще те застреля, а после ще убие и Паул. Послушай ме.

Джек направи няколко крачки напред. Мария го последва, без да откъсва поглед от сина си.

– Можеш да вземеш ръкописа – обърна се Джек към Розевич. – Той е у мен, в чантата ми. Истинският, а не онзи другият. Твой е. Не ме интересува какво ще направиш с него, само пусни Паул.

– Доктор Гулд. Пътищата ни отново се пресичат. Розевич изведнъж се овладя.

– Много си упорит. Не предполагам, че си такъв. Толкова мекошав мъж и все пак настоятелен. Евреинът у теб е надделял над келта. Но упоритостта не е достатъчна. Трябва да си и умен.

– Знам, че искаш ръкописа. Готов съм да сключим сделка.

Розевич се изсмя. Държеше Паул здраво за врата.

– Сделка ли? Животът на едно момче срещу къс хартия? Откак се помня, съм бил сред такива книжа. Не ми донесоха нищо друго, освен тъга. Мислиш ли, че ще разменя момчето срещу това?

– Вече ти казах, че нося автентичното писмо на Исус. Можеш да го разгледаш. Ще ти го дам.

Старецът отново се изсмя и стисна още по-силно момчето.

– Не искам ръкописа ти. Нищо не си разбрал. Всичко свърши.

Джек беше в пълно неведение. Розевич изглеждаше съвсем побъркан.

– Какво искаш тогава?

– Нищо. Край на желанията. Всичко пропадна. Пуснали са го – добави по-тихо той. – Рамзи. Освободили са го.

За какво ли говореше Розевич.

– Рамзи – обади се Мария, – за когото съобщиха по радиото в самолета. Англичанинът затворник от войната.

И тогава Джек се сети. Спомни си гласа на Лени, която описваше събитията, довели до убийството на Карл.

– Но какво общо има Рамзи? Защо е толкова важен?

– „Октомври“ – отговори Розевич. – Британската военна част, която работеше с Титовите партизани в края на войната. Бяха изпратени в Хърватия със специална мисия през октомври 1944, когато Белград се

предаде на Сталин. Британците бяха оттеглили подкрепата си за четниците на Михайлович и се бяха присъединили към Тито и комунистите. Рамзи ръководеше „Октомври“. Задачата им беше да служат за връзка между хърватските бойни групи и партизанските отряди в останалата част на Югославия. По онова време аз бях шеф на охраната на Анте Павелич. Подчинявах се само на началника на Гестапо в Загреб. Имах възможност да се запозная с хора, които не биха измамили германците. Понякога правех сделки зад гърба на Гестапо. Всички знаехме, че с Райха е свършено и че скоро ще изтеглят войските си и ще ни оставят. Единственият ни стремеж беше да оцелеем и да осигурим бъдещето си. Хората в цяла Европа постъпваха така. Източният кръст вече беше взел решение да не се колебаем, ако се наложи да избираме между британците и червените. Ето защо, когато Рамзи се свърза с мен и каза, че има предложение, аз не се двоумих. Съгласих се да се срещнем на четири очи. Прекарахме цял следобед в една малка църква извън Загреб. Беше в началото на декември. Предложението му се отнасяше до един раннохристиянски ръкопис, притежание на британското военно разузнаване в Рим. Джек усети, че губи почва под краката си. Навън дъждът се лееше безпощадно. Разнесе се гръмотевица.

– Но това е невъзможно – каза той. – Ръкописът никога не е...

– Подвели са те – прекъсна го Розевич. – Феликс не ти е казал всичко. Не е споменавал, че писмото на Исус е било в Рим, нали?

– Откъде знаеш?

– Саймън ми каза. Човекът, когото познаваш като Паркър. Ние се знаем отдавна.

– Той е мъртъв.

– Съжалявам. Е, това вече едва ли има значение. Остави ме да продължа. Нямаме много време. Феликс ти е казал, че ние се опитваме да занесем ръкописа във Ватикана, но обстоятелствата не позволяват. Това не е вярно..! Писмото на Исус беше изпратено там и известно време се съхраняваше в „Сан Джироламо“. Но Съюзниците овладяха положението в Италия, британското разузнаване надушило нещо и един от агентите им отмъкнал ръкописа. Те знаеха за брат ми и за мен. Рамзи ми предложи сделка. Каза ми, че писмото вече не е в Италия. Шефовете му бяха наясно, че могат да го използват срещу Източния кръст. Нали разбираш, и те мислеха за бъдещето. Комунизмът настъпваше. Свършеше ли войната с Германия, те трябваше да насочат вниманието си към Съветския съюз. А кой можеше да им помогне да се борят срещу новия си враг по-добре от хората, които вече се бяха сражавали срещу червените?

Нашата политика нямаше значение за тях, след като беше антикомунистическа.

Светкавица раздра мрака и изчезна. Розевич продължаваше да държи момчето.

– Сделката на Рамзи беше елементарна. Щяха да уредят бягството на мен, на брат ми и на всички членове на Източния кръст, които искаха да тръгнат с нас. Щяхме да живеем в Западна Европа под нова самоличност. Брат ми щеше да пази ръкописа в Загреб. В замяна на това Рамзи искаше списък от имена – предимно усташи, както и офицери от Гестапо и СС. Разписание на дежурствата, планове, пароли. Пълни подробности. Всичко, което му беше необходимо, за да събори режима на Павелич. Знаех много добре, че всичко е загубено. Трябваше да се погрижа за бъдещето си. Казах му каквото искаше. Нищо не скрих. Рамзи не се интересуваше от пари, но аз му дадох информация за някой от най-законните граждани на Загреб. Откъде мислиш, че са дошли парите ми? Играта бе приключила, разбираш ли? Нямаше какво повече да се направи. Или поне така мислех. Той отново млъкна. Огънят бе започнал да тлее. След малко стаята щеше да се осветява само от лъчите на фенерчетата.

– През януари започна повсеместно избиване на усташи из цялата страна. Рамзи и хората му свършиха работата си добре. Аз бях в Загреб и чаках ръкописа. Той беше ключът към всичко. Дори Рамзи не разбираше това. Той мислеше, че писмото на Исус е само един фетиш, средство за размяна. Ала аз знаех, че можем да го използваме, за да възстановим мощта си. Брат ми потегли с него за Рим. Скри го в една голяма колекция от подобни пергаменти, всички взети от еврейските библиотеки в Полша. Комунистите партизани му устройоха засада при Метлика. Той и шофьорът му бяха убити, а намерените в колата документи – изпратени в Белград, при руския военен комендант. Той наредил да ги прехвърлят в Москва. И така, ръкописът изчезна някъде в библиотека „Ленин“. Научихме за това съвсем скоро. Йосиф Шаранский допусна две грешки. Първата беше, че се натъкна на ръкописа, а втората – че ти каза за откритието си. Знаех, че ще направиш връзка с фотокопията, които ти показах в Съмърлон.

Шаранский беше чувал за мен. А в библиотеката имаше документи, които доказваха откъде идва писмото на Исус и водеха към мен. Не можех да поема такъв риск. Но бомбата беше предназначена само за теб и за него. Не за детето и жената. Джек се вцепени от гняв и ужас. В края на краищата Розевич бе виновен за смъртта на Йосиф и семейството му.

Сигурно Хенрик бе поставил взрива. Едва се съдържаше да не се нахвърли върху Розевич, но съзнаваше, че едно погрешно движение можеше да се превърне в голяма трагедия.

– А колкото до Рамзи и групата „Октомври“, на тях не им провървя. Аз бях независим, но имах малко власт. „Октомври“ беше разкрита от Гестапо. Оцелелите след първите засади бяха арестувани и закарани в Загреб. Екзекутираха хърватите, но запазиха живи британските агенти. От Германия изпратиха заповед да ги прехвърлят в Берлин. Това бяха последните дни на войната и навсякъде цареше хаос. Уредих да ги затворят във Фридрихщайн. Германският клон на Източен кръст вече беше взел решение да проведе инсценираните съдебни процеси. Намерението ни беше да изкопчим колкото може повече информация от членовете на „Октомври“, преди да ги обесим. Ала събитията не се стекоха така, както искахме. Рамзи и колегите му бяха заточени в Сибир в продължение на петдесет години. Съжалявам за тях. Те бяха храбри мъже и заслужаваха по-добра участ. Розевич спря да говори. Пръстите му леко галеха врата на Паул.

– А сега Рамзи е в родината си. Героят от войната. Приятелите му скоро ще го последват. За много хора ще настъпят неприятни времена, освен ако не потулят цялата работа. Но за нас това е краят. Контингентът от усташи е от съдбоносно значение за системата от съюзи в Източен кръст. Излезе ли най-вече, че сме сключили сделка с британците, те ще потърсят отмъщение. Източният кръст няма да просъществува и шест месеца.

Той се наведе над внука си и погали косата му.

– След време Паул щеше да бъде нашият водач. Ала вече няма какво да ръководи. Винаги съм мислил за бъдещето. А сега няма такава.

Джек видя отчаянието в очите на възрастния човек и долови пририението в гласа му.

– Паул има бъдеще – каза Мария и пристъпи напред. – За теб е твърде късно, но не и за него. Пусни го.

За миг ѝ се стори, че баща ѝ се колебае. Побърканият старец, хвал сина ѝ, беше и неин любящ баща, който ѝ купуваше подаръци и срещаше косите ѝ. Тя направи още една крачка. Сърцето му сигурно щеше да се размекне.

Беше твърде късно. Розевич сграбчи Паул за китката и го повлече към една врата в отсрещната стена. След миг двамата бяха погълнати от мрака.

77.

Джек хукна подир тях. Беше на няколко крачки от вратата, когато се спъна в купчина отломки и падна по лице. Мария си проправи път до него и се наведе.

– Добре ли си? Джек се изправи.

– Накъде води вратата? – задъхан попита той.

– Има стълбище към градината зад къщата. Дватама се втурнаха към вратата. Дървените стъпала бяха почти изгорели. Розевич бе успял някак да измъкне Паул през зеещата дупка в стълбището.

Джек стигна до отвора и се приготви да скочи долу, като се държеше за останалата непокътната част от перилата. Дървото се счупи и той едва не политна надолу. Мария го хвана за ръката и го дръпна назад. Розевич и Паул бяха изчезнали в сенките.

– Бързо. Можем ли да слезем от друго място? Мария кимна.

– По стълбището, откъдето дойдохме. После през задната част на къщата и към терасата.

Затичаха се натам с ясното съзнание, че ако Розевич се бе отдалечил на достатъчно разстояние, можеха да изгубят дирите му в мрака. Като се хлъзгаха и пързалиха по коварните стъпала, Джек и Мария успяха да стигнат до приземния етаж и пак тръгнаха по коридора. Централната част на къщата беше най-много засегната от пожара. Навсякъде имаше паднали греди, които им пречеха да вървят бързо. Дори Мария, която познаваше къщата от дете, беше обърквана и не можеше да се ориентира. Навън бурята продължаваше да бушува. Вятърът вилнееше ожесточено от всякога. Най-после се добраха до терасата и заслизаха по каменните стъпала, водещи към градината. Дъждът и вятърът ги блъскаха безмилостно. Едва чуваха думите си от рева на урагана.

– Натам – каза Мария и посочи към западното крило. Изтичаха до вратата, през която се бе измъкнал Розевич. Там беше тихо и пусто. Джек освети стъпалата и извика Паул. Никой не отговори.

– Сигурно вече са слезли долу. Накъде да тръгнем?

– Не знам – отговори Мария. – Може би се опитва да отиде до колата си.

– Не мисля така. Той няма сили да тича.

Внезапно вятърът промени посоката си и задуха от брега. Блъсна ги силен вихър, едновременно с който се разнесе и писък.

Джек веднага разбра откъде се чу викът. Беше прекарал достатъчно

време в Съмърлон. Нататък нямаше нищо друго, освен скали, а под тях – морето.

Прекосиха обраслата с плевели градина. Отново чуха писък – този път по-пронизителен. Мария извика, но вятърът заглуши гласа ѝ.

– Внимавай – каза тя. – Те са на скалите.

Трудно беше да разберат къде точно се намираха, но вече чуваха прибой на вълните, които се разбиваха в стръмния бряг.

– Паул! Къде си? – крещеше Мария и размахваше фенерчето.

Изведнъж лъчът на фенерчето на Джек ги освети. Розевич беше довякъл Паул до ръба на скалата. Един повей на вятъра беше достатъчен, за да ги отнесе в бездната. Джек спря разтреперан. Представи си една друга скала и червена топка, подскачаща по зелената трева. Малко момиче тичаше след нея, без да съзнава за опасността. Зад нея бягаше Сима.

– Вземи фенерчето – каза той. – Дръж го в другата си ръка, настра-на, за да мисли, че сме заедно. Лъчите осветяваха Розевич и Паул, които се олюляваха от вятъра. Изведнъж се разнесе изстрел, после още един.

Старецът се опитваше да счупи фенерчетата. Джек се втурна напред и се приближи до ръба на скалата. През цялото време се мъчеше да преодолее страха, който се бе събудил в него при вида на отвесния бряг. Сякаш всичките му кошмари се сбъднаха и се сляха в един. Вече беше само на няколко крачки, скрит в мрака. Но какво да направи? Как да измъкне Паул, без да привлече вниманието на Розевич? Падна на колене и започна да пълзи. Погледна към скалата и видя бялата пяна на вълните. Там шумът от прибойа беше много по-силен и заглушаваше вятъра. Розевич пристъпваше все по-близо до ръба. Деляха ги само две-три крачки. Нямаше време за губене.

Джек се изправи, хвърли се към Паул, хвана го за кръста и го изтръгна от ръцете на Розевич. Двамата паднаха в калта, претърколиха се и спряха на няколко метра от скалата. Розевич залитна, опитвайки се да запази равновесие. В следващия миг Джек видя само тъмата. Стори му се, че старецът извика, но не разбра дали се молеше, или ругаеше. Вятърът и бушуващото море погълнаха гласа му.

78.

Кумран, Израел

Потеглиха от Ерусалим малко предиобед, заобиколиха Маслиновия хълм и се отправиха надолу към Витания. Оттам се насочиха към Ерихон, после свиха на юг по дългия път край Мъртво море, водещ към залива Акаба. Далеч на изток се виждаха река Йордан и Моавските плата, забулени в жълтеникава мъгла. Надминаха няколко тежкотоварни камиона и конвой от военни коли със синьо-бели знамена. Един автобус намали, за да им позволи да го изпреварят. От мръсните прозорци ги гледаха бледи и стъписани лица. Пътят се виеше през пустинна област и заострени бели хълмове, почти лишени от растителност. Соленото море се приближаваше след всеки изминат завой. От време на време Джек поглеждаше Мария и ѝ се усмихваше. Тя му отвърщаше и леко го докосваше. Паул бе останал в Ерусалим при близки приятели на Джек. Момчето още се стряскаше нощем, викаше и се подмокряше в леглото. Детският психиатър ги увери, че бързо ще се съвземе, след като е отново с майка си. Но Мария се питаше какви ли ще са последствията. Паул не питаше за баща си и дядо си и Мария също не ги споменаваше.

Стигнаха до северното крайбрежие и се озоваха на високо варовито плато на около петдесет метра над шосето. Бяха дошли в Кумран. Паркираха и слязоха от колата. Джек носеше през рамо малка чанта и фотоапарат. Около тях бяха разпръснати останките на отдавна изчезналата есейска комуна – еврейска секта, чийто член бил Исус и с която прекарал по-голямата част от краткия си живот. Именно там, а не в Ерусалим или във Витлеем, се намираха камъните, по които бе стъпвал. Всяка година хиляди поклонници вървяха по древната настилка и прекланяха глави в свещените места, „открити“ от императрица Елена (Съпруга на Константин Хлор и майка на Константин Велики (247–327) г. сл. Хр. по чието нареждане в Ерусалим били извършени разкопки, благодарение на които, според преданието, бил открит кръстът, на който бил разпнат Христос – Б. пр.), триста години след смъртта на Исус, но всъщност трябваше да благоговееят тук, пред шепата окаяни развалини, нагрети от пустинното слънце.

До ресторанта за туристи беше спрял военен патрул. Джек отиде при командира. Районът беше граничен и армията беше постоянно нащрек. Всяко отклонение от историческата местност предизвикваше подозрения. Джек показва документите си и обясни защо е дошъл. Носеше писмо от археологическия факултет на Староеврейския университет, което удостоверяваше, че има работа в скалите до Кумран.

Двамата с Мария тръгнаха надолу по стръмното дере. Джек посочи няколко пещери и разказа за намереното в тях. В скалите имаше

множество дупки – някои съвсем малки, други достатъчно големи, за да влезе едър човек.

– Кажи ми на кое да вярвам – рече Мария. Джек я погледна угрижен. Въздухът бе напоен с дъх на сол. Тук светлината променяше всичко. Ала понякога не тя, а присъствието на нещо по-величествено и монументално.

– Какво искаш да кажеш?

Мария се колебаеше и не знаеше как да започне.

– Исус Христос... Бог ли е бил, или обикновен човек?

– Знаеш, че не мога да отговоря на този въпрос.

– Но нали си чел писмото, в което той сам разказва за себе си. Какъв мислиш, че е бил?

– Убеден съм, че не се е смятал за бог. Изпитвал е съмнения и несигурност. Но всичко това няма значение. Каквото и да пише в писмото, църквите винаги ще измислят свои богове, които да служат на собствените им предразсъдъци. Ще намерят начин да изопачат думите му, за да съответстват на онова, в което вече вярват. Затова вярвай в каквото си вярвала досега.

– Вече не знам какво е то.

Джек я погледна с обич. Слънцето блестеше в очите ѝ. Беше неопируемо красива.

– Тогава си приличаме – отговори той. Пещерата, която избраха, беше високо в скалите и трудно достижима, една от хилядите, изследвани съвсем повърхностно. Влязоха вътре. Мария светна с фенерчето, а Джек извади писмото на Исус от металния цилиндър. Беше донесъл и глинено гърне, датиращо от същия период, използвано и преди за съхранение на писмени материали. Съдът беше намерен на около десетина километра на юг оттук. Ръкописът се побра, дори остана място. Джек сложи капака и зарови гърнето под купчина камъни.

След година-две, когато настъпеше подходящият момент, той щеше да дойде тук с експедиция. Щяха да изследват пещерите в района. Сигурно щяха да направят големи открития. Но тук, в тази пещера, щяха да попаднат на най-великото откритие на всички времена.

Хрумна му да върне писмото на Августин дьо Гале и приятелите му, но реши да не го прави. Знаеше, че ще им бъде упражнен огромен натиск да го скрият или унищожат. Не се съмняваше в почтените им намерения, но все повече се отдалечаваше от ценностите, които те бранеха. Максимилиан Колбе безспорно е бил добър човек, но Джек не можеше да се примири с факта, че сред стотиците хиляди, загинали в

Аушвиц, Църквата бе избрала да превърне в герой и светец един християнин. Шест милиона евреи бяха умрели, но имената им бяха забравени.

Църквата беше само страничен наблюдател, който понякога помагаше на жертвите, а друг път – на убийците им. Имаше дълбоко противоречие, което бе непоносимо за Джек. Ръкописът принадлежеше не на Църквата, а на човечеството.

Той направи снимки на пещерата от различни ъгли. С последните пози снима Мария сред руините. Тя му се усмихна. Зад нея морето беше спокойно и неподвижно. Следобедното слънце клонеше на запад, към Ерусалим и морето. Навсякъде цареше тишина. Джек усещаше наоколо призраците от миналото си – Кейтлин и Сиобан, Йосиф, Леа и малката Сима, дори Денис Бойлан и Мойра. Щеше ли някой от тях да почива в покой?

Джек и Мария нямаха представа кога Източният кръст щеше да нанесе удара. Може би никога. Мощта му беше сломена. Чечановски беше в немилост. Рейнолд фон Фройдигер се самоуби, когато научи за смъртта на сина си. От Русия освобождаваха английски разузнавачи и някои от тях вече дадоха пресконференции. Джек и Мария взеха предпазни мерки, но не искаха да живеят като преследвани животни. Мария изнесе концерт в Ерусалим, в голямата аудитория на университета. Успехът ѝ беше забележителен. Паул започна да ходи на детска градина. Учеше иврит. Изпратиха го в смесено училище, където евреи, християни и мюсюлмани играеха заедно. Детето беше единствената им надежда.

– Време е да се връщаме – каза Джек. – Паул ни чака.

Мария стана и го хвана за ръката. Ако се заслушаше по-внимателно, щеше да чуе вълните, разбиващи се в един друг бряг.

КРАЙ

© 1994 Денис Макиойн
© 1995 Юлия Чернева, превод от английски

Denis MacEoin
The Judas Testament, 1994

Източник: <http://bezmonitor.com>

OCR: Неизвестен

ИК „Бард“ 1995 г.

HAPPER COLLINS PUBLISHERS

Романът е публикуван под псевдонима Даниел Истърман (Daniel Easterman).

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/36>]